

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI HALKLA İLİŞKİLER VE KAMU DİPLOMASİSİ
PERSPEKTİFİNDEN TRT AVAZ PROGRAM İÇERİKLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tülin ALKAN

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı

Mart, 2022

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI HALKLA İLİŞKİLER VE KAMU DİPLOMASİSİ
PERSPEKTİFİNDEN TRT AVAZ PROGRAM İÇERİKLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tülin ALKAN
(Y1912.140003)

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa Cebrail SADAĞAOĞLU

Mart, 2022

ONAYFORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “*Uluslararası Halkla İlişkiler ve Kamu Diplomasisi Perspektifinden TRT Avaz Program İçeriklerinin İncelenmesi*” adlı çalışmanın proje safhasından sonuçlanmasına kadar tüm süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (24/03/2022)

Tülin ALKAN

ÖNSÖZ

İstanbul Aydın Üniversitesi'ndeki yüksek lisans yolculuğumun başından itibaren yanımda olan ve beni her zaman destekleyen danışmanım ve hocam Doç. Dr. Mustafa C. Sadakaoğlu'na, alanlarıyla ilgili beni yönlendiren ve akademik gelişimime katkıda bulunan kıymetli hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Her zaman benimle onurlanmasını istediğim çok değerli ailem; babama, anneme ve kardeşime tezimi yazdığım süre boyunca tüm sorularıma sabır ve özenle cevap veren, tecrübelerini benimle paylaşan tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Mart, 2022

Tülin ALKAN

ULUSLARARASI HALKLA İLİŞKİLER VE KAMU DİPLOMASİSİ PERSPEKTİFİNDEN TRT AVAZ PROGRAM İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Modern dünyada kitle iletişim araçlarının ulaşmış olduğu yaygınlık, bir yandan ulus devletlerin siyasi sınırlarını enine keserken; diğer yandan kaynak ile hedef kitle arasındaki sınırları silmektedir. Kitle iletişim araçlarının mekândan bağımsız olarak anlık etkileşime cevaz veren nüfuz edici gücü sayesinde günümüzde geniş kitlelere ulaşmak kolaylaşmıştır. Diğer yandan kitle iletişim araçlarında kaydedilen gelişmelere paralel olarak dünyada kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri artmaktadır. Bu minvalde Türkiye, siyasi sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmektedir. Bu çerçevede Türkçe konuşan toplulukların yoğun olarak yaşadığı coğrafyalara yönelik yayınlar yapmak maksadıyla 21 Mart 2009 tarihinde TRT Avaz televizyon kanalı yayına başlamıştır. Çalışma; Türkiye'nin TRT Avaz televizyon kanalı üzerinden gerçekleştirdiği kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerini odağa almakta ve anılan kavramların tariflerinde yer alan etkileşim süreçlerini uluslararası kamuoyu oluşturulması bakımından irdelemektedir. Dolayısıyla amaç, uygulama ve yöntem bakımından kamu diplomasisi ile benzerlik gösteren uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri TRT Avaz televizyon kanalı tarafından gerçekleştirilen yayınlar üzerinden incelenmek üzere çalışmanın araştırma bölümünde yer almaktadır. Bu maksatla Türkiye'nin siyasi sınırları dışında yaşayan Türkçe konuşan topluluklara yönelik yayınlar gerçekleştiren “Avrasya Gündemi” adlı haber programı çalışmanın araştırma evreni olarak belirlenmiştir. Diğer yandan Karabağ meselesi nedeniyle 27 Eylül 2020 ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Karabağ sorununa yönelik çatışmaların yaşandığı süreçte anılan haber programının yayınlanan bölümleri araştırma örneklemini olarak incelenmektedir. Böylece Avrasya Gündemi adlı haber programından yayınlanan haber, yorum ve uzman görüşlerinden oluşan içeriklerde

kullanılan Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı meşrulaştırmalar ile Ermenistan’a yönelik eleştirel yergiler kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, Kamu Diplomasisi, Uluslararası Halkla İlişkiler, Karabağ Sorunu ve TRT Avaz Televizyon Kanalı.

ANALYSIS OF TRT AVAZ PROGRAM CONTENTS FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL PUBLIC RELATIONS AND PUBLIC DIPLOMACY

ABSTRACT

The prevalence of mass media in the modern world, on the one hand, cuts across the political borders of nation-states; on the other hand, it erases the boundaries between the source and the target audience. Thanks to the penetrating power of mass media that allows instant interaction regardless of location, it has become easier to reach large masses today. On the other hand, in parallel with the developments in mass media, public diplomacy and international public relations activities are increasing in the world. In this respect, Turkey carries out public diplomacy and international public relations activities for Turkish-speaking communities living outside its political borders. In this context, TRT Avaz television channel started broadcasting on March 21, 2009 in order to broadcast on geographies where Turkish-speaking communities live intensively. Study; It focuses on the public diplomacy and international public relations activities carried out by Turkey through the TRT Avaz television channel and examines the interaction processes in the definitions of the aforementioned concepts in terms of forming international public opinion. Therefore, international public relations activities, which are similar to public diplomacy in terms of purpose, practice and method, are included in the research part of the study to be examined through the broadcasts of TRT Avaz television channel. For this purpose, the news program "Avrasya Gündemi-Eurasia Agenda", which broadcasts for Turkish-speaking communities living outside the political borders of Turkey, has been determined as the research universe of the study. On the other hand, the parts of the aforementioned news program during the conflict between September 27, 2020 and November 10, 2020, between Azerbaijan and Armenia due to the Karabakh issue, are analyzed as a research sample. Thus, affirmative legitimations against Azerbaijan and critical satires against Armenia used in the contents of news, comments and expert opinions broadcast on the news

program Avrasya Gündemi-Eurasia Agenda are examined from the perspective of public diplomacy.

Keywords: Diplomacy, Public Diplomacy, International Public Relations, Karabakh Issue and TRT Avaz Television Channel

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xv
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxi
I. GİRİŞ	1
II. ARAŞTIRMA	5
A. Araştırmanın Problemi.....	5
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
C. Araştırma Soruları	7
D. Araştırma Evreni ve Örneklem	8
D. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
F. Araştırma Yöntemi	9
F. Araştırmanın Hipotezleri	10
III. DİPLOMASİ KAVRAMI VE TÜRLERİ.....	13
A. Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	13
B. Diplomasi Türleri.....	16
1. Ad Hoc Diplomasi	17

2. Gizli Diplomasi	18
3. Açık Diplomasi	19
4. Konferans Diplomasisi.....	19
5. İkili Diplomasi	21
6. Parlamenter Diplomasi.....	21
7. Mekik (Arabulucu) Diplomasisi	22
8. Zirve Diplomasisi.....	23
9. Önleyici Diplomasi	24
10. Kamu Diplomasisi.....	25
11. Sivil Diplomasi.....	25
12. Nükleer Diplomasi	26
13. Toplumsal Diplomasi	27
14. Kültürel Diplomasi.....	27
15. Çevre Diplomasisi	27
16. İnsani Diplomasi.....	29
17. Zorlayıcı Diplomasi.....	29
18. Dışsız Diplomasi	30
IV. KAMU DİPLOMASİSİ ve U/A HALKLA İLİŞKİLER	31
A. Kamu Diplomasisi ve Tarihsel Gelişimi.....	31
1. Kamu Diplomasisi ve Geleneksel Diplomasi	32
2. Türkiye ve Ulus Devletlerde Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları	35
a. Kamu diplomasisi ve kültür faaliyetleri	35
b. Kamu diplomasisi ve eğitim faaliyetleri.....	38
c. Kamu diplomasisi ve spor faaliyetleri	40
d. Kamu diplomasisi ve sivil toplum kuruluşları.....	41
e. Kamu diplomasisi ve medya.....	43

B. Uluslararası Halkla İlişkiler Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	45
1. Türkiye ve Ulus Devletlerde Uluslararası Halkla İlişkiler Faaliyetleri	47
C. Uluslararası Halkla İlişkiler ile Kamu Diplomasisi Bağlantısı.....	49
V. AVRASYA GÜNDEMİ PROGRAM İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ.....	53
A. Araştırmanın Problemi ve Amacı	53
1. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)'nin Kuruluşu.....	54
a. TRT Kanalının Yayın Politikası	59
b. TRT Kanalının Görevleri.....	60
2. TRT Avaz Kanalının Kuruluşu ve Yayın Politikası	61
a. TRT Avaz Kanalının Genel Yayın Akışı	62
3. Dağlık Karabağ Sorunu.....	62
B. Araştırma Neticesinde Elde Edilen Bulgular.....	64
1. 21 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	65
2. 22 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	67
3. 23 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	70
4. 24 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	73
5. 25 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	76
6. 28 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	78
7. 29 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	83
8. 30 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	86
9. 01 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular.....	89
10. 02 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	92
11. 05 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	94
12. 06 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	96
13. 07 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	99
14. 08 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	102

15.	09 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	104
16.	12 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	106
17.	13 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	108
18.	14 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	110
19.	15 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	112
20.	16 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	115
21.	19 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	117
22.	20 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	119
23.	21 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	121
24.	22 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	123
25.	23 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	126
26.	26 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	129
27.	27 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	131
28.	28 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	133
29.	29 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	136
30.	30 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	138
31.	02 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	140
32.	03 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	143
33.	04 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	145
34.	05 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	148
35.	06 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	151
36.	09 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	153
37.	10 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular	156
38.	21 Eylül 2020-10 Kasım 2020 Tarihleri Arasındaki Program İçeriklerine Ait Genel Bulgular	161
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....		167

VII.KAYNAKÇA	173
EKLER.....	195
ÖZGEÇMİŞ.....	223

KISALTMALAR

AA	: Anadolu Ajansı
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
BBC	: British Broadcasting Corporation
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü
HAK-İŞ	: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HDÖ	: Hükümet Dışı Örgütler
ILO	: Uluslararası Çalışma Teşkilatı
İİT	: İslam İşbirliği Teşkilatı
KAMU-SEN	: Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu
KESK	: Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu
MEMUR-SEN	: Memur Sendikaları Konfederasyonu
RF	: Rusya Federasyonu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UAYK	: Uluslararası Azınlıklar Yüksek Komiserliği
UNCTAD	: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.	21 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	65
Çizelge 2.	22 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	68
Çizelge 3.	23 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	70
Çizelge 4.	4 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	73
Çizelge 5.	25 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	76
Çizelge 6.	28 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	79
Çizelge 7.	28 Eylül 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler	82
Çizelge 8.	28 Eylül 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler	82
Çizelge 9.	29 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	83
Çizelge 10.	29 Eylül 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler	85
Çizelge 11.	30 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	86
Çizelge 12.	01 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	90
Çizelge 13.	1 Ekim 2020 Tarihli Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler	92
Çizelge 14.	2 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	92
Çizelge 15.	2 Ekim 2020 Tarihli Uluslararası Toplumdan Gelen Çağrılar	94
Çizelge 16.	05 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	95

Çizelge 17.	06 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	97
Çizelge 18.	07 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	99
Çizelge 19.	7 Ekim 2020 Tarihli Uluslararası Toplumdan Gelen Çağrılar	101
Çizelge 20.	08 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	102
Çizelge 21.	09 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	104
Çizelge 22.	12 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	106
Çizelge 23.	13 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	109
Çizelge 24.	14 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	111
Çizelge 25.	15 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	113
Çizelge 26.	16 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	115
Çizelge 27.	19 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	118
Çizelge 28.	20 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	119
Çizelge 29.	21 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	122
Çizelge 30.	22 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	123
Çizelge 31.	23 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	127

Çizelge 32.	26 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	129
Çizelge 33.	27 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	131
Çizelge 34.	28 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	134
Çizelge 35.	29 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	136
Çizelge 36.	30 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	138
Çizelge 37.	02 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	141
Çizelge 38.	03 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	144
Çizelge 39.	4 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	146
Çizelge 40.	5 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	149
Çizelge 41.	06 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	151
Çizelge 42.	09 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	153
Çizelge 43.	10 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler	157
Çizelge 44.	10 Kasım 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Toplumdan Gelen Çağrılar	160
Çizelge 45.	21 Eylül 2020-10 Kasım 2020 Gün Bazında Kullanılan İfadelerin Genel Toplam Tablosu	161
Çizelge 46.	21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Tüm Haberlerin Konu Dağılımları	163

Çizelge 47. 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Karabağ Sorununa İlişkin

Haberlerin Konu Dağılımları 165

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.	21 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Haber Programına Ait Görsel	66
Şekil 2.	22 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Haber Programına Ait Görsel	69
Şekil 3.	23 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Haber Programına Ait Görsel	71
Şekil 4.	24 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	75
Şekil 5.	25 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	77
Şekil 6.	28 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	80
Şekil 7.	29 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	84
Şekil 8.	30 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	88
Şekil 9.	01 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	91
Şekil 10.	02 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	93
Şekil 11.	05 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	95
Şekil 12.	06 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	98
Şekil 13.	07 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	100
Şekil 14.	08 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	103
Şekil 15.	09 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	105
Şekil 16.	12 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	107
Şekil 17.	13 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	109
Şekil 18.	14 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	111
Şekil 19.	15 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	114
Şekil 20.	16 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	116
Şekil 21.	19 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	118

Şekil 22.	20 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	120
Şekil 23.	21 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	122
Şekil 24.	22 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	125
Şekil 25.	25 23 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel....	128
Şekil 26.	26 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	130
Şekil 27.	27 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	132
Şekil 28.	28 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	135
Şekil 29.	29 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	137
Şekil 30.	30 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel.....	139
Şekil 31.	2 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	142
Şekil 32.	03 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	145
Şekil 33.	4 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	147
Şekil 34.	5 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	149
Şekil 35.	6 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	152
Şekil 36.	09 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	154
Şekil 37.	10 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel	158

I. GİRİŞ

Günümüzde kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi ve etkileşime dayalı içeriklerin önem kazanması yanı sıra özellikle dijital kitle iletişim araçlarında bulunan bir dizi algoritma sayesinde ulus devletlere ait siyasal sınırlar silinmektedir. Diğer yandan uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde etkileşim olgusunun giderek daha fazla ihtiyaç duyulan unsur haline gelmesi; geleneksel olarak devletlerin öznesi olduğu diplomatik faaliyetlerin odağına ulusların da dahil edilmesine neden olmaktadır.

Kamu diplomasisi başlığı altında diplomatik alana dâhil edilen iletişim faaliyetleri; bir devlet ya da hükümetin, bir başka devlet ya da hükümetin yurttaşlarıyla diyaloga dayalı etkileşimi esas alan çabaları şeklinde tanımlanabilir. Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler tariflerinde bulunan etkileşim süreçleri göz ardı edilmeden, bahse konu iletişim çabalarının uluslararası kamuoyu oluşturulması bakımından görmüş olduğu işlev incelenmesi gereken bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin önemini geç fark etmekle beraber 2000’li yıllardan itibaren gelişmiş pek çok ülke gibi bu araçları yoğun olarak kullanmaya başlamıştır. Bu çerçevede gerek kamu diplomasisi gerekse uluslararası halkla ilişkiler maksadıyla ve Türkiye sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik yayın yapması maksadıyla TRT Avaz kanalı kurulmuştur.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan çalışmanın amacı; Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin tarih sahnesinden çekildiği 1990’lı yılların başından itibaren güney Kafkasya Bölgesi’nde bağımsız birer devlet olarak irade gösteren Azerbaycan ile Ermenistan arasında gerginliğe neden olan “*Karabağ*” bölgesi nedeniyle yaşanan gerginliği kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden tartışmaktır. Bu maksatla 27 Eylül 2020 günü iki devlet arasındaki gerginliğin sıcak çatışmaya dönmesiyle başlayan ve 10 Kasım 2020 günü taraflar arasında yapılan ateşkesle sona eren 44 (kırk dört) günlük savaş;

TRT Avaz kanalından yayınlanan “*Avrasya Gündemi*” adlı haber programı odağa alınarak kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler yaklaşımları çerçevesinde incelenmektedir. Azerbaycan ile Ermenistan arasında 2020 yılında meydana gelen savaşın kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri açısından incelenmesi bakımından özgöl öneme sahip olduğu söylenebilir.

Tezin kuramsal bölümünde diplomasi kavramına, diplomasinin tarihsel gelişimine ve tarih içinde ortaya çıkan diplomasi türlerine yer verilmektedir. Takip eden bölümdeyse kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler kavramlarına ilişkin tarif ve somutlaştırmalara yer verilmektedir. Bu kapsamda, kamu diplomasi kavramı, kamu diplomasisinin tarihsel gelişimi ve kamu diplomasisinin uygulama alanları ile devletler tarafından uygulandığı şekliyle uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleriyle kamu diplomasi arasındaki yakınlığa ilişkin bilgiler kapsamlı literatür taraması yapılmak suretiyle yorumlanmaktadır. Tezin araştırma bölümünde TRT Avaz kanalı üzerinden yayınlanan “*Avrasya Gündemi*” adlı haber programı odağa alınmaktadır. Bu maksatla Azerbaycan ile Ermenistan arasında çatışmaların yaşandığı 21 Eylül ile 10 Kasım 2020 tarihlerinde yayınlanan haber, tartışma ve değerlendirmelerden elde edilen veriler söylem analizi yöntemi kullanılarak nicel veriler halinde sınıflandırılmakta ve günümüzde pek çok farklı nedene dayalı olarak gerçekleştirilen kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri bakımından yorumlanmaktadır.

Tez çalışmasının merak odağında günümüzde geleneksel ve dijital kitle iletişim araçlarının ulus devletlere ait siyasal sınırları enine kesecek kadar etkinlik alanlarını genişlettiği modern dünyada, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin varmış olduğu yoğunluk bulunmaktadır. Bu durumun kaynağında başlangıçtan itibaren müzakere ya da karşılıklı diyalog üzerinden tarif edilen diplomatik faaliyetlerin, geleneksel kitle iletişim araçları yanı sıra dijital kitle iletişim araçlarını da birer kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler mecrası haline getirmesi bulunmaktadır.

Netice olarak bir televizyon kanalından yayınlanan haber programı odağa alınarak, program içeriklerinin kamu diplomasi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden detaylı olarak incelenmesi ve bahse konu içeriklere dair detaylı

bir araştırma ortaya koyulması tez çalışmasının alana katkıda bulunma ihtimalini arttırmaktadır.

II. ARAŞTIRMA

A. Araştırmanın Problemi

Araştırma; uluslararası kamuoyu oluşturulması amacıyla yürütülen kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerini, 21 Eylül ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki gerginlik, mahallî çatışmalar ve Karabağ bölgesinde gerçekleşen savaşı odağa alarak irdelemektedir. Bu maksatla kamu diplomasisi ile uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri TRT Avaz televizyon kanalı tarafından gerçekleştirilen yayınlar üzerinden incelenmektedir. Buna göre; Türkiye Cumhuriyeti siyasi sınırları dışında kalan ancak Türkçe konuşan kitlelere yönelik yayınlar gerçekleştiren TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programı çalışmanın araştırma evrenini oluşturmaktadır.

Diğer yandan Karabağ meselesi nedeniyle Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmaların yaşandığı süreçte anılan haber programından yayınlanan bölümler örneklem olarak belirlenmiş ve bu süreçte kullanılan haber, yorum ve uzman görüşlerinden oluşan içeriklerde yer alan taraf devletlere yönelik eleştiri ve meşrulaştırmalar kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden incelenmektedir.

Taraflar arasında yürütülmesi beklenen diyalog ve müzakere aracılığıyla tarif edilen diplomatik yoğunluğun arttığı modern dünyada geleneksel kitle iletişim araçlarının yanı sıra dijital kitle iletişim araçlarının da birer kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aracı olarak kullanılması, çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulduğu kısımlarda yer alan diplomasi kavramı üzerinden tamamlanmaktadır. Bu maksatla diplomasi kavramının tarihi, dış politik sorunların barışçıl yöntem ve müzakereler aracılığıyla çözülme iradesinin ortaya çıktığı on sekizinci yüzyıla kadar götürülmekte ve çalışmaya ilişkin detaylı bir çerçeve oluşturulmaya gayret edilmektedir. Bu sayede kaynak ile hedef kitle arasında gerçekleşen uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi

yaklaşımları odağa alınarak, TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında yer alan içerikler bahse konu yaklaşım üzerinden incelenmektedir.

Araştırmanın esas meselesi; gerek geleneksel ve gerekse dijital kitle iletişim araçlarının etkinlik alanlarını genişleterek, ulus devlete ait sınırları enine kestiği modern dünyada, pek çok farklı nedene dayalı olarak yürütülen kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin günümüzde varmış olduğu yoğunluğa dikkat çekmektir. Bu çerçevede başlangıçtan itibaren diyalog üzerinden tarif edilen diplomatik yoğunluğun arttığı modern dünyada geleneksel kitle iletişim araçlarının yanı sıra dijital kitle iletişim araçlarının da birer kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aracı olarak kullanılması kabulüyle, çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulduğu kısımlarda diplomasi kavramı tartışılmaktadır. Bu maksatla diplomasi kavramının tarihi odağa alınmakta ve dış politik sorunların barışçıl yöntem ve müzakereler aracılığıyla çözülme iradesinin ortaya çıktığı tarihsel sıçrama noktaları göz ardı edilmeden detaylı bir kuramsal temel oluşturmaya gayret edilmektedir. Böylece kaynak ile hedef kitle arasında gerçekleşen uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi yaklaşımları odağa alınarak, TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında yer verilen içerikler bahse konu yaklaşım çerçevesinde incelenmektedir.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışma; 1990'lı yılların başından itibaren Azerbaycan ile Ermenistan arasında gerginliğe neden olan “*Özerk ya da Dağlık Karabağ*” şeklinde nitelendirilen bölge nedeniyle yaşanan gerginliğin, 27 Eylül 2020 günü sıcak çatışmaya dönmesiyle başlayan ve 10 Kasım 2020 günü taraflar arasında yapılan ateşkesle sona eren 44 (kırk dört) günlük sürecine odaklanmaktadır. Bu maksatla Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkan uluslararası düzeyde yankı uyandıran çatışmalar, TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programı üzerinden incelenmektedir. Belirtilen tarihler arasında yayınlanan program içerikleri, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler yaklaşımları çerçevesinde incelenmektedir. Çalışmanın kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin Azerbaycan ile Ermenistan arasında 2020 yılında

meydana gelen sıcak çatışmalar üzerinden incelenmesi bakımından özgül öneme sahip olduğu söylenebilir.

Zira savaş gibi uluslararası düzeyde önem taşıyan bir gelişme üzerinden çatışmaya taraf olmasa da üçüncü bir ülkenin çatışmaya esas mesele ve çatışmanın taraflarınca öne sürülen iddialarının meşruluğu ya da gayrimeşruluğu bağlamında ortaya koymuş olduğu etkinliğin ölçülmesi bakımından önem taşımaktadır. TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının kamu diplomasi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden haber içeriklerinin detaylı olarak incelenmesi ve bahse konu iki kavram üzerinden kitle iletişim araçları marifetiyle yürütülen yayınlara ilişkin bugüne kadar detaylı bir araştırma yapılmamış olması, tez çalışmasının alana katkıda bulunma ihtimalini arttırmaktadır.

C. Araştırma Soruları

Uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi perspektifinden TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının incelendiği tez çalışmasında; 21 Eylül-10 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkan çatışmalara ilişkin yapılan yayınlar ve program içerikleri odağa alınmaktadır. Bu maksatla çalışmanın araştırma bölümünde ele alınan meseleyi somutlaştırmak amacıyla aşağıda yer verilen araştırma sorularına yanıt aranmaktadır.

- TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının yayın politikası nedir?
- TRT Avaz kanalında yer alan Avrasya Gündemi adlı programın haber içeriklerini hangi konular oluşturmaktadır?
- TRT Avaz kanalının yayın politikası Avrasya Gündemi adlı programın haber içerikleri ile uyumlu mudur?
- TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında Azerbaycan hakkında nasıl bir söylem inşa edilmiştir?

- Avrasya Gündemi haber programı ile Türkiye Cumhuriyeti devletin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler hedefleri arasında uyum bulunmakta mıdır?

D. Araştırma Evreni ve Örneklem

Tez çalışması; 1990'lı yıllardan itibaren Azerbaycan ile Ermenistan devletleri arasında gerginliğe neden olan “*Özerk ya da Dağlık Karabağ*” adlı bölge nedeniyle yaşanan gerginliğin, 27 Eylül 2020 günü sıcak çatışmaya dönmesiyle başlayan ve 10 Kasım 2020 günü taraflar arasında yapılan ateşkesle sona eren 44 (kırk dört) günlük sürecine odaklanmaktadır. Dolayısıyla iki devlet arasında patlak veren çatışmalar; TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı program üzerinden incelenmektedir. Bu maksatla belirtilen tarihler arasında yayınlanan program içerikleri, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler yaklaşımları çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır.

Tez çalışmasının başlangıçta belirtilen amaçlarına uygun olarak belirlenen araştırma örnekleme; Azerbaycan ile Ermenistan arasında 21 Eylül 2020 tarihinden itibaren 44 (kırk dört) gün süren çatışmalara ilişkin haber içeriklerinin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler bağlamında incelenmesidir. Seçili haber programının anılan tarihler arasında yayınlanan bölümlerinden elde edilen nicel veriler sınıflandırılmakta ve söylem analiz yöntemi kullanılarak yorumlanmaktadır. Bu maksatla Karabağ Savaşı'nın 21 Eylül 2020 ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasındaki toplam 44 (kırk dört) günü, TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı programında işlenen haberler odağa alınarak incelenmektedir. Avrasya Gündemi adlı haber programının sadece hafta içi yayın yapmasından dolayı bahse konu süreçte yayınlanan toplam 37 (otuz yedi) günlük program içeriği araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

D. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmada 21 Eylül 2020 ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasındaki Azerbaycan ile Ermenistan arasında toplam 44 (kırk dört) gün süren Karabağ sorunundaki çatışmalar, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden bahse konu süreçte TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı programda

işlenen haber içerikleri odağa alınarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Avrasya Gündemi adlı haber programının sadece hafta içi yayın yapması, bahse konu süreçte yayınlanan toplam 37 (otuz yedi) günlük program içeriğinin araştırmanın ilgi alanına dâhil edilmesine neden olmuştur. Bu nedenle ortaya çıkan 37 (günlük) açık, araştırmanın sınırlılığı olarak kabul edilmiştir.

F. Araştırma Yöntemi

Tez çalışmasının araştırma bölümü 1990’lı yıllardan itibaren Azerbaycan ile Ermenistan devletleri arasında gerginliğe neden olan “*Karabağ*” adlı bölge nedeniyle yaşanan gerginliğin, 27 Eylül 2020 günü sıcak çatışmaya dönmesiyle başlayan ve 10 Kasım 2020 günü taraflar arasında yapılan ateşkesle sona eren 44 (kırk dört) günlük sürecine odaklanmaktadır. Dolayısıyla iki devlet arasında 27 Eylül 2020 günü patlak veren çatışmalar; TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programı üzerinden incelenmektedir.

Belirtilen tarihler arasında yayınlanan program içeriklerinin kamu diplomasisi yaklaşımı çerçevesinde incelenmesi maksadıyla tezin kuramsal bölümünde yer verilen diplomasi tarihi, uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi bölümleri alan yazın taraması yöntemi kullanılarak, günümüzde geleneksel ve dijital kitle iletişim araçlarının varmış olduğu nüfuz edici etkinlik gözden kaçırılmadan ele alınmaktadır. Daha çok bilimsel araştırmalarda kullanılan bir yöntem olarak alan yazın taraması; belirli bir konuda önceden yayınlanmış çalışmaların “*hatırlama, anlama, uygulama, analiz etme, değerlendirme ve yaratma*” (Shields, Rangarjan,2013) bağlamları üzerinden yeniden ele alındığı bir tür özet olarak tarif edilebilir. Bu maksatla yapılan çalışmalarda daha önce yayınlanmış konuyla alakalı herhangi bir bilimsel makaleye, bir kitaba ya da kitap ve makalenin bir bölümüne atıfta bulunulabilmektedir. Böylece ele alınan konuya ilişkin elde edilen bilgiler kullanılarak, genel bir çerçeve oluşturulması sağlanabilmektedir. Diğer yandan ele alınan konuya katkı sağlaması beklenen alan yazın taraması, uygun araştırma sorularının ortaya konmasını, uygun bir kuramsal çerçevenin oluşturulmasını ve doğru bir araştırma yönteminin kullanılmasını gerektirmektedir. Bu sayede sağlam bir temel kurulabilir ve çalışma doğru bir bağlam üzerinden bina edilebilir (Baglione, 2012).

Tez çalışmasının araştırma bölümünü oluşturan; 27 Eylül 2020 günü patlak veren sıcak çatışmaların, 10 Kasım 2020 günü taraflar arasında yapılan ateşkesle sona eren 44 (kırk dört) günlük sürecin Avrasya Gündemi adlı haber programında ele alındığı şekliyle yayın içeriklerine yansıyan kısımları söylem analizi yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Bilimsel araştırma projelerinde kullanılan ve söylem çözümlemesi ya da söylem analizi olarak adlandırılan araştırma yöntemi, her şeyden önce bir dil bilim alanı olarak ortaya çıkmış, zaman içerisinde nitel yorumlamaya dayalı bir araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır (Harris,1952). Bu minvalde geçen yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel düzlemde yazın alanında uygulamalı bir dilbilim araştırma alanı ve nitel yorumlama yöntemi olarak hızla gelişen söylem çözümlemesi *bir şeyin ifade edilme şekli* olan söylemi, içinde üretildiği sosyal ve kültürel bağlam ile söylemi etkileyen ekonomi politik koşulları gözardı etmeksizin değerlendirme, yorumlama ve yeniden üretme sürecidir (Gür, 2013:185).

Söylem analizi yönteminin sosyal bilimler alanında gerçekleştirilen araştırmalarda kullanılması, herşeyden önce yöntem çeşitliliğini bakımından yapılacak araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir. Zira yapılacak çalışmalarda yeni yöntemlerin kullanılması ve bu sayede yöntem çeşitliliğinin artması araştırma konularına ilişkin çoklu bakış açılarının ortaya çıkmasına ve nitel yorumlamaların çeşitlenmesine imkan vermektedir. İletişim bilimleri açısından meseleye bakıldığında; kaynak tarafından üretilen enformasyon içerisinde aktarılan mesajın formel unsurları dışında kalan ve mesajın iletilme tarzında tercih edilen söylem aracılığıyla kaynağın ideolojisi açığa çıkarılabilmektedir.

F. Araştırmanın Hipotezleri

Uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi perspektifinden TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının incelendiği tez çalışmasında; 21 Eylül ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkan çatışmalara ilişkin yapılan program içerikleri söylem analizi yöntemiyle incelenmektedir. Çalışmanın araştırma bölümünde odağa alınan meseleyi somutlaştırmak maksadıyla aşağıda yer alan hipotezler test edilmektedir.

Hipotez-1: TRT Avaz kanalının yayın politikası; Türkiye Cumhuriyeti siyasi sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyeti olarak değerlendirilebilir.

Hipotez-2: TRT Avaz kanalından yayınlanan haber, durum değerlendirmesi ve yorum içeren program içerikleri; Türkiye Cumhuriyeti siyasi sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen kamu diplomasi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyeti olarak değerlendirilebilir.

Hipotez-3: TRT Avaz kanalından yayınlanan haber, durum değerlendirmesi ve yorum içeren haber programlarının içerikleri ile kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler çerçevesinde olduğu değerlendirilen kanalın genel yayın politikasıyla uyumludur.

Hipotez-4: TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında 21 Eylül ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasında yayınlanan haber, durum değerlendirmesi ve yorum içeren haber programlarında Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkan çatışmalara ilişkin program içerikleri Azerbaycan'ın dış politik söylemleriyle uyumlu, Ermenistan'ın söylemlerine ise eleştirel yaklaşım içerisindedir.

Hipotez-5: TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi haber programının araştırmaya esas teşkil eden 21 Eylül ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasında yayınlanan içerikleriyle Türkiye Cumhuriyeti devletinin Karabağ meselesine ilişkin benimsemiş olduğu dış politikası arasında uyum olduğu söylenebilir.

III. DİPLOMASİ KAVRAMI VE TÜRLERİ

A. Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Diplomasi kavramının ortaya çıkışında Mısır Uygarlığı ile Hitit Uygarlığı arasında imzalanan Kadeş Antlaşması (M.Ö. 1278) etkili olmuştur. Kadeş Antlaşması'nın diplomasi açısından önemi, anlaşma sonrasında taraf devletlerin yarım yüzyıla yakın bir süre barış ve istikrar içinde kalmalarından kaynaklanmaktadır (Tuicakademi, 2022). Diplomasi, görece yeni bir kavram olmakla beraber icrası bakımından ortaya çıkışı çok daha eski dönemlere götürülebilir (Tuncer,1995:13). Bu minvalde ilkel toplumlarda kabileler arasındaki anlaşmazlıklara son vermek maksadıyla görevlendirilen haberciler aracılığıyla yürütülen müzakereler erken dönem diplomasi örnekleri olarak kabul edilmektedir. Diğer yandan müzakere yürüten habercilerin özel konumları dolayısıyla askerlere dahi tanınmayan ayrıcalık ve dokunulmazlıklara sahip olmaları “*kutsal*” kimseler oldukları şeklinde tarif edilmelerine neden olmuştur (Holsti,1972:175-176). Diğer yandan Mısır ve Hitit Uygarlıkları arasında imzalanan Kadeş Antlaşması (M. Ö. 1278), diplomasi açısından büyük önem taşımaktadır. Zira anlaşma sonrası taraf devletler yarım yüzyıla yakın süreyle barış ve istikrar içinde kalabilmişlerdir.

Diplomasi kavramının etimolojik kökenlerine bakıldığında eski Yunanca “*Plier-Katlamak*” anlamına gelen fiil kökünden türetildiği görülmekte olup, “*İkiye Katlanan Belge*” anlamını karşılayacak şekilde kullanıldığı görülmektedir. İkiye katlamak fiilinden gelen “*Plier*” kelimesinin kullanımıysa görece yeni sayılır. Zira günümüzdeki anlamıyla ilk defa gelen Fransız aristokrat din adamı Kardinal Richelieu ¹ (1585-1642) döneminde kullanıldığı bilinmektedir.

---

¹ Kardinal Richelieu, asıl adı Armand-Jean Cardinal du Plessis de Richelieu'dır. Söz konusu Kardinal Richelieu, bir Fransız aristokrattır. Aynı zamanda başbakan ve bir din adamıdır. Diğer yandan Realpolitik Okulu'nun ilk teorisyen ve pratisyenleri arasındadır. Günümüzde realizmin ve realist diplomasi'nin babası olarak adlandırılmıştır. Bu minvalde okulunun düşüncesi, bulunduğu dönemde “devlet çıkarı” anlamına gelen “*Raison D'Etat*” kavramıyla bilindiği öne sürülmektedir. Günümüzdeki

Diğer yandan “İkiye Katlamak” anlamına Latince “Duplier” fiilinin, elçilere verilen tanıtma belgelerinin ikiye katlanarak verilmesi şeklindeki gelenekten kaynaklandığı bilinmektedir. Diplomasi kavramı yerine müzakere etmek ya da müzakereci anlamını karşılayan Latince “Negociation-Negociateur; Müzakere-Müzakereci” tabirlerinin de kullanıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla diplomasi kavramı gerek biçim gerekse anlam bakımından tarihsel süreç içerisinde pek çok değişikliğe uğramıştır (Gökmen, 2006: 11-12). Diplomasinin bir başka tanımlaması ise, milletlerarası ilişkilerin müzakere yoluyla yürütülmesi olarak belirtilmektedir (Versan,1999:105). Buna göre; ulusal gücü meydana getiren farklı öğeleri ulusal çıkarı ilgilendiren uluslararası sorunlar ortaya çıktığında en yüksek etkiyi yapabilecek bir yapıya kavuşturma sanatı, şeklinde tarif edilmektedir (Arı,2011:147).

Diplomasi kavramının kullanımına ilişkin yeni gelişmelerden bir diğeriye; kavramın belge ya da arşiv düzenlemesi yerine uluslararası ilişkilerin icrası anlamında kavranmasıdır. Bu minvalde ilk kez 1796 yılında Edmund Burke ² tarafından kullanılmıştır. Burke, diplomasi kavramını devletlerarası ilişkiler ve görüşmelerin icraasında uygulanan beceri ve taktikler şeklinde tarif ederek; “diplomatik kurul” (Satow,1957:2-3) deyimini ortaya atmıştır. Dolayısıyla 18. yüzyıla gelinceye kadar belge inceleme ve arşiv oluşturma şeklinde kavranan diplomasi, 1796’dan itibaren “Belge İnceleme Bilimi” yerine “Uluslararası İlişkileri Yürütme Sanatı” şeklinde tarif edilmiştir (Kınlı,2006: 60).

Günümüzde diplomasi kavramı farklı tanımlamalarla karıştırılabilmekte hatta kavrama farklı anlamlar yüklenerek karşımıza çıkabilmektedir. Bu tanımlamalardan biri de dış politika kavramıdır. Fakat anlam bakımından ayırım yapmak gerekirse; diplomasi, politikanın kendisi değil, politikanın uygulanabilmesi ya da hayata geçirilebilmesi için kullanılan bir araç ve bu

---

modern dış siyasetin temelleri Richelieu’nun dış politikada en önemli şeyin ülke menfaati olduğu düşüncesine dayandığı savunulmaktadır (Tucaakademi, 2022).

² Edmund Burke (1729-1797), modern muhafazakâr düşünce geleneğinin en önemli düşünürlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Söz konusu Edmund Burke’nin önemi, felsefi alanda Aydınlanma Çağı’nın, siyasî alanda Fransız Devrimi’nin yarattığı dönüşümlere çok erken tepki gösteren bir düşünür olmasından kaynaklanmaktadır. Aydınlanma’nın kurucu rasyonalizmine ve onun siyasal sonucu olarak gördüğü Fransız Devrimi’ne ilişkin erken dönem eleştirileri kendinden sonraki düşünürlerce tekrarlanmış ve bu konuda bir başlangıç noktası olarak Burke’e atıf yapılmıştır. Burke’e yönelik bu ilginin nedeni de devrim hakkındaki fikirlerinin çoğunlukla gerçekleştiğinden kaynaklanmaktadır (Duman, 2010: 95).

politikaların yürütölme biçimi olarak açıklanmaktadır. Diplomasi ile dış politika kavramlarının kesiştikleri nokta ise işbirliği içinde birbirlerini tamamlıyor oluşlarından kaynaklanmaktadır. Diplomasi dış politikadan bağımsız değildir ama her ikisi de tek bir icra politikası oluşturmaktadır; Buradaki ince çizgi politika stratejiyi kapsar, diplomasi ise taktikleri kapsamaktadır (İskit,2007: 2).

Diplomasi; uluslararası ilişkiler alanında yalnızca bir ayrıntı değil bir zorunluluk olarak görölmektedir (Tuncer,1995:11). Tüm diplomasi çeşitlerinin politik süreçlerde aktif olarak kullanıldığı söylenebilir. Özellikle uluslararası düzlemde iletişimin sürdürülebilmesi için devletlerin çıkarlarının korunabilmesini sağlamaya yönelik hangi icraatlar gerekli ise zaman içerisinde de ona başvurulduğu ispatlanır niteliktedir. Fakat bu tür uygulamalar, kimi zaman bir devletin çıkarlarını sağlama alırken, başka devletlerin yaşamlarında yıkıcı etkiler bırakmıştır. 2000’li yıllardan sonra daha fazla tartışma konusu olan kamu diplomasisi yine dünyadaki sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel olayların akışı çerçevesinde şekillenmiştir. Çok kutuplu yeni dünya düzeni içinde, sivil toplumun gerek ulusal gerek uluslararası konularda daha aktif hale gelmesi, diplomasinin kapsamını ve uygulanma şeklini değiştirmiş ve kamu diplomasisini daha aktif ve gerekli kılmış olarak diplomasinin kamu diplomasiye dönüşüm noktalarını vurgulamıştır (Yıldırım, 2015: 91).

Napoleon ve Carl Von Clausewitz’in ³ günlerine değin uzanan ve günümüzde de değerinden hiçbir şey yitirmeyen şu deyiş, diplomasinin anlam ve önemini güzel bir biçimde vurgulamaktadır: “*Politika, strateji gibi her şeyin yürütmeye dayandığı bir sanat*” (Tuncer,1995: 11) olarak tarif edilmektedir. Diplomasi için farklı bir tanımlama ise uluslararası ilişkilerin barışçı yol ve araçlarla yürütölmesi

---

³ Carl Von Clausewitz, batı dünyasının temel askeri kuramcısı olarak kabul edilmiştir. Bahse konu Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz (1780-1831), Napolyon’la savaştığı dile getirilmiştir. Ayrıca hem Napolyon’un askeri yeteneğinin hayranlarından olmuştur hem de yorumcularından en önemlisi olarak tarihte yerini almıştır (Addington, 1994). Söz konusu Clausewitz, 1818 tarihinde Prusya Harp Okulu Komutanlığı’na atanmıştır ve 12 yıl görevde kaldığı sürede “*On War-Savaş Üzerine*” adlı eserini yazmıştır. Diğer yandan “büyük deneyime sahip bir asker, tarihsel düşünen bir filozof ve politik bir teorici” olarak yorumlanmıştır. Diğer yandan Carl von Clausewitz, 51 yaşında koleradan dolayı vefat etmiştir. Bu bağlamda 1832’de Vom Kriege’in (Savaş Üzerine) düzenlenmesi ve yayımlanması eşi Marie von Clausewitz tarafından sağlandığı belirtilmektedir. Öte yandan Carl von Clausewitz’in Savaş Üzerine isimli yapıtı, M.Ö. 400’de Thukydides’in Pelopones Savaşı isimli eseri ile beraber savaşın esas sorunlarıyla ilgilenen en büyük askeri-teorik yapıt olarak ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2020: 1744).

sanatı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyimle diplomasi, devletlerarası ilişkilerin müzakere yoluyla yürütülmesidir (Etzold, 1977: 125).

B. Diplomasi Türleri

Diplomasinin tarihi gelişimine baktığımızda iki temel dönem olarak ortaya çıkmıştır. Birinci dönem ad hoc (geçici/tek taraflı) diplomasi olarak adlandırılmaktadır. İkinci evre ise sürekli diplomasi dönemidir. Özellikle de 19. yüzyıldan itibaren yeni diplomasi türleri de ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında "*Zirve Diplomasisi, Çok Taraflı Diplomasi, Konferans Diplomasisi ve Parlamenter Diplomasi*" olarak belirtilmektedir. Diplomasinin milletlerarası yapılan antlaşmalar ve faaliyetleri kapsayan bir kavram olarak, bunun yanı sıra bir mücadele sanatı olarak da görülmesinden dolayı diplomasinin uygulanma şekillerinde farklılıklara neden olmuştur. Buna göre diplomasi: "*Ad hoc diplomasi, gizli (sessiz) diplomasi, açık diplomasi, konferans diplomasi, ikili diplomasi, çoklu diplomasi, parlamenter diplomasi, mekik diplomasisi, zirve diplomasisi*" (Öymen vd, 2011) olmak üzere dokuz ana başlık altında incelenmektedir. Diğer yandan küreselleşme sonucunda diplomasi farklı alanlarda farklı özelliklere göre ayırt edildiğinde kaynaklarda ortaya çıkmıştır. Küreselleşme sözcüğü "*globalization*" kavramı İngilizceden türeyen ve hem ekonomik hem de sosyal alanlardan sınırların kaldırılması tanımında kullanılması olarak yerini almıştır (Çakmak, 2018: 37-39). Dünya ekonomi ve sosyal faaliyet alanlarını çevreleyen küreselleşme, diplomasi alanını da etki altına alarak, çeşitli diplomasi türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu diplomasi türleri şunlardır: "*Arabuluculuk diplomasisi, çok taraflı diplomasi, ikili diplomasi, kamu diplomasisi, sivil diplomasi, zirve diplomasisi, konferans diplomasisi, parlamenter diplomasi, mekik diplomasisi, toplumsal diplomasi, , nükleer diplomasi, önleyici diplomasi, sessiz diplomasi, kültür diplomasisi, çevre diplomasisi, insani diplomasi, açık diplomasi, zorlayıcı diplomasi, dişsiz diplomasi- diplomacy without teeth*" olarak belirtilmektedir (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 144-145).

1. Ad Hoc Diplomasi

Etimolojik köken itibarıyla “*Ad Hoc*” Latince olup amaca özel anlamına gelmektedir. Sosyal bilimlerden fen bilimine kadar pek çok alanda kullanılan terim, diplomasi özelinde ele alındığında tek yanlı ve sürekliliği olmayan diyaloga dayalı diplomasi türü olarak tarif edilebilir (Logosdergi, 2021). Bu minvalde sınırları belirli bir sorunun çözümü amacıyla uygulanmak üzere kullanılan diplomatik çabalar, kimi ticari sorunların çözümü maksadıyla ticari ilişkilerin büyük önem kazandığı İtalya kent devletlerinde kullanılmıştır. Uygulandığı dönemde sınırları belli konuların çözümü için geçici olarak görevlendirilen elçiler tarafından yürütülen bahse konu çabalar hile ve kurnazlık şeklinde kavranmıştır (Abdurrahmanlı, Bağış, 2021: 143).

Tarihsel manada ilk uygulanan diplomasi türlerinden biri olmakla beraber geçici ve tek yanlı diyaloga dayalı diplomasi yöntemi olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede kaynak ülkelerin, muhatap oldukları ülkelerde henüz sürekli elçi bulundurmadığı dönemlerde elçi görevi verilen temsilciler aracılığıyla yürütülen geçici diyalog ve müzakereye dayalı diplomasi faaliyetleri olarak tarif edilmektedir. Böylece elçi görevi verilen temsilcilerin çatışmaya konu meseleler ile ilgili çalışmalarını tamamlamaları ardından ülkelerine geri dönmeleriyle tamamlanan bir süreçte gerçekleşmektedir (Tuncer,2009:20; Erdem,2008: 8). Ad Hoc diplomasi; diplomasi tarihi içerisinde önemli yere sahip olan antik Yunan kent devletlerinde ilk kez uygulanmış ve bu dönemde elçi olarak görevlendirilen haberciler, *Pagan İnanişi*⁴ çerçevesinde yarı tanrı-yarı insanlardan oluşan mitolojik dünya ile insanların yaşadığı yeryüzü arasında kurulan diyalog ve ilişkiler odağı alınarak açıklanmıştır (İskit, 2011: 61).

---

⁴ Pagan inanişini daha anlaşılır hale getirebilmek için önce pagan kelimesinin açıklamasını ele almak gerekir. Pagan terimi, Latince “pagus” kelimesinden türemiştir ve “kırsal-kırsalda yaşayan” anlamına geldiği ifade edilmektedir (Morris, 2006: 274). Söz konusu paganizm Avrupa’nın eski bir dini olarak belirtilmektedir. Bunun yanı sıra 9. yüzyıl başlarında kavimler içerisinde doğa güçlerinin birer canlı varlık olduğuna inanılarak her bir güce çeşitli misyonların yüklendiği bir inanç sistemidir. Bahse konu bu inanç sistemi, insanlar aracılığıyla ilahi bir güç olarak atfedilip, tapınılan dinsel bir durum olarak yorumlanmıştır (Kurat, 1999: 12-13).

2. Gizli Diplomasi

Gizli diplomasi, Birleşmiş Milletler (BM) ⁵ ve bağlı kuruluşların yürütmüş oldukları faaliyetler çerçevesinde ortaya çıkmış bir diplomasi türüdür. Buna göre; ekonomik sebeplerden dolayı diplomatik temsilcilik açamayan Afrika, Asya ve Latin Amerika'nın küçük devletleri tarafından kullanılmaktadır (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 148). 17. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'da genellikle elçiler düzeyinde icra edilen gizli ya da sessiz diplomaside devletlerarası ilişkiler ve faaliyetlerin gizli bir şekilde yürütülmesi amaçlanmaktadır. Avrupa'da saray diplomasisi olarak da nitelendirilen gizli diplomasiye 1993 yılında *Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)* ⁶ ile İsrail hükümeti arasında kamuoyundan gizli olarak yürütülen *Oslo Görüşmeleri* ⁷ örnek olarak gösterilebilir. Gizli diplomasi yöntemiyle gerçekleştirilen Oslo görüşmeleri, sekiz (8) ay sürmüştür. Görüşmeler neticesinde dönemin Rusya Federasyonu (RF) Dışişleri Bakanı Andrei Kozyrev, ABD Başkanı Bill Clinton eşliğinde, Filistin Kurtuluş örgütü lideri Yaser Arafat ve İsrail Başbakanı İshak Rabin arasında geçici özerklik düzenlemeleri konusunda kabul edilen ilkeler bildirisi imza edilmiştir. Gizli diplomasi uygulamasına bir başka örnek ise BM Genel Sekreterliği tarafından uygulanan ve üye devletlerin çeşitli sorunlarının çözülebilmesi maksadıyla bizzat genel sekreterin bahse konu devletlerin başkentlerini ziyaret etmesi ve yetkililer ile görüşmeler gerçekleştirmesiyle tamamlanan bir dizi diplomatik faaliyetler yapılmaktadır (Thebrandplanet, 2021).

---

⁵ Birleşmiş Milletler (BM), İkinci Dünya Savaşını takiben uluslararası barış ve güvenliğin korunması, sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi ve insan haklarının güvence altına alınmasını içeren yüce bir insanlık vizyonunu gerçeğe dönüştürmek amacıyla 24 Ekim 1945'de kurulmuştur. Ayrıca, BM Türkiye dâhil 51 ülke tarafından oluşturulmuştur. Günümüze gelindiğinde BM'ye üye ülkelerin sayısı 193'e yükseldiği belirtilmiştir (Tcmeb, 2022).

⁶ Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ): Arap Ligi tarafından bölge dengelerinin sağlanması amacıyla önemli bir yapı olan Filistin Kurtuluş Örgütü'nün 1964 yılında kurulmasını sağlamıştır (Akyol, Poyraz, 2017: 285).

⁷ Oslo Görüşmeleri: Filistin-İsrail çatışması yaklaşık bir asıra tekabül etmektedir. Söz konusu anlaşmazlık günümüze kadar birçok savaş ve barış gibi önemli olaylarla ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda 1993'de Oslo İlkeler Bildirgesi'nin imzalanması ile başlayan Oslo Barış Süreci; statü sorunları, şiddetin artarak sürmesi gibi sebeplerden dolayı, ikinci İntifadanın başlaması ile çöktüğü ifade edilerek; Filistin-İsrail ilişkileri barış görüşmelerinin başladığı yere geri döndüğü dile getirilmiştir. Buna ek olarak 2001–2010 yılları arasında gitgide durumun olumsuzlaştığı, iki tarafın dahada yükselen bir şiddet yumağına döndüğü vurgulanmıştır (Tasam, 2022).

3. Açık Diploması

Açık diploması; gizli diplomasıye tepki olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre; açık diplomasının amacı hükümetler arası ilişki ile görüşmelerin, eksiksiz ve doğru bir şekilde kamuoyunun bilgi ve denetimine sunulmasıdır (İlimvemedeniyet, 2021). Birinci Dünya Savaşı sonunda ABD Başkanı Thomas Woodrow Wilson (1856-1924) tarafından yayınlanan ilkeler çerçevesinde devletlerarası ilişkilerin açık yürütülmesi şeklindeki çağrı, bir tür açık diploması uygulaması olarak gösterilebilir. Buna göre, hükümetlerarası görüşmelerde taraflar arasında verilen ya da alınan mesajlar, sözler, taahhütler ya da bağlayıcı kararların kamuoyu önünde açık bir şekilde ifade edilmesi açık diplomasının en önemli gerekliliğidir. Benzer şekilde ABD Başkanı Barack Obama tarafından 2015 yılında imzalanan ve tüm dünya kamuoyu ile paylaşılan nükleer sözleşme açık diplomasının günümüzdeki uygulamasına bir örnek olarak gösterilmektedir (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 153). P5 + 1, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) ⁸ beş daimi üyesini ifade ediyor; yani Çin, Fransa, Rusya, İngiltere ve ABD; artı Almanya. P5 + 1 genellikle Avrupa ülkeleri tarafından E3 + 3 olarak adlandırılır. 2006'da, nükleer programı ile ilgili olarak İran'la diplomatik çabalarda bir araya gelen altı dünya güçleri grubudur (Aksamgazetesi, 2022).

4. Konferans Diploması

Bir başka diploması türü olan konferans diploması, Avrupa devletlerinin aralarındaki meseleleri, düzenledikleri toplantılar aracılığıyla çözme iradelerini gösterdikleri diplomatik süreçlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Konferans diploması Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun öncülüğünde düzenlenen

---

⁸ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK): BM'nin en önemli organı olarak nitelendirilmiştir. Bu kapsamda BMGK'da daimi pozisyonlara ve veto etme yetisine sahip olan kurucu ulus devletler, elde ettikleri ayrıcalıklar hasebiyle uluslararası arenada yer alan sistemdeki menfaatlerini koruma altına alabilmektedir ve bu aracılıkla gerek bölgesel gerekse de küresel siyasetleri yönlendirebilmektedirler. Diğer yandan; *“BMGK kurulduğunda veto yetkisine sahip beş daimi üyelik ve iki yıllık süre ile yeniden hemen seçilemeyen altı geçici üyelik koltuklarından oluşmaktaydı. BMGK'nın daimi üyelik ve veto yetkisine sahip olan kurucu devletleri Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Çin, Fransa, İngiltere ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'dir”* olarak ifade edilmektedir (Çolak, 2020: 22).

Viyana Kongresi (1815)⁹ ile önem kazanmış ve Viyana kongresi ardından özellikle Avrupa devletleri kendi aralarında baş gösteren çeşitli sorunları, düzenledikleri konferanslar aracılığıyla çözmeye çalışarak, diplomatik temaslar çerçevesinde yeni bir sürece girilmesinin yolu açılmıştır (İlimvemedeniyet, 2021). Günümüzde kullanıldığı anlamda çok taraflı diplomasinin ilk örneği 1815 tarihli Viyana Kongresi sayılmaktadır. Bu bağlamda Fransız İhtilali'nin (1789)¹⁰ Avrupa genelinde neden olduğu karmaşa ve Napolyon Savaşları (1796-1814)'nin sonuçlarının halledilmesi için toplanan 1815 Viyana Kongresi, çok taraflı diplomasi açısından da çok önemli bir yere sahiptir.

Kongre, 1789 ihtilali fikirlerine karşı olan İngiltere, Avusturya, Rusya ve Prusya, Fransa'dan alınacak topraklar ve yeni Avrupa düzeni için toplanmıştı. Kongre başkanlığına uzun süre Avrupa siyasetinde etki sahibi olacak Avusturya Başbakanı Prens Von Metternich seçilmiştir. Kongreye bu dört devletten ayrı olarak Fransa, İspanya, Rusya Portekiz, İsveç yanı sıra irili ufaklı pek çok Alman prenslikleri de katılmıştır (Osmanlıdiplomasitarihi, 2021).

Konferans diplomasi türünü somutlaştıran örneklerden bir diğeryse, Alman İmparatoru II. Wilhelm'in Osmanlı Devleti ile gerçekleştirdiği, ikiden fazla devlet temsilcisinin ilişki ve faaliyetlerde meydana gelen sorunların mutlak çözümü için bir araya gelmesidir (Sancar, 2012: 12). 1648 yılında Westphalia Kongresi ile meydana gelen konferans diplomasisine örnek olarak gösterilmektedir (Uygun, 2003: 251). Vestfalya modelinin açılımı ise şu

---

⁹ Viyana Kongresi: 1815 yılında, uluslararası ilişkilerin tarihinde, 1648 Westphalia'dan sonraki ilk önemli ve çok faktörlü uluslararası çaplı anlaşmaların yapıldığı bir toplantı olarak adlandırılmıştır. 1792 yılından itibaren devam eden Avrupa'daki savaş ortamına son veren kongre olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda Viyana Kongresi, birkaç yanlış kararların verildiği ortam olmasına rağmen, insan ölümlerinin gerçekleşmesinin önünü kesmiştir. Bahse konu kongre, çıkması olası bir savaşı önleyerek barış temellerini atan bir alan olarak değil, bozulan dengeleri yeniden düzenlemek gibi bir misyonun üstlenildiği yer olarak yorumlanmıştır. Viyana Kongresi, Napolyon'un darmadağın ettiği Avrupa haritasını yeniden ama kendine göre düzene koyan bir sistem olarak vurgulanmıştır. Kongrenin hedefi, Avrupa'da gerçek ve kalıcı bir denge (barış) sistemi kurmak şeklinde ifade edilmektedir. Diğer yandan *"Kongrenin toplanmasına, 30 Mayıs 1814'de, savaşa katılan tarafların Paris'te imzaladıkları bir anlaşmayla karar verilmişti. Avusturya'yı Metternich, Prusya'yı Hardenberg, Rusya'yı Nesselrode ve İngiltere'yi de Castlereagh temsil ediyordu"* olarak dile getirilmiştir (Erkan, 2010: 97- 98).

¹⁰ Fransız İhtilali: Fransız Devrimi olarak da adlandırılan Fransız İhtilali, kademe kademe gelişen bir burjuva demokratik hareket olarak nitelendirilmektedir. Söz konusu "kademe kademe gelişim" 1848'de Fransa'da da, 1917'de ise Rusya'da meydana gelmiştir. Fransız Devrimi, belirli bir örgüt dahilinde planlanan oluşum değildir. Diğer yandan herhangi bir amaç kapsamında da uygulanmamıştır. Bahse konu devrimi, soylu olarak adlandırılan kesimin yeni vergiler isteyen krala direnişiyle başlayan bir yapı olarak yorumlanmıştır (Koç, 2011: 45).

şekildedir: ‘*Uluslararası sistemin egemen devletlerin bir arada olduğu görüşüne dayanarak ve devlet üstü otoriteler bu sistemde etkisini yitirdiği gözlemlenmiştir. Papalık ise, barış antlaşması sürecinden çıkarıldığı, Kutsal Roma İmparatorluğu’nun dağıldığı kabul edilmesi olarak yerini almaktadır*’ (Sander, 1999: 90).

Diğer yandan Vestfalya modeli incelendiğinde, günümüzde de kullanılan egemenlik kavramını kazandıran bir barış antlaşması olmuştur. Ayrıca, bir ülkenin başka bir devletin iç işlerine karışmama, elçilik gibi diplomasiye teşvik eden kavramların da bu antlaşmanın getirisi olmuştur. Bunun yansıması, Vestfalya Barış Antlaşması ile birlikte Avrupa, Ortaçağ’dan modern zamana geçmiştir (Tuicakademi, 2021).

İkili Diplomasi

İkili Diplomasi uygulaması Abdurrahmanlı ve Bağış’a (2021: 148) göre: “*İki ülke yetkilileri vasıtasıyla yapılan tüm ikili diplomatik temaslar*” şeklinde tarif edilmektedir. Antik Yunan ve Roma’da uygulandığı şekliyle ikili diplomasi; ülkeler arası sorunların taraf ülkelerin katılımıyla masaya yatırılması ve sorunların çözümü için müzakere edilmesidir.

Günümüzde pek çok farklı konu ve amaçla kullanılan İkili diplomasi uygulamasına; Rusya’dan Antalya’ya tatil için gelen Rusya uyruklu yurttaşların sayısının artması nedeniyle 2006 yılında Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti yetkilileri arasında ikili diplomasi temasları sonrasında Antalya’daki Rusya Federasyonu Konsoloslugu’nun diplomatik statüsünün arttırılarak Başkonsolosluk seviyesine çıkarılması örnek olarak gösterilebilir.

5. Parlamenter Diplomasi

1945 yılında dünya barışını, güvenliği korumak ve uluslararası alanda ekonomik, toplumsal ve iş birliğini oluşturmak için kurulan uluslararası örgüt niteliği taşıyan Birleşmiş Milletler Teşkilatı’nın kurulmasıyla yeni örgütlenmiş sistem çerçevesinde, sorunların bazı uluslararası kuruluşlar vasıtasıyla görüşülmesine parlamenter diplomasi adı verilmektedir.

Parlamenter diplomasiye örnek olarak, İkinci Dünya Savaşı (1939- 1945) sonrası meydana gelen Birleşmiş Milletler (Cemiyet-i Akvam)’e bağlı kuruluşlar

ile ardından Avrupa Birliği gibi teşkilatların ilgili kuruluşları bu diplomaside aktif olduğu görülmektedir (Osmanlıdiplomasitarihi, 2020).

Diğer yandan parlamenter diplomasi ilk kez Birinci Dünya Savaşı dönemi sonrasında kullanılmaya başlandığı dönemde parlamenter diplomasi, bugünkü Birleşik Milletler Teşkilatı'nın öncüsü olarak görülen Milletler Cemiyetinin genel kurulunda gerçekleştirilen görüşmeleri tanımlamak için kullanılmıştır.

Parlamenter diplomasi günümüzde, milletlerarası kuruluşların genel kurallarını ya da çeşitli uluslararası konuların görüşüldüğü uluslararası toplantılar için kullanılmaktadır. Uluslararası  alışma Teşkilatı (ILO), Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) parlamenter diplomasi faaliyetleri yürüten başlıca örgütler arasında sayılabilir ( nal, 2014:36). Öte yandan parlamenter diplomasinin en önemli özelliği ise, açık diplomasi olarak hükümetlerde uygulandığının altı çizilmektedir (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 147).

6. Mekik (Arabulucu) Diplomasisi

Mekik diplomasisi kavramı devletlerarası oluşan sorunların artmasıyla meydana gelen çatışmaları engellemek için arabuluculuk rolü üstlenen bir devlet tarafından ortaya konulan, çatışan devletler arasında müzakereye teşvik etmeleri olarak tanımlanmaktadır. Mekik diplomasinin en önemli özelliği arabuluculuk üstlenen devlet ile çatışan devletler arasında hızlı bir şekilde  z me ihtiyaç duyulması halinde başvurulan diplomasi türü olmasıdır (Dağ, 2009:198).

Başka bir tanımlamada ise mekik diplomasi, ortaya çıkan bir sorunun üzülmesi için devletlerarasında gerçekleştirilen, seri biçiminde yapılan diplomatik temaslar olarak nitelendirilmekte ve ülkeler arasındaki sorunları  z me kavuşturmak amacıyla yetkili diplomatın o ülkelere hızlı temaslarda bulunan görüşmeler olarak tanımlanmaktadır (T rkcebilgi, 2021). Mekik diplomasisi uygulamasına kriz dönemlerinde başvurulduğu belirtilmektedir. Mekik diplomasisi adını aralarında uyuşmazlık bulunan iki taraf arasında sürekli gidip gelmesinden almaktadır. Mekik diplomasisi, günümüzdeki arabuluculuk faaliyetlerine benzetilebilir.

Mekik diplomasisinin en önemli  rneği; 1978 yılında ABD Dışışleri Bakanı Henry Kissinger'ın Arap-İsrail barışını tesis etmek amacıyla taraf ülkelerin

başkentleri arasında gidip gelmesi neticesinde gerçekleştirdiği arabuluculuk faaliyetleri ve imzalanan Camp David Antlaşması'dır (Diplomasinet, 2021).

Mekik diplomasisi, iki devlet arasında yaşanan anlaşmazlığın çözümü için genellikle resmi işleyişin gecikeceği düşünülerek, klasik diplomasi işleyişinin haricinde üçüncü bir devletin arabuluculuk üstlenmesidir (Analizportal, 2021). Türkiye bir dönem Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) dâhilinde eşgüdüm içerisinde mekik diplomasisi yürütmüştür (Yılmaz,2016:43).

Arabuluculuk diplomasisine diğer bir örnek ise partileri arasında yaşanan soruna yönelik çözümün üretilmesi olmuştur. İki parti arasındaki sorunun çözüme kavuşması için 3. partinin uzlaşmacı tavırla anlaşmaya teşvik ederek koalisyon devlet yönetimi kurması gösterilmektedir. Türkiye İran'ın nükleer geliştirmenin azaltılması konusunda mekik diplomasi türünde arabuluculuk devlet görevini üstlenmesi örnek teşkil etmektedir (Tcdsisleribakanlığı, 2021). Arabuluculuk diplomasi türünün hedefi ise, ülkelerin yoğunlaşan küresel düzeyde uluslararası anlaşmazlıkların çözüme kavuşması için stratejik yani uzun dönemli yol olduğundan dolayı sıkça başvurulanan bir diplomatik süreçtir (Tbbyayınları, 2021).

7. Zirve Diplomasisi

Zirve diplomasi kavramı, devlet yöneticilerinin bizzat kendilerinin katılımıyla gerçekleştirilen üst düzey diplomasi faaliyeti olarak ortaya çıkmıştır. Bu diplomasinin en önemli pozitif etkisi ise, devlet yetkililerinin yüz yüze sonuca daha kısa zamanda ulaşılmasını sağlamasıdır. Zirve diplomasisine örnek ise, Mısır ve İsrail arasında imzalanan 1979 Camp David Antlaşmaları, Enver Sedat ve Menahem Begin arasında yapılan görüşmeler sonucunda kabul edilmesi zirve diplomasi faaliyetleri olarak nitelendirilmektedir (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021:147).

Zirve diplomasinin en avantajlı unsuru ise, müzakerede genellikle bir çözüme ulaşmak için karşılıklı çıkarlardan dolayı taviz verme konusunda en fazla olanağa sahip olan devlet yöneticilerini bir araya getirmesi olarak belirtilmektedir (Thebrandplanet, 2021). Zirve diplomasisinin tarihi geçmişine bakıldığında ise Ortaçağ'a kadar dayandığı kaynaklarda yerini alırken, 19. yüzyılda, Avrupa Konseyi döneminde, çok taraflı zirve diplomasisi kısa bir süre tekrar devletler

tarafından uygulansa da, 20. yüzyılın ilk yarısına kadar yoğun olarak kullanılan bir diplomasi olamamıştır. Fakat Birinci Dünya Savaşı'nda profesyonel diplomasi anlayışı azalsa da, mühim kararların yurttaşları yönetenler tarafından alınması gerektiği düşüncesi, bu tür diplomasi 1919 Paris Konferansı'nda tekrar doğmasını sağlamıştır.

İkinci Dünya Savaşından sonra da, Batılı galipler arasında Churchill tarafından teşvik edilen zirve diplomasisi, bir yandan çok taraflı diplomasiinin gelişmesi, diğer taraftan Soğuk Savaş'ın yarattığı endişeler nedeniyle yaygın bir şekilde kullanılmaya başlandığı kaynaklarda yerini alarak önemine vurgu yapılmıştır. Zirve terimi, 1950 yılında Doğu ve Batı blokları arasında patlak veren gerginliği hafifletmek maksadıyla gerçekleştirilecek zirve görüşmelerine binaen Britanya Başbakanı Winston Churchill tarafından yapılan bir konuşmada kullanılmıştır (İskit, 2012:212). Zirve diplomasisine verilecek örneklerden bir diğeri ise, Osmanlı Sultanı Abdülaziz'in 1867 yılında Avrupa sey 1898 yılındaki gezisine işaret edilmektedir.

8. Önleyici Diplomasi

Önleyici diplomasi türü İngilizcede “*Preventive Diplomacy*” olarak kaynaklarda yer almaktadır. Önleyici diplomasi, 1959 yılında Birleşmiş Milletler yıllık rapor çalışmalarında dönemin genel sekreteri Dag Hammarskjod tarafından kullanılmıştır. Söz konusu raporda önleyici diplomasi amacının, ülkelerin uluslararası alandaki barışı ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir (Abdurrahmanlı ve Bağış,2021:143).

Öte yandan, önleyici diplomasiyi BM sekreteri Dag Hammarskjod 'un belirttiği üzere, nükleer silahların ülkelerin refahı için azaltılması ve ülkelerin birbirleriyle ekonomik iletişimlerinin artırılması için uygulandığını belirtmiştir (Tuicakademi, 2021).

Diğer yandan 1 Şubat 1992 tarihinde Rusya Federasyonu (RF) Başkanı Boris Yeltsin ile ABD Başkanı George Bush'un Camp David'de nükleer ve konvansiyonel silah indirimi ve barış konularında yaptıkları görüşmeler önleyici diplomasi çabaları olarak kabul edilmektedir (Thebrandplanet, 2021).

Bir başka yapı ise, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Uluslararası Azınlıklar Yüksek Komiserliği (UAYK) ve Hükümet Dışı Örgütler

(HDÖ) önleyici diplomasi faaliyetleri yürüten uluslararası kuruluşlar: arasında yer almaktadır (Tuicakademi, 2021).

9. Kamu Diplomasisi

Kamu kelimesi Latince “*publicus*” kelime kökeninden gelmekte ve “*halk*” anlamında kullanılmaktadır (Vasuez ve Taylor, 2001:140). Signitzer’a göre (2008: 206), “*Kamu diplomasisi hükümetlerin yabancı kamularla ülkelerinin fikirlerine, ideallerine ve ülke çıkarlarına hizmet edecek şekilde sempati oluşturma amacıyla kurdukları iletişim çabaları*” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kamu diplomasisi kavramı ABD’li diplomat Edmund Gullion tarafından ilk kez 1965 yılında kullanılmıştır (Cull,2009:19). Kamu diplomasisi bir ulus devletin siyasi sınırları dışında yaşayan yabancı halklar ile arasındaki ilişki anlamına gelmektedir. Ulus devletin temel amacı, uluslararası alanda etki ve kamu oluşturmaktır (Zhong ve Lu,2013:543). Buna göre kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten hükümet, kurum ya da örgütlerin temel amaçları yabancı kamuoylarını bilgilendirmek ve etkilemek, bu etkiyi geliştirmek ve yanlış anlamaları gidermek şeklinde özetlenebilir (Doğan,2012:13). Böylece bir ülkenin uluslararası arenadaki menfaatlerine destek sağlamaya yönelik stratejik amaçlarla yabancı halkların bilgilendirilmesi ve etkilenmesi sağlanmaktadır (Sancar,2012: 80).

Kamu diplomasisinin en temel özelliği taraf ülkeler arasında şeffaflığı esas alması ve geniş kitlelere yönelik olmasıdır (Işık,2021:31). Kamu diplomasi aktörleri ise; hükümet ve sivil toplum kuruluşları, kamu diplomasisi bağlamında, düşünce ve isteklerini yabancı sivil toplum kuruluşlarına ve kamuoyuna kolayca kendi söylemlerini dayatabilmektedirler (İnan,2012: 64).

10. Sivil Diplomasi

Antik Yunan filozoflarından Aristoteles tarafından sivil kavramı; siyasal alan ya da devletten ayrı olarak ve devlet ya da siyaset karşıtı olarak gelişen özgür ve eşit yurttaşların kültürü şeklinde tanımlanmıştır (Onbaşı, 2005:13-14). Bu minvalde sivil diplomasi ise devletlerin gayri resmi temsilcileri tarafından yürütülen diplomatik uygulamalar şeklinde tarif edilmektedir.

Bu kavramı belirginleştiren örneklerden biri ise, bir televizyon programında farklı ülkelerin gazete yazarları, sanatçıları gibi temsilcilerin ortak bir konu veya sorunun çözümü için üzerinde karşılıklı stratejik düşünce paylaşımları gösterilmiştir (Diplomasinet, 2021). Bir başka tanımlamada ise sivil diplomasi kavramı, *“ülkelerin resmi nitelik taşımayan temsilcileri arasında bireysel şekilde yapılan diplomatik faaliyetlerdir”*

Sivil diplomasiye örnek olarak ise uluslararası akademisyen konferanslarında farklı ülkeleri temsil eden yazarlar, akademisyenler ortak bir konu çerçevesinde karşılıklı diyalog halinde fikir paylaşımlarını gösterilmektedir. Sivil diplomasi türüne diğer örnekler ise, İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu olan (UNICEF) gibi yardım kuruluşları savaş durumlarında sivil diplomasi görevini uygulamaktadırlar (Timetürk, 2021).

Türkiye’de sivil diplomasi faaliyetleri daha çok sivil toplum örgütleri eliyle yürütülmektedir (Eren, 2017:44). Türkiye’deki sivil diplomasi uygulayan sivil toplum örgütlerine; Türk Kızılayı, Diyanet Vakfı, İnsani Yardım Vakfı, Uluslararası İnsani Yardım Derneği, Yeryüzü Doktorları ve Arama Kurtarma Derneği örnek gösterilebilir. Diğer yandan bir televizyon programında farklı ülkelerin gazetecileri, yazarları ya da sanatçılarının ortak bir sorunun çözümü için tartışmaları ve tartıştıkları konu üzerinde karşılıklı paylaşımlarıyla duygudaşlık geliştirmeleri sivil diplomasi faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir.

11. Nükleer Diplomasi

Nükleer Diplomasi; nükleer silahların uluslararası sistemde kurulu güç dengisinin belirleyicisi olması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan dehşet ortamına dayalı dengenin kurulmasıyla temelde caydırma amacına dayanan anlayışın güçlenmesiyle ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla soğuk savaş döneminde ABD ve SSCB arasında nükleer silah ve savunma sistemlerinin pazarlık konusu yapılmasıyla başlayan sürece tekabül etmektedir.

Nükleer diplomasi, 2006 ila 2015 yılları arasında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) tarafından düzenlenen arabuluculuk çabaları kapsamında İran ile muhatapları arasında yürütülen *“P5+1 Nükleer Anlaşması”* vesilesiyle soğuk savaş sonrası dönemde de uygulanmıştır (Anadoluajansı, 2021).

Diğer yandan 1974 yılında Pakistan ile Hindistan arasında patlak veren çatışmaların önlenmesi maksadıyla yürütülen nükleer diplomasi sayesinde çatışmaya taraf iki devletin birbirlerine yönelik izleyecekleri politikalarında diyalog, müzakere ve uzlaşmanın esas alındığı bir dizi yükümlülükle sonuçlanmıştır (Ocakmedya, 2021).

12. Toplumsal Diplomasi

Toplumsal diplomasi kavramı; devlet adamlarının bir konu hakkındaki görüş ve kararlarını daha anlaşılır, şeffaf ve amaca yönelik ifadeler kullanarak yürüttükleri diplomatik süreçlerdir. Bu diplomatik sürece örneklerden biri ise, 1993 yılında ABD Başkanı Bill Clinton kesin ve kararlı üslup ve ifadelerle kesinlikle izin verilmeyeceğini belirtmiştir. ABD Başkanı Clinton'ın söylemleri ardından nükleer silah ürettiği haberi ortaya çıkan Kuzey Kore, uluslararası kamuoyu nezdinde zor durumda kalmıştır (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021:148).

13. Kültürel Diplomasi

En temel tarifiyle kültür; bir toplumu ifade eden gelenek, inanç ve davranışlardır (Georghiou,2015:1). Kültürel diplomasi ise ülkelerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri maksadıyla kültür, sanat ve eğitim alanlarında birbirleriyle diplomatik temas kurmalarıdır (Ivey,2008:1).

Diğer yandan kültürel diplomasi orta çağdan bu yana Avrupa monarşileri tarafından düzenlenen festivaller aracılığıyla daha çok kültürel etkinliklerin icrası aracılığıyla uluslararası alanda itibar ve etkinlik sağlamak maksadıyla stratejik bir araç olarak kullanılmıştır (Einbinder,2013:2). Bu minvalde imaj oluşturmak ve tanıtım yapmak maksadıyla kültürel diplomasi faaliyeti yürüten ilk Avrupa ülkesi Fransa'dır (Geusau,2009:41).

Uluslararası alanda çıkarlarını güvence altına almak amacıyla Fransa, Fransızca dilini öğretmek için oluşturduğu eğitim ağıyla kültürel diplomasi alanında aktif olarak faaliyet göstermektedir.

14. Çevre Diplomasisi

Çevre Diplomasisi; *“Toplumların çevre ile beraber yaşama mücadelesinin bir sonucu olan bu çatışma üçgeninde küresel boyutlara ulaşmış çevre*

sorunlarını çözmeyi amaçlayan bir alandır” olarak tanımlanmıştır (Vladich,2016: 602-604).

19. yüzyıla gelindiğinde endüstri devrimi ve endüstriyel üretimin artan etkileri çerçevesinde sınai atıklarının kontrolsüzce doğaya bırakılması nedeniyle etkileri uzun yıllar devam edecek kirlenme, küresel düzlemde çevre krizine neden olmuştur.

Diğer yandan hızlı nüfus artışı, nükleer denemeler, küresel ısınma ve doğal kaynakların hoyratça kullanılması, biyolojik çeşitliliğin azalmasına ve başta iklim değişikliği olmak üzere yaşamsal önemde çevre sorunlarının küresel düzlemde önemini arttırmıştır. Bu minvalde, çevresel sorunların stratejik düzlemde giderilebilmesi için, çevre diplomasi türü uluslararası arenada bu meselelerin çözülebilmesi ve ortak uluslararası çevre hukuk kurallarının uygulanması için etkin bir rolü uygulanmaya başlamıştır (Gülmez ve Top,2018). Bu çözümlerin görüşülebildiği uluslararası platformlarından biri olan BM İnsan Çevre Konferansı 1972 yılında İsveç’in başkenti Stockholm şehrinde ilk çevre diplomasisi yapılmıştır. Konferans, gerek çevre diplomasisinin gerekse çevrenin korunmasına ilişkin hukuki yaptırımların temellerinin atılmasının yanı sıra Birleşmiş Milletler nezdinde Çevre Programı (United Nations Environmental Program-UNEP) hayata geçirilmesine vesile olmuştur (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 150).

Çevre diplomasisinin önemli örneklerinden biri ise 1992 yılında gerçekleştirilen Rio Konferansı’dır. Hatta Rio Konferansı çevre diplomasisi için önemli bir dönüm noktası olarak literatürlerde yer almaktadır. Özellikle, konferansta her yıl çevre, büyüme, gelişme ve kalkınma gibi uluslararası alanı etkileyen sorunların imzalanan ‘‘İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’’ aslında çevreyi kurtarıcı rol üstlenen çevre diplomasisinin uzun yıllardır uygulandığının ispatı niteliğindedir. Bunun yanı sıra Kyoto Protokolünde (1997) çevresel sorunların işlendiği 2015 yılında Paris’te gerçekleştirilen çevre diplomasisinin sonuncusu olması nedeniyle diplomatik alanda önem taşımaktadır (Unitednationsclimatechange, 2021).

15. İnsani Diplomasi

İnsani diplomasi, ‘‘Savaş veya kriz gibi sebeplerle mağduriyet yaşayan toplumlarda sivillerin hayatının kurtarılması, insani yardıma ulaşmaları veya bölgelerindeki krizin aşılmasında insani yardım faaliyetlerini ifade eden bir kavramdır’’ olarak vurgulanmıştır (İnsamer, 2022). İnsani diplomasi, 21. yüzyılda ortaya çıkmış, görece yeni bir diplomasi türüdür. Küreselleşmenin etkisiyle uluslararası arenada gerçekleşen savaşlardan dolayı insani diplomasi yardıma ihtiyacı olan mağdur insanlar için önem taşımaktadır. İnsani diplomasi alanında uluslararası düzeyde rol alan kimi örgütler şöyle sıralanabilir. Kızılay, Uluslararası Kızılhaç Federasyonu, Türkiye Koordinasyon İşbirliği Ajansı (TİKA), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR).

Diğer yandan insani diplomasi kapsamında yürütülen faaliyetler; müdahale diplomasisi (intervention diplomacy) ve afet diplomasisi (disaster diplomacy) olmak üzere iki düzlemde ele alınabilir (Çatal ve Doğan,2018:19-25). İnsani diplomasi çerçevesinde; olayın boyutu, paydaşları, zamanlaması ve yayılma ihtimali dikkate alınarak öncelik ve önem düzeyi çerçevesinde faaliyetlerinin yürütülmesi birincil; destek, iyileştirme, uluslararası sahiplenme ve işbirliğini arttırma girişimleri ise ikincil faaliyetler olarak sınıflandırılmaktadır (Battır,2017: 54).

16. Zorlayıcı Diplomasi

Zorlayıcı diplomasi; 19. yüzyılda uygulandığı şekliyle denizcilik diplomasisinin bir türü olarak süreç içerisinde diplomatik ve askeri temelde uygulanan bir zorlama stratejisi şeklinde ortaya çıkmıştır. 20. yüzyıla gelindiğindeyse devletlerarası krizlerin çözümünde başvuru bir aracı ya da bir tür kriz yönetim stratejisi haline gelmiştir (Analizportal, 2021).

Zorlayıcı diplomasi temel olarak hasım devletin başlatmış olduğu herhangi bir eylemin engellenmesi ya da hasım devlete geri adım attırılması amacıyla uygulanan kriz yönetim şeklidir. Buna göre; hasım devlet tarafından uygulamaya konan herhangi bir eylemin durdurulmasına yönelik bir tür zorlama stratejisidir (Dağı, 2007:23).

17. Dişsiz Diplomasi

Dişsiz diplomasi, İngiliz devletinin kullandığı bir terim olarak tarihte yer almaktadır. Dişsiz diplomasi kavramının açılımı ise, dış politika sorunlarında tehditkâr açıklamalar gerçekleştiren, fakat bu olumsuz ifadeleri sadece sözlü olarak uyarıların yapıldığı ve yine sözde kalan, askeri anlamda herhangi bir yaptırımını olmayan diplomasi şeklindedir.

Bu diplomasi türüne en somut örnek, İran İslam Cumhuriyeti olarak kaynaklarda gösterilmektedir. Çünkü İran Hizbullah terör örgütüyle beraber burada yer alan Şii mezheplerle diyaloglar gerçekleştirmesi Batı devletlerinin dişsiz diplomasi yaptığının diğer bir göstergesi olduğu savunulmaktadır.

Dişsiz diplomasiye diğer bir örnek ise: Kuzey Kore lideri olan Kim Jong-Un ABD veya diğer devletlerle her diyalog temaslarında nükleer saldırı tehdidinde bulunması; “*diplomacy without teeth*” dişsiz diplomasiinin sadece kuru tehdit kavramını askeri anlamda yaptırımda bulunmamasıyla göstermiş olmaktadır.

Fakat bu diplomasi türünün amacı, tehdit ve sözlü açıklamalarla blöf yaparak, karşı tarafın kendisine yapacağı herhangi olumsuz bir unsurdan geri çevirmek olduğudur (Abdurrahmanlı ve Bağış, 2021: 154).

IV. KAMU DİPLOMASİSİ VE U/A HALKLA İLİŞKİLER

A. Kamu Diplomasisi ve Tarihsel Gelişimi

ABD’li diplomat Edmund Gullion tarafından 1965 yılında ilk kez kullanılan kamu diplomasisi kavramı; hükümetlerin, yabancı kamularla ülkelerinin fikir, ideal ve çıkarlarına hizmet edecek şekilde sempati oluşturmak amacıyla kurdukları iletişim çabalarıdır (Signitzer,2008:206; Cull,2009:19; Tuch,1990:3-8).

Geleneksel anlamda ise kamu diplomasisi kavramı, *“Bir ulus- devlet ve onun yabancı halkları arasındaki ilişki anlamına gelmektedir; ulusun temel hedefi, dünya sahnesinde kendisinin olumlu bir imajını oluşturmaktır”* olarak vurgulanmıştır (Zhong ve Lu, 2013: 542- 548). Hükümetlerin temel amacı, uluslararası alanda güçlü etkiler yaratmak suretiyle kamu oluşturmaktır. Kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten hükümetler, kurum ya da örgütlerin temel amacı yabancı kamuoylarını etkilemek, bu etkiyi kalıcı kılarak; uluslararası düzlemde destek sağlamaya yönelik süreçleri işletebilmektir.

Türk Dil Kurumu’nun (TDK) güncel Türkçe sözlüğüne göre; bir ulusun düşüncelerini, hedeflerini, ideallerini, güncel politikalarını, kurumlarını ve kültürünü yabancı ülkelerin kamuoylarına anlatma amacıyla uygulanan politikalar kamu diplomasisi anlamına gelmektedir (Sözlük, 2022).

Buna göre bir devlet; fikir ve ideallerini, kültür ve yaşam tarzını, politik hedef ve amaçlarını diyaloga dayalı ilişkiler aracılığıyla kurulacak etkileşim çerçevesinde oluşturma çabasına girmektedir. Bu tarz girişimler, uluslararası arenada ve yabancı uluslar nezdinde oluşturulacak olumlu algı çerçevesinde kimi özel gruplar aracılığıyla yürütülen etkileşim süreçlerini içermektedir. Dolayısıyla kamu diplomasisi maksadıyla yürütülen iletişim faaliyetleri, kaynak açısından hedef kitle nezdinde olumlu imaj inşa edebilme gayesine dayanmaktadır. Bir devletin siyasi sınırları dışında yaşayan yabancı halklar ile arasında kurmayı arzuladığı ilişkiler olarak kamu diplomasisinin en önemli özelliği taraf ülkeler

arasında şeffaflığı esas alması ve geniş kitlelere yönelik kurgulanmasıdır. Zira kamu kelimesi Latince “*publicus*” kelime kökeninden gelmekte ve “*halk*” anlamında kullanılmaktadır (Vasuez ve Taylor,2001: 140). İlk kamu diplomasisi faaliyetleri soğuk savaş (1947-1993) yıllarına denk düşen iki kutuplu dünya anlayışının egemen olduğu dönemde ABD ve Batı Avrupalı müttefiklerince yüceltilen değer yargılarının Doğu blokunu oluşturan ülkelere ihracına yönelik ikna faaliyetleridir (Yağmurlu, 2007: 14).

Diğer yandan kamu diplomasinin en iyi örneklerinden biri, zamandan bağımsız olarak eğitim alanında yürütülen faaliyetlerdir. Sözelimi uluslararası değişim programları, burslar ve kültürel özendirme konusunda güçlü etkisiyle televizyon dizileridir. Dolayısıyla güçlü küresel markalardan (Burger King, MC Donalds veya Coca-Cola) oluşan ürünler ya da küresel düzlemde ikon olarak tabir edilen popüler sinema oyuncularını ya da müzisyenler, tanınırlık açısından küresel etkileriyle bilinen doğal varlıklar, müzeler ya da kültür ürünleri kamu diplomasisi uygulamalarına zemin oluşturmaktadır. Bu minvalde son yıllarda yerli dizilerin ihracıyla başlayan etkileşim bağlamında gerçekleştirilen değer aktarımı, Türkiye’nin kamu diplomasisi uygulamalarına örnek olarak gösterilebilir (Tasam, 2021).

Netice olarak bir ülkenin diplomasi faaliyetleri, o ülkeyi temsil eden resmi kurumlar (*Elçilikler ya da Konsolosluklar*) aracılığıyla icra edilmektedir. Diğer yandan bir ülkenin kamu diplomasisi faaliyetleri, iş adamları, sanatçılar, sivil toplum kuruluşları (STK) ya da üniversiteler eliyle icra edilmektedir. Dolayısıyla Nobel Edebiyat ödülüne layık görülen bir yazar, Olimpiyat oyunlarında madalya almaya hak kazanan bir sporcu, müzik ya da sinema alanlarında dünyaca ün kazanmış bir sanatçı, bir ülkenin kamu diplomasisi faaliyetlerinin dolaylı yürütücüsü olarak kabul edilmelidir. Kamu diplomasinde ana hedef kitle insanlardır. Zira kamu diplomasisi herhangi bir devletin uluslararası arenada yaşam tarzını, kültürünü, değerlerini ya da geleneklerini tanıtarak, diğer devletler nezdinde olumlu etki uyandırma çabalarından oluşmaktadır (Oxford, 2021).

1. Kamu Diplomasisi ve Geleneksel Diplomasi

Geleneksel diplomasi kavramını “*Devletlerin temsilcileri veya diğer uluslararası aktörler arasındaki ilişkiler*” olarak tanımlanmaktadır. Diğer yandan

kamu diplomasisi kavramı ise; *“Yabancı ülkelerdeki var olan kamuoyunu ve daha spesifik sivil toplum gruplarının organizasyonlarını ve bireyleri hedefleyen çalışmalar ve ilişkilerdir”* olarak ifade edilmiştir (Jan, 2005: 5) Bunun sonucunda diplomasi diyalogları devlet/hükümet başkanları, bakanlar, kamu kurumu alanlarındaki görevlilerin faaliyetleri ile örtüştüğü çıkarımı yapılabilir. Kamu diplomasiinin esas hedefi, *“karşılıklı anlayış yoluyla ülkelerin imajını ve saygınlığını geliştirmek”* olarak belirtilmektedir (Simonin, 2008: 24).

Diğer yandan Geleneksel Kamu diplomasisi ile 21. Yüzyılda uygulandığı şekliyle Kamu Diplomasisi arasındaki farklar şöyle özetlenebilir (Gonesh ve Melissen, 2005: 4; Szondi, 2009: 305);

- Geleneksel kamu diplomasisinde ortam; “çatışma ve gerilimler” tarafından belirlenirken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde “barış” esas alınmaktadır.
- Geleneksel kamu diplomasisinde amaç “hedef kitlede davranış değişikliği yaratarak politik değişim sağlamak” şeklinde tarif edilirken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde amaç “uluslararası alanda politik ve ekonomik çıkarlarını yükseltecek uygun çevre ve olumlu izlenim yaratmak” şeklinde gerçekleşmektedir.
- Geleneksel kamu diplomasisinde benimsenen strateji “kamuların ikna aracılığıyla yönetimi” söz konusuyken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde strateji “kamularla ilişki kurmak, geliştirmek ve kaynaşmak” öne çıkmaktadır.
- Geleneksel kamu diplomasisinde iletişim “tek yönlü ve monolog” şeklinde gerçekleşirken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde iletişim “iki yönlü ve diyalog” şeklinde gerçekleşmektedir.
- Geleneksel kamu diplomasisinde araştırma süreci yok denecek kadar az olurken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde bilimsel yöntemlerle yapılan “araştırma ve geribildirim” değerlendirmesi yapılmaktadır.
- Geleneksel kamu diplomasisinde mesaj içeriği daha çok “ideolojik düzeyde kurglanmış çıkarlar” şeklinde gerçekleşirken; 21. yüzyıl

kamu diplomasisinde daha çok “değerler ve düşünceler” öne çıkmaktadır.

- Geleneksel kamu diplomasisinde hedef kitle “genel kamu” şeklinde bütüncül bakış açısıyla belirlenirken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde hedef kitle “sınıflandırılmış kamulardan” oluşmaktadır.
- Geleneksel kamu diplomasisinde kullanılan iletişim kanalları daha çok radyo, televizyon, gazete ya da sinema üzerinden “geleneksel kitle iletişim araçları” olurken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde iletişim kanalları çeşitlenmiş ve geleneksel iletişim kanallarına ek olarak “dijital kitle iletişim araçları” da sürece dahil edilmiştir.
- Geleneksel kamu diplomasisine ayrılan bütçe için genellikle “kamusal kaynaklar” kullanılırken; 21. yüzyıl kamu diplomasisinde kullanılan kaynaklar çeşitlenmiş ve kamusal kaynakların yanı sıra “özel ortaklıklar” da kullanılır hale gelmiştir.

Öte yandan kamu diplomasisi alanında teknoloji gelişiminin etkisiyle iletişim süreci değişmiştir. Bundan dolayı teknik imkanlar aracılığıyla belirlenen ve sürece devletin yanı sıra sivil toplumu da birer özne olarak dâhil eden ittifaklar toplamından oluştuğu dile getirilmiştir (Sadakaoğlu ve Aydın, 2020: 206). Bu minvalde teknik alanına ilişkin teknolojik gelişmelerin altında varlığını koruyan ve tekniğin gidişatında ivme kazanarak var olmaya devam edeceğine inanılan hız kavramı üzerinde düşünülürken, özellikle 19. yüz yıldan günümüze egemenliğini gösteren üretim ve tüketim ilişkileri ile toplumsal kültürün bu gelişmelere verdiği tepkilerin ele alınması gerektiği amaçlanmıştır (Sadakaoğlu, 2017: 2). Bu bağlamda Tablo 46’de yer alan geleneksel kamu diplomasisi kategorisi mercek altına alındığında iletişim araçları, radyolar ve basılı materyaller öne çıkarken, bir diğer kategori olan 21. yüzyıl kamu diplomasi döneminde öne sürülen araçları, teknik ve hızın sürekli gelişme gösterdiği internet ve uydular aracılığıyla faaliyete geçen naklen yayıncılık olarak ifade edilmektedir. Tüm bu bilgelerin sonucunda çıkarılara ilişkin mesaj göndermenin yerini ilişki kurmanın aldığı önemle altı çizilmiştir (Cull, 2009: 14).

Tüm bu bilgiler doğrultusunda geleneksel diplomasi, devletlerarası ilişkilerin yürütülmesine işaret ederken, kamu diplomasisi kavramı ise, gerek devlet gerekse de gayri resmi olan faktörler aracılığıyla yürütüldüğü belirtilmektedir. Bu mianvalde gayri resmi kuruluşlara medya, uluslararası şirketler, sivil toplum kuruluşları örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca geleneksel diplomasi, tek yönlü iletişimi baz alırken, kamu diplomasisi faaliyetlerinde stratejik olan iki yönlü iletişimi uygulamaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi kavramı kamuoyunda bıraktığı etki ile ilgilidir. Fakat söz konusu etkinin yalnızca mesajı aktarandan dinleyiciye yönelik tek yönlü olmamalıdır. Bu çerçevede kamu diplomasisi devlet ve uluslararası aktörleri olan halklar arasındaki iletişime yönelik katılımı teşvik ettiği veya politikalarını dış kamuoyuna uyarlayabildiği iki yönlü diyalog etkisi şeklinde olmalıdır (Aydemir, 2018: 596).

2. Türkiye ve Ulus Devletlerde Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları

Türkiye'nin ilk başarılı diplomatik uygulaması Kurtuluş Savaşı sonrası imzalanan Lozan Barış Antlaşması olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye bağımsızlığını ilan etmiş ve kurulmuştur. Bu minvalde Lozan Barış Antlaşması Türkiye'nin bağımsızlığını sağladığından dolayı diplomatik anlamdaki ilk önemli ve başarılı icraası olara kabul edilmektedir (Arslan, 2019: 34). Söz konusu diplomasi kavramı zaman içerisinde evrilmiştir ve daha kapsamlı alanı olan kamu diplomasisi kavramına dönüşmüştür. Bu çerçevede kamu diplomasisi kavramı, küreselleşmenin de etkisiyle birçok alana yayılmıştır ve kavramın somutlaştırılması için bu alanlara çalışmada yer verilmiştir. Söz konusu alanlar şöyledir: Türkiye ve ulus devletlerdeki kamu diplomasisi uygulama alanları; kültürel faaliyetler, eğitim faaliyetleri, spor organizasyonları, sivil toplumlar ve medya faktörleri olarak sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda, kamu diplomasi uygulama alanlarına ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

a. Kamu diplomasisi ve kültür faaliyetleri

Kültür, bir toplum için anlam yaratan değerler ve pratikler bütünüdür. Bir başka tanımlamada ise kültür, yabancı halkların *“kalplerini ve zihinlerini”* kazanma sanatında kamu diplomasisinin en önemli uygulama alanlarından biri olarak vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, bir ülke kültürü ve ideolojisiyle etki

altına alabiliyorsa, diğer ülkeler de onları kendi istekleriyle takip etmesini sağlayarak güçlü bir algı ve imaj yönetimi uygulamış demektir. Diğer yandan, eğer ki bir ülke menfaatleri ve değer faktörleriyle uyum gösteren uluslararası kurallar bütünü oluşturabilirse, faaliyetleri diğerlerinin gözünde daha çekici hale gelmesi kaçınılmaz olarak belirtilmiştir (Nye, 2004:10- 11). Oktay'a (1995: 77) göre kültür, genellikle bir toplumda farklı duygu, fikir ve görüş birliği sağlanarak sosyal değer dinamiklerinin oluşturduğu bütün olarak vurgulanmıştır.

Bu minvalde, kültür ögesinin diplomasiyle bağdaşması; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan UNESCO'nun, uluslararası alana yeni bir oluşum kazandırarak, kültürel diplomasi anlayışını getirdiği savunulmaktadır. Bu bağlamda, üye ülkeler UNESCO gözetiminde gönderilen daimi temsilciler aracılığıyla, kültürel etkinliklerle birbirlerini tanıtmaya, karşılıklı etkileşim içersinde işbirliğini artırmaya yönelik faaliyetlerde bulundukları vurgulanmıştır (Purtaş, 2013: 3)

Kültür unsuru, toplumların birbirleriyle diyalog bazında etkileşim sağlamasında ve ülkelerinde birbirleriyle karşılıklı menfaatleri doğrultusunda diplomasiyle bütünleşmiştir. Bu durumda kültürel diplomasinin doğuşunu sağlamıştır. Bu kapsamda kültürel diplomasi kavramı; *“Fikir, bilgi, sanat ve kültürün diğer yönlerinin uluslar ve halklar arasında karşılıklı anlayış içerisinde değişimi”* olarak yorumlanmıştır. Aynı zamanda kültür, diğer müzik, film, edebiyat, dil, dans ve dramayı alanlarını da barındırmaktadır. Kültürün barındırdığı bu alanlar, toplumların gözleyip, dinleyebilmesine veya açıkça hakkında konuşabilmesine olanak sağlayan yönünü vurgulamaktadır (Zaharna, 2010: 118).

Bayraktar (2012: 184-185)' göre kültür diplomasisi: *“Toplumların birbirlerini daha yakından ve özünden tanımaları için fırsatlar sunan bir iletişim ve yakınlaşma biçimi olmakla birlikte bu iletişim biçiminde yönetimler, kamu ve kültür diplomalarını birbirleriyle paralel bir biçimde hareket ettirdikleri oranda başarılı olabilmektedirler”* şeklinde ifade edilmektedir.

Bu bağlamda ülkeler, kültürel diplomasi çalışmalarını diğer ülkelerdeki kurdukları kültür merkezleri aracılığıyla da yürütmektedirler. Bu çerçevede

Alman Goethe Enstitüsü, British Council, Konfüçyüs Enstitüsü, Fransız Kültür Merkezi bu kültür merkezlerine örnek olarak verilmiştir. (Işık, 2021: 55).

Kültür ögesi, ülkeleri uluslararası alanda görünür kılmasından dolayı oldukça önemlidir. Bundan dolayı Wales prensi 1995'te yaptığı bir konuşmasında kültürel diplomasi'nin önemini şöyle açıklamaktadır: *“Kültürel diplomasi işliyor. İngiltere için çok önemli olan kültürel diplomasi'nin bize sunduğu değeri asla küçümsememeliyiz. İngiliz dili ve kültürü British Council'in ve aynı zamanda BBC'nin çalışmalarında kendini küresel bir değer olarak ortaya koymuştur.”* (Wyszomirski ve Burgess, 2003: 3)

2004 yılında Konfüçyüs Enstitüsü'nün kurulmasıyla birlikte Çin'in kültürel diplomasi alanındaki faaliyetleri, bu ülkenin yükselen ekonomik ve politik gücüne paralel olarak ciddi anlamda arttığına vurgu yapılmıştır. Uluslararası alanda ülkesinin değerlerini görünür kılmaya yönelik Çin, dil ve kültür öğelerini, yumuşak gücünü artırmak amacıyla bir araç olarak kullanmaktadır. Diğer yandan Çin'in uluslararası arenada *“baskıcı ve antidemokratik”* olarak yansıyan imajını değiştirmeye ilişkin siyasi çabalarla Konfüçyüs Enstitüsü, faaliyetler göstermekte ve bu durum kültürel diplomasi platformunda çalışan toplumlar ve kuruluşlar tarafından eleştirilmektedir. (Zaharna v.d., 2014: 9) *“Konfüçyüs”* isminin seçilmesindeki neden, Çin'in köklü tarihinin ve kültürünün sembolize edilmesi ve Konfüçyüs'ün Çin kültürünün özünü temsil etmesi bağlamında düşünülmektedir.

Türkiye'nin kültürel diplomasi aktörlerinden biri Yunus Emre Vakfıdır. Yunus Emre Vakfı, 5653 sayılı Kanun'la 5 Mayıs 2007 tarihinde kurulmuştur, faaliyetlerine ise 7 Mayıs 2009'da Ulus'taki tarihi binasındaki açılışla resmen başladığı belirtilmektedir. Yunus Emre Vakfı Türkiye'yi, *“Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla kurulmuştur”* (Yunus Emre Bülteni, 2010: 1). Söz konusu Vakfın kurduğu Yunus Emre Enstitüsü ilk olarak Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri (YETKM) adı altında Saray Bosna, Tiran, Kahire, Üsküp ve Astana'da açılmıştır. YETKM'ler kısa sürede hızla yayılmış ve Londra'dan Roma'ya; Kahire'den Beyrut'a; Kazan'dan Tokyo'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada halen faaliyetlerini sürdürmektedir.

2015'in Eylül ayı itibariyle YETKM'lerin yurtdışında faaliyet gösterdiği şehir sayısı 41'dir.

Bir başka kültürel diplomasi öğelerinden biri de Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)'dır. 1992 yılında TİKA kuruluşu ile birlikte Türkiye, dış insani yardımlarını ve yumuşak gücünü kurumsal hale getirmeye çalıştığı belirtilmektedir. Bu bağlamda, inovasyon içerikli proje ve uygulamalarını genişleten TİKA, Türk dış politikasının uygulayıcısı olarak uluslararası arenada Türkiye'nin pozisyonunu güçlendiren önemli bir aktör olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir. (Kardaş ve Erdağ, 2012: 169). TİKA, uluslararası alanda gösterdiği yardım faaliyetleriyle Türkiye'nin dış yardım alan ülke drumundan dış yardım veren ülke durumuna gelmesini sağlayan önemli bir kültürel diplomasi aracı olarak vurgulanmıştır. Ayrıca, TİKA zaman içerisinde kültürel alandaki çabalarından ziyade teknik çaba gerektiren yardım uygulamalarına ağırlık verdiği gözlenmiştir.

b. Kamu diplomasisi ve eğitim faaliyetleri

Eğitim, *“kamu diplomasisi etkinliklerinin kesişim alanlarından biridir. Birçok ülke eğitim sahasındaki faaliyetleri kamu diplomasisi aracı olarak etkin bir şekilde kullanmaktadır”* şeklinde olarak yorulanmıştır. (Yılmaz, 2017). Eğitim diplomasisi kamu diplomasisi alanının bir alt faktörü olarak nitelendirilmiştir. (Proitsi, 2015). Eğitim diplomasisi kavramı, bir ülkenin farklı ülkelerin halklarına yönelik eğitim faaliyetleri vasıtasıyla iletişim sağlaması olarak tanımlanmıştır.

Eğitim diplomasi kavramı Center for Education Diplomasy (CED) tarafından literatüre kazandırılmış yeni bir kavram olduğu literatür çalışmalarında belirtilmiştir. CED, Association for Childhood Education International (ACEI, Uluslararası Çocukluk Eğitimi Birliği)'in bünyesinde bir liderlik çabaları olduğu vurgulanmaktadır. ACEI kurumu, 1892'den bu yana çocuk eğitimi ilgili faaliyetler gösteren uluslararası bir organizasyon olarak karışımıza çıkmaktadır (Ced, 2021).

Diğer yandan eğitim alanı, uluslararası arenada ülkeleri kendi menfaatleri doğrultusunda ikna edip stratejik ilişkiler geliştirmesini sağlayan diplomasi faktörüyle bütünleşmiştir. Bu kapsamda ülkelerin uluslararası alandaki eğitim

faaliyetler aracılığıyla eğitim diplomasisi meydana gelmiştir. Bu bağlamda eğitim diplomasisi, ülkelerin yumuşak güç kullanımı ile yakından ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim kurumları ve bu doğrultuda eylemler içerisinde olan hükümetler, eğitim diplomasisi uygulamalarıyla uluslararası eğitime katkı sağlayan bir faaliyet olarak düzenlediği ortaya çıkmıştır. Eğitim diplomasisinin önemi Vaxevanidou (2018) tarafından şöyle vurgulanmıştır: *“Yumuşak gücün önemli bir uygulama alanı olması, araştırma, bilim, kültür ve dil gibi birçok kamu diplomasi faaliyetini içermesi, uluslararası öğrencileri ülkeye çekmesi ve ülkelerde tutması, eğitim kurumlarının uluslararasılaşma sürecine katkı sağlaması bakımından hem ülkeler hem de eğitim kurumları/kuruluşları açısından önemlidir.”*

Uluslararası arenada ülkeleri stratejik ilişkilerle birbirine bağlayan eğitim diplomasi faaliyetlerinden biri de değişim programlarıdır. Bu bağlamda, farklı bir ülkeye seyahat etmenin, stratejik bir bağlantı ve iletişim yanı sıra o ülkenin dil ve kültürünü tanımayı ve önyargı tabularının yıkılmasını sağlayabileceği vurgulanmıştır. Bu minvalde iletişim ve alternatif fikirlerin uluslararası alanda buluşmasını sağlayan değişim programları, kamu diplomasisinin uzun vadeli çift yönlü diyalog yapısının bir parçası olarak nitelendirilmektedir (Yıldırım, 2015:169-170).

Bu kapsamda Mevlana değişim programı Erasmus programındaki ülkeler dışında da farklı düşüncedeki ülkeleri içine alması bakımından oldukça önemli bir eğitim diplomasisi uygulaması olarak belirtilmiştir. Mevlana eğitim programı: *“Yurt içindeki yükseköğretim kurumları ile yurt dışındaki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişim sağlayan bir programdır. Türkiye’ye gelen öğrencilere burs ve öğretim üyelerine maddi destek sağlamaktadır. Mevlana programının finansmanı YÖK tarafından sağlanmaktadır. Öğrencilerin hareketlilik süreleri en az bir, en fazla iki yarıyıldır. Öğretim elemanlarının hareketlilik süreleri bir eğitim öğretim yılı içinde en az bir hafta en fazla üç ay ile sınırlıdır”* (Yök, 2021).

Bu minvalde, Türkiye’de yer alan Saint Benoit, Sainte Pulchérie, Saint Joseph, Saint Michel, Notre Dame de Sion ve İzmir Saint Joseph gibi Fransız Liseleri, Alman Lisesi, St. Georg Avusturya Lisesi, Galileo Galilei İtalyan Lisesi, Robert Kolej, Üsküdar Amerikan Lisesi, Tarsus Amerikan Lisesi gibi uluslararası

nitelikleri barındıran okullar, bu ülkelerin kültür öğelerini Türk öğrencilere iletme görevi üstlenmesi bakımından eğitim bağlamında kamu diplomasisi faaliyeti olarak gösterilmektedir (Sancar, 2012,94).

c. Kamu diplomasisi ve spor faaliyetleri

Spor; *“Uluslararası organizasyonlarda ülkelerin bir araya gelerek kendi kültürlerini temsil ettiği ve tanıttığı bununla birlikte kendileriyle alakalı küresel bir algı oluşturduğu çok boyutlu evrensel bir dil”* olarak tanımlanmıştır (Australiangovernment, 2020). Spor, büyük grupların dikkatini çekmesi ve birleştirici özelliğinden dolayı kültürlerin kaynaşması açısından oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır (Yetim, 2010). Bu bağlamda, sporcuların ülkelerini temsil etme gücüyle ortaya çıkan diplomatik etkinliklerin spor diplomasisinin ana öğelerini oluşturduğu söylenmiştir (Murray, 2011). Spor diplomasisi vasıtasıyla devletler cezbedici yönünü artırarak, diğer toplum ve devletler üzerinde kamuoyu oluşturma bakımından uluslar arası alandaki faaliyetleri gerçekleştirme olanağı bulmaktadırlar (Lin ve ark., 2008).

Spor diplomasinin tarihsel gelişimi şöyle özetlenmektedir: *“M.Ö. 776 yılına kadar uzandığı vurgulanan olimpiyat oyunları, modern anlamda ilk kez 1896 yılında Atina’da düzenlenmiş ve ardından her 4 yılda bir tekrarlanarak süregelmiştir* (Gsb, 2022). *Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ‘pinpon diplomasisi’, Hindistan ile Pakistan arasında ‘kriket diplomasisi’, Kanada ile SSCB arasında ‘hokey diplomasisi’, Küba ile ABD arasındaki ideolojik ve siyasi farklılıkları ortadan kaldırmak adına kullanılan ‘beyzbol diplomasisi’ spor diplomasinin somut örnekleri olarak görülmektedir”* (Esherick ve ark. 2017; Kobierecki, 2017).

Diğer yandan, Nazi Almanyası, uluslararası bir spor olayını propaganda yapmak için ilk kullanan ülke olarak önemli örneklerden birini oluşturduğu söylenmiştir. Bu kapsamda dünya çapında, dikdatör faaliyetleriyle yankı uyandıran Adolf Hitler, Alman sporcularının diğerlerine göre *“üstün”* olduğunu tüm müsabakaları filme alarak herkese duyurmaya çalıştığı vurgulanmıştır. Bu olimpiyatlarda toplam 90 madalya toplayan Almanya, en yakın takipçisi Amerika’ya fark attığı belirtilmiştir (Erhan, 2010).

Kamu diplomasisinin temellerinin atıldığı Amerika Birleşik Devletleri'nde en önemli spor dallarının başında gelen basketbolun dünyaya Amerikan kültür değerlerinin aktarılması amacıyla kullanıldığı görülmektedir. NBA (National Basketball Association) maçlarının 34 dilde 215 ülkede milyonlarca evde yayınlandığı düşünüldüğünde spor branşlarının etki alanının ne denli geniş olduğu görülmektedir (Forbes, 2020).

d. Kamu diplomasisi ve sivil toplum kuruluşları

Yeni kamu diplomasisi anlayışı, “*Diğer ülkelerin sivil toplumlarıyla ilişki inşa etmekle ve içeride ve dışarıda hükümet dışı taraflarla olan ağları kolaylaştırmıştır*” şeklinde tanımlanmıştır (Sancar, 2012, 91). Kamu diplomasisinde devlet kurumlarından çok özel kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin öne çıkması, toplumun ulaşılabilen noktalarına nüfuz etme imkânı vermesi açısından önem taşıdığı savunulmaktadır. Geleneksel diplomasiin yetersiz olduğu yerlerde kamu diplomasisi destekleyici yapısının yanı sıra bir politika geliştirme aracı olarak vurgulanmaktadır (Gökırmak, 2011)

Avrupa Birliği tarafından başlatılan sivil toplumun ve demokrasinin geliştirilmesi amacıyla “*Sivil Toplum Geliştirme Programı*”, “*Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa inisiyatifi*”, “*Sokrates*”, “*Gençlik*” ve “*Leonardo Vinci*” programları hazırlandığı belirtilmektedir. Aynı zamanda akademik platformda Avrupa Komisyonu ve Türkiye Delegasyonu tarafından yürütülen “*Jean Monnet*” Burs programı, Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “*Üniversite Eğitiminde Avrupa Entegrasyonu*” programı karşılıklı iletişimin ve sivil toplumun gelişim süreci amacıyla hazırlanan programlar olarak atfedilmektedir (Bedük vd, 2006).

Diğer yandan, ülkemizde demokratikleşme doğrultusunda atılan adımların sayısı yükseldikçe, sivil toplum örgütlenmesinin yaygınlaşması, kökleşmesi de beklenmeli açıklaması yapılmaktadır. Bundan dolayı, “*Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV) ve Kızılay gibi sivil toplum yapılanmaları, Türkiye'nin kamu diplomasisi mesajlarının hedef kitlelere ulaştırılmasında çok önemli fonksiyonlar üstlenmektedir (Özkan Stratejik Rapor, 8). TÜSİAD “Özel sektörü korumak, iş dünyasını bir sosyal sınıf içinde birleştirmek amacıyla 1971*

geliştirmeye destek olarak insan onurunu korumaktır. Kızılay, insanlık, ayırım Gözetmemek, tarafsızlık, bağımsızlık, gönüllü hizmet, birlik, evrensellik ilkeleri çerçevesinde sağlık, acil ve sosyal yardım, kan ihtiyacının giderilmesi, göç ve mülteci sorunlarıyla ilgilenmektedir. Aynı zamanda, uluslararası alanda küresel bir aktör olma hedefi doğrultusunda “dil, din, ırk ayrımı gözetmeden dünyanın birçok ülkesine yardım etmektedir.” (Kızılay, 2021). Bu bağlamda Kızılay insani yardım kuruluşu; doğal afet, kuraklık, yoksulluk, sel, savaş, iç çatışma gibi zorlayıcı durumlarda kalan insanların ihtiyaçlarını karşılamak adına dünya üzerinde birçok farklı ülkeye yardım elini uzatmaktadır.

e. Kamu diplomasisi ve medya

Diyalog ve ilişki temeline dayanan kamu diplomasinin en önemli araçlarından biri kitle iletişim araçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkeler, kamu diplomasisi faaliyetleriyle diğer ülkelerdeki halklara ulaşmak amacıyla çeşitli kitle iletişim araçları olan; gazete, radyo, televizyon ve sinema gibi geleneksel, İnternet ve sosyal ağları kapsayan yeni medya ve uluslararası yayıncılık olarak sıralandığı belirtilmektedir. Aynı zamanda geleneksel medya olarak tanımlanan gazete, televizyon, radyo ve sinema geniş kitlelere ulaşmasından dolayı ülkelerin tanıtımında kamu diplomasisi için en etkili araçlardan biri olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda bugüne kadar hem propaganda faaliyetlerinde hem de günümüzde yürütülmekte olan uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi çalışmalarında amaçlı bir şekilde kullanılan kitle iletişim aracı olduğu vurgulanmıştır (Işık, 2021: 75).

Diğer yandan, ulus devletlerin Soğuk Savaş döneminde televizyon, geleneksel medya araçları olan radyo ve sinemayı kullanmasına örnek olarak; ABD Kongresi’nin 1948’de Sovyet propagandasına karşı Amerika’nın Sesi (VOA) radyosunu, Özgür Avrupa Radyosunu (RFE) ve Özgürlük Radyosu’nu (RL) kurması verilebilir (Ekşi, 2014:115). Günümüzde bilgi ve internet teknolojisindeki hızlı ilerlemeler, günümüzdeki haberleşme ve iletişim ağını da etkilediği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda internet ve teknolojik cihazlara ulaşımın ve kullanımının artmasıyla dünya daha küçük bir yer haline geldiği savunulmaktadır. Bu minvalde, haber siteleri, bloglar, sosyal medya ve akıllı telefon uygulamaları vasıtasıyla dünya çapındaki gelişmeler aynı anda birçok kişi tarafından hızlı bir şekilde takip edilmeye başlandığı gözlenmiştir. Bu doğrultuda,

Facebook, Twitter ve Instagram gibi sosyal medya platform kullanıcıları sayısının artmasıyla beraber iletişim ve haberleşme faaliyetleri de bu ortamlara göre biçimlendiği öne sürülmektedir (Işık, 2021: 52).

Bu çerçevede iletişim teknolojilerindeki devrim nitelikli dinamikler, internet ve CNN International, BBC World, Sky News ve El-Cezire gibi dünyadaki olaylarla ilgili hemen hemen her önemli oluşumu, dünyadaki neredeyse her yere yayın yapabilme kapasitesine sahip küresel haber ağları gibi iki önemli yenilik yarattığı olarak öne sürülmektedir (Gilboa, 2008:56). Uluslararası yayıncılık anlamında kamu diplomasisinin diğer dört kategorinin (dinleme, savunma, kültürel diplomasi, değişim diplomasisi) faaliyetlerini de kapsadığını belirten Cull (2008: 32-34), uluslararası yayıncılığın en önemli unsurunun tarafsız olduğunda haberin kullanımı olduğu şeklinde tasvir etmiştir. Bu bağlamda, devletlerarasındaki mücadele ve rekabet oluşumları sadece sahada değil, medyada da gerçekleştiği savunulmaktadır. Bundan dolayı, kitle iletişim araçları uluslararası iletişimde önemli bir faktör ve aktör olarak kabul edilmektedir. Bu minvalde, AP, Reuters, AFP, CNN, BBC gibi uluslararası haber ajansları ve televizyon kanalları uluslararası arenada yer alan haberleşme alanına hâkim kuruluşlar olarak nitelendirilmektedir.

Diğer yandan Türkiye'nin günümüzde kitle iletişim araçları vasıtasıyla ilettiği mesajların uluslararası arenada yer alan halklar üzerinde olumlu imaj bırakması açısından önemli etkiye sahip olduğu diziler örnek olarak gösterilmektedir. Bu bağlamda Balkanlar, Türki Cumhuriyetler ve özellikle Arap toplumlarında Türk dizileri büyük bir ilgiyle izlendiğinden söz edilmektedir. Bu durum, Türkiye'nin kamu diplomasisi anlamında ülkenin imajına olumlu yansiyarak katkı sağladığı savunulmaktadır. Bu çerçevede, Türk dizilerinin ülkeye sağladığı katkıları Sancar (2012:194) şöyle yorumlamaktadır: *“Popülerliği ülkenin turizmine de katkı sağlamaktadır. Dizilerin çekildiği boğazdaki mekanları ziyaret etmek isteyen izleyiciler dizi turizmini başlatmışlardır. Bu ülkelerde yayınlanan diziler ve oyuncularını ciddi hayran kitlelerine sahiptir”* şeklinde ifade etmiştir.

B. Uluslararası Halkla İlişkiler Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Halkla ilişkiler kavramı; “*Bir kurum ile kurumun başarı ya da başarısızlığında önemli bir yeri olan hedef kitleleri arasında, karşılıklı yarara ve iletişime dayalı ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesini sağlayan, kanaat ve eylemleri etkilemek amacıyla gerçekleştirilen bir yönetim fonksiyonu olarak görülmektedir*” şeklinde tanımlanmaktadır (Cutlip,1994:6).

Uluslararası halkla ilişkiler tarihsel gelişimi pek eskiye dayanmamakla beraber; Fransız aristokrat ve Amerikan Bağımsızlık Savaşında savaştırmış eski bir asker olan Marquis de Lafayette tarafından 1824-1825 yılları arasında gerçekleştirilen ABD gezisi ile 1847’de yeni seçilen Papa Pius XI’in siyasi suçlar için af çıkarması örnek gösterilebilir. Diğer yandan Almanya’nın 1849’da kurduğu Prusya basın bürosu, Krupp firmasının 1851’de Londra Dünya Fuarı’nda sergilediği en büyük blok çelikten üretilmiş top için düzenlenen kampanya ve ABD’nin I. Dünya Savaşı sırasında uyguladığı propaganda çabaları ilk uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri olarak kabul edilmiştir (Okay, Okay 2015: 459).

Uluslararası halkla ilişkiler kavramı, “*Çok uluslu bir örgütün, ulus aşırı ya da uluslararası bir kuruluşun veya hükümetin, hedef ülkedeki etkinlikler için olumlu bir çevre oluşturma amacı güden, örgütün o ülkedeki ev sahibi halkın çıkarlarına zarar vermeyerek amaçlarına ulaşmasını kolaylaştıran planlı iletişim çalışmaları*” olarak tanımlanmaktadır. (Tench ve Yeomans,2006:115).

Başka bir tanımlamada ise uluslararası halkla ilişkiler, “*Bir şirketin, kuruluşun ya da hükümetin diğer hükümetlerin halkları ile karşılıklı yarar ilişkilerini yerleştirme amacıyla planlı ve örgütlü çabası*” olarak tanımlanmaktadır (Wilcox ve Cameron 2006: 516).

Bu kapsamda uluslararası halkla ilişkiler; halkla ilişkiler bağlamında tanıtım, ülkelerin yurtdışındaki imajını güçlendirmek amacıyla genellikle hükümetler tarafından hedeflenen kendi çıkarlarına hizmet eden bilginin, planlı ve sürekli bir biçimde diğer uluslara gönderilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı ülkelerin uluslararası arenada tanıtımı anlamına gelen uluslararası halkla ilişkilerin temel hedefinin, bir ülkenin olumlu olan imajını desteklemek ya da bunu yapılandırmak ve öteki ülkeler bazında güvenilir olarak algılanmak

olduğu şeklinde nitelendirilmektedir (Kazancı 2007:138). Bu minvalde, uluslararası halkla ilişkilerde çatışma, savaş ve anlaşmazlıkların baskı, manipölasyon ve şiddet yerine; müzakere, iletişim ve karşılıklı anlayışla çözüme kavuşturulması gerektiği savunulmaktadır (Gözüm, 2018: 21).

Diğer yandan, uluslararası halkla ilişkilerin çok geniş bir kapsamı bulunduğuna da değinilmiştir. Özellikle, “*Uluslararası örgütleri (örneğin Birleşmiş Milletler Teşkilatı, NATO, Dünya Bankası gibi), hükümetlerin kendi aralarındaki ilişkileri (diplomatik, ekonomik işbirlikleri), ulusaşırı ekonomik girişimleri (yabancı sermaye yatırımı, çok uluslu şirketlerin finansal işlemleri) ve farklı ulusların vatandaşları arasındaki ilişkileri (örneğin sanat, turizm, bilim, spor, sinema gibi) uluslararası halkla ilişkilerin kapsamı içerisinde değerlendirmek mümkündür*” şeklinde özetlenmiştir. (Culbertson, 2009: 2).

Öte yandan, uluslararası arenada iletişim bazında şeffaflığın olmayışının ve risklerin fazla olması, çok çeşitli kültürler ve anlayışlarla karşı karşıya kalınması ve bundan dolayı çok kapsamlı bir alana sahip olması uluslararası halkla ilişkilerin yönetimindeki kimi güçlükler olarak tanımlanmıştır (Yıldırım,2015:53). Bunun yanı sıra, uluslararası halkla ilişkiler uygulamalarında güven olgusunun stratejik bir konumu varlığından söz edilmektedir. Başka ülke ve toplumlara kendi kültürünü, değerlerini, politikalarını anlatmak isteyen devletlerin ana hedeflerinin, kendileriyle ilgili olumlu bir algı ve imaj oluşturarak, saygın ve itibarlı bir konum elde etmeleri olduğu dile getirilmiştir. Bunları gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaç duyacakları unsur ise “*güvenilir*” olmak şeklinde vurgulanmaktadır. Güvenilir olmanın temel kıstasları arasında izlenen politikaların meşru olması; hukuka, insan haklarına ve demokratik değerlere saygı gösterilmesi, özgürlüklere sahip çıkılması şeklinde belirtilmiştir. Ancak bu şekilde ülkelerin izlediği politikalar evrensel değerler ile bağdaşabilmekte, ikna edici olmakta, güvenilir bulunmakta şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, uluslararası halkla ilişkiler de ülkelerin yabancı ülkelere, toplumlara ve kamuoylarına yönelik olarak olumlu imajını güçlendirmeyi, itibarını ve saygınlığını artırmayı, güveni tesis etmeyi amaçladığından bahsedilmektedir. Özellikle uluslararası halkla ilişkilerde de iletişimin stratejik yönetimi kilit rol oynadığı; doğru ve sağlıklı yönetilmeyen iletişim süreci çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirdiği, doğru yönetilen

iletişim süreci hedeflere ulaşılmasını kolaylaştırdığı dile getirilmiştir (Işık, 2021: 10).

1. Türkiye ve Ulus Devletlerde Uluslararası Halkla İlişkiler Faaliyetleri

Uluslararası arenada taşımacılık alanındaki gelişmeler, çok uluslu kuruluşların sayısının artması, devletlerin uluslararası halkla ilişkiler çalışmaları, dış politikanın giderek medyalaşması, uluslararası kriz yönetimi, aktivist kuruluşların ve uluslararası sponsorlukların çoğalması da uluslararası halkla ilişkilere duyulan ihtiyacın artmasını sağlamıştır (Kemp 2018; Dunn 1986: 578-581). Uluslararası halkla ilişkilerin son yıllarda ne çıkan uygulamaları şunlardır (Okay ve Okay, 2001: 288): *“Devletlerin uluslararası halkla ilişkiler çalışmaları ve dış politikanın daha fazla medyanın ilgi alanına girmesidir. Uluslararası politikaların yeni aktörleri: Global aktivizm ve özgürlük savaşlıklarının artmasıdır. Küresel işletmelerin uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin artması ve sponsorluk uygulamalarının yaygınlaşmasıdır.”*

Uluslararası halkla ilişkilerin önemi ise, Birleşik Devletlerdeki halkla ilişkiler anlaşmaları ve bunların dolar açısından bedellerinin baz alınması şeklinde dile getirilmektedir. Aynı zamanda uluslararası halkla ilişkiler alanında ekonomik anlam ve değeri açısından pozitif ilişki önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda, ekonomik anlamda iki faktör; ticaretin boyutu ve diğer ülkelerin Birleşik Devletlerdeki direkt yabancı yatırımları gazete ve televizyon haber konverajında etkili olduğu savunulmaktadır (Mazıcı, Tanyeri, 2016: 4). Ayrıca, çok uluslu şirketlerin yerel pazarda yer edinme, aynı zamanda kamu sektörüyle ilişki geliştirme çabaları ve bu amaç doğrultusunda üzerinde çalıştıkları halkla ilişkiler faaliyetleri de uluslararası halkla ilişkiler olarak kabul edilmiştir (Yamanoğlu vd, 2013: 145).

Kurumsal iletişim bazında uluslararası halkla ilişkilere örnek olarak; *“Yabancı bir marka olarak Türkiye pazarında faaliyet gösteren Nestle’nin Balkan Savaşı gazilerine yardım çalışması ve karşılığında dönemin padişahı V. Mehmet atarafında teşekkür beraatı almasıdır”* rnekler arasında gösterilebilir (Canpolat,2012: 97). Türkiye’de ilk defa bayilik aan ve fatura kesen yabancı şirket olarak Singer’ın uyguladığı halkla ilişkiler faaliyetleri uluslararası halkla ilişkiler adına öncül olarak kabul edilmektedir. Özellikle de 1930’lardan itibaren

dikiş nakış kursları da uluslararası bir markanın Türkiye pazarında uyguladığı önemli halkla ilişkiler faaliyetleri arasında değerlendirildiği şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Canpolat, 2012: 125). Diğer yandan, başta petrol şirketleri olmak üzere Türkiye pazarında yer alan çok uluslu şirketlerin büyük bölümünün ilham kaynağı olduğu ve öncülük ettiği süreç, Türkiye’de halkla ilişkiler faaliyetlerinin uluslararasılaşmasında da etki yarattığından söz edilmektedir. Türkiye’de halkla ilişkileri ilk kullanan kurumlar olarak da bilinen Koç, Eczacıbaşı, Sabancı kurumları; çok uluslu şirketlerin ardından Türkiye’de halkla ilişkiler faaliyetleriyle anılan kuruluşlar arasında yer aldığından söz edilmektedir (Asna, 1988: 29). Aynı zamanda British Petrol, Mobil, Shell çok uluslu işletmelerin Türkiye pazarındaki halkla ilişkiler faaliyetlerinin uluslararası seviyesini gösterirken (Yamanoğlu vd., 2013: 152-162), Koç Holding, Sabancı ve Eczacıbaşı gibi yerli işletmelerin faaliyetleri holdingleşme ve uluslararasılaşma aşamasında halkla ilişkiler açısından atılan dinamik adımlar olarak yerini almıştır (Yamanoğlu vd., 2013: 165-178). Diğer yandan, 1980 yılı ve sonrasında kamu ve özel sektörde yaygınlık gösteren halka ilişkiler uygulamaları başta Ankara, İstanbul ve İzmir’de olmak üzere halkla ilişkiler ajanslarının kurulmasına olanak sağladığından da söz edilmektedir. İstanbul Halkla İlişkiler Derneği IPRA ve CERP ile yakın iş ortaklığına başlamasıyla bir anlamda uluslararasılaşma yolunda Türkiye’nin ilgisini gösterdiği şeklinde yorumlanmasına neden olmuştur (Canpolat, 2012: 194). Bunun aynı sıra, halkla ilişkilerin Türkiye’de meslekleşmesi ve uluslararası arenada kendini tanıtır hale gelmesinde şüphesiz en önemli kuruluşlardan birisi de Türkiye Halkla İlişkiler Deneği (TUHİD) olarak karşımıza çıkmaktadır. 1972 yılında meslek olarak halkla ilişkiler tanınması ve gelişimi adına kurulan TUHİD önemli bir başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Ülkelerde yer alana kuruluş politikalarıyla beraber, dönemsel hükümetlerde bulunan karar mercilerinin faaliyetleri, davranışları ve düşünceleri o ülkenin itibarını oluşturduğu belirtilmektedir. Fakat dünyada yaşanan teknolojik, siyasi, ekonomik ve sosyal alanlardaki gelişmeler devletlerin yanı sıra birçok devlet dışı ulusal/uluslararası (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, İktisadi Kalkınma Vakfı, Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Af Örgütü, Greenpeace vb.) farklı örgütlenmeyi de beraberinde getirdiği savunulmaktadır. Diğer yandan British Council, Goethe Institut, Instituts Français, MTV, Voice of America, United States Information Agency, TİKA ve

Yunus Emre Enstitüsünün kültürel diplomasi alanında faaliyet yürüttükleri söylenebilir. Bu minvalde bahse konu kurumlar, ülkelerinin itibarlarını uluslararası düzeyde temsil ederek, köprü kurdukları değerlendirilmektedir (Yıldırım ve Akbulut, 2017: 64). Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 2007 yılında Ketchum'un desteğiyle uluslararası alanda yankı uyandıran ve dünya çapındaki algı operasyonlarından söz ettiren Time dergisi tarafından yılın adamı seçilmesi (Büyükdoğan, 2016: 201) uluslararası halkla ilişkilerin önemini vurguladığından söz edilmiştir. Bu kapsamda, bir Rus devlet adamının, Amerikan kaynaklı bir dergide yılın en güçlü adamı seçilebiliyor olması şüphesiz küresel güçlerin halkla ilişkiler faaliyetlerine önemli miktarlarda maddi kaynak ayırdığını gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır. Bu minvalde ABD'nin Hollywood film endüstrisi kültürel etkileşim sağlama açısından tüm dünyada Amerikan yaşam tarzını, kültürünü, politikasını ve markalarını uluslararası arenada tanıtmanın yanı sıra hedef kamularda bir sempati oluşturmak adına da faydalı olduğuna dikkat çekilmiştir. Bunun yanı sıra, ABD ve Çin gibi ülkelerin sosyal ağlar üzerinden hedef kitlelerle etkileşime geçerek imaj açısından kazanım elde etmeye çalıştıkları da vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin son dönemlerde yayına giren televizyon dizileri vasıtasıyla özellikle Orta Doğu ve Asya ülkeleri üzerinde etkili olduğu, bu dizileri takip eden izleyici sayılarının kimi ülkelerde Türkiye rakamlarını bile aştığı dile getirilmiştir. Özellikle de bazı Ortadoğu ülkelerinde söz konusu izlenme oranı endişeye yol açarak kimi ülkelerde Türk dizilerinin yasaklamasına bile neden olduğunun altı çizilmiştir (Öztürk, 2020: 2597).

C. Uluslararası Halkla İlişkiler ile Kamu Diplomasisi Bağlantısı

Globalleşmeyle birlikte iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı ilerleyişler dünyayı bütünleştirdiği gibi duygu, düşünce ve tutumların küresel pazarda oluşturulması sürecini ortaya çıkardığı savunulmaktadır. Bu çerçevede kamu diplomasisinin amacı; halkların tutumlarını etkilemek demek yabancı hükümetlerin davranışlarını etkilemektir şeklinde özetlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda kamu diplomasisi, uluslararası halkla ilişkilerle olan kuvvetli bağını göstermektedir. Ayrıca, kamu diplomasisi uzmanları ile uluslararası halkla ilişkiler uzmanları aynı amaca hizmet ettiğinin de altı çizilmektedir. Bundan

dolayı, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler alanları kurumların, örgütlerin ya da ülkelerin çıkarları için uluslararası alanda gerçekleştirdikleri faaliyetleriyle kamuoyunu etkilemeyi amaçladığına vurgu yapılmıştır (Becerikli, 2005: 17)

Halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi faaliyetleri, ‘*algılama yönetimi*’, ‘*itibar (saygınlık) yönetimi*’ ya da ‘*imaj yönetimi*’ gibi kavramları içerisinde barındıran stratejik faaliyetleri içermektedir.’’ olarak yorumlanmıştır (Erdoğan, 2006: 233).

Diğer yandan, halkla ilişkiler, kamu diplomasisinin esasında bir iletişim alanı olduğu iddiasını güçlendirdiğine dikkat çekilmektedir. Böylece çoğu zaman siyasal gündemler ve ulusal çıkarlar etrafında geliştirilen kamu diplomasisi, sivil alana da uzanarak devletlerarası kitlelerle saygı ve iki yönlü iletişime olanak tanıyan bir ilişki kurabileceklerdir (Köksoy, 2014: 229) Halkla ilişkiler yöntemleri, yumuşak güç bağlamında sahada uygulayabilecek yöntemler geliştirerek bu alanda diplomasiye katkı sağladığı savunulmaktadır (Sancar, 2012: 2).

Uluslararası halkla ilişkilerin aktörleri arasında şu unsurlar gösterilmektedir: “*Ulus devletler ve hükümetler, uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler, uluslararası sivil toplum kuruluşları, halkla ilişkiler uygulayıcıları*” (Tench ve Yeomans, 2006:116; Yıldırım, 2015: 61; Okay-Okay, 2014: 464).

Bir başka kaynakta da uluslararası halkla ilişkilerin aktörleri; devletler, uluslararası sivil toplum örgütleri, devletlerarası örgütler, çok uluslu şirketler ve halklardır olarak bu bilgi destelenmiştir. Diğer yandan, devletlerin uluslararası halkla ilişkiler uygulamalarının en önemli hedefinin; kendi toplumsal, kültürel ve ekonomik değerlerinin hem iç hem dış politika konularının uluslararası kamuoyuna, amacına uygun biçimde anlatılmasıdır şeklinde belirtilmektedir (Gözüm, 2018: 23).

Diğer yandan, sivil toplum örgütlerinin de, kamu diplomasisinin aktörleri arasında sayılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Daha sonra üniversiteler ve okullar, kanaat önderleri, medya ve haber ajansları, iç hedef kitle, küresel işletmeler ve özel sektör kuruluşları, baskı grupları ile devlet üstü kuruluşlar

kamu diplomasisinin başlıca aktörleri olarak kabul edildiği önemle vurgulanmıştır (Szondi, 2008: 17; Signitzer, 2008: 209; Sancar, 2012: 91).

Kamu diplomasisi, hem halkla ilişkiler hem de uluslararası ilişkiler alanlarını ortak noktada buluşturan ve günümüzde daha da aranılan önemli faktör haline gelen bir çalışma alanı olarak nitelendirilmektedir. Kamu diplomasisi kavramının ortaya çıkışı, uluslararası ilişkiler bakımından yaşanan değişim ve gelişmeler ve diplomasi alanındaki değişim ve gelişmelere bağlı olduğu belirtilmektedir. Akabinde, 1960'lı yıllarda gündeme gelen kamu diplomasisi alanı, 11 Eylül olayları ardından yaşanan sonrasında yeniden ve çok daha güçlü bir biçimde tekrar gündeme oturduğu dile getirilmiştir (Yağmurlu, 2007: 10).

Geleneksel anlamda, kamu diplomasisi kavramı, bir ulus-devlet ve onun yabancı halkları arasındaki ilişki inşa etme anlamına geldiğinden bahsedilmektedir; burada ulusun ana amacının, dünya çapında kendisinin olumlu bir imajını yansıtmak olduğu vurgulanmaktadır (Zhong ve Lu, 2013: 543). Ayrıca, ülkelerin, dünya çapında sürdürdükleri halkla ilişkiler uygulamalarını kamu diplomasisi olarak tanımlayarak bir bakıma kamu diplomasisi ile halkla ilişkiler kavramının iç içe olduğunu ortaya koyulduğundan söz edilmektedir (Wilcox ve Cameron, 2006: 525). Diğer yandan kamusal diplomasi şöyle yorumlanmıştır: *“Bir siyasi varlık tarafından gerçekleştirilen gerçek iletişim etkinliği olarak tanımlanan kamusal diplomasi (Zaharna, 2010, 79), yabancı kamuoyundaki değişimi etkilemek amacıyla ilişki yönetimi ve halkla ilişkiler taktiklerini içerdiği ölçüde, bir dizi uluslararası halkla ilişkiler olarak algılanabilir.”*

Halkla ilişkiler yöntemleri, kamu diplomasisi uygulamalarında yer alan yumuşak güç anlayışını sahada uygulayabilecek yöntemler sunarak bu alanda diplomasiye katkı sunduğundan dolayı önemi vurgulanmaktadır (Sancar, 2012: 2). Bunun yanı sıra, halkla ilişkiler biliminin doğuşunda yer alan kamuoyu oluşturmak amacının, Nye'in deyimiyle yumuşak güce bağlanmıştır. Diğer yandan sert güç alanında yer alan asker ve psikolojik savaş ile de bir halkı yönetmek mümkün olduğunu fakat halkı kendine benzetmek suretiyle dönüştürerek taraftar yapmak sert güç ile mümkün olmadığının altı çizilmektedir (Nye 2008: 29). Yine Nye'a göre; *“Barışı kazanmak savaşı kazanmaktan zordur ve yumuşak güç barışı kazanmakta temeldir”* şeklindeki açıklaması kamuoyu

oluşturma çabalarının ve yumuşak güç unsuru oluşturmanın zorluklarına dikkat çekmektedir (Nye, 2008: 12).

V.AVRASYA GÜNDEMİ PROGRAM İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ

A. Araştırmanın Problemi ve Amacı

Araştırma; uluslararası kamuoyu oluşturulması maksadıyla yürütülen iletişim ve etkileşim süreçlerini uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi faaliyetlerini odağa alarak irdelemektedir. Bu maksatla kamu diplomasisi ile uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri TRT Avaz televizyon kanalı tarafından gerçekleştirilen yayınlar üzerinden incelenmektedir. Buna göre; Türkiye Cumhuriyeti siyasi sınırları dışında kalan ancak Türkçe konuşan kitlelere yönelik yayınlar gerçekleştiren TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programı çalışmanın araştırma evrenini oluşturmaktadır. Diğer yandan Karabağ meselesi nedeniyle Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmaların yaşandığı süreçte anılan haber programından yayınlanan bölümler örneklem olarak belirlenmiş ve bu süreçte kullanılan haber, yorum ve uzman görüşlerinden oluşan içeriklerde yer alan taraf devletlere yönelik eleştiri ve meşrulaştırmalar kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden incelenmektedir. Bu minvalde diyalog üzerinden tarif edilen diplomatik yoğunluğun arttığı modern dünyada geleneksel kitle iletişim araçlarının yanı sıra dijital kitle iletişim araçlarının da birer kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aracı olarak kullanılması, çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulduğu kısımlarda yer alan diplomasi kavramı üzerinden tamamlanmaktadır. Bu maksatla diplomasi kavramının tarihi, dış politik sorunların barışçıl yöntem ve müzakereler aracılığıyla çözülme iradesinin ortaya çıktığı on sekizinci yüzyıla kadar götürülmekte ve çalışmaya ilişkin detaylı bir çerçeve oluşturulmaya gayret edilmektedir. Bu sayede kaynak ile hedef kitle arasında gerçekleşen uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi yaklaşımları odağa alınarak, TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında yer alan içerikler bahse konu yaklaşım üzerinden incelenmektedir.

Araştırmanın problemi; gerek geleneksel ve gerekse dijital kitle iletişim araçlarının etkinlik alanlarını genişleterek, ulus devlete ait sınırları enine kestiği

modern dünyada, pek çok farklı nedene dayalı olarak yürütülen kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin günümüzde varmış olduğu yoğunluğa dikkat çekmektir.

Bu çerçevede başlangıçtan itibaren diyalog üzerinden tarif edilen diplomatik yoğunluğun arttığı modern dünyada geleneksel kitle iletişim araçlarının yanı sıra dijital kitle iletişim araçlarının da birer kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aracı olarak kullanılması, çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulduğu kısımlarda yer alan diplomasi kavramı üzerinden tartışılmaktadır.

Bu maksatla diplomasi kavramının tarihi, dış politik sorunların barışçıl yöntem ve müzakereler aracılığıyla çözülme iradesinin ortaya çıktığı 18. yüzyıla kadar götürülmekte ve çalışmaya ilişkin detaylı bir kuramsal temel oluşturulmaktadır. Böylece kaynak ile hedef kitle arasında gerçekleşen uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi yaklaşımları odağa alınarak, TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında yer verilen içerikler bahse konu yaklaşım üzerinden incelenmektedir.

Uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi perspektifinden TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının incelendiği tez çalışmasında; 21 Eylül-10 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkan çatışmalara ilişkin yapılan yayınlar ve program içerikleri odağa alınmaktadır. Bu maksatla çalışmanın araştırma bölümünde ele alınan meseleyi somutlaştırmak amacıyla başta TRT Avaz kanalının yayın politikası olmak üzere kanalın haber içeriklerin oluşturan konular ve “*Avrasya Gündemi*” haber programında Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki savaş çerçevesinde inşa edilen söylem ile Türkiye devletinin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler hedefleriyle uyumu sorgulanmaktadır.

1. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)’nin Kuruluşu

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını uygulayabilmek için, 01 Mayıs 1964 tarihinde, özel yasa öncülüğünde özerk tüzel bir kişiliğine sahip olarak kurulmuştur. 1972 yılında anayasa değişiklikleri ile kurum “*tarafsız*” bir kamu iktisadi kuruluş olarak nitelendirilmiştir.

Diğer yandan, 1982 Anayasası hükümleri gereğince 1984'te TRT Kanunu yenilenmiştir. Bu minvalde uydu yayınlarının 1986 yılından sonra, Türkiye'ye ilişkin yayın gerçekleştiren özel televizyonların meydana çıkmasından dolayı, TRT'nin 1990'a kadar devam eden televizyon yayın akışı üzerindeki tekeli ortadan kaldırılmıştır.

Öte yandan anayasanın 133. maddesinin 1993 yılında değiştirilmesiyle özel radyo ve televizyon yayınları serbest bırakılmıştır. Bunun yanı sıra TRT'nin özerkliği yeniden tanınmıştır. Günümüzde TRT, özerkliği ve tarafsızlığı anayasada hükme bağlanan, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yayınlar gerçekleştiren kamu hizmeti yayıncısı olarak hizmet verdiği belirtilmektedir. Ayrıca, TRT kuruluşunun da öncesinde, ilk kez Türk Telsiz Telefon A.Ş.'ye bağlı olarak gerçekleştirilen radyo yayın akışı 1964 yılında TRT bünyesinde toplandığının altı çizilmektedir. Bu bağlamda, 06 Mayıs 1927 tarihinde yayın hayatına merhaba diyen İstanbul Radyosu'nun ardından 1928'de Ankara Radyosu ilk yayınlarını gerçekleştirmeye başlamıştır. Söz konusu Ankara ve İstanbul Radyoları 08 Eylül 1936'da PTT kurumuna devredildiği belirtilmektedir. Akabinde vericisi güçlendirilen Ankara Radyosu 28 Ekim 1938 yılında esasen işletmeye açıldığı vurgulanmaktadır. Ekim 1938 tarihinde yayın akışına ara veren İstanbul Radyosu, 19 Kasım 1949 yılında yayınlar gerçekleştirmeye devam etmiştir. Bu çerçevede II. Dünya Savaşı ile birlikte radyolar yeni kurulan Matbuat Umum Müdürlüğü'ne (Basın Yayın ve Turizm/Enformasyon Genel Müdürlüğü) bağlanmıştır. Radyo yayıncılığında bir başka önemli gelişme ise, 1950 yılında yayın hayatına İzmir Belediyesi'ne bağlı olarak başlayan İzmir Radyosu, 1953'ten itibaren Matbuat Umum Müdürlüğü bünyesinde yayınlarını sürdürmeye devam etmiştir.

Bu gelişmelerin yanı sıra, 1960 yılından sonraki süreçte 8 ilde il radyoları kurulmuştur. Bu minvalde, radyo yayınlarının yönetiminin özerk ve tarafsız bir kamu iktisadi kuruluşu olarak düzenlenmesini öngören 1961 Anayasası gereğince, 1964'te 359 sayılı yasayla TRT çatısı altında süregelen radyo yayınları, vericilerinin güçlendirilmesi ile daha geniş kitlelere ve kapsamlı alana ulaştığı vurgulanmıştır. Diğer yandan 1974'e gelindiğinde ise, TRT'nin merkez ve bölge radyolarının birleştirilmesiyle TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 radyo yayınları gerçekleştirilmiştir.

Bunun yanı sıra televizyon yayınları ise, 31 Ocak 1968 tarihinde Türkiye'nin ilk deneme televizyon yayını Ankara'da Mithatpaşa Stüdyosu'nda Mahmut Tali Öngören'in açılış konuşmasıyla başladığı öne sürülmektedir. Söz konusu deneme yayını, haftanın 3 günü, üçer saat olarak başlamıştır ve 1 yıl sonra yayınlanma süresi haftada 4 güne çıkmıştır. Ayrıca, 1970 yılında İzmir Televizyonu, akabinde 1971 yılında İstanbul Televizyonu yayınlar gerçekleştirmeye başlamıştır. Bir yandan TRT, 1986'da televizyonun 2. kanalı TRT-2 kanalı yayın akışına başlamıştır. Diğer yandan 1987 yılına gelindiğinde ise “*Intelsat*” uydusundan kiralanan bir aktarıcudan TRT-1 ve TRT-2 kanallarının programları uydu aracılığıyla bütün Türkiye'ye ulaşması sağlanmıştır. Yine TRT çatısı altında bulunan TRT-3 ve GAP-TV kanalları, 1989'da faaliyetlere başlamıştır ve böylece TRT'nin kanal sayısı 4'e yükselmiştir. Öte yandan 1990 yılında eğitim içerikli TRT-4 kanalı ile Avrupa'da yaşayan Türk işçilerine ilişkin TRT-INT kanalı yayın hayatına merhaba demiştir. Başka bir önemli gelişme ise, 1993 yılında Kafkasya ve Orta Asya bölgelerine ilişkin programların yer aldığı TRT-AVRASYA kanalı, 1995 yılında ise TBMM TV yayın akışına başladığı belirtilmektedir.

TRT 1998'de ilk yurt dışı temsilciliği olan TRT Almanya - Berlin Temsilciliği'ni kurmuştur. Akabinde sırayla 1999'da Türkmenistan-Aşkabat Temsilciliği, 2000 yılında Azerbaycan-Bakü, Mısır-Kahire ve Belçika-Brüksel takip ettiği belirtilmiştir. 2002'de ise 6'ncı yurt dışı bürosu ABD-Washington'da, 2004 yılında da Özbekistan-Taşkent bürosu açılmıştır. Diğer yandan, 1 Kasım 2008 tarihinde Türkiye'nin ilk ve tek yerli çocuk kanalı olma özelliği ile TRT Çocuk yayın akışına başlarken, 1 Ocak 2009 tarihinde farklı dil ve lehçelerde yayın yapan ilk kanal TRT 6 Kürtçe yayına hayatına başlamıştır. Ayrıca kanalın ismi, 2015'de TRT Kurdî olarak değiştirilmiştir. TRT bünyesinde yer alan bir başka kanal ise 20 Kasım 2008 tarihinde yayınlar gerçekleştiren www.trtvotworld.com, 31 dilde haber yayını ile yeni medya hizmet ortamındaki yayıncılar arasında dünyada 5. sırada yer almasının altı çizilerek önemi vurgulanmaktadır.

Yayıncılık anlamında TRT'de yer alan tüm bu gelişmelerin sonucunda; günümüzde yayın yapılan bölgeyle ve bütün uluslararası arenayla ilgili sıcak

gelişmeler, uzmanların görüşlerinin de yer aldığı kapsamlı, tarafsız ve doğru bir içerikle 41 dilde dünya kamuoyuna sunulduğu önemle belirtilmektedir.

TRT çatısı altında olan bir başka kanal ise 21 Mart 2009 tarihinde yayın akışına başlayan TRT Avaz kanalıdır. Söz konusu TRT Avaz kanalı, Balkanlar'dan Orta Asya'ya, Ortadoğu'dan Kafkaslara 27 ülke ve 13 muhtar cumhuriyette yaklaşık 250 milyon nüfuslu bir coğrafyaya hitap etmektedir. TRT Avaz, *“Türkçe, Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmence programları ile yayın coğrafyasındaki bütün ülkelerin yer alacağı ve her ülkeden izleyicinin kendinden bir şeyler bulacağı ortak kanal”* olarak nitelendirilmiştir. TRT'nin bir diğer kanalı ise TRT Türk, 8 Mayıs 2009'da uluslar arası arenada Türkçe haber ve kültür kanalı kimliğiyle yayınlarına başlamıştır, bunun yanı sıra aynı yıl test yayınlarına başlayan TRT ANADOLU kanalı ise TRT ile Yerel ve Bölgesel Televizyonlar Birliği'nin ortaklaşa yayın yapacağı kanal olarak öngörüldüğü dile getirilmektedir. Bir diğer kanal TRT Anadolu, 2012'de Ramazan ayında, 24 saat kesintisiz yayın yapan TRT Diyanet kanalına dönüştürülmüştür. TRT, müzik alanında ise 16 Kasım 2009 tarihinde yayına başlayan TRT Müzik kanalını kurmuştur. Söz konusu kanal, Türk Müziği ağırlıklı olmakla birlikte geçmişten günümüze yerli ve yabancı müzik yayınlarıyla, Türkiye'nin ve dünyanın müziğini TRT farkıyla ekrana taşıdığı önemle vurgulanmaktadır. Diğer yandan TRT Belgesel kanalı, *“Tanık Olmaya Hazır mısınız?”* sloganıyla 17 Ekim 2009 tarihinde yayın hayatına başlamıştır ve Türkiye'yi; İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Türkçe ile beş farklı dilde uluslararası arenaya tanıtmaya devam etmektedir.

Ayrıca 2009 yılında Radyo 6, TRT Nağme, TRT Ankara Kent Radyosu, TRT Türkü ile TRT Avrupa FM radyoları yayın akışına başlamıştır. TRT Haber kanalı ise 18 Mart 2010'da yayın akışına başlarken, Arapça yayın yapan TRT *“ETTÜRKİYYE”* Kanalı, Arap ülkelerinde en çok seyredilen kanal olmayı amaç edinerek 4 Nisan 2010'da yayın hayatına başlamıştır. Söz konusu kanal, 2015'de TRT-El Arabia ismiyle nitelendirilmiştir. Diğer yandan TRT HD kanalı, ağırlıklı olarak spor, belgesel ile sinema içerikleriyle yayın akışına devam etmektedir. Öte yandan Ağustos 2010'da yayına hayatına başlayan TRT Spor kanalı, ulusal ve uluslararası arenada yer alan tüm spor müsabakalarını ve organizasyonları canlı ya da banttan ekranına taşıırken, sporun her dalına ayrı önem verdiğinin de altı

izilmektedir. Eğitim ve kültür içerikleriyle dikkat çeken TRT Okul kanalı, Ocak 2011’de yayına başlamıştır. Bu içeriklerin çeşitli yaş gruplarına ilişkin özenle hazırlanan eğitim ve kültür programlarıyla bir teknoloji ve eğitim kanalı olarak nitelendirilmektedir. TRT kanalında farklı bir gelişme ise, 10 Aralık 2012’de açılan TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi, 31 Ocak 2014’de, TRT’nin kuruluşunun 50. yılı kutlamaları kapsamında hazırlanan bir müze vagonla 20 ili kapsayan bir yolculuğa çıktığının altı çizilmiştir. Bir başka gelişme ise, 18 Mayıs 2015 yılında test yayın akışına başlayan, İngilizce yayın yapan TRT World kanalı, 29 Ekim 2015’de yayın akışına başlayarak, Türkiye’nin uluslararası alanda önemli bir markası haline gelmiştir. Bir başka önemli gelişme ise spor alanında yaşanmıştır. TRT bünyesinde yer alan ve 4 Ekim 2015 tarihinde Türkiye ve Avrupa’da ilk kez bir futbol maçı (Fenerbahçe-Ajax) yayınlandığı tarihte yerini almıştır.

TRT medya alanında sadece televizyon ve radyoyla sınırlı kalmayıp dergi yayıncılığında da faaliyetlerde bulunmuştur. Bu minvalde TRT, 1987 yılından günümüze süregelen TeleVİZYON Dergisi’ne, 2015 yılında Radyovizyon, Bir Dünya Müzik ve hakemli bir dergi olan TRT Akademi Dergileri’ni bünyesine eklemiştir.

Tüm bu gelişmlerin ışığında TRT, günümüzde 14 televizyon kanalı, 14 radyo kanalı, trt.net.tr ve 41 dilde hazırlanan www.trtvotworld.com web siteleri, 5 basılı dergisiyle Türkiye ve uluslararası alana yönelik yayınlar gerçekleştirmektedir. Özellikle kamu yayıncılığı ahlakıyla ilgili harekete geçen TRT; Türkiye’nin kültür, sanat ve eğitim alanlarına önemle desteklerde bulunurken, hızlı ve güvenilir haberciliğin adresi olarak gösterilmektedir. Bunun yanı sıra TRT, farklı lisanlarda gerçekleştirdiği dünya çapındaki yayın akışıyla Türkiye’nin gücünü, sesini tüm uluslararası alana aktarmaya devam ettiği de önemle vurgulanmaktadır (Trt, 2022).

TRT çeşitli ulusal ve bölgesel televizyon kanalının bulunduğu yayın platformunda, Türkiye ve uluslararası alana yönelik “*doğru ve tarafsız*” habercilik anlayışıyla, eğitim, kültür, belgesel, drama, spor, müzik ve eğlence içerikli yayınlarıyla, Anadolu’nun %99’una ve sınır ötesine ulaştığı vurgulanarak, her yaş grubundan izleyiciye yönelik yayınlarıyla hizmet verdiğinin de altı çizilmektedir.

Bu bağlamda TRT yayınları; farklı yaş, meslek, eğitim ve kültür seviyesindeki seyircilere doğru, tarafsız, anlaşılır ve anında haber vermeyi, eğitim ve kültür gelişimlerine katkıda bulunmayı, eğlendirirken eğitmeyi ve en yaygın şekliyle millî kültür bütünleşmesini sağlamayı hedefleyen kurumsal yayıncılık anlayışıyla faaliyetlerde bulunması da medya alanına verdiği önemin göstergesi olarak nitelendirilmektedir (Trt, 2022). Bu çerçevede TRT'nin geniş yelpazeyle oluşturduğu televizyon kanallarının yayın içerikleri Ek-1'de yer almaktadır.

Diğer yandan TRT çatısı altında Türkiye radyo macerasına, uluslararası alanla 6 Mayıs 1927 tarihinde neredeyse aynı anda başlamıştır. Bu minvalde TRT çatısı altında radyo alanı 1 Mayıs 1964 yılında inovatif çizgiyi yakalmıştır. Bu kapsamda TRT Radyoları 5 ulusal, 5 bölgesel, 3 yerel ve 5 uluslararası radyo kanalıyla, kamu yayıncılığı ahlakı, tarafsız ve ilkeli ve etik yayıncılık anlayışı, doğru ve güzel Türkçesi, haber, bilgi, eğitim, kültür, müzik, eğlence içeriğiyle; ülkenin her köşesine, toplumun her kesimine seslenen olarak tanımlanmaktadır (Trt, 2022). Bu bağlamda TRT'nin kapsamlı şekilde oluşturduğu radyo kanallarının yayın içerikleri Ek-2'de gösterilmiştir.

a. TRT Kanalının Yayın Politikası

Anayasanın 133. maddesi ve 2954 sayılı TRT Kanunu uyarınca tarafsız bir kamu tüzel kişiliğe sahip Türkiye'nin tek kamu yayın kuruluşu olarak yayınlarının objektifliğinin esas oluşuna dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda 2954 sayılı TRT Kanunu'nun 5. maddesine göre TRT yayın esasları şöyledir: *“Anayasanın sözüne ve ruhuna bağlı olmak; devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, milli egemenliği, Cumhuriyeti, kamu düzenini, genel asayiş, kamu yararını korumak ve kollamak, Atatürk ilke ve inkılaplarını kökleştirmek, Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflere ulaşmayı gerçekleştirmek, devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatlerinin gereklerine uymak, devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yahut Devleti ve Devlet otoritesini ortadan kaldırmak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak yahut sair herhangi bir yoldan bu kavramlara ve görüşlere dayanan bir Devlet düzeni kurmak amacı güden rejim ve ideolojilerin propagandasına yer vermemek, genel ahlakın gereklerini, milli gelenekleri ve manevi değerleri gözetmek, Türk milli*

eğitiminin temel görüş, amaç ve ilkelerine uymak, kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel bir Türkçe kullanmak, toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek, karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa, dehşet, saldırganlık gibi olumsuz duygular uyandırmak ve telkin etmek amacına yönelik yayın yapmamak, kişilerin özel hayatlarına, şereflerine ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı kalmak, haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile çağdaş habercilik, teknik ve metodlarına bağlı olmak, haberler ile yorumları ayırmak ve yorumların kaynaklarını açıklamak, kamuoyunun sağlıklı ve serbestçe oluşabilmesi için kamuoyunu ilgilendirecek konularda yeterli yayın yapmak; tek yönlü, taraf tutan yayın yapmamak ve bir siyasi partinin, grubun, çıkar çevresinin, inanç veya düşüncenin menfaatlerine alet olmamaktır'' (Trt, 2022).

b. TRT Kanalınnn Görevleri

TRT kurumunun 2954 sayılı TRT Kanununun 9. maddesine göre görevleri şunlardır:

a) (Değişik : 12/1/1989 - 3517/6 md.; İptal: Ana. Mah.nin 18/5/1990 tarih ve E. 1989/9, K. 1990/8 sayılı Kararıyla.; Yeniden düzenleme: 6/7/1999-4397/2 md.) Radyo ve televizyon yayınları yapmak ve bu amaçla radyo ve televizyon verici istasyonları, program iletim sistemleri ve stüdyo tesisleri kurmak, geliştirmek, radyo ve televizyon yayınları alanında ek gelir temin edecek düzenlemeler yapmak ve faaliyette bulunmak,

b) Radyo ve televizyon yayınları için haber toplama ve program yayın ve yapımı maksatlarıyla gerekli birimleri oluşturmak,

c) (Değişik: 11/6/2008-5767/2 md.) Bu Kanun çerçevesinde; Türkiye sınırları içinde yayın yapan yerel, bölgesel, ulusal radyo ve televizyon kurum ve kuruluşları ile sözleşme, anlaşma ve protokoller imza etmek; ayrıca Başbakanlığın onayını alarak gerektiğinde uluslararası radyo ve televizyon kurum ve kuruluşları ile anlaşma, sözleşme ve protokoller imza etmek,

d) (...)(3) Tesislerde kullanılacak alet ve cihazlar ile ilgili araştırmalar yapmak veya yaptırmak, bunların onarım ve bakımlarını yapmak veya yaptırmak ve gerekli hallerde işletme için zorunlu olan alet ve cihazları imal etmek veya ettirmek,

e) Yurt içine yapılacak; haber, kültür, bilim, sanat, eğlence ve benzeri türlerde eğitici, aydınlatıcı ve eğlendirici nitelikte her türlü yayınlarla; Atatürk ilke ve inkılaplarının kökleşmesine, Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflerin gerçekleşmesine, devletin varlık ve bağımsızlığının, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünün, toplumun huzurunun, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı ve Atatürk Milliyetçiliğine dayanan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliklerinin korunmasına ve güçlendirilmesine, milli eğitim ve milli kültürün geliştirilmesine, devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatlerinin korunmasına, kamuoyunun Anayasa ilkeleri doğrultusunda serbestçe ve sağlıklı bir şekilde oluşmasına, yardımcı olmak. Yurt dışına yapılacak yayınlarla; devletin her alanda tanıtılmasına, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerinin sürdürülmesine yardımcı olmak'' (Trt, 2022).

2. TRT Avaz Kanalı'nın Kuruluşu ve Yayın Politikası

TRT Avaz kanalı 21 Mart 2009 tarihinde, Gaspıralı İsmail'in "Dilde, fikirde, işte birlik" yaklaşımıyla, Türkçe konuşan halklara yönelik olarak yayın hayatına başlayan Türk Radyo Televizyon kurumudur. Bu kapsamda, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan bölgelerini öncelikli yayın alanları olarak belirleyen TRT Avaz kanalı, Türk dilinin Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan lehçelerinde yayınlarına yer verdiği gözlenmiştir.

Türksat'da HD olarak yer alan TRT Avaz, hedef aldığı bölgelerinin bütününde Türksat uydu izleyicileri tarafından erişilebilir noktadadır. Diğer yandan, eğitim, kültür, sanat, bilim, çocuk ve aile, tarih ve coğrafya, dil ve düşünce temalı yayınlar, kanalın genel yayın içeriğini oluşturan alanlardır. Öte yandan 2018 yılında Kırgızistan'da gerçekleştirilen Liderler Zirvesi'nde TRT Avaz'ın Türk dünyasının ortak kanalı olması, kanalın erişimle ilgili tüm problemleri aşarak konsey üyesi ülkelerin devlet kanallarıyla yoğun bir işbirliği içinde çalışmasına neden olmuştur.

TRT Avaz kanalının yayın politikası, bir kültür unsuru olarak Türk soylu halkların yaşadığı coğrafyanın dış dünyaya açılan penceresi şeklinde

nitelendirilmektedir. Bu bağlamda, Kafkasya'dan Asya içlerine kadar uzanan sahada var olan inancın, kültürün, sanatın, siyasi-ekonomik gelişmelerin ve gündelik yaşamın kendine yer bulduğu tek iletişim platformu olmaktadır (Trtavaz, 2022).

Ayrıca; Türkçe, Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmence programları ile yayınlar düzeleyen TRT Avaz kanalı, yayın coğrafyasındaki bütün ülkelerin yer alacağı ve her ülkeden izleyicinin kendinden bir şeyler bulacağı ortak kanal olarak nitelendirilmektedir (Trt, 2022).

a. TRT Avaz Kanalının Genel Yayın Akışı

Çalışmada TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi haber programında yer alan Karabağ sorununa ilişkin haber içerikleri hem kamu diplomasisi hem de uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden incelenmiştir. Bundan dolayı Avrasya Gündemi adlı haber programını kısaca özetlenirse söz konusu programı TRT Avaz kanalı şu şekilde tanımlamaktadır: *“Dünyada dengeler değişiyor. Kartlar yeniden dağıtılıyor. Peki biz bu denklemin neresindeyiz? “Avrasya Gündemi hafta içi her gün TRT Avaz’da”* (Trtavaz, 2022). Bu minvalde Avrasya Gündemi haber programının da yer aldığı, 21 Mart 2009 tarihinde yayın hayatına başlayan TRT Avaz kanalının 12-18 Nisan 2022 tarih aralığında genel yayın akışı incelendiğinde kültürden sanata müzikten eğlenceye ve doğru ve tarafsız haber yayıncılık anlayışıyla birçok programa yer verdiği gözlenmiştir. Ayrıca TRT Avaz kanalı *“Kazakistan Haber, Kırgızca Haber, Özbekçe Haber, Türkmence Haber, Azerbaycan Haber, Rusça Haber”* gibi farklı dillerde yayın gerçekleştirdiği haber programlarının yer aldığı zengin içerikli genel yayın akışıyla bir kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aktörü olarak gösterilebilir. Söz konusu TRT Avaz kanalında yayınlanan program adları, saat ve tarihleriyle beraber 12-18 Nisan 2022 haftalık genel yayın akışı Ek-3'te yer almaktadır (Trtavaz, 2022).

3. Dağlık Karabağ Sorunu

Dağlık Karabağ'ın coğrafi yönden tarifi; Karadeniz'in doğusundaki Taman Yarımadası'ndan Hazar Denizi'nin batısındaki Apşeron yarımadasına kadar uzanan dağlık bölge, Kafkasya olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu Kafkasya'nın doğusu Asya kıtasında, batısı ise Avrupa kıtasında yer almaktadır

(Gökçe, 1979:5). Karabağ bölgesi ise Kafkas dağlarının güney doğusunda yer almaktadır. 1990'lı yıllarda bölgenin Ermenistan tarafından işgaline kadar, Dağlık Karabağ Özerk Bölgesi, tamamıyla Azerbaycan toprakları ile kuşatılmıştır ve başka bir ülke ile herhangi bir sınırı bulunmamaktaydı (Yalçınkaya, 2006:129).

Bahse konu Karabağ'a yerleşen ilk kavimlerin, Türk oldukları iddia edilmiştir. Bu kavimler İskit/Saka Türk toplulukları olduğu ifade edilmiştir (Yazıcı, 2011:50-51; Öztürk, 2007:7-11). Azerbaycan-Ermenistan çatışması 20. yüzyılın başlarına dayandığı belirtilmektedir. Sovyetler Birliği döneminde, Josef Stalin Azerbaycan sınırları içerisinde yer alan Dağlık Karabağ'da bir Ermeni özerk bölgesi oluşturmak istemiştir. Bundan dolayı farklı bölgelerden çok sayıda Ermeni'yi bu bölgeye yerleştirmişlerdir. Söz konusu Rusların bu siyasi anlayışı 90'lı yıllarda sonuç vermeye başlamıştır. Diğer yandan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği siyasi anlamda güç kaybetmeye başlamıştır. Bu durum karşısında Ermeniler Karabağ'ın Sovyet Azerbaycan'dan Sovyet Ermenistan'a devredilmesine ilişkin taleplerini belirtmişlerdir. Böylece iki taraf arasındaki anlaşmazlık çatışmaya dönmüştür. Bunun sonucunda 90'lı yılların başlarında da bu çatışma savaşa evrilmiştir (Anadolujansı, 2022). Bir başka kaynakta ise Dağlık Karabağ sorunu; *“Azerbaycan ve Ermenistan arasında, etnik ve teritoryal gerekçelerle temellendirilen, yaklaşık ikiyüzyıllık geçmişi olan bir ihtilaftır. Geline nokta Ermenistan, Dağlık Karabağ ile birlikte Azerbaycan topraklarının % 20'lik bir kısmını herhangi bir hukuki dayanağı olmaksızın işgal etmiştir”* olarak ifade edilmiştir (Özyılmaz, 2013: 191).

Diğer yandan 1991'de Sovyetler Birliği dağılmıştır (Yalçınkaya, 2006:133). Bu bağlamda Sovyetler Birliği'nin resmen dağılması Azerbaycan devletinin tamamen savunmasız kalmasına neden olmuştur. 1992 yılına gelindiğinde ise Ermeni ve Rus askeri birlikleri, sınır boyunca Azeri köy ve yerleşim yerlerini yağmalamıştır ve bu bölgede yer alan yurttaşları katlettikleri belirtilmektedir. Bu durum Ermenistan'ın vahşeti olarak adlandırılmıştır ve bu vahşet örneği ise 26 gubat 1992 tarihinde Karabağ'ın Hocalı kentinde yaşanmıştır. Bu katliamda 33 çocuk, 106'sı kadın toplam 335 kişi hayatını kaybetmiştir. Aynı zamanda bu çatışmada 150 kişinin de kaybolduğu ifade edilmektedir (Attar, 2003:9). Bunun yanı sıra Dağlık Karabağ meselesine ilişkin barışçıl çözüm bulunması amacıyla

24 Mart 1992 tarihinde Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Minsk Grubu kurulmuştur. Bu kapsamda AGİT Minsk Grubu eş başkanlıklarını Rusya, Fransa ve ABD yürütmüştür. Fakat AGİT Minsk Grubu, sadece ateşkes ihallerinin yapılmaması çağrısında bulunmuştur ve Karabağ sorununu çözememiştir. Diğer yandan Rusya ise hem çözüm grubunun eş başkanlık görevini yürütmüştür hem de şeffaf olmayan tarafları elinde tutma faaliyetleri içerisinde olmuştur. Bir başka gelişme ise, Ermenistan-Azerbaycan arasında 1994’de imzalanan ateşkes anlaşmasından önce ve sonra Rusya’nın Ermenistan’ı silahlandırması devamlı gündem konusu olmuştur. Bu bağlamda Rusya, Ermenistan’a doğrudan silah hibe etmiştir veya kredi ayırarak Rusya iç piyasası fiyatından sattığı belirtilmiştir şeklinde bilgiler yer almaya başlamıştır. Diğer yandan Türkiye, Kafkasya’yı ve yakın coğrafyayı derinden etkileyen krizin patlak verdiği ilk günden itibaren, uluslararası hukuk kuralları ve ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) kararları gereği Azerbaycan’ın tutumuna destek vermiştir. Başta Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Türk yetkililer, katıldıkları uluslararası toplantılarda Ermenistan’a işgale son vermesi gerektiği yönünde çağrılarda bulunarak Azerbaycan’a olan desteği göstermişlerdir. Söz gelimi, Ermenistan’ın işgalci politika izleyerek Azerbaycan’da kurduğu sözde cumhuriyet rejimini hiçbir ülke ve uluslararası düzeydeki kuruluşlar tanımadığı bilgisinin altı çizilmektedir. (Anadolujansı, 2022).

B. Araştırma Neticesinde Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 21 Eylül 2020 ila 10 Kasım 2020 tarihleri arasında devam edecek “*Karabağ Sorununa Bakış*” adlı program içerikleri incelenmektedir. Bu maksatla Avrasya Gündemi adlı haber programı boyunca dile getirilen kelime, tamlama ya da söz öbeklerinden elde edilen nicel veriler yorumlanmak üzere tablolar halinde sunulmaktadır. Diğer yandan, Avrasya Gündemi haber programında yer alan Karabağ sorununa ilişkin videoların görselleri de yorumlamalarla beraber çalışmada yer almaktadır.

1. 21 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 21 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmaktadır. Ardından sınıflandırılan nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 1. 21 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı Söylem	Frekans (n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel Söylem	Frekans (n)
Şehit	3	Ateşkes İhlali Yapan	5
Seferberlik	2	Gerilim Kaynağı	3
Başsağlığı	2	İşgalci	2
Toplam	7	Toplam	10

Çizelge 1’de 21 Eylül 2020 tarihinde TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında mercek altına alınan Karabağ sorunu konulu içeriklere ait nicel veriler gösterilmektedir. Bahse konu tarih, iki devlet arasında yaygın savaş halinin henüz başlamadığı ancak sınır hattı boyunca bir dizi çatışmanın gerçekleştiği güne tekabül etmektedir. Bu minvalde programın büyük bir bölümü; Karabağ sorunu ve Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan çatışma haber ve yorumlarına ayrılmıştır.

Program boyunca kullanılan ifadelere bakılarak; Azerbaycan’ın bölgede yaşanan çatışmalarda haklılığının yoğun bir şekilde vurgulandığı söylenebilir. Program süresince Azerbaycan ordusunun askeri kayıplarına yönelik “*Şehit (3)*” nitelemesi yapılmakta ve Azerbaycan halkına yönelik “*Başsağlığı (2)*” dilekleri ifade edilmektedir. Bu minvalde ortaya çıkan fiili durum; Azerbaycan ordusunda gözlenen hareketliliğin meşrulaştırılmasına yönelik “*Seferberlik (2)*” ifadesiyle tarif edilmektedir.

TRT Avaz kanalının daha çok Türkçe konuşan uluslara yönelik yayın yaptığı göz önüne alındığında Azerbaycan ordusuna yönelik Avrasya Gündemi adlı programda kullanılan olumlayıcı ifadeler, başta Azeri halkı olmak üzere

bölgede Türkçe konuşan uluslara yönelik uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi faaliyeti olması hasebiyle önem taşımaktadır.

Diğer taraftan programda tartışılan Karabağ sorunu bağlamında çatışma ve anlaşmazlığın kaynağı olarak gösterilen Ermenistan'a yönelik oldukça belirgin bir eleştirel yaklaşım söz konusudur. Ermenistan devlet yetkililerinin fiili duruma ilişkin yapmış oldukları açıklamaların da değerlendirildiği programda; Ermenistan ordusuna yönelik *"Ateşkes İhlali Yapan (5)"* ifadesi kullanılmış ve Ermenistan devletinin uluslararası kuralları hiçe saydığı, savaş ve insanlık suçu işlediği vurgulanmıştır. Diğer yandan Ermenistan hükümetinin Karabağ'a ilişkin askeri tercihleri bölgedeki *"Gerilimin Kaynağı (3)"* olarak gösterilmiş ve Ermenistan güçleri *"İşgalci (2)"* olarak nitelendirilmiştir.

Diğer yandan program boyunca Karabağ sorununa ilişkin sunulan haberlerde Ermenistan ve Azerbaycan çatışmasına yönelik uluslararası toplumdan yapılan çağrılardan bahisle iki devlet arasında *"Tansiyonun Düşürülmesi ve Müzakere"* yapılması gerekliliğinin altı çizilmiştir. Netice olarak Tablo-1'de yer alan nicel veriler çerçevesinde; Ermenistan'ın diyalog çağrılarına uymayan, yapmış olduğu ateşkes ihlalleri nedeniyle bölgedeki gerilimi tırmandıran ve saldırgan tutum içinde olmasından bahisle askeri ve politik aktiviteleri, program süresince *"İşgalci"* tutumuna kanıt olarak gösterilmiştir.

Şekil 1. 21 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Haber Programına Ait Görsel

Kaynak: (TRT Avaz Youtube, 2021).

TRT Avaz Kanalında 21 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında, Karabağ Sorunu'na yönelik haber içeriğinde Şekil 1'de yer

aldığı üzere, Ermenistan'ın ateşkes ihlallerini gerçekleştirdiği alt başlıkta belirtilmektedir. Buna göre, haberin detayı incelendiğinde, Ermenistan askeri birliklerine ait insansız taktik hava aracının keşif yaptığı sırada düşürüldükten sonra, Azerbaycan-Ermenistan sınır hattının Tovuz istikametinde Ermeni ordusu tarafından gerçekleştirilen saldırı sonucu, bir Azerbaycan askerinin şehit edildiği dile getirilmektedir. Bu haberin devamında ise; şehidin ailesine ve Azerbaycan'a baş sağlığı dileklerinin iletildiği, aynı zamanda Ermenistan silahlı kuvvetlerinin kasıtlı olarak bölgede gerilimi arttırdığı ifade edilmiştir.

Diğer yandan, haberde Azerbaycan Savunma Bakanlığının paylaştığı verilere göre; Ermenistan ordusu Azerbaycan sivillerine yönelik iri çaplı silahlarla son 24 saatte 30 kez ateşkes ihlali gerçekleştirdiği belirtilmektedir. Özellikle Ermenistan'ın Bert bölgesinden Azerbaycan'ın Mosessiks ve Çinari bölgelerinden Tovuz köyüne yönelik ateşkes ihlallerinin gerçekleştirildiği, yine Ermenistan ordusu tarafından işgal edilen Ağdan, Fuzuli, Horoniz ve Hocavend reyonlarından, Azerbaycan'a yönelik ateşkes ihlalleri yapıldığı haberde yer verilmiştir. Bu bağlamda, haberde yer alan Karabağ sorununda, Ermenistan ordusunun gerilimi tırmandıran, saldırı ve işgalci politika izlediğine dair alt başlıklarda belirtilmiş, çatışma ve savaş odaklılığı vurgulanmak istenmiştir.

Ermenistan'ın uluslararası hukuku çiğnediğini gösteren Şekil 1'de yer alan *"Ermenistan Ateşkes İhlallerine Devam Ediyor"* alt başlığının yer alması, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin; etik, güvenilir, karşılıklı anlayış ve sempati kazanma faaliyetleriyle örtüşmediğini göstermektedir. Öte yandan, haberde Ermenistan'ın gerilimi tırmandıran, çatışma ve savaşı başlatan olarak belirtilmiştir. Bu durum, dolaylı olarak Azerbaycan ordusunun haklılığını vurguladığını gösterir.

2. 22 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 22 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler

şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 2. 22 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumluyıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Şehit	14	Taciz Edici	13
Azerbaycan’ın Haklı Davası	4	Ateşkes İhlali Yapan	10
Seferberlik Hali	2	İşgalci	2
Can Azerbaycan	2	Maksatlı Enformasyon Yayan	1
Toplam	22	Toplam	26

22 Eylül 2020 tarihinde TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında mercek altına alınan Karabağ sorunu konulu içeriklere ait nicel veriler Çizelge 2’de gösterilmektedir. Bahse konu tarih, iki devlet arasında yaygın savaş halinin henüz başlamadığı ancak sınır hattı boyunca çatışmaların yaşandığı günlere tekabül etmektedir. Bu minvalde programın büyük bir bölümü; Karabağ sorunu ve Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan çatışma haber ve yorumlarına ayrılmıştır. Program boyunca kullanılan kelime, kelime öbeği ve tamlamalardan oluşan ifadelere bakılarak; bölgede yaşanan çatışmaların tarafı olarak Azerbaycan devletinin haklılığının vurgulandığı söylenebilir. Buna göre; program boyunca Azerbaycan ordusunun kayıplarına yönelik olarak “*Şehit (14)*” ifadesinin kullanıldığı Azerbaycan’ın Karabağ meselesindeki haklılığının vurgulanması maksadıyla “*Haklı Davası (4)*” nitelemesi yapıldığı görülmüştür.

Diğer yandan Azerbaycan ordusunda gözlenen hareketliliğin meşrulaştırılmasına yönelik “*Seferberlik Hali (2)*” olarak tarif edilmekte ve Türkiye’nin Azerbaycan’a yönelik desteği “*Can Azerbaycan (2)*” ifadesiyle pekiştirilmektedir. Diğer yandan Karabağ sorununun kaynağına gönderme yapılarak, 1990’lı yıllarda gerçekleşen Ermenistan silahlı güçlerinin bölgedeki varlığı, Azerbaycan’ın uluslararası düzlemde haklılığının vurgulanması maksadıyla gerekçe olarak kullanılmaktadır. 22 Eylül 2020 tarihli Avrasya Gündemi adlı haber programında tartışılan Karabağ sorunu çerçevesinde çatışma ve anlaşmazlığın tarafı olarak Ermenistan’a yönelik oldukça keskin eleştirel ifadeler kullanılmaktadır. Buna göre Ermenistan hükümet yetkililerinin meseleye ilişkin açıklamalarının değerlendirildiği bölümde Ermenistan ordusunun bölgedeki faaliyetleri gerilim yaratan, hükümet yetkililerinin açıklamalarıysa

yanıltıcı olarak nitelendirilmiştir. Ermenistan ordusunun bölgedeki faaliyetleri benzer şekilde “*Taciz Eden (13)*”, “*Ateşkes İhlali Yapan (10)*” ve “*İşgalci (2)*” olarak nitelendirilmiştir.

Netice olarak 22 Eylül 2020 tarihli Avrasya Gündemi adlı haber programında Azerbaycan halkı ve ordusuna yönelik kullanılan olumlayıcı ifadeler, Türkiye Cumhuriyeti devletinin başta Azeri halkı olmak üzere bölgede yaşayan ve Türkçe konuşan uluslara yönelik yürütmekte olduğu kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin tamamlayıcısı olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 2. 22 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Haber Programına Ait Görsel

Kaynak: (TRT Avaz Youtube, 2021).

Yukarıda TRT Avaz Kanalı’nda 22 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik şekil 2’de yer alan haberde “*Ermenistan Azerbaycan’a Saldırdı*” alt başlığı yer almaktadır. Söz konusu haberin içeriğinde ise; Ermenistan ordusu, Bent ve Çemberek bölgelerinden Azerbaycan’ın Tovuz ve Gedebeş bölgelerine yönelik son 24 saatte 33 ateşkes ihlalleri gerçekleştirerek saldırıyı dile getirilmiştir. Bunun yanı sıra bölgede tansiyonu yükselten ve gerilimi tırmandıran bir Ermenistan ordusunun var olduğundan bahsedilmektedir. Haberde yer alan görüntüler ve ifadelerle, Karabağ meselesine ilişkin Ermenistan ordusu tarafından Azerbaycan’a yönelik çatışma ve savaş odaklılığı yansıtılmak istenmiştir. Haberin görselinde; “*Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu: Ermenistan’ı Saldırganlığa Son Vererek Aklını Başına Toplamaya Çağırıyorum*” ve “*Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar: Ermenistan Ateşle Oynamayı Derhal Kesmeli*” alt

başlıklarına da yer verildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, Türkiye Dış İşleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'na ait paylaşımına da haberin görüntüsünde yer verilmiştir. Söz konusu paylaşımda: *‘‘Ermenistan’ın saldırılarında bugün şehit düşen onbaşı Eşlen Memmedov’a Allah’tan rahmet, ailesi ve kardeş Azerbaycan halkına başsağlığı diliyorum. Ermenistan’ı saldırganlığa son vererek aklını başına toplamaya çağırıyorum. Can Azerbaycan’ın haklı davasında daima yanındayız.’’* ifadelerine yer verilmiştir. Bu minvalde, Türkiye Dış İşleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu tarafından, Azerbaycan’a yönelik birlik ve beraberlik mesajlarının vurgulandığı bu açıklama, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerdeki stratejik diyalogun ve olumlu imaj faaliyetlerinin Türkiye tarafından uygulandığını gösterir. Bu durum, Azerbaycan haklılığının vurgulandığına ve diplomatik anlamda desteklendiğine işaretir.

3. 23 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

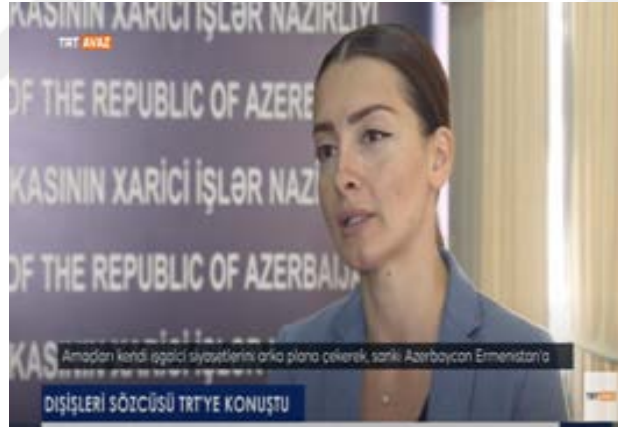
Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 23 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 3. 23 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Barış Yanlısı Tutum İçinde Olan	12	Tehditkâr Tutum İçinde Olan	18
Müzakere ve Diyalog Çağrısı	9	Maksatlı Enformasyon Yayan	6
Yapan			
Şehit	8	Mütecaviz Faaliyetler Yürüten	2
Toplam	29	Toplam	26

Çizelge 3’de 23 Eylül 2020 tarihinde TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında mercek altına alınan Karabağ sorunu konulu içeriklere ait nicel veriler gösterilmektedir. Bahse konu tarih, iki devlet arasında yaygın savaş halinin henüz başlamadığı ancak sınır hattı boyunca çatışmaların yaşandığı ve Ermenistan ordusunun elinde tuttuğu Göah, Ağdam, Goranboy, Tartaran ve Hocavend bölgelerinden Azerbaycan ordu birliklerine

yönelik taciz atışları gerçekleştirdiği güne tekabül etmektedir. 23 Eylül 2020 tarihli programın büyük bir bölümü; Karabağ sorunu ve Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan çatışma haber ve yorumlarına ayrılmıştır. Program boyunca kullanılan kelime, kelime öbeği ve tamlamalardan oluşan ifadelerle bakılarak; bölgede yaşanan çatışmaların tarafı olarak Azerbaycan devletinin haklılığına güçlü bir şekilde vurgu yapıldığı söylenebilir. Buna göre; program boyunca Azerbaycan ordusunun kayıplarına yönelik olarak “*Şehit (8)*” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Azerbaycan’ın Karabağ meselesinin çözümünde ortaya koyduğu tutum “*Barış Yanlısı Tutum İçinde Olan (12)*” ve “*Müzakere ve Diyalog Çağrısı Yapan (9)*” şeklinde ifade edilmiştir. 23 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi programında Karabağ sorununa ilişkin kullanılan haber içeriklerinde çatışma ve anlaşmazlıkların odağında yer aldığı iddiasıyla Ermenistan hükümeti ve ordusu eleştirilmektedir. Buna göre; Ermenistan ordusunun “*Tehditkâr Tutum (18)*” içinde olmasına ve “*Müteceviz Faaliyetler (2)*” yürütmesine rağmen Ermenistan hükümetinin “*Maksatlı Enformasyon (6)*” yaydığı ifade edilmektedir.

Şekil 3. 23 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Haber Programına Ait Görsel

Kaynak: (TRT Avaz Youtube, 2021).

Şekil 3’de TRT Avaz Kanalı 23 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik haberde yer aldığı üzere “*Dış İşleri Sözcüsü TRT’ye Konuştu*” alt başlığı yer alırken, haberin diğer alt başlığında, “*Abdullahyeva: Ermenistan İşgal Politikalarını Saklamaya Çalışıyor*” olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda, haber içeriği incelendiğinde; TRT Avaz kanalında Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa ilişkin

Azerbaycan Dış İşleri Sözcüsü Leyla Abdullahyeva son gelişmeleri değerlendirmiştir. Haberde, Azerbaycan Dış işleri sözcüsü Leyla Abdullahyeva, Ermenistan devletinin amaçlarının işgalci siyasetlerini arka plana çekerek, Azerbaycan Ermenistan'ı tehdit oluşturuyormuş gibi üye oldukları uluslararası kuruluşları yani üçüncü ülkeleri bu anlaşmazlığa dâhil etmek istiyorlar olarak değerlendirmiştir.

23 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan programa konuk olan Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Leyla Abdullahyeva'nın ifadeleriyle; Ermenistan'ın bölgede yürüttüğü askeri faaliyetleri işgal olarak tariff edilirken; Ermenistan hükümetinin bölgeye yönelik izlediği siyaset işgalcilik şeklinde nitelendirilmektedir. Abdullahyeva, Ermenistan'ın bölgede gerilimi arttıran askeri faaliyetleri nedeniyle barış görüşmelerinden sonuç alınmasının güçleştiğinden bahisle Ermenistan hükümetini barışına engel olmakla itham etmektedir. Diğer yandan, Azerbaycan Dışişleri Sözcüsü Leyla Abdullahyeva, Ermenistan'ın hedefinde saldırıları devam ettirerek, Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan'ın birlikte tasarladıkları ve stratejik önemi olan dev projeleri yıkmak olduğuna dikkat çekmiştir. Bahsi geçen yeni projeler, Azerbaycan Tovuz bölgesinin sınır hattı doğu-batı koridorundaki enerji iletim hatlarıdır. Bu önemli enerji iletim hatları, Ermenistan ordusunun saldırıları nedeniyle tehdit altında olduğu haberde belirtilmiştir.

Azerbaycan Dışişleri Sözcüsü Leyla Abdullahyeva, Ermenistan'ın müzakereler sonucunda somut bir neticenin edilmesini istemediklerinden dolayı kasıtlı olarak barış görüşmelerini uzattığını belirtmektedir. Buna göre, Ermenistan diyaloga teşvik edici müzakere görüşmeler yerine saldırgan ve işgalci bir politika sürdürmesi, çatışma ve savaş odaklı yaklaşım sergilediğini gösterir. Ermenistan'ın Karabağ meselesinde Azerbaycan'a karşı çatışma ve savaştan yana olması, gerek kamu diplomasisi gerekse de uluslararası halkla ilişkilerin karşılıklı anlayış ve stratejik diyalog faktörleriyle bağdaşmadığını gösterir. Ayrıca, Azerbaycan Dışişleri Sözcüsü Leyla Abdullahyeva'nın ne olursa olsun Azerbaycan devletinin işgali hiçbir zaman kabul etmeyeceğine dair ifadeleri, haberde Azerbaycan'ın mücadeleci devlet olarak yorumlanmasına neden olmuştur.

4. 24 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 24 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 4. 4 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Şehit	14	PKK-YPG Teröristleri ve Paralı Militanlar	35
Kahraman Azerbaycan Halkı	12	Ateşkes İhlali Yapan Ermenistan Ordusu	15
Azerbaycan'ın Yanındayız	9	Gerginlik Yaratan Ermenistan Politikaları	10
Azerbaycan'ın Haklı Davası	7	Ermenistan'ın Mütecaviz Askeri Varlığı	7
Toplam	42	Toplam	67

Tablo 4'de 24 Eylül 2020 tarihinde TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında mercek altına alınan Karabağ sorunu konulu içeriklere ait nicel veriler gösterilmektedir. Bahse konu tarih, iki devlet arasında yaygın savaş halinin yoğunluk kazanmaya başladığı ve sınır hattı boyunca çatışmaların yaşandığı günlere tekabül etmektedir. Bu minvalde programın büyük bir bölümü; Karabağ sorunu ve Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan gerilime ilişkin haber ve yorumlara ayrılmıştır.

Karabağ bölgesinde Azerbaycan ile Ermenistan arasında gerilimin artmasıyla doğru orantılı olarak Avrasya Gündemi adlı program boyunca kullanılan kelime, kelime öbeği ve tamlamalardan oluşan ifadelere bakılarak; bölgede yaşanan çatışmaların tarafı olarak Azerbaycan devletinin haklılığına ilişkin vurguda bulunan kelime, kelime öbeği ve ifadelerin arttığı görülmektedir. Buna göre; program boyunca Karabağ sorunu odağında Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ifadelerin genel toplamda 42 (kırk iki)'ye ulaşması, verilen açık desteği göstermektedir. Benzer şekilde Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadelerin

67 (altmış yedi)'ye ulaşması, Azerbaycan'a verilen dolaylı desteği göstermektedir.

24 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan program tümüyle Karabağ sorunu ve Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan çatışma haber ve yorumlarına ayrılmıştır. Program boyunca kullanılan kelime, kelime öbeği ve tamlamalardan oluşan ifadelere bakılarak; bölgede yaşanan çatışmaların tarafı olarak Azerbaycan devletinin haklılığına güçlü bir şekilde vurgu yapıldığı söylenebilir. Buna göre; program boyunca Azerbaycan ordusunun kayıplarına yönelik olarak “*Şehit (14)*” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Şehit haberlerinin verildiği içeriklerde Tovuz bölgesinde yaşanan çatışmalarda hayatını kaybeden askerlerin bilgisi verilirken; konuya ilişkin görüşlerine başvurulmak üzere Ganira Paşayeva ve Meşhur Mehmetoğlu isimli iki Azeri politikacı “*Değerli İki Milletvekili*” şeklindeki sunum ardından programın canlı yayınlanan bölümüne dâhil edilmektedir. Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ifadeler yoğun olarak şehit söylemi üzerinden gerçekleştirilirken; “*Kahraman Azerbaycan Halkı (12)*”, “*Azerbaycan'ın Yanındayız (9)*” ve “*Azerbaycan'ın Haklı Davası (7)*” şeklindeki söylemlerle tamamlanmaktadır. Diğer yandan Ermenistan'ın Tovuz bölgesine yönelik saldırılarının ardında hem Azerbaycan hem de Türkiye için hayati önem taşıyan enerji hatlarından bahisle iki ülkenin mağduriyet ortaklığına vurgu yapılmakta ve dayanışma çağrısı yapılmaktadır.

24 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi programında Karabağ sorununa ilişkin kullanılan haber içeriklerinde çatışma ve anlaşmazlıkların odağında yer aldığı iddiasıyla Ermenistan hükümeti ve ordusu eleştirilmektedir. Buna göre; Ermenistan ordusunun “*PKK-YPG Teröristleri ile Paralı Militanlar (35)*” ile işbirliği içinde olduğu vurgulanmakta, “*Ateşkes İhlali Yapan Ermenistan Ordusu (15)*”, “*Gerginlik Yaratan Ermenistan Politikaları (10)*” ve “*Ermenistan'ın Mütecaviz Askeri Varlığı (7)*” kıyasıya eleştirilmektedir. Ermenistan ordusunun milisler adı altında paralı militanları ordusuna kattığından bahisle Erivan yönetiminin terör işbirlikçisi haline geldiğinin altı çizilmektedir.

Rus yazar ve analist Nikolay Korsakov tarafından yapılan açıklamaya yer verilerek, Korsakov tarafından sorulan; “*Ermenistan, Kendi Klasmanında Olmayan Bir Jeopolitik Oyundaki Entrikalara Neden Karışıyor*” sorusu hatırlatılmaktadır. Korsakov; Ermenistan'ın Azerbaycan-Türkiye birliğine karşı

“PKK-YPG” gibi terör örgütleriyle iş birliği geliştirdiğini ve bölgeye getirttiği silahlı unsurları Karabağ savaşında kullandığını ileri sürmektedir. Konuyla ilgili Rus basınında çıkan bir haberden bahisle; Ermeni hükümetinin “PKK” ile kirli ilişkileri nedeniyle Türkiye aleyhtarı tutumuna dikkat çekilmektedir.

Ermenistan’ın tutumunu Rusya ile Türkiye ve Rusya ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri gereceği vurgulanarak, Rusya’nın yumuşak karnı sayılan Güney Kafkasya’da barış ve istikrarı tehlikeye atacağı öngörülmektedir. Diğer yandan Ermenistan tarafından atılan pervasız adımların Rusya ile Ermenistan ilişkilerine de yansımaları olacağı iddia edilerek, diplomasi ve diyaloga zarar verdiğinin altı çizilmektedir.

Şekil 4. 24 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı’nda 24 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik şekil 4’de yer alan görselde ‘*‘Ermenistan’ın Saldırganlığı’*’ alt başlığına yer verilmesi, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin ateşkes ihlalleri gerçekleştirerek çatışma ve savaş odaklı hareket ettiğine işaret etmektedir. Haber içeriği incelendiğinde; TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi haber programında Azerbaycan Milletvekili Ganira Paşayeva yayın konuğu olmuştur. Avrasya gündemi haber programına konuk olan Azerbaycan milletvekili Ganire Paşayeva’nın, Karabağ sorununa ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir.

Azerbaycan milletvekili Ganire Paşayeva, Ermenistan ordusunun Tovuz bölgesine yönelik işgalci politika izlemesindeki amacının; stratejik noktalardaki projelere tehdit yaratma çabası olduğunu söylemiştir. Bu minvalde, özellikle

tehdit altındaki bu bölgede, Azerbaycan ve Türkiye için hayati önem taşıyan enerji, petrol gaz ve tren demir yolu lahiyelerini Ermenistan'ın ele geçirmek istediğinden bahsetmiştir. Ganire Paşayeva, Ermenistan ordusunun işgalci vandalizmi hayata geçirerek Tovuz bölgesindeki köy sularının gelmesini engellediğini ve bundan dolayı Azerbaycan'ın yeni su projeleri geliştirerek güçlü bir alt yapı sağlayacağını belirtmiştir. Ayrıca, haberde TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi haber program spikerinin sadece Azerbaycan'ın değil, Türkiye'ninde en önemli sorunlarından birisi Karabağ meselesi olduğunu ve her zaman Türkiye devletinin Azerbaycan'ın yanında olmayı sürdüreceğini belirtmesi, Azerbaycan'ın haklılığının vurgulanmak istediğini göstermektedir. Aynı zamanda haberin görüntülerinde belirtilen birlik beraberlik mesajlarının yer alması, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler bağlamındaki karşılıklı stratejik ilişkiler, diyalog ve anlayış çabalarının sağlamlığını göstermektedir.

Haberde Azerbaycan Milletvekili Ganire Paşayeva'nın konuk edilerek haklılıklarını savunan açıklamalarına yer verilmesi ve Azerbaycan için yeni projeler oluşturulacağına dair yorumların altının çizilmesi, Türkiye'nin, Azerbaycan'ın yanında olduğuna ve Ermenistan'a karşı ise işgal ve saldırgan tutumunu öne sürerek doğrudan eleştirdiğine işaret etmiştir.

5. 25 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 25 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 5. 25 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Barış ve Müzakere Çağrısı	4	Terör Örgütleriyle İşbirliği	12
Eşgüdüm Çağrısı	2	İşgalci	9
Karabağ Azerbaycan Toprağıdır	1	Saldırgan	7
Toplam	7	Toplam	28

Çizelge 5’de yer alan nicel veriler bağlamında, TRT Avaz televizyon kanalında 25 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında “Karabağ” sorununa yönelik Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki çatışma ve politik gerginlik incelendiğinde:

- Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerin genel toplamı (7),
- Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin genel toplamı (28),
- AGİT Minsk Grubuna yönelik eleştirel ifadelerin toplamı (1) şeklinde tespit edilmiştir.

25 Eylül 2020 tarihli programdan elde edilen nicel veriler ışığında, Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin çoğunlukta olması Karabağ sorunundan kaynaklanan çatışma ve nihayet savaşın nedeni Ermenistan devleti ve Ermenistan devletinin işgalci politikalarının olduğunu kanıtlama çabasıyla kaynaklandığı söylenebilir. 25 Eylül 2020 tarihli programdan elde edilen nicel veriler detaylandırıldığında Ermenistan hükümeti ve ordusunun “*Terör Örgütleriyle İşbirliği (12)*”, “*İşgalci (9)*” ve “*Saldırgan (7)*” taraf olarak eleştirildiği görülmektedir. Diğer yandan 25 Eylül 2020 tarihli programdan elde edilen nicel verilerde Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerse; “*Barış ve Müzakere Çağrısı (4)*” ve “*Eşgüdüm ve Koordinasyon Çağrısı (2)*” yapan taraf olmasından dolayı “*Karabağ Azerbaycan Toprağıdır (1)*” şeklinde sunulmaktadır. Azerbaycan’ın diplomasi kavrayışında gösterilen iletişime açık yönetsel yapısına uygun tutum içinde olduğu vurgulanmaktadır. Diğer yandan AGİT Minsk grubuna yönelik eleştirel ifadeler; Karabağ meselesinde bahse konu ülkelerin Ermenistan’a yandaş tutum içinde oldukları vurgulanmıştır.

Şekil 5. 25 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıda TRT Avaz Kanalı'nda 25 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik şekil 5'de yer alan görselde “*Azerbaycan Ermensitan Cephe Hattı*” başlığına yer verildiği görülmektedir. Aynı zamanda bu alt başlıkla beraber “*Ermenistan Silahlı Kuvvetleri Son 24 Saatte 61 Ateşkes İhlali Gerçekleştirdi*” başlıklarına da yer verilmiştir. Bu bağlamda, haberdeki alt başlıklarda Ermenistan ordusunun hukuk kurallarını çiğneyerek işgal ve saldırı faaliyetlerinde bulunduğu vurgulanmıştır. Bu minvalde, haberin detayı incelendiğinde, Ermenistan'ın saldırgan politika izleyerek, 24 saatte 61 kez ateşkes ihlalleri gerçekleştirdiği görüntüler ve ifadelerle gösterilmiştir.

Ermenistan ordusu tarafından Tovuz'un sınır hat karşısında bulunan Bert ve güneydeki Kemberek bölgelerinden Azerbaycan'a yönelik iri çaplı silahlar ve keskin nişancı tüfekler kullanıldığı dile getirilmiştir. Fakat tüm bunlara karşılık Azerbaycan silahlı kuvvetleri hava tatbikatlarını arttırdığı, karada ise, tanklar ve zırhlı araçlar kullanımıyla atış talimleri yaparak mücadeleye ve savunmaya hazır olduğu vurgulanmıştır.

Netice olarak haberde yer alan görüntülerdeki gerek alt başlıklar gerekse de haber içeriklerinde Ermensitan'ın çatışma ve savaş odaklı politika izleyip hukuk kurallarını hiçe sayarak ateşkes ihlallerini gerçekleştirdiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda, haberde Ermenistan ordusunun kamu diplomasi ve uluslararası halkla ilişkilerin karşılıklı etik, ahlak, anlayışlı ve diyalog yapısıyla bağdaşmadığını göstermiştir. Netice olarak Ermensitan'ın Karabağ meselesinde işgalci ve saldırganlığı üzerinde durulması, Azerbaycan'ın dolaylı yoldan desteklendiğini ve Ermensitan ordusunun ise doğrudan eleştiri oklarını üzerine çektiğini gösterir.

6. 28 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 28 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 6. 28 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Kurtarılan Vatan Toprakları	102	Saldırgan	61
Türkiye’den Verilen Destek	66	İşgalci	56
Barış ve Müzakere Çağrısı	20	Kayıpları Halktan Gizleyen	22
Şehit	10	Uluslararası Hukuku İhlal Eden	11
Toplam	198	Toplam	150

Çizelge 6’da yer alan nicel veriler çerçevesinde TRT Avaz Kanalında 28 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlerin odağında Azerbaycan üzerinden tarif edilen “*Vatan Topraklarının Kurtarılması (102)*” ifadesi bulunmaktadır. Buna göre Tablo 6’da yer alan ifadelere ilişkin nicel veriler şöyle özetlenebilir: Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerin genel toplamı (198), Ermenistan’a ait eleştirel ifadelerin genel toplamı (150), Türkiye’ye yönelik olumlayıcı ifadelerin genel toplamı (40) ve AGİT Minsk grubuna yönelik eleştirel ifadelerin genel toplamı (12) olarak belirlenmiştir.

28 Eylül 2020 tarihli Avrasya Gündemi programında Azerbaycan’a ait olumlayıcı ifadelerin en yüksek sayısal değere sahip olduğu görülmektedir. Böylece Türkiye’nin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler çabaları ile TRT Avaz kanalı ve anılan kanaldan yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının Karabağ sorunu çerçevesinde ortaya konan yayınlar arasında uyum olduğu görülmektedir. 28 Eylül 2020 tarihli Avrasya Gündemi programında Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin odağında; Ermenistan ordusunun sivilleri hedef alması nedeniyle “*Saldırgan (61)*”, “*İşgalci (56)*” ve “*Uluslararası Hukuku İhlal Eden (11)*” şeklinde nitelendirildiği ifade öbekleri bulunmaktadır.

Diğer yandan Ermenistan ordusunun sivillere yönelik saldırılarını karşılıksız bırakmadığından dolayı Azerbaycan tarafından gerçekleştirilen operasyonlarda hayatını kaybeden Ermeni askerlerin kamuoyundan gizlendiği bilgisine ilişkin hükümet yetkililerine yönelik “*Kayıplarını Halkından Gizleyen (22)*” nitelemesi yapılmıştır.

Tüm bu veriler neticesinde tabloda yer alan kategorilerin detayına inildiğinde Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı söylemler arasında en çok

‘‘Kurtarıldı (102)’’ ifadesi kullanılmaktadır. Böylece Azerbaycan’ın haklı mücadelesi özgürlük söylemi ile güçlendirilmektedir.

Haber programında kullanılan ‘‘Türkiye’den Destek (66)’’ ifadesi, Azerbaycan’ın yürütmekte olduğu mücadele çerçevesinde yalnız olmadığını vurgulamaya yönelik moral unsurları içermektedir. Programda kullanılan müzakere masası ifadesiyle; Azerbaycan’ın gerek siyasi, gerek diplomatik, gerekse halkla ilişkiler bakımından diyaloga açık olduğu dolayısıyla barış yanlısı olduğunun altı çizilmektedir. Benzer şekilde kullanılan diplomasi ifadesinin sıklıkla kullanılması hem kamu diplomasisi açısından hem de uluslararası halkla ilişkiler bağlamında Azerbaycan tarafının iletişim kanallarını açık tutma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan haklı dava ve sevinç gözyaşları şeklindeki ifadeler Azerbaycan ordusunun ilerleyişine verilen olumlu tepkilerdir. Öte yandan Ermenistan’a yönelik yoğun olarak kullanılan eleştirel ifadeler; ‘‘Saldırgan (61)’’, ‘‘İşgalci (56)’’ ve ‘‘Uluslararası Hukuku İhlal Eden (11)’’ şeklinde özetlenebilir. 28 Eylül 2020 tarihli Avrasya Gündemi programında yer alan Türkiye’ye yönelik olumlayıcı ifadelerde yoğun olarak kullanılmıştır. Karabağ sorununda Azerbaycan’ın yanında olduğu için teşekkür dilekleri iletilen Türkiye; kardeş, dost ve can şeklinde nitelendirilmiştir. AGİT Minsk Grubu’na yönelik eleştirel ifadeler de ise Karabağ sorununa ilişkin somut adımlar atmaması ve olup bitenlere ses çıkarmaması nedeniyle sağır olarak nitelendirilmiştir.

Şekil 6. 28 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 6’da TRT Avaz Kanalı 28 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik görselde “*Spikerin Gözyaşları*” alt başlığına yer verilmiştir. Bu alt başlıkla beraber; “*6 Köyün Ermeni İşgalinden Kurtarılışını Gözyaşları İçinde Aktardı*”, “*Gözümüz Aydın Olsun*”, “*Kurtarılan Toprakların Haberini Azerbaycanlı Spiker Büyük Sevinçle Verdi*” başlıklarına da yer verildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu haber içeriği incelendiğinde; Azerbaycan içtimai televizyonun spikeri Jale Hasanlı, TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi Haber programının yayın konuğu olmuştur. Haberde, Azerbaycan televizyonun spikeri Jale Hasanlı, 28 yıl sonra Ermenistan işgalinden kurtarılan Fuzuli bölgesinde 4, Cebrail bölgesinde de 2 köy olan Azerbaycan topraklarına ilişkin haberi izleyicilere sevinç gözyaşları içinde aktarması müjde olarak yorumlanmıştır.

Avrasya Gündemi program spikeri Coşkun Özen, Karabağ meselesinde Azerbaycan’daki 6 köyün Ermeni işgalinden kurtarılmasına ilişkin Türkiye’nin de sevinç gözyaşlarıyla müjdeli haber olarak karşılandığını belirtmiştir. Aynı zamanda haberde, Azerbaycan televizyon spikeri Jale Hasanlı, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’e gönderdiği destek içerikli mesajları ve Azerbaycan şehit ailelerine başsağlığı dilekleri için teşekkürlerini iletmiştir. Bunun yanı sıra, Azerbaycan spikeri Jale Hasanlı, Karabağ meselesine dair Türkiye’nin gösterdiği destekleri, kardeş ve dost ülke olarak nitelendirmiştir.

Avrasya Gündemi program spikeri Jale Hasanlı, Türkiye ve Azerbaycan kardeşliği için bir millet iki devlet vurgusu yapması, aktif bir kamu diplomasisi bağlamında dikkat çekmektedir. Haberin bütününe bakıldığında; Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan ve Türkiye haber spikerleri tarafından dost ile kardeş vurgularının yoğun yapılması, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ilişkilerde birlik beraberlik çabalarının olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Karabağ sorununa yönelik Azerbaycan’a Türkiye’den destek içerikli mesajların gönderilmesi ve bu durumun Azerbaycan’da olumlu yönde büyük yankı uyandırması, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler açısından her iki ülke arasında iletişim kanallarının sürekli açık ve stratejik ilişkilerin sürdüğünü gösterir.

Çizelge 7. 28 Eylül 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler

AGİT-MINSK	(n)	AB NATO	(n)	Rusya	(n)	Almanya	(n)
Müzakere	5	Ateşkes	6	Ateşkes	8	Ateşkes	1
Ateşkes	1	Müzakere	5	Müzakere	1	Müzakere	1
Çözüm	1	Çözüm	3	Çözüm	1	Çözüm	1
Toplam	7	Toplam	14	Toplam	10	Toplam	3

Çizelge 7’de yer alan nicel verilerde, 28 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Karabağ sorunu konulu Avrasya Gündemi adlı haber programında; ABD, Rusya ve Fransa’dan oluşan AGİT Minsk grubu, AB, NATO ve Almanya’dan gelen çağrılarda kullanılan ifadeler sınıflandırılarak, yorumlanmıştır. Buna göre; “AB ve NATO’dan Gelen Çağrılar (14)”, “Rusya (10)”, “AGİT MİNSK (7)” ve son olarak “Almanya’dan Gelen Çağrılar (3)” olarak belirlenmiştir. Çatışmaların durdurulması amacıyla AGİT Minsk grubu “Müzakere (5)”, “Ateşkes (1)” ve “Çözüm (1)” ifade öbeklerini kullanırken; AB ve NATO, Rusya ve Almanya’dan her iki devlete gelen çağrılarda daha çok ateşkes beklentileri dile getirilmektedir. Bu kapsamda, uluslararası toplumlardan gelen ateşkes ve müzakere çağrıları çözüm odaklı diyaloga teşvik ettiğinden dolayı diplomatik çabalar olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 8. 28 Eylül 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler

Fransa	(n)	İran	(n)	Polonya	(n)	Kazakistan	(n)	Özbekistan	(n)
Ateşkes	2	Müzakere	3	Müzakere	1	Ateşkes	4	Ateşkes	5
Müzakere	1	Ateşkes	2	Ateşkes	1	Müzakere	3	Müzakere	3
Toplam	3	Toplam	5	Toplam	2	Toplam	7	Toplam	8

Çizelge 8’de yer alan nicel verilerde, TRT Avaz Kanalı’nda 28 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması için Fransa, İran ve Polonya’dan gelen çağrılara da yer verilmiştir. Buna göre Karabağ sorununa ilişkin en yoğun çağrılar İran tarafından yapılmaktadır. İran, “Müzakere Yapılmasını (3)” ve “Ateşkes İlan (2)” edilmesini talep etmekte, askeri yöntemler yerine müzakere önermekte ve tarafları diyaloga teşvik etmektedir. Fransa’dan gelen çağrılarda “Ateşkes (2)” önerilmekte; Polonya’dan gelen çağrılardaysa her iki tarafa “Müzakere ve Ateşkes (1)” çağrısı yapılarak, karşılıklı diyalog önerilmektedir. Diğer yandan Kafkasya coğrafyasında yer alan ve çatışmaya taraf ülkelerin komşuları olan Kazakistan ve Özbekistan’dan gelen açıklamalara ilişkin bulgular yer almaktadır. Buna göre her

iki ülkenin yapmış olduğu çağrılarda ateşkes beklentisi dile getirilmekte; çatışma yerine müzakere ve diyalog tavsiye edilmektedir.

7. 29 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 29 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlu; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 9. 29 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlu İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Kurtarılan Vatan Toprakları	78	Saldırgan	46
Kardeş Azerbaycan	31	İşgalci	32
Diplomatik Çözüm	16	Uluslararası Hukuk İhlali	29
Şehit	7	PKK-YPG ile İşbirliği	23
Toplam	132	Toplam	130

Çizelge 9’da gösterilen nicel veriler dikkate alındığında; 29 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlerin odağında Ermenistan silahlı güçlerinden geri alınan bölgeler “*Kurtarılan Vatan Toprakları (78)*” ile Türkiye’den Azerbaycan’a verilen desteğin nitelendirildiği “*Kardeş Azerbaycan (31)*” ifadelerinin olduğu görülmektedir. Diğer yandan çatışmaların sonlandırılması için “*Diplomatik Çözüm (16)*” önerilmekte ve Azerbaycan’ın kayıpları “*Şehit (7)*” olarak anılmaktadır. Böylece Azerbaycan’ın Karabağ bölgesinde Ermenistan silahlı kuvvetlerine yönelik girişmiş olduğu askeri harekâta Türkiye’nin verdiği destek ifade edilmektedir. Diğer yandan Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerde “*Saldırgan (46)*”, “*İşgalci (32)*”, “*Uluslararası Hukuku İhlal Eden (29)*” ve “*PKK-YPG ile İşbirliği İçinde (23)*” şeklindeki ifadeler Türkiye’nin Azerbaycan’a yönelik dolaylı desteğini, Ermenistan’a ise mesafesini göstermektedir.

Şekil 7. 29 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıda yer alan şekil 7’deki 29 Eylül 2020 tarihli TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun görüşlerini dile getirdiği haber görseline yer verilmiştir. Haberin detayı incelendiğinde; Ermenistan ordusunun yine uluslararası hukuku hiçe sayarak harekâtın 3. günü de Azeri sivillere yönelik saldırılarının devam edildiği, akabinde Azerbaycan silahlı kuvvetlerinin Ermenistan ordusuna ait 400’den fazla hedefin başarılı bir operasyonla imha edildiğinden söz edilmiştir. Azerbaycan ordusu sürdürdüğü hareket neticesinde Ermenistan ordusunun 18. motorize bölüklerinin 9. alay komutanı Arton Pogosyan’ı hedef aldığı bir tam isabet vuruş yaptığı ve saldırı neticesinde komutanın da ağır yaralandığı ifade edilmiştir. İşgal altında bulunan Hocavend Bölgesi’nde Hadrut kasabası istikametinde bulunan, Ermeni ordusu 1. alay 3. tabur komuta gözlem mıntıkası da tamamiyle imha edildiği de haberde yer almaktadır.

Ayrıca, Ermeni ordusu tarafından Terter ve Ağdam bölgelerine düzenlenen saldırılarda, yine iki sivil Azeri yurttaşın hayatını kaybettiği başka iki sivilinde yaralandığı haberlerine yer verilmiştir. Hatta haberde Ermenistan’ın Azerbaycan’a saldırısında şehit olanlardan iki sivilin çocuk olduğunun altı çizilmiştir. Bu minvalde, Ermenistan’ın Azeri sivil yurttaşlara yönelik gerçekleştirdiği saldırılara ilişkin Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, açıklamalarda bulunmuştur. Bu bağlamda, Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Karabağ meselesine ilişkin; Azerbaycan Büyükelçiliğine ziyaret gerçekleştirerek sahada ve masada ‘‘Azerbaycan Halkının Yanındayız’’ içerikli mesajlar verdiği gözlemlenmiştir. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun verdiği

mesaj içeriklerinde ise; Karabağ meselesini çözmek istediklerini, barış ve istikrarın gelmesini, Azerbaycan'ın işgal edilmiş toprakların kurtarılmasından yana olduklarını vurgulamıştır.

Ayrıca haberde, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Türk diplomasisi adına, sadece Karabağ sorununda değil, her sorunda kardeş Azerbaycan'ın yanında olmaya devam edileceğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, bir millet iki devlet anlayışıyla Azerbaycan Büyükelçiliğinin olmadığı yerlerde de Azerbaycan'ın Büyükelçiliği gibi hizmet verdiklerini ve burada sürdüreceklerini belirtmesi, kamu diplomasi ve uluslararası halkla ilişkiler açısından Türkiye ile Azerbaycan'ın karşılıklı anlayış, güven, etik ve ahlak kurallarına uygun diyalog halinde devlet ilişkilerinin sürdüğünü gösterir. Bu durum, Türkiye'nin Karabağ meselesinde Azerbaycan devletini haklı bulduğuna da işaret etmektedir. Ermenistan ise, Karabağ meselesi bağlamında haberde de yer aldığı üzere, sürekli ateşkes ihlalleri gerçekleştirerek işgalci politikalarla saldırı düzenlemesi, istikrarlı barış ve uzun vadeli diyalog yerine, çatışma ve savaş odaklı faaliyetlerde bulunduğunu gösterir. Bu durumda Ermenistan'ın sahada ve masada, halkla ilişkiler ve diplomasinin devletlerarası stratejik müzakere ve anlayış yapısıyla örtüşmediği kanısına varılmıştır.

Çizelge 10. 29 Eylül 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler

Almanya	(n)	İslam İşbirliği Teşkilatı	(n)	Rusya	(n)	İngiltere	(n)
Müzakere	5	Müzakere	3	Müzakere	3	Müzakere	5
Çözüm	4	Çözüm	1	Çözüm	3	Çözüm	4
Ateşkes	1	Ateşkes	1	Ateşkes	1	Ateşkes	2
Toplam	10	Toplam	5	Toplam	7	Toplam	11

Tablo 10'da yer alan nicel verilerde, TRT Avaz kanalında 29 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması maksadıyla uluslararası toplumdan gelen çağrılar bulunmaktadır. Buna göre; Almanya, Rusya Federasyonu, İngiltere ve İslam İşbirliği Teşkilatından yapılan çağrılarda “Müzakere” ve “Çözüm” talepleri yapılmaktadır. Diğer yandan çatışma ya da savaş yerine “Ateşkes” yapılması gerektiğine ilişkin ifadeler kullanılmaktadır. Bu durum, uluslararası toplumların Azerbaycan ve Ermenistan devletlerine diyaloga teşvik ettiğini gösterir.

8. 30 Eylül 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 30 Eylül 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 11. 30 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Eleştirel Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Türkiye'den Azerbaycan'a Destek	32	İşgalci	28
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	18	Saldırgan	22
Can Azerbaycan	14	Gerçekleri Halkından Gizleyen	20
Diplomasi Kapısı Açık	12	PKK-YPG ile İşbirliği	9
Ermeni Askeri Etkisiz Hale Getirildi	11	Kışkırtıcı ve Tahrik Edici Eylemler	9
Müzakere Açık	16	Faşist Diktatör Paşinyan	7
Şehit	7	Uluslararası Hukuk İhlali	5
Toplam	110	Toplam	100

30 Eylül 2020 tarihinde TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında ele alınan Karabağ meselesine ilişkin içeriklere ait nicel veriler Çizelge 11'de gösterilmektedir. Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa ilişkin Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki çatışma ve politik çekişmelere yoğun ve detaylı olarak yer verildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu Karabağ sorunu konulu haberin odağında Ermenistan'a yönelik askeri ve siyasi eleştirel ifadeler yerini almıştır. Bunun sebebi, tabloda yer alan Karabağ sorunu çerçevesinde her iki devletin genel toplamaları incelendiğinde; Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ifadelerin toplamı (110), Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadelerin genel toplamı ise (100) olarak belirlenmiştir. Diğer yandan 30 Eylül 2020 tarihli haber programında Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadelerin en az Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ifadeler kadar yoğun olduğu görülmektedir. Ermenistan'a yönelik; "İşgalci (28)", "Saldırgan (22)", "Gerçekleri Halkından Gizleyen (20)" ve "PKK-YPG ile İşbirliği (9)" içinde "Kışkırtıcı ve Tahrik Edici Eylemler Gerçekleştiren (9)" şeklindeki eleştirel ifadeler sıralanabilir.

Diğer yandan 30 Eylül 2020 tarihli haber programında yapılan değerlendirmeler esnasında ilk defa Ermenistan Başbakanına yönelik “*Faşist Diktatör Paşinyan (7)*” ifadesi kullanılmıştır. Karabağ meselesi çerçevesinde Ermenistan’ın askeri faaliyetleri; işgalci, saldırgan, terör örgütleriyle girilen işbirliği çerçevesinde Azerbaycan ordusunun karşı koyması neticesinde geri çekilmek zorunda kaldığı vurgulanmaktadır. Ermenistan siyasi faaliyetleri; 30 Eylül 2020 tarihinde Ermenistan ordusuna ait iki savaş uçağının düşmesi ve Ermenistan’ın düşen uçaklara ilişkin Türkiye’yi suçlaması üzerine; “*Azerbaycan, Doğru Bilgilendirmeye Çağırıldı*” başlığı altında verilen haber ve yorumlarda ele alınmıştır.

Ermenistan hükümetinin diyalog ve müzakereden yana olmaması, Azerbaycan ve Türkiye aleyhine yapmaya devam ettiği mesnetsiz açıklamalar üzerinden somutlaştırılmıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Hikmet Hacıyev’in konuya ilişkin yaptığı açıklamada Ermenistan’a ait uçakların bölgedeki bir dağa çarpıp düştüğünü ifade etmiş ve muhataplarını bu konuda doğru bilgilendirme yapmaya davet etmiştir. Bu durum çerçevesinde yapılan yorumlarda Ermenistan hükümetine yönelik olarak medyayı propaganda maksadıyla kullandığı gerekçesiyle eleştirilerek “*Gerçekleri Halkından Gizleyen (20)*” başlığı altında yer verilen Ermenistan hükümetinin hileyle yönlendirme ve yanıltma faaliyetlerinde bulunduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir.

Çizelge 11’de yer alan 30 Eylül 2020 tarihinde Avrasya Gündemi haber programında kullanılan Karabağ sorunu bağlamında Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadeler şöyle sıralanabilir: “*Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (32)*”, “*Müzakereye Açık (16)*”, “*Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi (18)*”, “*Can Azerbaycan (14)*”, “*Ermeni Askerleri Etkisiz Hale Getirildi (11)*” ve “*Şehit (7)*”. Buna göre Azerbaycan ordusunun bölgede “*İlerleyiş (18)*” içinde olduğu vurgulanmakta ve Azerbaycan ordusuna destek veren Türkiye’de ev ve iş yerlerinin “*Azerbaycan Bayraklarıyla Donatılması*” hatırlatılmaktadır. Benzer şekilde Türk Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun yaptığı açıklamada; “*Nerede Türkiye’ye ihtiyaç duyarsa Azerbaycan’ın yanında olacağız*” şeklindeki ifadesinden hareketle “*Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (32)*” vurgusu yapılmaktadır.

Diğer yandan Türkiye’de faaliyet gösteren “*Sivil Toplum Kuruluşlarından Azerbaycan’a Yönelik Birlik ve Beraberlik Mesajları (4)*” başlığı altında “*Can Azerbaycan (14)*” ifadesi kullanılmaktadır. TRT Avaz kanalında 30 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik ele alınan haber, yorum ve değerlendirmeler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan hükümetlerine uluslararası toplumdan gelen ateşkes çağrıları ele alınmıştır. İran, İsrail ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinden gelen çağrılarda savaş ve çatışma yerine diplomasi ve stratejik diyalogu esas alan müzakere önerilmektedir.

Şekil 8. 30 Eylül 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

30 Eylül 2020 TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programında Karabağ meselesine ilişkin Şekil 8’de Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in, “*Aliyev Rossiya 24’e konuştu*” alt başlığıyla beraber, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile İlham Aliyev’in kardeş ülke yapısını simgeleyen tokalaşma görüntüsü yer almaktadır.

Haber içeriğinde; Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev, Bakü Eliban hattında yükselen çatışmayı Rus devlet kanalı Rossiya 24’e ifade ettiğinden söz edilmiştir. Aynı zamanda Türkiye’nin moral desteğine dikkat çekmiştir. Haberin detayında ise; Azerbaycan Savunma Bakanlığı hareketin başından bu yana 2.300 Ermeni askerinin etkisiz hale getirildiği, 130’a yakın tank ve zırhlı araç 200’den fazla top ve roket sistemi 25 hava savunma sistemi, 6 komuta merkezi, 5 cephanelik ve 50 tank savarın imha edildiğini belirtmekle beraber, bölgede Ağdan ve Terter hattında Azerbaycan ordusunun ilerleyişine devam etmiştir. Son kalan Ermeni

unsurları da başarıyla imha edildiğinden söz edilmektedir. Haberin devamında, Azerbaycan'ın bu başarılı ilerleyişinden dolayı, Ermenistan ordusunun acizce yalana başvurulmasından bahsedilmiştir.

Haberde Ermenistan, Türkiye'nin bir Ermeni uçağını düşürdüğünü iddia etmektedir. Söz konusu iddiaya yalanlama Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'den gelmiştir. Aliyev, Türkiye'nin Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan çatışmalarda taraf olmadığını belirterek, Rusya devlet kanalı olan Rossiya 24'e konuşmuştur. Bu bağlamda, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Ermenistan, Azerbaycan topraklarını işgal ederek barbar bir şekilde uluslararası hukuku ihlal etmesinden söz etmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetlerine ait F-16 uçaklarının çatışmalarda yer almadığını belirterek doğru bilgileri aktarmak istemiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Rossiya 24'e yaptığı konuşmasında Türkiye'nin Azerbaycan'a kardeş ülke olduğunu, Türk F-16 savaş uçağının Ermenistan'a ait SU-25 uçağını vurduğu iddialarını yalanlayarak, Erivan yönetiminin hileli yönlendirme yaptığını ifade etmiştir. Türkiye ve Azerbaycan arasındaki diplomatik ilişkiler açısından Aliyev tarafından kardeşliğe vurgu yapılması ve birlik-beraberlik mesajları verilmesi dikkat çekicidir.

Ermenistan'ın hileyle yönlendirme içeren haberleri yaymaya çalışması uluslararası halkla ilişkiler bakımından karşılıklı güvene dayanan iletişim yapısıyla uyuşmadığını gösterirken, Azerbaycan'ın manipüle haberleri yalanlayıp doğru olanları Rusya devlet kanalında açıklaması, halkla ilişkilerin güven, etik ve ahlaki yapısıyla uyum sağladığını göstermektedir. Bunların yanı sıra haberde, Ermeni ordusunun Azerbaycan sivil halkına yönelik sürekli ateşkes ihlalleri gerçekleştirerek hukuku çiğneyen faaliyetler içerisinde olması, kamu diplomasi ve halkla ilişkilerin etik ve ahlaki olan diyaloga teşvik yapısıyla uyuşmadığını göstermiştir.

9. 01 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 01 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan

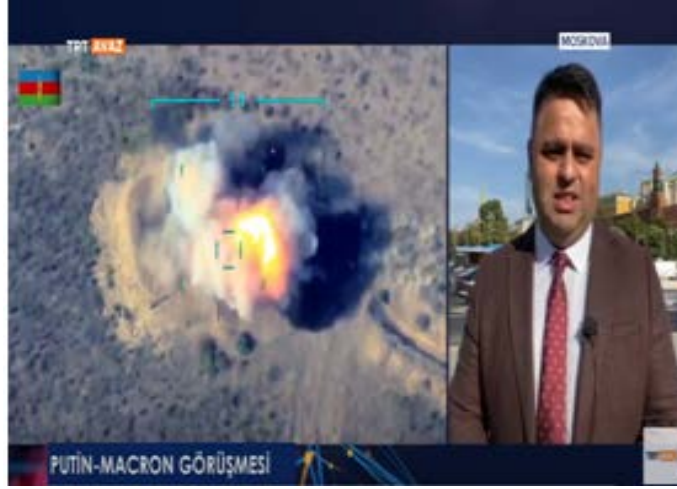
devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 12. 01 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Tarafından Kazanılan Zafer	40	Saldırgan	27
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	15	İşgalci	23
Ateşkes ve Müzakere	6	Ağır Darbe Aldı	15
Şehit	1	Terör ile İşbirliği	12
Toplam	62	Toplam	77

TRT Avaz kanalında 01 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin nicel verilerin yer aldığı Tablo-12 incelendiğinde; savaş yanlısı olarak nitelendirilen Ermenistan hükümeti ve ordusunun kıyasıya eleştirildiği ifadelerin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Karabağ sorunu çerçevesinde Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadeler: “Saldırgan (27)”, “İşgalci (23)”, “Ağır Darbe Aldı (15)” ve “Terör ile İşbirliği İçinde (12)” şeklindeki şekilde sıralanabilir. Diğer yandan Azerbaycan’a yönelik Türkiye desteğini göstermesi bakımından “Azerbaycan Tarafından Kazanılan Zafer (40)”, “Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (15)”, “Ateşkes ve Müzakere (6)” şeklindeki ifadeler yoğun olarak kullanılmıştır.

Netice olarak Azerbaycan hükümeti, ordusuna yönelik kullanılan ifadelerde Azerbaycan’ın haklılığının öne çıkarıldığı söylenebilir. Netice olarak Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerin yoğun olarak kullanılması, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler bağlamında hem askeri hem de siyasi faaliyetlerinde Azerbaycan’a Türkiye’den verilen desteği, Ermenistan’a yönelikse karşıtlığı göstermektedir.

Şekil 9. 01 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 1 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik şekil 9'da yer verilen görselde; *“Putin-Macron Görüşmesi”* alt başlığıyla beraber çatışmaların devam ettiğini vurgulayan bomba patlama görseline yer verilmiştir. Bu alt başlıkla beraber; *“Diplomatik Yollar Dışında Çözüm Yolu Olmadığı İfade Edildi”* başlığına da yer verilmesi diplomasinin önemine vurgu yapıldığını göstermiştir. Haber içeriği detaylı olarak mercek altına alındığında; Karabağ sorununa yönelik, Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'la telefon diplomasisi görüşmesi yapılmıştır. Aynı zamanda Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki gerilimi değerlendiren İki lider, sorunun diplomatik yollarla çözüme kavuşturulmasına yönelik görüş birliğine varması da, her iki devletin mekik (arabulucu) diplomasisi anlayışını benimsediğini göstermektedir. Karabağ meselesinde Azerbaycan-Ermenistan devletlerine mekik diplomasi aracılığıyla diplomasinin tek çözüm yolu olduğunun belirtilmesi, sahadan ziyade masada müzakere yoluyla anlaşmaya teşvik edildiğini göstermesi, diplomasinin önemine vurgu yapıldığını gözler önüne sermektedir. Diğer yandan bu durum Rusya ve Fransa'nın Karabağ meselesinde iki aktör olan Azerbaycan ve Ermenistan'a kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin barışçıl ve diyalog yapısına teşvik ettikleri yönünde de değerlendirilebilir.

Çizelge 13. 1 Ekim 2020 Tarihli Uluslararası Çağrılara Ait Nicel Veriler

Avrupa Birliği	(n)	Rusya	(n)	İtalya	(n)
Ateşkes	4	Savaş Retoriğinden Kaçınma	5	Ateşkes	2
Çözüm Çağrısı	3	Diplomatik Çözüm	5	Müzakere	1
Müzakere	3	Diyaloga Davet	2	Diplomasi	1
Şiddete Kınama	2	Müzakere	2	Kınama	1
Toplam	12	Toplam	14	Toplam	5

Çizelge 13’de yer alan nicel verilerde TRT Avaz kanalında 1 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki çatışmaların durdurulmasına yönelik uluslararası toplumdan gelen çağrılar bulunmaktadır. Buna göre; Avrupa Birliği, Rusya ve İtalya’dan gelen çağrılarda “*Savaş Retoriğinden Kaçınma*”, “*Ateşkes*”, “*Diplomatik Çözüm*” ve “*Müzakere*” önerilerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bundan dolayı haberde, çatışma ya da savaş yerine diyalogun ve diplomasinin önerildiği söylenebilir.

10. 02 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 02 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 14. 2 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Türkiye’den Destek	21	İşgalci	14
Askeri Kontrol Sağlandı	17	Saldırgan	12
Diplomatik Çözüm ve Barış	12	Korsan Devlet	6
Uluslararası Hukuka Uyan	8	Uluslararası Hukuku Hiç Sayan	3
Toplam	58	Toplam	35

02 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa ilişkin Çizelge 14’de yer verilen sayısal verilere bakıldığında; haber, yorum ve değerlendirmelerin odağında Azerbaycan’ın haklılığına yönelik vurgular bulunmaktadır. Bu maksatla Azerbaycan hükümeti ve ordusunun söz,

eylem ve tutumlarına ilişkin; “Türkiye’den Destek (21)”, “Askeri Kontrol Sağlandı (17)”, “Diplomatik Çözüm ve Barış (12)”, “Uluslararası Hukuka Uygun (8)”, şeklindeki ifadelerin yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Avrasya Gündemi haber programında haklı davasında sevindirici gelişmeler şeklinde kullanılan ifadelerinin yoğun olarak yer alması, Azerbaycan’a yönelik siyasi ve askeri başarılarla verilen desteğin göstergesidir. Başarı; Azerbaycan’ın uluslararası arenada karşılıklı güven ve uzun vadeli diyaloga dayalı diplomasi anlayışının bir sonucu olarak gerekçelendirilmektedir. Diğer yandan Ermenistan’ın sahadaki faaliyetlerine ilişkin “İşgalci (14)”, “Saldırgan (12)”, “Korsan Devlet (6)” ve “Uluslararası Hukuku Hiçe Sayan (3)” şeklindeki ifadeler dolaylı olarak Azerbaycan’a verilen desteği gösterdiği gibi Ermenistan’a yönelik etik ihlallerin altını çizmektedir.

Şekil 10.02 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 10’da Gösterilen TRT Avaz televizyonunun 02 Ekim 2020 tarihli Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa ilişkin “İran’da Ermenistan Protestosu” alt başlıklı İran’ın Azerbaycan’a destek Ermenistan’ı ise eleştirdiğini gösteren protesto haber görseline yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, haberde; “İran Vatandaşı Türkler, Ermenistan’ın Karabağ İşgaline Tepki Gösterdi”, “Ermenistan’ın Saldırılarına Tepki”, “İran’daki Gösterilerde Türkler Karabağ Bizimdir” Sloganları Attı, “İran’da Ermenistan Protestosu” gibi Karabağ meselesinde Ermenistan’ın işgal ve saldırgan yapısını yoğun olarak eleştiren alt başlıklara da yer verilmesi dikkat çekmiştir. Haber içeriği detaylı olarak incelendiğinde; Ermenistan’ın Azerbaycan toprağı Karabağ saldırıları İran’da protesto edilerek, Tebriz, Erdemir ve Tahran’da bir araya gelen İran

vatandaşı Türkler ‘‘Karabağ Bizimdir Bizim Kalacak’’ sloganlarını attığını ve İran vatandaşı Türklerden Azerbaycan’a destek geldiğinden söz edilmektedir. Aynı zamanda haberde, Karabağ meselesine ilişkin Tebriz, Tahran ve Erdebil’de düzenlenen gösterilerde Azerbaycan’a destek sloganlarıyla Ermenistan protesto edildiği belirtilmektedir. Akabinde, binlerce İran vatandaşı Türk’ün; ‘‘Azerbaycan milleti çekemez bu zilleti’’ diye haykırdığının altı çizilerek, protestolarda Ermenistan’ın işgalci politikaları eleştirilmiştir. Bu minvalde, TRT Avaz muhabiri, protestoların birçok yerde olduğunu, İran devleti biraz diplomasi anlamda sertliğini düşürmüş durumda olduğunu belirterek, İran Cumhurbaşkanlığından yapılan Azerbaycan’a yönelik toprak bütünlüğü vurgusunu, Azerbaycan’a ilişkin olumlu açıklamalar olarak değerlendirmiştir. Bu durumda, Karabağ meselesine ilişkin gerek İran gerekse de Türkiye’nin Azerbaycan’a diplomatik anlamda da destek verdiğini gösterir.

Çizelge 15. 2 Ekim 2020 Tarihli Uluslararası Toplumdan Gelen Çağrılar

AGİT-MİNSK	(n)	Avrupa Birliği	(n)	Rusya	(n)
Ateşkes	3	Ateşkes	2	Ateşkes	4
Çözüm	2	Çözüm	1	Diyalog	4
Şiddete Kınama	1	Diyalog	1	Çözüm	2
Toplam	6	Toplam	4	Toplam	10

TRT Avaz Kanalı’nda 02 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik uluslararası toplumdan gelen çağrılar değerlendirildiği haber, analiz ve yorumlardan elde edilen nicel verilerde Çizelge 15’de yer almaktadır. Buna göre; AGİT-MİNSK, Avrupa Birliği ve Rusya’dan gelen çağrılarda ‘‘Ateşkes’’, ‘‘Diyalog’’, ‘‘Çözüm’’ çağrıları yoğun olarak kullanılmakta, her iki tarafa yönelik şiddet uygulamaları kınanmaktadır. Bu çerçevede uluslararası toplumun, çeşitli platformlarda çatışma ya da savaş yerine halkla ilişkilerin iki yönlü diyaloga dayalı, uzun vadeli çözüm odaklı ve kamu diplomasinin karşılıklı ve menfaatleri masada iletişim çerçevesinde çözmeye teşvik ettiği gözlenmiştir.

11. 05 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 5 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan

devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 16. 05 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Misliyle Karşılık Verildi	25	Saldırgan	35
Haklı Dava ve Meşru Müdafaa	15	İşgalci	26
Zafer	12	Ateşkes İhlali ve Sivil Saldırı	15
Şehit	5	Paralı Askerler	12
Müzakere ve Barışçıl Çözüm	5	Camiler Hedef Alındı	4
Diplomasi	2	Rusya’dan Destek Bekliyor	4
Toplam	64	Toplam	96

Çizelge 16’da yer verilen sayısal veriler dikkate alındığında; TRT Avaz Kanalı’nda 05 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlerin odağında Ermenistan hükümeti ve silahlı kuvvetlerinin Karabağ bölgesine yönelik “İşgalci (26)” politikalarından kaynaklanan “Saldırgan (35)” tutumunun güçlü bir şekilde eleştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede Ermenistan ordu güçlerinin bir yöntem olarak benimsemiş olduğu “Paralı Asker (12)”, “Ateşkes İhlalleri (15)” nedeniyle sivil kayıpların yaşandığı hatta bölgede bulunan “Camilerin Hedef Alınması (4)” nedeniyle savaş suçu işlendiği vurgulanmaktadır. Diğer yandan, Ermenistan ordusunun mütecaviz tutumuna karşılık Azerbaycan ordusunun savunma çabalarına atfen “Misliyle Karşılık Verildi (25)”, “Haklı Dava ve Meşru Müdafaa (15)” ile “Zafer (12)” söylemiyle Karabağ sorunu çerçevesinde Azerbaycan hükümeti ve halkına Türkiye tarafından verilen desteğin altı çizilmektedir.

Şekil 11.05 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 11’de gösterilen 5 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programına ait görselde olduğu üzere Karabağ meselesine ilişkin, Ermenistan’ın Azerbaycan’a saldırıları sonucu bölgeyi harabeye çeviren görüntüleri yer almakla beraber “*Ermenistan Sivilleri Hedef Alıyor*” şeklindeki Ermenistan’ın savaş yanlısı politikaları vurgulanmaktadır. Haberin devamındaysa “*Ermenistan, Gence’de Bir Kez Daha Sivilleri Hedef Aldı*” şeklindeki ifadeler yer verilmiştir. Haber başlığı ve görüntülerde de yer aldığı üzere Karabağ meselesinde Ermenistan ordusunun yine ateşkes ihlallerinde bulunarak Azeri sivillere yönelik saldırılar gerçekleştirdiğinden dolayı işgalci politika izlediği gözler önüne serilmektedir. Ayrıca, Karabağ sorununa yönelik Ermenistan’ın Azeri bölgeleri harabeye çeviren görüntülere de yer verilmesi, çatışma ve savaş odaklı faaliyetler içerisinde olduğunu ispatlar niteliktedir.

Haber görüntüsünde; TRT Avaz Avrasya Gündemi haber muhabirinin doğru bilgilerin ve gerçek görüntülerin kamuya ulaştırmak amacıyla olay yerinden Karabağ meselesini aktarması, Türkiye’nin televizyon yayınları aracılığıyla yürütmüş olduğu uluslararası halkla ilişkiler çabaları olarak değerlendirilebilir.

Diğer yandan haber içeriğinde yer verilen Ermenistan Silahlı Kuvvetleri’nin saldırılarıyla harabeye dönen kent merkezinin Gence olduğu belirtilmektedir. Ermenistan ordusu, Azeri yurttaşları hedef alarak Gence kent merkezine füzelerle saldırılar düzenleyip, 130 iş yerinin zarar görmesine ve 11 sivilin yaralanmasına neden olduğu dile getirilmektedir. Bu durum; Azerbaycan’ın uluslararası haklarını korumak ve topraklarını savunma azmi içerisinde olduğu bilgisiyle tamamlanmaktadır. Böylece Azerbaycan’ın toprak bütünlüğünü korumak ve gelen saldırılara karşılık vermek şeklinde tarif edilen kararlılığı, doğrudan doğruya haklı görülerek, meşrulaştırılmakta ve Ermenistan’ın yıllardır sürdürmüş olduğu saldırgan ve işgalci politikaları eleştirilmektedir.

12. 06 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 6 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler

şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 17. 06 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Haklı Dava	42	İnsanlık ve Savaş Suçu	24
Kardeş Azerbaycan	24	Saldırgan	22
Kahraman Azerbaycan	8	Kara Propaganda ve Asılsız İddialar	19
Türkiye’den SİHA Desteği	3	İşgalci	16
Meşru Müdafaa	2	Paralı PKK Teröristleri	4
Toplam	79	Toplam	85

TRT Avaz Kanalı’nda 06 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlerin odağında yer aldığı Çizelge 17’de yer alan nicel veriler incelendiğinde; Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Buna göre; Ermenistan’a yönelik; “*İnsanlık ve Savaş Suçu (24)*”, “*Saldırgan (22)*”, “*Kara Propaganda ve Asılsız İddialar (19)*”, “*İşgalci (16)*” ve “*Paralı PKK Teröristleri (4)*” şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Ermenistan hükümeti ve ordu güçlerine yönelik ifadelerin ağırlık merkezinde PKK ile girilen illegal ilişkiler çerçevesinde işlenen insanlık ve savaş suçları yer almaktadır. Diğer yandan asılsız ve yanıltıcı haber yaydığından dolayı Ermenistan hükümetine yönelik Azerbaycan ve Türkiye aleyhine yapmış olduğu kara propaganda nedeniyle ağır eleştiriler yapıldığı gözlenmektedir.

Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerin ise; “*Haklı Dava (42)*”, “*Kardeş Azerbaycan (24)*”, “*Kahraman Azerbaycan (8)*” ve “*Türkiye’den SİHA Desteği (3)*” şeklinde olduğu gözlenmektedir. Azerbaycan’a yönelik olumlu ifadelerin arasında ilk kez doğrudan Türkiye’den temin edilen askeri maksatlı silahlar ve araçlardan söz edildiği görülmektedir. Buna göre Türkiye’de üretilen Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA)’ndan bahisle çatışma alanında Ermenistan güçlerine verdirilen kayıplardan söz edilmektedir.

Netice olarak 6 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Azerbaycan’ın Karabağ meselesinde izlediği hükümet politikalarıyla askeri faaliyetlerine yönelik destek ifade eden içeriklerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Ayrıca, Azerbaycan hükümet ve ordu güçlerinin uluslararası anlaşmalara tamamen uyduğu, meşru müdafaa çerçevesinde girmek durumunda

kaldığı çatışmalar süresince sivillere zarar vermediği, barışçıl çözüm ve diyaloga açık olduğu vurgulanmaktadır. Program boyunca Karabağ sorunu çerçevesinde ele alınan haber, yorum ve değerlendirmeler çerçevesinde AGİT MİNSK, BMGK, AB ve Rusya gibi uluslararası toplumdan gelen çatışmalarının durdurulması ve ateşkes çağrılarına uyduğundan bahisle Azerbaycan'ın çatışma yerine müzakere odaklı diyaloga açık tutumuna vurgu yapılmıştır.

Şekil 12. 06 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıda yer alan Şekil 12'deki 6 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa ilişkin Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'ndan ‘‘Azerbaycan’a Destek Ziyareti’’ alt başlıklı Türkiye’nin Azerbaycan’a karşı desteği olarak yorumlanan haber görseline yer verilmiştir. Haberin diğer alt başlıkları; ‘‘Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Azerbaycan Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov, Ortak Basın Açıklaması Yapıyor’’, ‘‘Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu: Her Zaman Azerbaycan Halkının Yanında Olacağız’’, ‘‘Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu: Yukarı Karabağ Azerbaycan’ındır’’, ‘‘Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu: Ermenistan Sivil Yerleşim Yerlerine Saldırıyor. Bu Bir Savaş Suçudur’’ gibi Azerbaycan’a destek ve hak veren çarpıcı ifadelerle yer verilmiştir.

Haberin detayında ise şu bilgiler bulunmaktadır: Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu temaslarda bulunmak üzere Azerbaycan’a desteğini göstermek için Bakü’de yer almıştır. Ve mevkidaşı Bayramov ile birlikte bir ortak basın toplantısı düzenlemiştir. TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi haber programı bu basın toplantısını ekranlara taşımıştır. Bu basın toplantısında her iki dışişleri

bakanları Karabağ sorununa yönelik görüşlerini belirtmiştir. Söz konusu basın toplantısında Türkiye Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Karabağ meselesine dair Azerbaycan'a destek amaçlı ziyarette bulunarak ve bunu basına açık şekilde gerçekleştirerek kamu diplomasisini aktif olarak kullandığını göstermiştir. Ziyarette, Mevlüt Çavuşoğlu, Türkiye'nin her zaman Azerbaycan halkının yanında olacağını, Yukarı Karabağ'ın Azerbaycan'a ait olduğunu, Türkiye-Azerbaycan kardeşliği, 3 bayrağıyla çok yaşasın dileklerinin iletildiği ve bir millet iki devlet vurgusu yapılan mesajlarıyla diplomasi anlamında stratejik ilişkilerin süreceği birlik ve beraberlik çabalarına dikkat çekmiştir. Diğer yandan basın toplantısında, Azerbaycan Dışışleri Bakanı Ceyhun Bayramov, Azerbaycan'da Ermenistan'ın işgal ettiği topraklardan çekilmesi gerektiğini, bu durumun uluslararası hukuka aykırı olduğunu belirterek Ermenistan'ın bir terör devleti olduğunun altını çizmiştir. Bu bakımdan, haberde Ermenistan ateşkes ihlalleri gerçekleştirerek savaş yanlısı faaliyetlerde bulunması hem kamu diplomasisi hem de uluslararası halkla ilişkiler açısından diyalog, müzakere ve karşılıklı güvene dayalı çabalarla bağdaşmadığını göstermektedir.

13. 07 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 7 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 18. 07 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	14	Saldırgan	28
Azerbaycan'ın Haklı Davası	12	Direnemedi ve Kaçtı	9
Türkiye-Azerbaycan Kardeşliği	12	PKK ile Girilen İşbirliği	5
Şehit	7	Misket Bombası: İnsanlık Suçu	4
Toplam	45	Toplam	46

Çizelge 18’de yer alan nicel veriler dikkate alındığında; 7 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki çatışma ve politik gerginlik çerçevesinde Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin (46) yoğunluk bakımından söylem odağında yer aldığı gözlenmektedir. Diğer yandan tabloda yer alan Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerin genel toplamının (45) olduğu görülmektedir. Ermenistan hükümetine yönelik “*Saldırgan (28)*” ve “*Kaçak (9)*” benzeri sahadaki faaliyetlere vurgu yapan olumsuz ifadeler, “*PKK ile Girilen İşbirliği (5)*” ve “*Yasaklı Misket Bombası (4)*” kullanımı şeklindeki uluslararası hukuku hiçe sayan askeri faaliyetler üzerinden gerekçelendirilmektedir. Diğer yandan Azerbaycan’a verilen destek; “*Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi (14)*”, “*Azerbaycan’ın Haklı Davası (12)*”, “*Türkiye-Azerbaycan Kardeşliği (12)*” ve “*Şehit (7)*” söylemiyle ortaya koyulmaktadır.

Netice olarak program dâhilinde kullanılan söylemler çerçevesinde Azerbaycan halkı ve ordusuna yönelik olumlayıcı ifadelerin yoğunlukta olması, Türk tarafınca yürütülen dış politika, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerinin Azeri tarafıyla dayanışma ve karşılıklı anlayış içinde gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Şekil 13.07 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı’nda 7 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik şekil 13’de yer verilen görselde; “*Ermenistan Askerleri Direnemiyor*” alt başlığıyla birlikte, Azerbaycan ordusunun ilerleyişini vurgulayan Azerbaycan bayrak figürlü zırhlı araç ve

tanklara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, haberde; ‘‘Bazı Mevzilerde Silahlarını Bırakarak Kaçtı’’, ‘‘Erzak ve Teçhizat Sorunu Yaşıyorlar’’, ‘‘Azerbaycan: Ermeniler İletişim Kopukluğundan Birbirlerine Ateş Açıyor’’ gibi Ermenistan’ın cephede pes ettiğine dair alt başlıklara da yer verildiği gözlemlenmiştir.

Diğer yandan, haber içeriğinde; Azerbaycan Ermenistan cephe hattında çatışmaların sürdüğünden bahsedilmektedir. Aynı zamanda Ermenistan, Azerbaycan ordusunun ilerleyişi karşısında direnemediği, Ermenistan askerlerinin silah, teçhizat ve zırhlı araçlarını bırakıp kaçtıkları ve Ermeni karakolunun Azerbaycan tarafından ele geçirildiği bilgisi paylaşılmıştır. Bu durum, haberde Azerbaycan bayrağının Ermeni karakolunda dalgalanacağı şeklinde yorumlanarak, Azerbaycan’a savunmasında hak verildiğini göstermektedir. Bu minvalde, Karabağ meselesinde Ermeni ordusunun cephede silah ve teçhizatları bırakıp gitmelerinden dolayı, başarısızlığına vurgu yapması için haberde kaçtı olarak yorumlanmıştır. Öte yandan, Azerbaycan silahlı kuvvetlerine yönelik olumlu yönde ilerleyişinden ve Ermenistan’ın direnemeyişinden söz etmesi de Azerbaycan’a ilişkin olumlu yönde yaklaşıldığını göstermektedir. Bu bağlamda, haberde diplomasi bakımından destekleyici yönde Azerbaycan’a ilişkin yapılan yorumlarda haklılığı vurgulanırken, Ermenistan ordusuna yönelik ise; sivillere yönelik saldırısından dolayı cephede başarısızlığından söz edilmesi, eleştirildiğini göstermektedir.

Çizelge 19. 7 Ekim 2020 Tarihli Uluslararası Toplumdan Gelen Çağrılar

AGİT MİNSK	(n)	Almanya	(n)	Avrupa Birliği	(n)	Rusya	(n)
Ateşkes	2	Ateşkes	2	Ateşkes	5	Ateşkes	1
Müzakere	1	Müzakere	1	Müzakere	3	Müzakere	1
Toplam	3	Toplam	3	Toplam	8	Toplam	2

Karabağ meselesi çerçevesinde ortaya çıkan çatışma haline ilişkin uluslararası toplumdan gelen çağrıların yer verildiği Çizelge 19’da gösterilen nicel veriler dikkate alındığıdaysa; AGİT MİNSK tarafından ‘‘Ateşkes (2)’’, Almanya tarafından ‘‘Ateşkes (2)’’, Avrupa Birliği tarafından ‘‘Ateşkes (5)’’, ‘‘Müzakere (3)’’ kullanılan ifadelerin sonucuna bakıldığında; daha çok kullanılan söz öbeklerinin AB tarafından ‘‘Ateşkes (5)’’ ve ‘‘Müzakere (3)’’ içeren, diyaloga teşvik edici talepler şeklinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Azerbaycan ve Ermenistan hükümetlerine yönelik uluslararası toplumdan gelen diplomatik çözüm beklentileri ile ateşkes çağrılarının gündem oluşturduğu görülmektedir.

14. 08 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 08 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 20. 08 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan'ın Haklı Davası	27	Saldırgan	31
Türkiye'den Destek	21	İşgalci	18
Türkmen Desteği	16	Savaş Suçu	15
Azerbaycan'ın Toprak Bütünlüğü	12	Ermenistan Ordusu	13
Barış, Diyalog ve Çözüm	7	Geri Çekiliyor	
		Paşinyan, Ülkesinde de	11
		Eleştiriyor	
Toplam	83	Toplam	88

Çizelge 20'de gösterilen nicel değerler incelendiğinde şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır; TRT Avaz kanalı üzerinden yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 8 Ekim 2020 tarihli yayınında Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadelerin ağırlıkta olması (88), Ermenistan hükümeti ve ordusunun haberlerin odağında yer aldığını göstermektedir. Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ifadelerin genel toplamı (83) olarak kaydedilmiştir. Ermenistan'ın siyasi ve askeri faaliyetlerine yönelik “*Saldırgan (31)*” ve “*İşgalci (18)*”, “*Savaş Suçu İşleyen (15)*”, “*Ermenitan Ordusu Geri Çekiliyor (13)*”, “*Paşinyan Ülkesinde de Eleştiriliyor (11)*” şeklindeki olumsuz ifadelerin kullanıldığı görülmüştür. Azerbaycan'a yönelik; “*Azerbaycan'ın Haklı Davası (27)*”, “*Türkiye'den Destek (21)*”, “*Türkmen Desteği (16)*”, “*Azerbaycan'ın Toprak Bütünlüğü (12)*” ve “*Barış, Diyalog ve Çözüm (7)*” şeklindeki olumlayıcı ifadelere yer verilmesi Azerbaycan hükümeti ve ordusunun haklılığının vurgulanması şeklinde yorumlanmıştır.

Şekil 14. 08 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan'ın açıklamalarına yer verildiği 08 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programına ait görsel Şekil 14'de yer verilmektedir. Paşinyan'ın, Karabağ sorununa ilişkin Britanya Yayın Kuruluşu (British Broadcasting Corporation) BBC'ye röportaj vermiştir. Bu haberin görüntüsünde de yer aldığı üzere *'Paşinyan'a Ter Döktüren Röportaj'* alt başlığıyla Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan, BBC kanalına verdiği röportajda Karabağ meselesine ilişkin sorularla cevap vermede zorlandığına dair vurgu yapılmıştır. Röportajın detayında, Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan, Dağlık Karabağ'ın Ermenistan'a aittir söylemi BBC program sunucusu ve gazeteci Jonath Ticher tarafından bu duruma itiraz edilerek kara propaganda olarak yorumlanmıştır. Ayrıca, BBC program sunucusu ve gazeteci Jonath Ticher, Karabağ sorununa yönelik Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan'ı işgalci olarak tanımlamaktadır. Gazeteci Jonath Ticher, uluslararası hukuk kurallarına dikkat çekerek, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) kararlarına ithafen Ermenistan'ın işgalci olduğunu ve ateşkes ihlalleri gerçekleştirdiğine dair eleştiride bulunmuştur. Söz konusu röportajda, başlığıyla Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan'ın BMGK kurallarında işgalci olarak nitelendirilmediğini belirtmesi, haberde kaçamak cevaplar olarak nitelendirilmiştir. 08 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa ilişkin Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan, BBC'ye verdiği röportajda net yanıt veremediği şeklinde eleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, haberde Başbakan Nicol Paşinyan, kendi ülkesinde de eleştiri konusu olduğunun altı çizilmiştir. TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programında

Karabağ sorununa ilişkin Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan'ın, “*Paşinyan’a ‘İşgalci’ Çıkışı, ‘Ermenistan Başbakanı BBC’ye Verdiği Röportajda Zor Anlar Yaşadı’*”, “*Fisher: Uluslararası Hukuka Göre 25 Yıldır Karabağ’da İşgalcisiniz*” gibi olumsuz içerikli alt başlıklarda yer alması, eleştirildiğini göstermektedir. Bu minvalde, Karabağ sorununa ilişkin Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan, BBC’ye verdiği röportajda program sunucusu ve gazeteci Jonath Ticher tarafından işgalci olarak tanımlanması, BBC tarafından da diplomasi açısından eleştirildiğine işaret etmektedir.

15. 09 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 09 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 21. 09 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Kurtarılan Topraklar	31	İşgalci	21
Türkiye’den Destek	18	Saldırgan	17
Türkiye’den İnsani Yardım	15	Ermenistan’ın Kara Propagandası	15
Azerbaycan’ın Haklı Mücadelesi	13	Uzlaşmaz ve Şımarık	8
Şehit	2	Paşinyan, Ülkesinde de Eleştiriyor	6
Toplam	79	Toplam	67

TRT Avaz Kanalı’nda 09 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlere ait nicel veriler Çizelge 21’de gösterilmektedir. Veriler dikkate alındığında; odağında Ermenistan’ın Azerbaycan topraklarında “*İşgalci (21)*” konumu vurgulanmakta ve Ermenistan ordusunun bölgedeki “*Saldırgan (17)*” tutumuna dikkat çekilmektedir. Diğer yandan çatışmaların Ermenistan ordusu ve siyasetine ilişkin; “*İşgalci (21)*”, “*Saldırgan (17)*”, “*Ermenistan’ın Kara Propagandası (15)*” nedeniyle “*Ülkesinde de Eleştirilen (6)*” Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan’ın “*Uzlaşmaz ve Şımarık (8)*” siyasetini ancak “*Kara Propaganda (15)*” ile

sürdürebildiği vurgulanmaktadır. Diğer yandan Azerbaycan’a yönelik olarak kullanılan ‘*Kurtarılan Topraklar (31)*’, ‘*Türkiye’den Destek (18)*’, ‘*Türkiye’den İnsani Yardım (15)*’, ‘*Azerbaycan’ın Haklı Mücadelesi (13)* ve ‘*Şehit (2)*’ söylemleriyle, Azerbaycan’a ‘*Türkiye’den Verilen Destek (18)*’ hatırlatılmaktadır. Diğer yandan Türkiye Kızılayı tarafından Azerbaycan ordusuna yardım malzemeleri gönderilmesi ve Azerbaycan halkına yönelik sivil yardımlar, Türkiye tarafından uygulanan kamu diplomasisi faaliyetlerinin göstergeleri olarak dile getirilmektedir. Bu durum, Kızılay ve TİKA yardımları, sivil ve insani diplomasi olarak da değerlendirilebilir. Aynı zamanda kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin ortak aktörü olan TİKA ve Kızılay kurumları, Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan’a gönderdikleri yardımlar aracılığıyla, Türkiye’nin algı ve itibar yönetimlerini yansıttığını gösterir.

TRT Avaz Kanalı’nda 9 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberler arasında çatışmalarının durdurulması maksadıyla uluslararası toplumdan gelen çağrılar ele alınmıştır. Buna göre; Kazakistan’dan gelen çağrılarda ‘*Devletlerin Bağımsızlıkları Esas Alınmalı*’ talebinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer yandan çatışma ya da savaş yerine ‘*Anlaşmazlıklar BM Tavsiyeleri Doğrultusunda Çözülmeli*’, ‘*BM ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararlarına Uyulmalı*’ ve ‘*Toprak Bütünlüğü İlkesi Gözardı Edilmemeli*’ şeklinde özetlenen çağrılar tekrarlanmaktadır.

Şekil 15.09 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 15’de yer alan ‘*Türk Halkından Kardeş Azerbaycan Halkına İnsani Yardım*’ tır 09 Ekim 2020 tarihinde Karabağ Savaşı’nda Türk Kızılayı tarafından

Azerbaycan yurttaş ve ordusuna gönderilmiştir. Haberin detayları şöyledir: Türk Kızılay'ı kardeş ülke Azerbaycan'a yardım eli uzattığından ve ilk insani yardım malzemesinden oluşan konvoyun Ankara'dan yola çıktığından bahsedilmektedir. Bundan dolayı da Türk Kızılay'ın, Azerbaycan Karabağ bölgesindeki çatışmalardan etkilenen bölge halkına insan yardım malzemesi gönderildiği ve yardım tırlarında 250 çadır, 288 mutfak malzemesi, 3.000 battaniye ve 500 yatak yer aldığından söz edilmiştir. Buna göre, 09 Ekim 2020 tarihinde TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında yer alan bu görselde; Türkiye'nin Azerbaycan'a yönelik Karabağ meselesinde maddi ve manevi yönden desteklediğini göstermiştir. Söz konusu görüntüdeki insani yardım tır üzerinde; *“Türk Halkından Kardeş Azerbaycan Halkına İnsani Yardım”* yazısına yer verilmesi, birlik ve beraberlik mesaj içerdiğinden dolayı diplomasi anlamında dikkat çekicidir. Çünkü Karabağ meselesine ilişkin Türkiye'nin Azerbaycan'a kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aktörü de olan *“Türk Kızılay”* kurumunun, yardım aracı ve malzemelerini destek amaçlı göndermesi, sivil ve insani diplomasi çabaları olduğundan dolayı oldukça önemlidir.

16. 12 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 12 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 22. 12 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan'ın Haklı Mücadelesi	18	Saldırgan	18
Türkiye'den Destek	12	Savaş Suçu	12
Etkisiz Hale Getirilen Ermeni Askerler	8	Cepheden Kaçan Ermeni Askerler	8
Müzakere	5	İşgalci	6
Şehit	4	Ermenistan'ın Algı Oyunu	4
Toplam	47	Toplam	48

Çizelge 22’de gösterilen bulgular çerçevesinde; 12 Ekim 2020 tarihli Avrasya Gündemi programında Karabağ Sorununa ilişkin haberlerin odağında “İşgalci (6)” ve “Savaş Suçu (12)” işlemekle itham edilen Ermenistan ordusunun “Saldırgan (18)” tutumuna yapılan vurgu yanı sıra Azerbaycan ordusunun ilerleyişi karşısında tutunamayıp “Cepheden Kaçan Ermeni Askerler (8)” ifade edilmiştir. Diğer yandan Azerbaycan’ın Dağlık Karabağ bölgesinde Ermenistan silahlı kuvvetlerine yönelik girişmiş olduğu askeri harekâta şehit askerlerinin olması nedeniyle tablodaki bilgilerin haricinde onları ziyarete giden Azeri yurttaşlarının “Hüznün Sembolü Karanfil (5)”, topraklarını “Geri Alması (4)” ve Azeri Ordusunun uluslararası toplumdan gelen “Ateşkes (2)” çağrılarını uyduğu vurgulanmaktadır.

Netice olarak Ermenistan’a ait eleştirel ifadelerde saldırganlık ve çatışma taraflı faaliyetler sergilediğini belirten ifadelerin yoğun kullanılmasından dolayı, Türkiye’nin Azerbaycan’a desteğini, Ermenistan’a ise mesafeli politika izlediğini göstermektedir.

TRT Avaz Kanalı’nda 12 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması için uluslararası toplumdan gelen çağrılara yer verilmiştir. Buna göre; Rusya’dan gelen çağrılarda “İnsani Ateşkes” ve “Müzakere” taleplerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer yandan anlaşmazlık yerine çözüm, savaş yerine diplomasi gerekliliğine ilişkin çağrılar kullanılmaktadır.

Şekil 16. 12 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 12 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik şekil 16'da yer verilen görselde; *“Ermenistan Ateşkesi İhlal Ediyor”* alt başlığıyla beraber, Ermeni ordusu tarafından Azerbaycan bölgelerini talan eden görüntülere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, haberin görsellerinde; *“Ermeni Ordusu Goranboy, Terter ve Ağdam Bölgelerini Yoğun Ateşe Tutuyor, Azerbaycan'ın 4 Kentine Yönelik Füze Saldırısı Düzenlendi”* gibi Ermenistan ordusunun Azeri sivillere yönelik saldırılarından dolayı alt başlıklarda da eleştirildiği gözlemlenmiştir.

Haberi sunan TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi haber muhabiri, Ermenistan'ın Azerbaycan bölgelerini yıkıntılara çevirdiği olay yerinden haberleri aktardığı görülmektedir. Bu görüntülerde, Ermenistan'ın Azeri yurttaşların yaşadığı sivil alanları hedef aldığını göstermek için oldukça dikkat çekicidir. Aynı zamanda, haberde, Ermenistan'ın insani ateşkese rağmen saldırgan tutumu nedeniyle taciz ateşleri açtığının dile getirilmesi, yoğun olarak eleştiri oklarını üzerine çektiğini göstermektedir.

Diğer yandan haberin detayında Ermenistan ordusu tarafından Azerbaycan'da yer alan Goranboy, Terter, Ağdam bölgelerine 100'den fazla ateşkes ihlalleri gerçekleştirilmesi, saldırı olarak nitelendirilmiştir. Bu da, Ermenistan ordusunun haberde doğrudan olumsuz yönde yorumlandığını gösterir.

17. 13 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 13 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 23. 13 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Türkiye'den Destek	18	Saldırgan	17
İşgalden Kurtarılan Toprakların İmarı	14	Ateşkes İhlali	12
Azerbaycan Halkı Layıkıyla Yaşayacak	9	Terk Edilen Evler Enkaz Altında	8
Diplomatik Çözüm ve Barış Yanlısı	3	Uluslararası Hukuku Hiçe Sayan	2
Toplam	44	Toplam	39

TRT Avaz kanalında 13 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında ele alınan Karabağ Sorununa yönelik haberlere ait nicel veriler Çizelge 23'de gösterilmektedir. Ermenistan'a yönelik; askeri faaliyetler “*Saldırgan (17)*”, “*Ateşkes İhlali (12)*” ve sivil hedeflere yapılan saldırılan neticesinde “*Terk Edilen Evler Enkaz Altında (8)*” şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Dolayısıyla Ermenistan tarafından Azeri yurttaşların hedef alınması, uluslararası hukuk ihlali olarak tarif edilmiştir.

Diğer yandan Azerbaycan ordu ve halkına yönelik; “*Türkiye'den Destek (18)*”, “*İşgalden Kurtarılan Toprakların İmarı (14)*”, “*Azerbaycan Halkı Layıkıyla Yaşayacak(9)*” ve “*Diplomatik Çözüm (3)*” şeklindeki olumlayıcı ifadeler kullanılmıştır. Netice olarak 13 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması maksadıyla uluslararası toplumdan gelen çağrılar bulunmaktadır. Buna göre; Rusya'dan gelen çağrılarda çatışma ya da savaş yerine diyalog öneren müzakere ve diplomasi taleplerinin kullanıldığı ve özellikle “*Ateşkes İhlalinden Rahatsız (3)*” olan Rusya'nın “*Ermenistan'ın Kulağını Çekti (1)*” ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 17. 13 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıda gösterilen Şekil 17'deki 13 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya programına ait görselde Karabağ meselesine ilişkin Ermenistan ordusunun Azeri yurttaşlara yönelik saldırıları sonucu yıkıntıya uğrattığı sivil yerleşim alanlarına yer verilmiştir. Bu görselde, yer aldığı üzere, *‘‘Hocalı’ya Döndürdünüz’’* alt başlığıyla Azeri yurttaşın Ermeni ordusuna yönelik isyanı dile getirilmiştir.

Haberde, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin Azerbaycan’da yerleşim yerlerini hedef alması sonucu sivilleri acımasızca katletmesinden söz edilmektedir. Bu durumda yine Ermenistan’ın sivillere yönelik saldırıları katletti olarak tabir edilmesiyle yoğun olarak eleştirildiğini gösterir. Gence’ye yapılan saldırıda 10 sivil yaşamını yitirmiştir ve onların anılması için karanfil bırakıldığından söz edilmektedir. Aynı zamanda, yakınlarını bu saldırıda kaybeden Azerbaycan Türkleri; *‘‘Dünya burayı görünüyor mu?’’* diyerek tepki göstermiştir.

TRT Avaz Kanalı Avrasya haber program muhabirinin, olay yerinde Azeri yurttaşla söz hakkı için mikrofonu uzatmıştır. Azeri yurttaş: *‘‘Bizi hocalı faciasına çevirdi Ermeniler, biz vatanımızı koyup gitmeyiz’’* diyerek tepkilerini dile getirmiştir. Bu durumda, Azeri yurttaşla mikrofonun uzatılıp söz hakkı verilmesiyle Ermenistan’ın saldırılarına karşı sitemlerini dile getirmelerine imkân verilmesi, Ermenistan ordusunun haberde dolaylı yoldan eleştirildiğini de göstermektedir.

18. 14 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 14 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 24. 14 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Türkiye’den Destek	16	Saldırgan	21
Kurtarılan Topraklar	9	Ermenistan’ın Çirkin Siyaseti	16
Azeri Halkına Refah Müjdesi	7	Ermeni Güçlerince Yakılan Okul	7
Ermeni Hedefleri İmha Edildi	4	Paralı Askerler	3
Toplam	36	Toplam	47

Çizelge 24’de yer alan nicel veriler çerçevesinde; TRT Avaz Kanalı’nda 14 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odağında Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin yoğun kullanıldığı (47) gözlemlenmektedir. Ermenistan’ın askeri faaliyetlerini tarif etmekte kullanılan “*Saldırgan (21)*”, “*Ermenistan’ın Çirkin Siyaseti (16)*”, “*Ermeni Güçlerince Yakılan Okul (7)*”, ve “*Paralı Askerler (3)*” şeklindeki ifadeler kullanılmaktadır.

Diğer yandan 14 Ekim 2020 tarihli Avrasya Gündemi haber programında Azerbaycan’a yönelik; “*Türkiye’den Destek (16)*”, “*Kurtarılan Topraklar (9)*”, “*Azeri Halkın Refah Müjdesi (7)*” ve “*Ermeni Hedefleri İmha Edildi (4)*” şeklindeki olumlayıcı ifadeler yoğunluk oluşturmaktadır. Karabağ Sorununa yönelik haberlerin ele alındığı programda, Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması maksadıyla uluslararası toplumdan gelen çağrılar dile getirilmiştir. Buna göre; Rusya’dan gelen “*Ateşkes*” ve “*Müzakere*” çağrıları program boyunca yoğun olarak kullanılmıştır.

Şekil 18. 14 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 18’de yer alan 14 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya gündemi programına ait görsel’de “*Türk Çiftin Duygulandıran Desteği*” başlığıyla Azerbaycan’ın Ankara Büyükelçisi Hazar İbrahimov gösterilmiştir. Haberde, Karabağ meselesine ilişkin Kahramanmaraşlı Türk çiftin evlilik yüzüğünü destek amaçlı Azerbaycan büyükelçiliğine yolladığı dile getirilmiştir. Bu durum, Azerbaycan’ın Ankara büyükelçiliğini duygulandırarak, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki kadim dostluğun simgesi olarak yorumlanmasına neden olmuştur. Söz konusu yüzükle beraber savaşta yalnız olmadıklarını belirten mektup ile Azerbaycan ve Türkiye bayraklarının gönderilmesi de, destek içermektedir. Bu kapsamda, Azerbaycan’ın Türk halkı üzerinde olumlu izlenim bıraktığı bu durum, Azerbaycan devletinin uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden stratejik imaj yönetimini yansıttığını gösterir.

19. 15 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 15 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 25. 15 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Türkiye Destek	17	Saldırgan	18
TB- 2: Teknolojik Üstünlük	9	İşgalci	14
Karabağ Azerbaycan Toprağıdır	8	Sivil Katliam	8
Kardeş Azerbaycan	6	Savunma Direnci Kırıldı	4
Şehit	4	İmha Edildi	3
Toplam	44	Toplam	47

Çizelge 25’de yer alan nicel veriler çerçevesinde; TRT Avaz Kanalı’nda 14 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odağında Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin yoğun kullanıldığı (47) gözlemlenmektedir. Azerbaycan’a yönelik “*Türkiye’den Destek (17)*”, “*TB-2: Teknolojik Üstünlük (9)*”, “*Karabağ Azerbaycan Toprağıdır (8)*”, “*Kardeş Azerbaycan (6)*” ve “*Şehit (4)*” ifadelerinin olumlayıcı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Buna göre, Azerbaycan halkı ve ordusuna yönelik düzenlenen yardım etkinlikler yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Azerbaycan’a destek içeren “*Ulusal Yardım Kampanyası*” ve “*Kardeş Azerbaycan*” söylemiyle tamamlanmaktadır. Ermenistan’a yönelik; “*Saldırgan (18)*”, “*İşgalci (14)*”, “*Sivil Katliamlar (8)*”, “*Savunma Direnci Kırıldı (4)*” ve “*İmha Edildi (3)*” şeklindeki eleştirel ifadeler yoğun olarak yer almaktadır. Sivillere yönelik “*Katliam (8)*” gerçekleştirip “*Saldırı (18)*” düzenleyen, onları “*İşgal (14)*” eden sözcüklerin ağırlıklı olarak kullanılması askeri anlamda eleştirildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Azerbaycan özellikle Türkiye’den maddi ve manevi destek olarak hem sivil ve insani diplomasi hem de uluslararası halkla ilişkilerin uzun vadeli iki yönlü simetrik iletişim yapısına uyarak askeri ve siyasi bağlamda olumlu yönde değerlendirilmiştir. Ermenistan ordusu ve hükümet yapısı olarak diyalogu esas almayıp askeri anlamda çatışma ve savaş yanlısı olarak faaliyetlerde bulunduğu için kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin iletişim sanat yapısına aykırı davrandığı gözlemlenmektedir. 15 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması amacıyla uluslararası toplumdan gelen çağrılara yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda; Rusya’dan gelen çağrılarda “*Ateşkes*” talebinin

yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer yandan çatışma ya da savaş yerine ‘‘Ateşkes’’ ve ‘‘Rus Askerlerinin Yerleştirilme Talebi’’nde bulunması çözüm odaklı etkinlikler içerisinde olduğunu yansıtmıştır. Bundan dolayı, Rusya’nın diplomatik ve halkla ilişkilere uygun karşılıklı anlaşmaya teşvik eden politik yapısı olduğu vurgulanmıştır.

Şekil 19. 15 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıda yer alan 15 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi haber programında Karabağ meselesine ilişkin görüntüde Azerbaycan’a gönderilen insani yardım Türk Kızılay aracına yer verilmiştir. Aynı zamanda görüntüde ‘‘Azerbaycan’a İnsani Yardım, Türk Kızılay 4 Tır Dolusu İnsani Yardım Malzemesi Gönderdi’’ alt başlığıyla Türkiye’den Azerbaycan’a destek gönderildiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, Türkiye’nin Azerbaycan’a olan yardımları ‘‘Kızılay Konvoyu Bakü’de, İnsani Yardımlar Cephe Hattındaki Çatışmalardan Etkilenenlere Dağıtılacak’’ başlıklarıyla da desteklenmiştir. Haberin detayı incelendiğinde; Türk Kızılay’ının Ermenistan saldırılarını hedef alan Azerbaycanlıları yalnız bırakmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca içerisinde binlerce yardım malzemesi taşıyan Kızılay konvoyu Bakü’ye ulaştığı ve 3 afet uzmanının ve bir afet aracının da eşlik ettiği tırlar da, 3000 battaniye, 500 yatak, 288 mutfak setiyle, 250 ailenin barınabileceği çadırların bulunduğu dile getirilmiştir. Diğer yandan haberde, Türkiye Bakü Büyükelçisi Erkan Özoral, yapılan bu insani yardımı Türk halkının, Türk Kızılay’ının, Azerbaycan’a olan kardeş borcunun bir gereği olarak değerlendirmiştir. Öte yandan, haberde çatışma bölgelerine yakın yerlerde ihtiyaç tespit edildikten sonra yardımların devam

edeceği belirtilmiştir. Aynı zamanda bunun için ulusal bir yardım kampanyası başlatıldığının altı çizilmiştir.

Buradaki yardım kampanyası, aynı zamanda uluslararası halkla ilişkiler aktörü de olan Türk Kızılay'ın bir dayanışma ve destek adına halkla ilişkiler çabası olarak nitelendirilebilir. Ayrıca, Türk Kızılay Uluslararası Politikalar Direktörü Osman Barış Diker'in: *“Azerbaycanlı kardeşlerimize sadece tabii insani yardım değil aynı zamanda Türk halkının sevgilerini gönülden iletiyoruz”* şeklinde birlik ve beraberlik içeren mesajını iletmesi, kamu diplomasisi bağlamında manevi destek olarak da değerlendirilebilir. Bu minvalde, Türk Kızılay'ın Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan'a destek olması için insani yardım araçlarıyla birçok malzeme göndermesi, hem sivil hem de insani diplomasi çabaları olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, Türk Kızılay'ın Azerbaycan'a yönelik yardım kampanyası başlatması, önemli bir uluslararası halkla ilişkiler faaliyeti olarak adlandırılabilir.

20. 16 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 16 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 26. 16 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan'ın Toprak Bütünlüğü	19	Saldırgan	19
Azerbaycan'ın Kurtuluş Savaşı	15	İşgalci	12
Kardeş Azerbaycan	12	Savaş Suçu	8
TB-2: Teknolojik Üstünlük	9	Firar Eden Askerler	5
Kahraman Azeri Halkı	2	Kaybedilen Mevziler	3
Toplam	57	Toplam	47

Çizelge 26'daki sayısal veriler ışığında; TRT Avaz Kanalı'nda 16 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlerde (47) genel toplamla Ermenistan'a yönelik eleştirel

ifadelerin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu açıdan, tabloda yer alan Ermenistan'a Yönelik eleştirel ifadeler içerisinde “*Saldırı (19)*”, “*İşgalci (12)*”, “*Savaş Suçu (8)*”, “*Firar Eden Askerler (5)*”, “*Kaybedilen Mevziler (3)*” söz öbeklerinin ağırlıklı olarak kullanılmasından dolayı hem askeri hem de politika alanlarındaki icraatlarından dolayı tepkilerin odağında olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan, tabloda yer alan Azerbaycan'a ait “*Azerbaycan'ın Toprak Bütünlüğü (19)*”, “*Azerbaycan'ın Kurtuluş Savaşı (15)*”, “*Kardeş Azerbaycan (12)*”, “*TB-2: Teknolojik Üstünlük (9)*” olumlu ifadelerin çoğunlukta kullanılmıştır. Bu minvalde, Azerbaycan silahlı kuvvetlerinin güçlü ve gelişmiş teknoloji savunma sistemleriyle meydan okuduklarını, bundan dolayı askeri bağlamda hiçbir devletin yardımına ihtiyaçları olmadıklarını destekler nitelikte olumlu değerlendirmelerin odağında yer almıştır. Bunun neticesinde, “*Kardeş Azerbaycan (2)*”, “*Kahraman Azeri Halk (2)*”, “*TB-2: Teknolojik Üstünlük (9)*” ifadelerine yer verilmesi de Azerbaycan'ın hem ordu hem de siyasi yapısının olumlu yönde değerlendirilmesi kamu diplomasi ve uluslararası halkla ilişkilerin iletişim, güvenilir yapısına uygun etkinliklerde bulunduğunu göstermiştir.

Şekil 20. 16 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 20’de yer alan 16 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında Karabağ sorununa ilişkin Türkiye Milli Savunma Bakanlığından, Ermenistan ordusu tarafından Azeri yurttaşlara yönelik yapılanları savaş ve insanlık suçu olarak atfedildiğine dair yazısına yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, Türkiye Milli Savunma Bakanlığı bu durumu tüm dünyaya duyurmaktan vazgeçmeyeceklerini ve Ermenistan’ın yaptığı caniliklere dur denilmesi gerektiğine dair paylaşımına “*Caniliklerine Artık Dur Denilmeli*”

başlıkla haberde yer almıştır. Bu alt başlığın yanı sıra; ‘‘Ermenistan Ateşkesi İhlal Ediyor’’, ‘‘Goranboy, Terter, Ağdere ve Ağcabedi Top Atışına Tutuldu’’, ‘‘Saldırılarda 47 Azerbaycanlı Sivil Hayatını Kaybetti 222’si de Yaralandı’’ gibi Ermenistan’ın uluslararası hukuku çiğnediğini belirten ifadelerle eleştirel alt başlıklara yer verildiği gözlenmiştir.

Haberin içeriği mercek altına alındığında; Azerbaycan’daki evler, okullar ve kabristan gibi sivil yerleşim yerlerinin Ermeni ordusu tarafından hedef alındığı dile getirilmiştir. Diğer yandan, Ermenistan’ın insani ateşkese rağmen saldırılara devam edildiğinden bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra, dikkat çeken nokta ise, Ermenistan saldırılarında hayatını kaybeden sivillerin sayısının 47’ye yükseldiği ve 222 sivilinde yaralandığı bilgisi haberde paylaşılmıştır. Fakat tüm bunlara rağmen Azerbaycan’ın Ermeni saldırılarını püskürterek cephede üstünlüğünü koruduğundan söz edilmektedir. Açıklamada, Ermeni ordusunun uluslararası hukuk ihlalleri gerçekleştirerek sivilleri hedef alması saldırı olarak nitelendirilmesinden dolayı eleştirildiğini gösterir. Öte yandan, Azerbaycan silahlı kuvvetlerine yönelik ise, Ermeni saldırılarını püskürtüp üstünlüğünü koruduğundan bahsedilmesi de Karabağ meselesinde hak verildiğini ve diplomasi anlamında desteklendiğini gösterir. Ermeni ordusunun ateşkes ihlallerine yönelik faaliyetler içersinde olup, Azeri yurttaşları hedef aldığından dolayı, Türkiye Milli Savunma Bakanlığı tarafından canilik, savaş ve insanlık suçu olarak nitelendirilmesi, Türkiye tarafından eleştiri oklarını üzerine çektiğini göstermektedir.

21. 19 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 19 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 27. 19 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlu İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Kurtarılan Topraklar	24	Saldırgan	22
Türkiye’den Destek	18	Ateşkes İhlali	11
Kardeş Azerbaycan	8	Ermeni Askerleri Silah Bırakıp, Kaçtı	10
Azerbaycan Bayrağı Dalgalandı	5	Düşman	5
Toplam	55	Toplam	48

Çizelge 27’deki sayısal veriler mercek altına alındığında; TRT Avaz Kanalı’nda 19 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odağında Azerbaycan topraklarının ‘*Kurtarılması (24)*’, ‘*Türkiye’den Destek (18)*’, ‘*Kardeş Azerbaycan (8)*’, ve ‘*Azerbaycan Bayrağı Dalgalandı (5)*’ söz öbeğinin yoğun kullanıldığı görülmektedir. Azerbaycan’ın Dağlık Karabağ bölgesinde Ermenistan silahlı kuvvetlerine yönelik girişmiş olduğu askeri harekâta Türkiye’nin verdiği destek, birlik beraberlik ve yanında olduğu ifade edilmektedir. Bu desteği tamamlayacak şekilde ‘*Kardeş Azerbaycan (8)*’ ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Diğer yandan Ermenistan’a ait eleştirel ifadelerde ‘*Saldırgan (22)*’ ve ‘*Ateşkes İhlali (11)*’, ‘*Ermeni Askerleri Silah Bırakıp, Kaçtı (10)*’ ve ‘*Düşman (5)*’ ifadelerinin kullanılması, Türkiye’nin Azerbaycan’a doğrudan diplomatik açıdan desteklerini Ermenistan’a yönelik ise diplomasi açıdan mesafeli duruş sergilediğini göstermektedir.

Şekil 21. 19 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıdaki Şekil 21’de yer alan 19 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber program görselinde, Azerbaycan Cumhurbaşkanı

İlham Aliyev ile TRT Avaz haber muhabiriyle beraber “13 Köy Daha İşgalden Kurtarıldı” alt başlığına yer verildiği gözlenmiştir. Bu başlığın yanı sıra, “Ermenistan Ateşkese Yine Uymadı”, “Ermenistan Goranboy, Terter ve Ağdam Bölgelerine Havan ve Top Atışı Yaptı” olarak Ermeni ordusunun uluslararası hukuk kurallarını hiçe saydığı Azeri yurttaşlara yönelik saldırılar gerçekleştirdiği vurgusu yapılmıştır. Bu durum, Ermenistan’ın müzakereden yana olmadığından dolayı diplomaside gelişme göstermediğini ve diyaloga kapalı izlenimi yaratmasından dolayı uluslararası halkla ilişkiler çabalarıyla da bağdaşmayan bir devlet olarak yorumlanabilir. Haberde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Azerbaycan ordusunun 13 ili daha Ermenistan’ın işgalinden kurtardığını duyurarak, Karabağ Azerbaycan’ındır söylemine yer verilmesi, Azerbaycan’ın toprak bütünlüğünü koruduğunu belirtmiştir. Haber başlığında da “13 Köy Daha İşgalden Kurtarıldı” olarak belirtilmesi, Azerbaycan’ın haklılığına vurgu yapıldığını gösterir.

22. 20 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 20 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 28. 20 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan’ın Kurtardığı Topraklar	27	Saldırgan	25
Türkiye’den Destek	22	Ermenistan: Terör Devleti	19
Karabağ’da Ezan Sesi	12	Kaçan Ermeni Askerleri	16
İki Devlet Bir Millet	8	Ateşkes İhlali ve Savaş Suçu	12
Toplam	69	Toplam	72

Çizelge 28’de yer verilen nicel verilere bakıldığında; TRT Avaz Kanalı’nda 20 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odağında en fazla genel toplama (72) sahip olan Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadeler yer almaktadır. Söz konusu ifadelerin

içerisinde “Saldırı (25)”, “Ermenistan Terör Devleti (19)”, “Kaçan Ermeni Askerleri (16)”, “Ateşkes İhlali ve Savaş Suçu (12)” işleyen girişimlerde bulunan söz öbeklerine yoğun olarak yer verildiği ortaya çıkmıştır. Buna göre; Ermenistan askeri alanda çatışma ve savaş odaklı faaliyetler de bulunması nedeniyle bir kez daha eleştirilerin hedefi olmuştur. Diğer yandan tabloda yer alan Azerbaycan’a yönelik bölgeleri “Azerbaycan’ın Kurtardığı Topraklar (27)”, “İki Devlet Bir Millet (8)” ve “Türkiye’den Destek (22)” ifadelerinin yoğun olarak kullanılması, Azerbaycan’ın hem siyasi hem de askeri bağlamda haklılığının vurgulanması yönünde yorumlanmıştır.

20 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması maksadıyla uluslararası toplumdan gelen çağrılar bulunmaktadır. Buna göre; Rusya’dan gelen çağrılarda “Ateşkes Kontrol Mekanizması Kurulmalı” ve “Saldırı Durdurulmalı” ile “Müzakere” taleplerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin, Rusya’nın anlaşmazlıklar yerine diyaloga teşvik eden telkinlerde bulunduğu görülmektedir.

Şekil 22. 20 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı’nda 20 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik şekil 22’de yer verilen görselde; Türkiye Büyük Millet Meclis (TBMM) Başkanı Mustafa Şentop’un Ermeni ordusu için söylediği “*Ermenistan Haydut Devlet*” alt başlığına yer verilmesi, Ermeni silahlı kuvvetlerinin Türkiye tarafından ağır şekilde eleştirildiğini gösterir. Bu durum, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Karabağ meselesinde Azerbaycan halkı ve ordusuna diplomatik olarak destek verdiğini

gösterir. Aynı zamanda, “*TBMM Başkanı Şentop: Sivilleri Hedef Alan Erivan Savaş Suçu İşliyor*” olumsuz alt başlığın yer alması, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin bir kez daha Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından eleştiri oklarını aldığını gösterir. Haber içeriğinde; TBMM Başkanı Mustafa Şentop’un Karabağ meselesine yönelik Ermenistan silahlı kuvvetlerinin Azeri sivillere saldırılarından dolayı eleştirilerlerine yer verilmiştir. TBMM Başkanı Mustafa Şentop’un Ermenistan ve Agit Minsk grubuna yönelik eleştirel sözleri şöyle özetlenebilir: *“İşgal ettiği topraklardan çıkmayan, işgali ve terörü tam bir devlet politikası haline getiren Ermenistan, uluslararası hukuk tabiriyle bu haydut devlet, Moskova’da insani Saiklerle alınan ateşkes kararına rağmen sivilleri hedef alan saldırılarını sürdürmeye devam ediyor. Doğrudan sivilleri hedef alan bu saldırılar tek bir ifade ile savaş suçudur. O zaman şimdi bütün dünyaya sormak lazım. Aldığınız kararları yok sayan bu saldırıları yargılamayacak da neyi yargılayacaksınız? Neyi lanetleyeceksiniz? Minsk grubu sorunu çözme konusunda şimdiye kadar hiçbir gerçek irade göstermedi. Minsk grubunun beyin ölümü gerçekleşmiştir.”* Bu bağlamda, TBMM Başkanı Mustafa Şentop’un Ermeni birlikleri bu ifadelerle eleştirerek akabinde Azerbaycan’ın haklı ve kutlu davasında zafere kadar yanında olacaklarını belirtmesi, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin karşılıklı güven, anlayış, sempati ve pozitif algı yaratmasından dolayı diplomasi ve halkla ilişkiler çabalarının stratejik iletişim faaliyetleri olarak yorumlanabilir.

23. 21 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 21 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 29. 21 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan’ın Kurtardığı Topraklar	32	İşgalci	26
Azerbaycan Ordusu Varol	22	Saldırgan	19
Karabağ Azerbaycan’dır	14	Ermenistan Ordusu Çökertildi	9
Zengilan’a Azeri Bayrağı Dikildi	12	Kaçan Ermeni Askerleri	4
Azerbaycan Türkiye Kardeşliği	8	Savaş Suçu	2
Şuşa Kuşatıldı	4	Bölge Temizlendi	1
Toplam	92	Toplam	61

Çizelge 29’da yer verilen nicel veriler dikkate alındığında; 21 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberler içeriklerinde işgal altındaki topraklarının “*Kurtarılması (32)*” ve Zengilan’ın geri alınmasından dolayı “*Zengilan’a Azeri Bayrağı Dikildi (12)*” ve “*Azerbaycan Ordusu Varol (22)*” ifadeleriyle tarif edilmiştir. Ermenistan’a ilişkin; “*İşgalci (26)*”, “*Saldırı (19)*”, “*Ermenistan Ordusu Çökertildi (9)*” şeklindeki eleştirel ifadelere yer verilmiştir. Diğer yandan Ermenistan hükümetinin çözüm odaklı olmadığını göstermek amacıyla geri çekilen askerlerin “*Kaçan Ermeni Askerleri (4)*” vurgulanmıştır. Bu kapsamda, Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerin (92) olarak Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerden (62) daha fazla yer alması, Türkiye tarafından desteklendiğine ve dış politika anlamında haklılığının vurgulandığına işaret eder. Bu durum, diplomasi anlamında Azerbaycan’ın desteklendiğini göstermektedir.

Şekil 23. 21 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 23’de yer alan 21 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber program görselinde, savaştan eser kalmayan görüntüyle beraber “*Zengilan İşgalden Kurtarıldı*” alt başlığına yer verildiği

gözlemlenmiştir. Bu başlığın yanı sıra, haberin devamındaki görsellerde ‘‘27 Yıldır Ermenistan İşgalindeki Kent Özgürlüğüne Kavuştu, Gence’de Sevinç Gösterileri, Zengilan’dan Kaçmak Zorunda Kalan Aileler Sevinçli ’’ olarak Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı alt başlıklara da yer verilmiştir. Haber içeriğinde; yüzlerce şehit verildiği, binlerce Azeri yurttaşın yurdundan edildiği ve 27 yıldır işgal altında olan Zengilan bölgesinin, Ermenistan işgalinden kurtarıldığı söz edilmiştir. Haberde, Zengilan’ın kurtarılması Azerbaycan’da sevinçle karşılandığı ve 27 yıl önce Şehri terke etmek zorunda kalan Azeri ailelerin, Gence’de biraraya geldiğinden bahsedilmektedir. Ayrıca, haberin detayında, Zengilan kent merkezine Azerbaycan bayrağının dikildiği ve Azerbaycan Savunma Bakanlığı kent merkezinin görüntülerini yayınlarak, Zengilan kent merkeziyle birlikte 6 köyün de işgalden temizlendiği bilgisi vermiştir. Burada, Azerbaycan’daki 6 köyün Ermeni ordusunun işgalinden temizlendi olarak belirtilmesi, Ermenistan’ın uluslararası hukuk kurallarını yok saydığından dolayı diplomasi anlamında eleştirildiğine, Azerbaycan’ın ise haklılığına vurgu yapıldığını gösterir.

24. 22 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 22 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 30. 22 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Karabağ Azerbaycan’dır	34	Saldırgan	20
Türkiye’den Destek	22	İşgalci	14
Azerbaycan’ın Haklı Davası	17	Ermenistan Ordusu Ağır Darbe Aldı	8
TİKA’dan İnsani Yardım	9	PKK İle İşbirliği	6
Şehit	5	Ateşkes İhlali	4
Toplam	87	Toplam	52

Çizelge 30’da yer alan nicel veriler çerçevesinde; TRT Avaz Kanalında 22 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odağında Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin yoğun olarak kullanıldığı (52) gözlemlenmektedir. Ermenistan hükümetinin “*Saldırgan (20)*” ve “*İşgalci (14)*” olduğundan bahisle “*Ermenistan Ordusu Ağır Aldı (8)*”, “*PKK ile İş Birliği (6)*”, “*Ermenistan Ordusu Ağır Darbe Aldı (8)*”, “*Ateşkes İhlali (4)*” şeklindeki ifadeler kullanılmıştır. Ermenistan’a ait eleştirel ifadelerin hem askeri hem de politik alanlarında ateşkes ihlalleri gerçekleştirdiği, bundan dolayı da diplomasi ve halkla ilişkilerin karşılıklı stratejik anlayış ve çözüm odaklılığa yönelik faaliyetlerine uymadığı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan Tablo 30’da yer alan Azerbaycan’a ait; “*Karabağ Azerbaycan’dır (34)*”, “*(TİKA)’dan İnsani Yardım (9)*” gönderilmesi, “*Türkiye’den Destek (22)*” ve “*Azerbaycan’ın Haklı Davası (17)*” ifadeleri ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Buna göre Azerbaycan’ın yurttaşlarına ve ordusuna yönelik Türkiye’den maddi ve manevi açıdan desteklerin çoğunlukta kullanılması Karabağ meselesinde sivil ve insani diplomasinin aktif olarak gerçekleştirildiğini göstermiştir. Azerbaycan yurttaş ve ordusuna ilişkin Türkiye’den insani ve sivil diplomasi bağlamında yoğun destek yapılması haklılığının öne sürüldüğünü ispatlar niteliktedir. Bu bilgiler ışığında Azerbaycan’ın askeri ve siyasi alanlarda Türkiye’den destek alması Azerbaycan-Türkiye dostluğunun vurgulanmasında kullanılmaktadır.

22 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması maksadıyla Rusya’dan gelen çağrılar bulunmaktadır. Buna göre; Rusya’dan gelen çağrılarda “*Ateşkes*” taleplerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer yandan çatışma ya da savaş yerine “*Müzakere*” yapılması gerektiğine ilişkin ifadeler kullanılmaktadır.

Şekil 24. 22 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıdaki şekil 24’de yer alan 22 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında Karabağ sorununa ilişkin Türkiye’den Azeri yurttaşlara destek için TİKA’nın insani yardım tır görüntüleriyle beraber *“TİKA’dan Azerbaycan’a Yardım”* alt başlığına yer verilerek zor günlerde dayanışma vurgusu yapılmıştır. Bu alt başlığın yanı sıra; *“TİKA Bakü Koordinatörü Teoman Tiryaki Avrasya Gündemi’nin Sorularını Yanıtlıyor”* başlığına da yer verildiği gözlemlenmiştir.

Haber içeriği analiz edildiğinde; 27 Eylül 2020 tarihinden itibaren Ermeni ordusu tarafından gerçekleştirilen sivil yerleşim yerlerine yönelik saldırılarda 63 sivil hayatını kaybettiği bilgisi yer alırken, 292 yaralı olduğu bilgisi de paylaşılmıştır. Ayrıca 1981 ev ise kullanılmaz hale geldiği haberi yer almaktadır. Ermeni ordusu tarafından, Azerbaycan’da birçok sivil yerleşim yerleri hedef alındığından dolayı birçok Azeri yurttaşın evsiz kaldığından söz edilmiştir. Bundan dolayı, Karabağ meselesine ilişkin Azeri yurttaşlara yönelik, TİKA yardım kampanyası başlatmıştır. Haber içeriğinde Türkiye siyasi anlamda Dışişleri Bakanı ve TBMM Başkanı ile Azerbaycan’a desteğini gösterirken yine TİKA Bakü Koordinatörlüğü ve Türk İş Birliği Koordinasyon Ajansı aracılığıyla da insani yardım noktasında Azerbaycan’ın yanında olduğunu gösteriyor şeklinde yorumlanmasına neden olmuştur. Aynı zamanda ilgili haberde, ilk olarak Kızılay’ın yardımlarının gerçekleştiği ve yine TİKA’nın bölgeye insani ve ilk yardım malzemeleri gönderdiğinin altı çizilmiştir. Bunun yanı sıra tekrardan TİKA’dan 4 tır dolusu kuru gıda ve temel gıda malzemesi Azerbaycan’da cephe hattında olumsuz etkilenen Azerbaycanlılar için yola çıkmak üzere olduğu

bilgisine yer verilmiştir. Bu minvalde, Karabağ sorununa yönelik, Türkiye, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler aktörü olan TİKA kurum araçlarını, insani yardım açısından destek olması nedeniyle Azerbaycan’a yönelik sivillere göndermesi, sivil ve insani diplomasi faaliyetlerinde bulunarak devlet ilişkileri açısından stratejik yol izlediğini göstermiştir.

Karabağ’da çatışmaların başlamasıyla birlikte Azerbaycan Kızılay’ı ile birlikte öncelikle 500 Azerbaycan çalışanını kapsayacak şekilde ilk yardım çantası dağıtıldığı belirtilmiştir. Akabinde, yaklaşık 2.000 Azeri aile bu süreçte evlerinden yoksun bir şekilde bırakıldığından dolayı burada bulunan yurttaşların gıda ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına 2.000 aileye yaklaşık 40 ton yardım hazırlandığı dile getirilmiştir. Bu kapsamda, mecburi göçkün ve kaçkınlardan sonra devlet komitesiyle birlikte gerçekleştirildiği bilgisi yer almaktadır. TİKA yardım tırları Terler, Ağdan ve Berde’yi kapsayacak şekilde bu üç bölgeye yerleştirilen yaklaşık 2.000 aileye ulaşarak onların geçici sürede de olsa ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına Türkiye Cumhuriyeti devletinin yanlarında olduklarını hissettirebilmek adına yapılan bir yardım projesi olarak yorumlanmıştır. Haberde, bölgeye TİKA’nın 4 insani yardım tırından oluşan 40 tonluk sıhhi malzeme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayacak teçhizatlar sevk edildiğinden söz edilmiştir. Türkiye-Azerbaycan ilişkisinin diplomasi ve halkla ilişkiler bakımından sağlam temellere dayanması, Türkiye’nin Azeri yurttaşlara yönelik göstermiş olduğu insani ve sivil diplomasi uygulamaları olan TİKA yardımlarıyla vurgulanmıştır.

25. 23 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 23 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 31. 23 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan’ın Kurtardığı Bölgeler	26	İşgalci	23
Azerbaycan’a Türkiye Desteği	12	Saldırgan	21
Karabağ Sınırına Barış Gücü	8	PKK ile İşbirliği	18
Bölgeye Yatırım Planları	6	Cepheden Toplu Kaçış	16
Şehit	3	Ahır Olarak Kullanılan Camii	8
Toplam	55	Toplam	86

Çizelge 31’deki sayısal bulgular incelendiğinde; 23 Ekim 2020 tarihinde TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin merkezinde Ermenistan’a yönelik yoğun eleştirel ifadeler (86) yer almaktadır. Ağırlıklı olarak kullanılan ifadeler arasında “İşgal (23)”, “Saldırı (21)”, ve “Pkk ile İş Birliği (18)” şeklinde kullanılmıştır. Ermenistan saflarında yer alan “Pkk ile İş Birliği (18)”, Ermenistan tarafından Azerbaycan’da bulunan camilere ilişkin “Ahır Olarak Kullanılan Cami (8)” şeklinde olumsuz içerikli söz öbekleri kullanılmıştır.

Bu çerçevede, Ermenistan hem askeri alanda hem de Azerbaycan’daki camileri yıllarca ahır olarak kullanmasına dair ifadenin yer alması, politika açısından halkının da eleştirildiğini göstermektedir. Ermenistan’a yönelik özellikle Azerbaycan devletinin tarihi ve dini unsurlarına zarar vererek ve camilerini ahır olarak kullanması, devletin değerlerini ve ilişkisini maddi ve manevi olarak zedelediği için diplomasi bağlamında etik değerlerine uymadığını göstermektedir.

Çizelge 31’de yer alan Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerde; işgal altındaki bölgelerin “Kurtarılması (26)”, “Azerbaycan’a Türkiye Desteği (12)”, “Karabağ Sınırına Barış Gücü (8)” ve “Bölgeye Yatırım Planları (6)” şeklindeki ifadeler yoğun olarak kullanılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda, özellikle de Azerbaycan’a ilişkin Türkiye’den gelen destek ve diplomasi içerikli mesajların ağırlıkta kullanılması, Azerbaycan’ın Karabağ sorununda Türkiye tarafından haklı bulunduğunu göstermektedir.

23 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberler içerisinde Azerbaycan ve Ermenistan çatışmalarının durdurulması maksadıyla Rusya’dan gelen çağrılar bulunmaktadır.

Bu bağlamda; Rusya'dan gelen çağrılarda “*Barışçıl Çözüm Önerisi*” talebinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer yandan çatışma ya da savaş yerine “*Çözüm İçin Çalışıyoruz*” ifadesinin kullanılması da, Rusya'nın Karabağ sorununda her iki devlete yönelik çözüm odaklı yaklaştığını göstermektedir.

Şekil 25.25 23 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 23 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik şekil 25'deki görselde; Azeri yurtaş Genceri Sarkarov, 15 yaşındaki yeğeninin cansız bedenine sarıldığı anla birlikte, “*Keşke Onları Yerine Ben Ölseydim*” ifadesine başlıkta yer verildiği gözlemlenmiştir. Haber içeriğinde, Azeri yurtaş olan 46 yaşındaki Genceri Serkarov'un 17 Ekim 2020 tarihinde Ermenistan'ın Azerbaycan Gence bölgesine balistik füzeyle düzenlediği saldırıda ailesinden 5 kişinin enkaz altında kaldığı ve Serkarov'un kız kardeşi ile 15 yaşındaki yeğeninin cansız bedenlerinin enkazdan çıkarıldığı bilgisi verilmiştir. Serkarov; saldırıda babası, erkek kardeşi ve ablasıyla birlikte biri 10 aylık iki yeğenini kaybettiği bilgisini vermiştir. Serkarov: “*Dayanılmaz bir acı bu. Keşke onların yerine ben orada olsaydım. Onlara bir şey olmasaydı. Çocuklara bir şey olmasaydı, keşke bana bir şey olsaydı, ben ölseydim.*” sözleriyle Ermenistan'ın saldırılarına isyan etmiştir. Haber içeriğinde Azeri yurtaşla söz hakkı verilerek Ermeni saldırılarına karşı isyanın kamuya duyurulması da diplomasi anlamında dolaylı yoldan desteklendiğini göstermektedir. Bu kapsamda, Ermenistan'ın insanlık dışı saldırısından dolayı Serkarov ve ailesi bir gün sonra 16 yaşına girecek olan yeğeninin doğum gününü kutlayamadığından bahsetmekte ve Ermenistan'ı doğrudan savaş suçu işlemekle itham etmektedir. Diğer yandan Azerbaycan

ordusunun işgal edilen toprakları kurtarmasıyla Azeri yurttaş Serkarov'un acısı bir nebze olsun hafifleyeceğinden söz edilmesi, Azerbaycan'ın Karabağ meselesindeki haklılığını vurgulamaktadır.

26. 26 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 26 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 32. 26 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	13	Saldırgan	25
Türkiye'den Azerbaycan'a Destek	9	İşgalci	17
Azerbaycan'ın Kurtardığı Bölgeler	6	Kaçak Ermeni Askerleri	12
Şehit	5	Propaganda ve Yalan Haberler	10
Yatırım Planları	3	PKK ve Paralı Askeri Güçler	5
Toplam	36	Toplam	69

Çizelge 32'de yer alan nicel veriler mercek altında alındığında; TRT Avaz Kanalı'nda 26 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin merkezinde Ermenistan'a yönelik yoğun eleştirel ifadelere yer verildiği görülmektedir. Bu minvalde “*Propaganda ve Yalan Haber (10)*”, “*Saldırgan (25)*”, “*Kaçak Ermeni Askerleri (12)*”, ve “*İşgalci (17)*”, ifadeleri kullanılmıştır. Ermeni birlikler içerisinde bulunan kimi terör gruplarından bahisle “*Pkk ve Paralı Asker Güçler (5)*” tabiri kullanılmıştır.

Ermenistan faaliyetlerine yönelik dezanformasyon bilgilerini yayması “*Propaganda ve Yalan Haber (10)*” içerikli bilgileri yaymak istemesi, hem diplomasi hem de halkla ilişkilerin işleyişinde bulunan doğru bilgilerin karşılıklı

anlayış içerisinde ifade edilme sanatı olarak değerlendirilen iki kavramın doğasına uymadığını göstermektedir.

Diğer yandan Azerbaycan'a yönelik ‘‘Azerbycan Ordusunun İlerleyişi (13)’’, ‘‘Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (9)’’, ‘‘Azerbaycan’ın Kurtardığı Bölgeler (6)’’, ve ‘‘Şehit (5)’’ olumluyıcı ifadelerin yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Bu bilgiler ışığında, Karabağ sorunda; Azerbaycan ordusuna yönelik hem askeri başarıları hem de Türkiye’den gelen destek içerikli ifadelerin yoğun kullanılması, Azerbaycan’ın haklı olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca, Azerbaycan silahlı kuvvetlerine Türkiye’den ağırlıklı olarak destek mesajlarının gönderilmesi, diplomasi ve halkla ilişkiler bağlamında diyalog kanallarının stratejik olarak devam ettiğini ve her iki alanda da, aktif duruş sergilediğini göstermektedir.

Şekil 26. 26 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 26’da yer alan 26 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber program görselinde, Karabağ meselesine ilişkin Ermenistan’ın Azerbaycan’a saldırılarından dolayı mağdur durumda kalan Azeri yurttaşlara yönelik TİKA’nın insani yardım malzemelerinin yer aldığı kolilerin gönderilme görüntüsü vardır. Bunun yanı sıra, haberin devamında durumu özetleyen; ‘‘Türkiye’ye Minnettarız, TİKA ve Kızılay Zorunlu Göçmenlere Destek Çalışmaları Yürüttü’’ alt başlıklara da yer verildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu haberde, Türkiye’nin Karabağ sorunda Azerbaycan’ın mücadelesine TİKA’dan gönderilen yardım malzemelerinin gönderilmesiyle destek olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda Zorunlu Göçmenler Devlet Komitesi Başkan Yardımcısı Fuat

Hüseynov, söz konusu mücadelede Azeri yurttaşlar desteği ve yardımı olan tüm ülkelere, milletlere ve ilk önce kardeş-dost millet olarak nitelendirdiği Türkiye Cumhuriyeti devletine derin minnet dileklerini iletmesinden söz edilmiştir. Bu kapsamda, Ermenistan'ın işgalci politika seyrederek Azerbaycan'a yönelik düzenlediği saldırılardan dolayı mağduriyet yaşayan Azeri yurttaşlara, TİKA'dan insani yardım malzemelerinin gönderilmesi, sivil ve insani diplomasi icraatları olarak önem taşımaktadır.

27. 27 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 27 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 33. 27 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Öz Topraklarına Kavuştular	27	İşgalci	18
Şanlı Azerbaycan Ordusu	17	Saldırgan	14
Ermeni Güçler Def Edildi	13	Ateşkes İhlali	12
Türkiye'den Azerbaycan'a Destek	12	Propaganda ve Yalan Haberler	11
Şehit	4	Uluslararası Hukuku Hiç Sayan	5
Toplam	73	Toplam	60

Çizelge 33'de yer verilen nicel veriler dikkate alındığında; TRT Avaz Kanalı'nda 27 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin merkezinde Azerbaycan topraklarının ‘‘Öz Topraklarına Kavuştular (27)’’, ‘‘Şanlı Azerbaycan Ordusu (17)’’ ve ‘‘Türkiye'den Azerbaycan'a Destek (12)’’, ‘‘Şehit (4)’’ söz öbeklerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu çerçevede, haberde Azerbaycan'ın 27 yıl sonra 17 köyle beraber Cebraýıl bölgesi Ermenistan'ın işgalinden kurtulması işlenmektedir. Bu açıdan Azerbaycan topraklarını Ermenistan'dan kurtarmasına yönelik ‘‘Öz Topraklarına Kavuştular (27)’’, ‘‘Şanlı Azerbaycan Ordusu (17)’’ ve ‘‘Ermeni Güçler Def Edildi (13)’’ olumlayıcı ifadelerle haberde

işlenmesi Azerbaycan'ın haklı olduğunu vurgulamaya yönelik yorumladığını göstermektedir. Ayrıca; “*Türkiye’den Destek (12)*” mesajlarının da gelmesi yine Azerbaycan'ın diplomasi anlamda Türkiye Cumhuriyeti devleti ile stratejik ilişkiler yürüterek diplomasiyi olumlu yönde uyguladığını gösteren bir unsurdur. Hatta Azerbaycan devleti diyalogunu stratejik olarak yürütmesi, halkla ilişkilerin iki yönlü simetrik iletişimini aktif olarak uyguladığını göstermektedir. Ermenistan’a yönelik; Azerbaycan topraklarını “*İşgal (18)*” eden, “*Saldırılarda (14)*” bulunan ve bunları “*Ateşkes İhlalleri (12)*” yaparak uluslararası hukuku çiğnediklerinden dolayı; “*Ateşkes İhlalleri (12)*” ve “*Uluslararası Hukuku Hiç Sayan (5)*” gibi eleştirel ifadelerin yoğun olarak kullanılması, Ermenistan'ın askeri anlamda Azerbaycan yurttaş ve ordusunu zor durumda bıraktığını ve tepkilerin merkezinde olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı, Ermenistan'ın anlaşma ve müzakere yerine çatışma ve savaş odaklı uygulamalar içinde olması, diplomasi ve uluslararası halkla ilişkilerin karşılıklı anlayış, güvenilir, sempati kazanma iletişim sanat yapısıyla bağdaşmadığı sonucuna varılmaktadır.

Şekil 27. 27 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıdaki şekil 27’de yer alan 27 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında Karabağ sorununa ilişkin TRT Bakü Muhabiri Fatih Avanos son durumu aktardığı görüntüsüne ve Azerbaycan’da sivil yerleşim yerlerine yönelik saldırı kesitlerine yer verilmiştir. Bu görüntüde, durumu özetleyen “*Ermenistan Ateşkese Uymuyor*” başlığı da yer almıştır. Diğer yandan durumun ne olduğunu net olarak yansıtan; “*Cephenin Farklı Yönlerine ve Cepheye Yakın Sivil Yerleşimlere Ateş Açtı, Ermenistan Saldırıları Püskürtüldü, Azerbaycan: Geri Püskürtülen Ermeni Ordusu Ağır Kayıplar Verdi*” şeklinde

başlıklara da haberin devamında yer verildiği gözlenmiştir. Haberin detayı incelenediğinde; Ermenistan silahlı kuvvetlerinin uluslararası hukuku hiçe sayarak Azeri yurttaşları hedef almasından dolayı ateşkese uymadığından söz edilmiştir. Özellikle de, çatışmaların ağırlıklı olarak Hocavend, Fuzuli ve Gubatlı yönlerinde devam ettiği bilgisi paylaşılmıştır. Azerbaycan ordusu tarafından geri püskürtülen Ermeni güçlerinin ağır kayıplar verdiğine dikkat çekilmiştir. Öte yandan, Azerbaycan Savunma Bakanlığı'nın Ermenistan ordusunda yer alan 18. motorlu piyade tümeninin ön yönetim karakolunun yıkıldığı açıklanmıştır. Azerbaycan ordusu tarafından çok sayıda Ermeni askeri personelinin etkisiz hale getirildiği, askeri araç ve teçhizatın imha edildiği duyurulmuştur. Azerbaycan'ın Ermeni güçler tarafından işgal altına alınan 17 köyün krutarıldığı bilgisi belirtilmiştir. 27 Eylül 2020'de başlayan çatışmalardan 27 Ekim 2020 tarihine kadar kurtarılan yerleşim yeri sayısı 4 şehir 3 kasaba ve 163 köy olmak üzere 170'e yükseldiği söylenmiştir.

Bu durum haberde, Azerbaycan'ın şanlı ve kutlu ilerleyişinin devam ettiği olarak yorumlanmıştır. Ayrıca, haberde her şeyin yolunda olduğunun altı çizilerek, Azerbaycan ordusunun süpürme harekâtıyla iki koldan da Ermeni güçlerini def ettiği şeklinde yorumlanması da, Azerbaycan'ın Türkiye tarafından destek içerikli ifadelerin kullanıldığını göstermiştir. Bu kapsamda, haberin bütünü ele alındığında, Türkiye'nin diplomasi anlamında Azerbaycan'la dayanışma içersinde desteklediği şeklinde yorumlanabilir. Haber içeriğinde Ermenistan silahlı kuvvetlerine yönelik Azeri topraklarından def edilme dileklerinin iletilmesinden dolayı Türkiye'nin Azerbaycan'ın diplomatik bağlamda yanında olduğuna işaret ederken, Ermenistan'a yönelik eleştiri oklarını yönelttiğini göstermiştir.

28. 28 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 28 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler

şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 34. 28 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlu İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	24	Saldırgan	40
Türkiye'den Azerbaycan'a Destek	18	Savaş Suçlusu	32
Azerbaycan'ın Kurtardığı Bölgeler	14	İşgalci	22
Azerbaycan'ın Toprak Bütünlüğü	11	Asker Göndermekte Zorlandı	13
Azerbaycan'ın Şehitleri	4	Ateşkes İhlali	5
Toplam	71	Toplam	112

Çizelge 34'de yer alan sayısal veriler incelendiğinde; TRT Avaz kanalında 28 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odak noktasını; (112) genel toplama sahip olan Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadeler oluşturmaktadır. Bu minvalde, Ermenistan'a ait yoğun olarak kullanılan eleştirel ifadeler ise; ‘*Saldırı (40)*’, Azeri sivilleri hedef aldığından dolayı ‘*Savaş Suçlusu (32)*’, ‘*İşgalci (22)*’, ‘*Asker Göndermekte Zorlandı (13)*’, ‘*Ateşkes İhlali (5)*’ gerçekleştiren söz öbekleridir. Tüm bunların yanı sıra, Ermenistan ordusu gerçekleştirdiği olumsuz faaliyetlerden dolayı, Bu bilgiler sonucunda Ermenistan ordusu, diplomasi ve halkla ilişkilerin etik kurallar çerçevesinde anlayış ve diyalogun esas alınmasını red ederek, ülkesini ifade edebilme konusunda sınıfta kaldığını göstermiştir. Diğer yandan Tablo 34'de yer alan Azerbaycan'a ait olumlu ifadelerde; ‘*Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi (24)*’, ‘*Türkiye'den Azerbaycan'a Destek (18)*’, ‘*Azerbaycan'ın Kurtardığı Bölgeler (14)*’, ‘*Azerbaycan'ın Toprak Bütünlüğü (11)*’, ‘*Azerbaycan'ın Şehitleri (4)*’ siyasi ve askeri Alana yönelik söz öbekleri yoğun olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda, Azerbaycan'a ait askeri alandaki başarılarını ve Cebrayıl bölgesini kurtarması haberde olumlu yönde karşılanması, haklı olduğunu vurgulama anlamına gelmektedir. Ayrıca, tablodaki verilerin haricinde haber içeriğinde Azerbaycan'a yönelik uluslararası hukuku önemseyen ‘*İnsani Ateşkese Bağlıyız*’ ve diplomasiye önem verilen ‘*Türkiye'yle Diplomasiyi Kullanan*’ söz öbeklerinin yer alması aslında Azerbaycan'ın diplomasi ve halkla ilişkiler alanlarında önemli yeri olan etik kuralların ve diyalogda iletişim kanallarının açık olma ilkelerini aktif olarak kullandıklarını göstermektedir.

Şekil 28.28 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 28 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik Şekil 28'deki görselde; Ermenistan güçlerinin Azerbaycan'daki sivillere yönelik saldırılarının şiddetini yansıtan enkaz görüntüleri ile TRT Avaz Bakü Muhabiri Fath Avanos'un haberi aktarma anına ilişkin görüntüsü yer almıştır. Bununla beraber görüntülerdeki durumu açıkça gösteren *“Ermenistan Yine Bebekleri Öldürdü”* çarpıcı ifadelerin yer aldığı başlık ekranlara yansımıştır. Bu kapsamda, *“Berde'de Sivilleri Vuran Ermeni Ordusu 1'i Bebek 4 Sivili Katletti, 13 Sivil Yaralandı, Bebek Katili Ermenistan Sivillere Karşı Misket Bombası Kullanıyor”* Ermenistan güçlerinin katil ve savaş suçu işlediğine dair eleştirel ifadelerin yer aldığı başlıklarda dikkat çekmiştir.

Haberin detayında; Ermenistan ordusunun Azeri sivilleri roketlerle vurarak, bebekleri ve çocukları katlediğildiğinden söz edilmiştir. Bu kez Azerbaycan'da bulunan Berde bölgesindeki Karayusuflu köyüne atılan bir roketin inflak etmesi sonucu 1'i bebek 4 kişi hayatını kaybettiği bilgisi paylaşılmıştır. Bu duruma ilişkin, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Hikmet Hacıyev, saldırı da misket bombalarının da kullanıldığını duyurması üzerine, haberde Ermenistan'ın faaliyetleri savaş suçu olarak yorumlanmıştır. Bu kapsamda, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin Azeri yurttaşlara yönelik gerçekleştirmiş olduğu saldırıların haberde savaş suçu olarak atfedilmesi, olumsuz yönde eleştirel bir dille ifade edildiğini gösterir. Burada, Ermenistan'ın Azerbaycan'a yönelik müzakere masası

yerine işgalci politikayla yaklaşması, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin diyalog yapısından tamamen uzak olduğunu göstermektedir.

29. 29 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 29 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 35. 29 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	21	Saldırgan	20
Azerbaycan Ordusunun Zaferi	19	İşgalci	17
Kardeş Azerbaycan	17	Savaş Suçu İşleyen	14
Tek Millet, İki Devlet	11	Cepheden Kaçan Askerler	13
Toplam	68	Toplam	64

Çizelge 35’de yer alan nicel veriler dikkate alındığında; TRT Avaz Kanalı’nda 29 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ sorununa yönelik haberlerin odağında (68) genel toplamla Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelere yer verilmiştir. Bu doğrultuda, tablodaki söz öbekleri detaylı şekilde incelendiğinde; diplomasi alanında birlik beraberlik mesajlarının verildiği ‘*Kardeş Azerbaycan (17)*’, ‘*Tek Millet İki Devlet (11)*’ söz öbeklerinin yoğun olarak yer alırken; askeri anlamda Azerbaycan ordusunun ‘*İlerleyişi (21)*’, ‘*Azerbaycan Ordusunun Zaferi (19)*’ ifadelerini sıklıkla kullanılmıştır. Tablo 35’de yer alan bir başka kategori ise Ermenistan’a ilişkin eleştirel ifadelerdir. Bu minvalde, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin faaliyetlerine ilişkin; ‘*Saldırı (20)*’, ‘*Savaş Suçu İşleyen (14)*’, Ermeni birliklerine yönelik ‘*Cepheden Kaçan Askerler (13)*’, ‘*İşgal (17)*’ söz gruplarının hem sahada hem de masadaki faaliyetlerinin, diplomasi ve halkla ilişkilerin çözüm odaklı yapısıyla bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Şekil 29. 29 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 29’da yer alan 29 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber program görselinde, Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan ordusunun ilerleyişini vurgulayan “*Azerbaycan Saldırıları Püskürtülüyor*” gibi cephedeki başarıları içeren ifadeler alt başlıkta kullanılmıştır. Aynı zamanda, görselde Türkiye’nin Bakü Büyükelçisi Erkan Özoral Avrasya Gündemi haber programının yayın konuğu olmasından dolayı TRT Bakü muhabiri Fatih Avanos’a Karabağ sorununa ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Diğer önemli alt başlık ise “*Cumhuriyet 97 Yaşında*” cümlesidir. Haberde ele alınan konu; Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan ordusunun ilerleyişi ve Cumhuriyet Bayramı’nın 97. Yaşının kutlaması olarak yer almaktadır. İlgili haberlerin detayları ise şöyledir; Azerbaycan silahlı kuvvetleri ilerleyişini sürdürerek 30 yıl sonra 4 şehir ve 180’in üzerinde sivil yerleşim alanının bu zamana kadar işgalden kurtarıldığı dile getirilmiştir.

Diğer yandan, Cumhuriyet Bayramı’nda Ermeni ordusuna ait iki savaş uçağının başarıyla düşürüldüğünden bahsedilmiş olup öte yandan bu gelişmelere ilişkin Türkiye Bakü Büyükelçisi Erkan Özoral, Avrasya gündemi programında değerlendirmelerde bulunmuştur. Ayrıca, haberde Azerbaycan’da Ermeni güçler tarafından işgal edilen toprakların kurtarılması, yeniden bir doğuş ve yeni bir sayfa açmanın gayreti olarak Cumhuriyet Bayramı kutlamasına benzetilmesi, bu konuda Türkiye Cumhuriyeti devletinin Azerbaycan’ın diplomatik anlamda yanında yer aldığını gösterir. Söz konusu haberde, Türkiye’nin Bakü Büyükelçisi

Erkan Özoral’a Cumhuriyetin 97. Yıl Kutlaması ile ilgili ve Azerbaycan-Türkiye arasındaki diplomatik ilişkisinin nasıl olduğuyla ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Türkiye’nin Bakü Büyükelçisi Erkan Özoral açıklamasında, Türk milletinin Cumhuriyet bayramı kutlama dileklerini ilettikten sonra, 100 sene önce Azerbaycan devletinin Kurtuluş Savaşı’nda Türkiye’ye çok büyük yardımlar yaptığına değinerek Türkiye-Azerbaycan diplomatik ilişkisine yönelik iki devlet bir millet anlayışına vurgu yapmıştır. Ayrıca, Kurtuluş Savaşı’nda gaz yağı, benzin, mazot sıkıntısının Türkiye’de yaşanmamasını, Azerbaycan’ın sayesinde olduğunu dile getirmiştir. Bu kapsamda haberde, Türkiye ile Azerbaycan’ın stratejik diplomasi bağlamında 100 yıl öncesinden bu yana sağlam temele dayalı diyalog içersinde olduğuna vurgu yapılmıştır.

30. 30 Ekim 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 30 Ekim 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 36. 30 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	21	Saldırgan	36
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	18	Ermeni Güçlerine Ağır Darbe	22
Azerbaycan Haklı Davası	13	Ermeni Ordusunun Savaş Suçu	18
Şehit	5	İşgal	14
Toplam	57	Toplam	90

Çizelge 36’de yer verilen nicel veriler dikkate alındığında; TRT Avaz Kanalı’nda 30 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin merkezinde en yüksek genel toplama (90) sahip Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerdir. Söz konusu ifadeler mercek altına alındığında; Azerbaycan’ın ordu ve sivillerini hedef aldığından dolayı ‘*Saldırgan (36)*’, ‘*Ermeni Ordusunun Savaş Suçu (18)*’ işleyen Ermeni birlikleri, Azerbaycan topraklarını ‘*İşgal (14)*’ altına aldığından dolayı yoğun

olumsuz ifadelerin kullanılmasına sebep olmuştur. Buna göre, Ermenistan ordu ve politikacıları özellikle de uluslararası hukuğu çiğneyerek savaş suçu işlemlerinden dolayı eleştiri oklarının hedefi olmuştur. Bu açıdan, Ermenistan'ın askeri ve siyasi adımlarının çatışma ve savaş odaklı olmasından dolayı kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin müzakere yapısına ters düştüğü sonucuna varılmıştır. Haberde “*Uluslararası Af Örgütü (AL) Ermenistan’ Kınadı*” söz öbeğiyle de çatışma ve savaş odaklı faaliyetleriyle Ermenistan askeri birliği, sadece Türkiye’den değil uluslararası toplumdan da tepki alarak eleştirilerin merkezinde yer almıştır. Tablo 36’daki Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadeler de ise; ordusunun “*İlerleyişi (18)*”, “*Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (21)*”, “*Azerbaycan Haklı Davası (13)*” ve “*Şehit (5)*” söz öbekleri yoğun olarak kullanılmıştır. Azerbaycan ordusunun askeri alandaki başarılarına vurgu yapılarak; “*Azerbaycan’ın Haklı Davası (13) ve Ordunun İlerleyişi (18)*” ifadeleri kullanılmış ve Azerbaycan’ın haklılığı vurgulanmıştır. Haber içeriğinde yer alan Azerbaycan’a atfen kullanılan “*Sivillerle Savaşmıyoruz*” ifadesi, Azerbaycan’ın diplomasi yanlısı ve etik ilkelere verdiği önem çerçevesinde vurgulanmıştır.

Şekil 30. 30 Ekim 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 30’da yer alan 30 Ekim 2020 tarihli TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında Karabağ sorununa ilişkin TRT Bakü Muhabiri Fatih Avanos son durumu aktaran görüntüsü ile Azerbaycan’da sivil yerleşim yerlerine yönelik saldırı kesitlerinin olduğu görüntülere yer verilmiştir. Bu görüntüde, durumu özetleyen “*Ermenistan’a Ağır Darbe*” başlığı da yer almıştır.

Diğer yandan durumun ne olduğuna dair bilgi veren; “*Çatışmalarda Ermenistan Ordusunun Çok Sayıda Unsuru İmha Edildi, Berde’nin Hesabı Soruluyor, Berde Şehrine Smerç Füzesi Atan Sistem İmha Edildi*” şeklinde Ermeni ordusunu eleştiren ifadelerin yer aldığı alt başlıklarda bulunmaktadır. Söz konusu haber içeriğinde, sivilleri hedef alan Ermenistan ordusuna yönelik Azerbaycan ordusu cephede hızla karşılık verildiğinden ve gün boyu süren çatışmalarda Ermenistan ordusuna ağır darbe vurulduğundan söz edilmiştir. Bunun yanında, Ağdere, Hocavend, Gubatlı yönlerinde yoğunlaşan çatışmalarda Ermenistan ordusunun çok sayıda askeri unsurunun imha edildiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca, Ermenistan ordusuna bağlı üst düzey bir generalin çatışmalarda etkisiz hale getirildiğinden bahisle Azeri ordusunun ilerleyişine vurgu yapılmıştır.

Diğer yandan, Ermeni güçleri tarafından Azerbaycan’ın Berde bölgesinde bulunan sivillere yönelik füzelı saldırıların, Azerbaycan ordusu tarafından püskürtüldüğü ve karşılık verildiğı ifade edilmiştir. Haber içeriğinde; “*Berde’nin Hesabı Soruluyor*” başlığıyla verilen durum çerçevesinde Ermeni güçlerinin Berde’de bulunan sivillere yönelik füzelı saldırılarından dolayı gerek başlıklarda gerekse haber içeriklerinde “*Azerbaycan Hesap Soruyor*” şeklinde olumsuz ifadelerin kullanıldığı başlıklarda yer alması doğrudan eleştirildiğini göstermektedir. Haber içeriğinde Ermeni ordusuna yönelik eleştirel ifadelerin kullanılması, Ermenistan’ın doğrudan eleştirildiğini, Azerbaycan’ın ise dolaylı olarak desteklendiğini göstermektedir.

31. 02 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 02 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 37. 02 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan’ın Haklı Mücadelesi	25	Saldırgan	29
Kardeş Azerbaycan	16	Geri Çekilmek Zorunda Kaldı	26
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	11	İşgalci	19
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	8	Ateşkes İhlali	8
Ermenistan Birlikleri Geri Püskürtüldü	6	Ermeni Güçleri Vuruldu	6
İki Devlet Bir Milletiz	4	İnsanlık Suçu	4
Toplam	70	Toplam	92

Çizelge 37’de yer alan nicel verilere bakıldığında; TRT Avaz Kanalı’nda 2 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik haberlerde (70) genel toplamla Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelere yer verilmiştir.

Çizelge 37’de yer alan söz grupları ayrıntılı olarak mercek altına alındığında; diplomasi alanında birlik beraberlik mesajlarının vurgulandığı ‘*İki Devlet Bir Milletiz (4)*’, ‘*Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (8)*’, ‘*Kardeş Azerbaycan (16)*’ ifadeleri ağırlıklı olarak yer alırken; askeri bağlamda Azerbaycan ordusunun ‘*İlerleyişi (11)*’, ‘*Haklı Mücadele (25)*’ söz öbekleriyle başarı ve haklı oluşu sıklıkla vurgulanmıştır.

Türkiye ve Azerbaycan’ın aralarındaki diplomasi anlayışında birlik beraberlik içeren ifadelerinin kullanılması da, birbirleri arasında kamu diplomasisinde iletişim kanallarının her daim açık olduğu, anlayışlı, yardımsever ve stratejik ilişkiler geliştirildiğinin ispatıdır. Haberde yer alan bir başka kategori ise Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerdir.

Ermenistan askeri birliklerinin faaliyetlerine yönelik; ‘*Saldırı (29)*’, ‘*İşgal (19)*’, ‘*Geri Çekilmek Zorunda Kaldı (26)*’, ‘*Ateşkes İhlali (8)*’, söz öbeklerinin hem savaş meydanında hem de izlediği çatışma ve savaş odaklı politik faaliyetlerinin, diplomasi ve uluslararası halkla ilişkilerin uzun vadeli sorun çözme odaklı yapısıyla uyuşmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 31.2 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 2 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik şekil 31'deki görselde; Azerbaycan askerlerinin ilerleyişini gösteren Azeri bayrağını levhalara asdığı görüntüsüne yer verilmiştir. Aynı zamanda, sivil toplum kuruluşu Memur Sen Genel Başkanı Ali Yalçın TRT Avaz Avrasya Gündemi haber programının yayın konuğu olarak görselde yer almaktadır.

Söz konusu görselde haberi özetleyen *“Azerbaycan'da Sanayi-Ticaret Toplantısı”* başlığı da diplomatik ziyaret açısından dikkat çekmiştir. Bu haber başlığının yanı sıra haberin devamında; *“Türk Ticaret ve Sanayi Odası Toplantısı”*, *“Azerbaycan'da Yeni Bir Sosyal ve Ekonomik Kalkınma Dönemi Temasıyla Düzenleniyor”* alt başlıkları da kullanılmıştır.

Haberin içeriği mercek altına alındığında; sadece cephede mücadele verilmediği enformasyon savaşının da varolduğundan söz edilmiştir. Diplomasi anlamında da büyük ve önemli mücadelerin olduğu, diğer yandan Türkiye'nin Azerbaycan yurttaş ve askerlerine yönelik desteğini sunduğundan bahsedilmiştir. Bu minvalde, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Karabağ meselesinde Azeraycan'ın yanında olduğunu gösteren Türk sivil toplum kuruluşlarının diplomatik ziyaretleri haberde vurgulanmıştır. Bakü ziyaretinde; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ), Memur Sendikaları Konfederasyonu (MEMUR-SEN), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) ve Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (TÜRKİYE KAMU-SEN) olmak üzere

toplam yedi STK'ya yer verilmiştir. Haberde sivil toplum kuruluşu olan MEMUR-SEN Genel Başkan Ali Yalçın'ın Karabağ meselesine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Memur Sen Genel Başkan Ali Yalçın tarafından yapılan açıklama; *“Azerbaycan'ın öz toprakları olan Karabağ ile ilgili ortaya koyduğu mücadele haklı bir mücadeledir. Türk milleti olarak Azerbaycan'ın bu anlamda sonuna kadar yanındayız. Türkiye'deki sivil kuruluşlar olarak bugün buraya moral desteğinde bulunmak için geldik. Emek dünyası bugün Azerbaycan'daydı. TOBB, KESK, TÜRK-İŞ, AKİŞ, MEMUR-SEN, TİSK ve KAMU-SEN olmak üzere toplam 7 kuruluş bugün buradayız ve çeşitli diplomatik ziyaretlerde bulunduk. Türkiye tüm benliği ve iradesiyle Azerbaycan'ın haklı mücadelesini Karabağ'ın mücadelesini desteklemektedir. Biz Türkiye içerisinde Azerbaycan'a destek anlamında MEMUR-SEN olarak 81 ilde çeşitli basın açıklamaları ve eylemler yaptık. Bugün burada Türkiye'deki memur kesiminin de tüm benliğiyle Azerbaycan'ın yanında olduğunu bir kez daha ifade etme fırsatı bulduk. Ve Türk Konseyi ile birlikte bugün askerle bir insani yardım tırı da buradan çıkarmış olduk. Bu anlamda burada da çok iyi karşılandığımızı bu vesileyle ifade etmek isterim.”* Bu kapsamda, Memur-Sen Genel Başkan Ali Yalçın tarafından yapılan açıklamada Azerbaycan'a diplomatik ziyaretler gerçekleştirilerek dayanışma, destek ve birlik beraberlik vurgusu yapılan ifadelerde bulunulması, Türkiye ile Azerbaycan diplomatik ortaklığa dayalı ilişkilerinin uzun vadeli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, söz konusu iki devlet arasında stratejik ilişkilerin sağlanması da, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden bakıldığında karşılıklı anlayış, sempati ve iletişim kanallarının açık olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

32. 03 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 03 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumluyıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler

şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 38. 03 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumluyıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	29	Saldırgan	26
Azerbaycan’ın Kurtardığı Bölgeler	23	Geri Çekilmek Zorunda Kaldı	21
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	14	İşgalci	14
Şehit	5	Provokasyon	3
Toplam	71	Toplam	64

Çizelge 38’deki sayısal bulgular incelendiğinde; TRT Avaz Kanalı’nda 3 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik haberlerin odağında (64) genel toplamla Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadeler yer almıştır. Bu çerçevede, tablodaki kelimelere bakıldığında; Ermenistan ordusuna yönelik “*Saldırı (26)*” ve “*İşgal (14)*” gibi olumsuz içerikli ifadeler vurgulanmıştır. Fakat Ermeni birlikleri Azerbaycan silahlı kuvvetleri tarafından karşılık aldığı için “*Geri Çekilmek Zorunda Kaldı (21)*” ifadesi yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Söz konusu çatışma ve savaş yanlılığı içeren bu ifadelerle ağırlıklı yer verilmesi, Ermenistan’ın kamu diplomasisi ve halkla ilişkilerin stratejik iletişim çerçevesini tercih etmeyerek, Azeri yurttaş ve ordulara zarar verici despot faaliyetlerde bulunduğunu göstermektedir. Diğer yandan, tablo 38’de yer alan Azerbaycan yönelik; “*İlerleyiş (29)*” ve “*Azerbaycan’ın Kurtardığı Bölgeler (23)*” gibi ordusunun bölge operasyonlarındaki başarısına vurgu yapan ifadelerle yoğun olarak yer verilmiştir. Azerbaycan’a ilişkin; “*Türkiye’den Destek (14)*” gibi ülkeler arası birlik beraberlik mesaj içeriklerinin kullanılması da Azerbaycan ve ilgili devletlerin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin aktif diyalog içerisinde bulunduklarını göstermiştir.

Şekil 32.03 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 32’de yer alan 03 Kasım 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber program görselinde, Karabağ meselesine ilişkin Azerbaycan’a İran’ın desteğini ve hak verdiğini özetleyen “*Bu Topraklar Azerbaycan’a Aittir*” şeklindeki alt başlığı kullanmıştır. Haberin devamında “*Ali Hamaney: İşgal Edilen Azerbaycan Toprakları Özgürlüğüne Kavuşmalıdır*” şeklinde İran’ın Azerbaycan’ı haklı bulduğunu özetleyen başlığa da yer verildiği gözlemlenmiştir. Aynı zamanda görselde, İran Dini Lideri Ali Hamaney’in Karabağ meselesine ilişkin görüşlerini bildirdiği konuşma anına yer verilmiştir. Haberin detayında; İran Dini Lideri Ali Hamaney, Dağlık Karabağ çatışmalarına ilişkin ilk kez konuştuğu ve Ermenistan tarafından işgal edilen bütün Azerbaycan toprakları özgürlüğüne kavuşması gerektiğine dair yapılan açıklamasına yer verilmiştir. Ayrıca, haberde İran Dini Lideri Ali Hamaney’in toprakları geri almasının Azerbaycan’ın hakkı olduğunu belirttiğine dair bilgisine de yer verilmiştir. Yapılan açıklamalar, Dağlık Karabağ sorununa ilişkin sadece Türkiye’nin değil İran yönetiminin de diplomatik bağlamda Azerbaycan’a toprak bütünlüğü konusunda desteğini göstermektedir.

33. 04 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 04 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumluyıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler

şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 39. 4 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumluyıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azeri Ordusu Bölgede Kontrolü Sağladı	27	Saldırı	30
Diplomatik Çözüm Taraftarı	22	Azerbaycan’dan Sert Mukavemet	25
Barışçı Çözüm Taraftarı	17	Geri Çekilmek Zorunda Kaldı	17
İkili İlişkilerin Sürdürülmesinden Yana	11	İşgal	15
Bir Millet, İki Devlet	7	Yalan Haber Yayan	11
Can Azerbaycan	5	Yasaklı Fosfor Bombaları Kullanan	8
Toplam	89	Toplam	106

Çizelge 39’da yer alan nicel veriler ışığında; TRT Avaz Kanalı’nda 4 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin merkezinde (106) genel toplamla Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelere yer verilmiştir. Bu açıdan, tablodaki söz öbekleri incelendiğinde; Azerbaycan sivillerine “*Saldırı (30)*” düzenleyen ve “*İşgal (15)*” eden Ermeni birlikleri Azerbaycan silahlı kuvvetleri tarafından imha edildiği için “*Geri Çekilmek Zorunda Kaldı (17)*” ğından dolayı Ermenistan ordusu “*Yalan Haber Yayan (11)*” ifadelerine ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu minvalde tabloda Ermenistan’a yönelik çatışma ve savaş içerikli ifadelere yoğun yer verilmesi, Ermenistan’ın kamu diplomasisi ve halkla ilişkilerin iletişim kanallarının açık yapısına başvurmuyarak, Azeri yurttaş ve ordulara karşı sürekli saldırgan ve işgalci politika izlediği sonucuna varılmıştır. Öte yandan, Tablo 39’da yer verilen Azerbaycan yönelik; “*Diplomatik Çözüm Taraftarı (22)*”, “*Azeri Ordusu Bölgede Kontrolü Sağladı (27)*”, “*Barışçı Çözüm Taraftarı (17)*” gibi aktif diplomasinin yapıldığını ifade eden söz öbeklerine sıkça yer verilmiştir. Bu doğrultuda, Azerbaycan ve ona destek veren Türkiye’nin Karabağ Savaşı konusunda “*Bir Millet İki Devlet (7)*” anlayışıyla Azerbaycan’ın yanında olması uluslararası halkla ilişkilerin iki yönlü simetrik iletişim bağlamında çözüm odaklı stratejik yol seyretiltiklerini göstermektedir.

Şekil 33.4 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıdaki şekil 33’de yer alan 4 Kasım 2020 tarihli TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında Karabağ sorununa ilişkin TRT Bakü Muhabiri Fatih Avanos, Azerbaycan’ın Gence bölgesinden son durumu aktaran görüntüsü ile Azerbaycan’da sivil yerleşim yerlerine yönelik saldırı kesitlerinin olduğu görüntülere yer verilmiştir. Bu görüntüde, durumu özetleyen “*Ermenistan’ın Hedefi Siviller*” başlığı da yer almıştır.

Haber detayında; özellikle Azerbaycan’ın Terter, Ağdam, Hocavent, Zengilan ve Gubatlı şehirlerinde yoğun çatışmaların olduğu açıklanmıştır. Ayrıca haberde, Azerbaycan ordusu tarafından son 24 saatte çok sayıda Ermeni askerin yanı sıra 2 tank, 3 top, roket sistemleri, 1 insansız hava aracı, 3 askeri yük kamyonu da yine imha edildiği bilgisi paylaşılmıştır. Diğer yandan Terter şehrine bağlı Hüsenli ve Gazyen köyleriyle ve Ağcabedi şehrine bağlı Hacılar, Karahanlı ve Boyat köylerine yönelik havan ve toplarla Ermeni güçlerin sivillere yönelik saldırılarının olduğu vurgulanmıştır. Ermenistan ordusunun sivillere saldırmayı sürdürdüğü ve saldırılara cephede karşılık veren Azerbaycan silahlı kuvvetlerinin ise sorunun siyasi çözümü için çaba gösterildiğinden söz edilmektedir. Haber içeriğinde, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Dağlık Karabağ sorununun askeri çözümünün siyasi aşamaya girmesi gerektiğini söylemiştir. Azerbaycan Ermenistan’ın yasak olan fosfor bombaları imha ettiği çarpıcı görüntüleri de paylaşmıştır.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, aslında konunun barış yoluyla çözülmesi için girişimlerine de gerek diplomasi gerekse de yine ikili ilişkilerle de dünya liderleriyle de görüşmelerini sürdürdüğü dile getirilmiştir. Bu durum,

Karabağ meselesinde Azerbaycan'ın barış çağrısında bulunması, diplomasiden yana müzakereci tutum sergilediğini gösterir. Ermenistan'ın ise, haberde yoğun olarak çatışma ve savaş odaklı faaliyetlerde bulunduğu belirtildiği için, diplomasinin gereği olan müzakere masasından yana olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öte yandan Azerbaycan ordusu, Ermenistan silahlı kuvvetlerine bağlı birlikleri askerlere silahlarını bırakma çağrısında bulunmuştur. Aynı zamanda haberde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in, Ermeni birliklere, Ermenistan sınırları içerisine dâhil olmaları gerektiğini ve Dağlık Karabağ'dan işgal edilmiş topraklardan çıkmaları şeklinde uyarısının olduğu ifade edilmiştir. Diğer yandan, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'de sürekli bu anlamda yine BM ve AGİT Minsk grubuna yönelik bu çağrılarını sürdürdüğü açıklaması yapılmıştır. Haberde, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Ermenistan güçlerinin Azerbaycan'da işgal edilen topraklardan derhal çıkmaları dâhilinde bu harekâtın sona ereceğini ifade etmiştir.

Netice olarak haberin detaylarına bakıldığında, Azerbaycan'ın diyalogdan yana olması diplomatik adımlar attığı şeklinde yorumlanırken, Ermeni ordusunun çatışma ve savaş yanlı politika izlediğinden dolayı diplomatik süreçle bağdaşmayan faaliyetlerde bulunduğu vurgulanmak istenmiştir.

34. 05 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 5 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 40. 5 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	26	Saldırı	23
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	24	İşgal	21
Sahada Kazanılan Zafer	18	İmha Edilen Ermenistan Hedefleri	18
Fedakâr Azeri Halkı	14	Mevziden Kaçan Ermenistan Askerleri	8
Misliyle Karşılık Verildi	11	Etkisiz Hale Getirilen Ermenistan Askerler	4
Toplam	93	Toplam	74

TRT Avaz Kanalı’nda 05 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik haberlerin odağında (93) genel toplamla Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelere yer verilmiştir. Çizelge 40’da yer alan ifadelere bakıldığında; diplomasi alanında birlik beraberlik mesajlarının verildiği “*Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (24)*” ve “*Fedakar Azeri Halkı (14)*” söz öbeklerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Azerbaycan ordusu ve yurttaşlarına yönelik Türkiye’den verilen destek, Azerbaycan’ın diplomasi anlamında yalnız olmadığını ve Karabağ Savaşında haklılığının vurgulandığını göstermektedir.

Azerbaycan ordusuna yönelik “*Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi (26)*”, “*Sahada Kazanılan Zafer (18)*” ve “*Misliyle Karşılık Verdi (11)*” gibi başarı ifade eden söz öbeklerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Ermenistan’a ilişkin eleştirel söz öbeklerine bakıldığında; askeri faaliyetlere yönelik; “*Saldırı (23)*”, “*İşgal (21)*” ve “*İmha Edilen Ermenistan Hedefleri (18)*” ifadeleri aracılığıyla Azerbaycan ordusunun ilerleyişi ve sahadaki başarılarının dolaylı olarak vurgulandığı görülmektedir.

Şekil 34.5 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 5 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu'na yönelik şekil 34'deki görselde; Azerbaycan ile Türkiye bayraklarının yanyana ve durumu özetleyen *“Harekâtın Gizli Kahramanları”* başlığının yer aldığı görüntüsüne yer verilmiştir. Haberin detayı incelendiğinde; Azerbaycan silahlı kuvvetleri cesaretli ve güçlü olarak atfedilmekte diğer yandan da Azerbaycan halkı gayretle iş birliği içinde fedakârca askerlerine destek olduğundan söz edildiği görülmektedir. TRT Avaz Muhabiri Fatih Avanos, Azerbaycan'ın Gence bölgesinden Azeri halkın ordusuna gönderdiği destekleri açıklamıştır. Diğer yandan haberde dünyanın birçok noktasından iş insanlarının Azerbaycan cephesine gönderikleri yardımlarla Azeri askerlerin yanında oldukları vurgusu yapılmıştır. Bu bağlamda, insani yardım kamyonlarıyla 7.700 uyku tulumu, yer yataklarının 5000'e yakın Azerbaycanlı askere gönderildiği bilgisi görüntülenerek paylaşılmıştır.

Haberde yer alan Azeri ve Türk halkının yardımları, cephedeki askerlere yanındayız ve birlikteyiz anlamında destek amaçlı gönderildiği şeklinde yorumlanmıştır.

Ayrıca, söz konusu Gence yardım noktasında hem Azerbaycan'da yaşayan Türklerin hem de Azeri halkın cephedeli Azerbaycan askerlerine yardım gönderiklerinin altı çizilmiştir.

Bu minvalde özellikle, Şekil 34'de yer alan Türk ve Azerbaycan bayraklarının yanyana olmasının nedeni haberde, iki kardeş ülkenin Azeri askerlere dayanışma içersinde yardım gönderdiklerinden dolayı olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca haberde; *“Azerbaycanlı ve Türk İş İnsanlarıyla Vatandaşlar Cepheye Destek Oluyor, Gönüllülerden Anlamalı Çalışma, Sekiz Bin Askere Günlük İhtiyaç Malzemesi Göderdiler”* şeklinde Azerbaycan'a destek içerikli başlıklara yer verilmesi, iki ülke arasındaki dayanışmanın olduğunu özetlemektedir.

Bu çerçevede, haberde Türk ve Azerbaycan bayraklarının yan yana olması ve her iki ülkenin birlik beraberlik içersinde cephedeki Azeri askerlere gönderdikleri yardımlar, sivil ve insani diplomasiinin aktif şekilde uygulandığını gösterir. Bu durum, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler bağlamında

iki ülke arasındaki ilişkinin stratejik iletişim boyutunda olduğu şeklinde yorumlanabilir.

35. 06 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 6 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 41. 06 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun İlerleyişi	22	Güç Kaybeden Ermenistan Ordusu	31
Azerbaycan’ın Kurtardığı Bölgeler	18	İşgalci	28
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	14	Cepheden Kaçan Ermeni Askerler	17
Can Azerbaycan	6	Ermenistan Hedefleri İmha Edildi	13
Müjdeli Haberler	4	Karabağ’da Kasıtlı Tahribat	11
Toplam	64	Toplam	100

Çizelge 41’de yer alan nicel veriler doğrultusunda; TRT Avaz Kanalı’nda 6 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin merkezinde (100) genel toplamla Ermenistan’a ait eleştirel ifadelere yoğun olarak yer verilmiştir. Bu açıdan, tablodaki söz öbekleri incelendiğinde; Azeri sivilleri hedef alarak uluslararası hukuk kurallarını hiçe sayan ‘‘İşgalci (28)’’ Ermeni birlikleri, Azerbaycan ordusu tarafından ‘‘İmha Edildi (13)’’ ifadelerine yer verilmektedir. Ermeni ordusunun yine savaş odaklı hareket ettiğini ve kamu diplomasi ile uluslararası halkla ilişkilerin sorun çözücü yapısından yararlanmadığından dolayı eleştirilmiştir. Ayrıca Ermeni ordusuna yönelik ‘‘Güç Kaybeden Ermenistan Ordusu (31)’’ ifadesinin yoğun olarak kullanılması da sahadaki varlığının azalmasına işaret ederek altının çizilmesi açısından dikkat çekmektedir. Diğer yandan, Tablo 41’de yer verilen Azerbaycan ordusuna yönelik; ‘‘İlerleyiş (22)’’, ‘‘Müjdeli Haber (4)’’ ile ‘‘Kurtarma (18)’’ gerçekleştirmesi, zafer odaklı ifadelerin yoğun olarak yer alması Azerbaycan

silahlı kuvvetlerinin sahada stratejik yol izleyerek başarıyla ilerlediği öne sürülmek istenmiştir.

Şekil 35. 6 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Şekil 35’de yer alan 6 Kasım 2020 tarihli TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber program görselinde, Karabağ meselesine ilişkin Ermeni askeri birliklerin yenilmesine dair “*Ermeni Ordusu Geri Çekiliyor*” başlığıyla cephedeki çatışmaları yansıtan tank görüntüleriyle haber muhabiri Fatih Avanos’un son durumu aktaran karelere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra haberde yer alan Azerbaycan’ın cephede ilerleyişini özetleyen “*İşgal Altındaki Yerler Kurtarılıyor*”, “*7 Köyün Daha Eklenmesiyle Kurtarılan Yerleşim Yeri Sayısı 208’e Ulaştı*” olumlayıcı ifadelerin kullanıldığı başlıklara yer verilmiştir.

Haber içeriğinde; Azerbaycan ordusunun 6 Kasım 2020 tarihine kadar 208 yerleşim yerini Ermenistan’ın işgalinden kurtardığı bilgisi yer almıştır. Bunun yanı sıra, Azerbaycan silahlı kuvvetlerinin sadece Ermeni askeri birliklerini vurduğu söylenirken, Ermenistan güçlerinin ise sürekli Azerbaycan’daki sivil yerleşim yerlerini hedef aldığından söz edilmiştir. Aynı zamanda 6 Kasım 2020 tarihine kadar Ermeni birliklerin düzenlediği saldırılarda 3000’den fazla yerleşim yerinin yıkılmış durumda olduğunun altı çizilmiştir. Bu kapsamda, 92 Azeri yurttaşında hayatını kaybettiği ve 404 sivilinde yaralandığı bilgisi paylaşılmıştır. Diğer yandan Ermeni birliklerin işgali altında bulunan noktaların Azerbaycan’daki Ağdam ve Ağdere bölgeleri olduğu belirtilmiştir. Bu iki bölgeye Ermeni ordusu tarafından sürekli saldırı düzenlendiği bilgisi aktarılmıştır. Öte yandan haberde, Azerbaycan ordusu tarafından Ermenistan askerlerinde etkisiz hale getirilenlerin sayısı 100’ün üzerine çıktığı bilgisi verilmiştir. Hatta,

Ermenistan'ın birçok mevzilerden çekildiği silahlarını bırakarak kaçtığı bilgisi de paylaşılmıştır. Haberin devamında, Azerbaycan ordusunun işgal altındaki Dağlık Karabağ'da yerleşim yerlerini özgürleştirme ve kurtarma harekâtının devam ettiği ve Ermenistan ordusunun ise sivil yerleşim yerlerini vurmaya devam ettiğinden bahsedilmiştir.

Bu minvalde, haberde Azerbaycan'ın Ermeni ordusu tarafından işgal edilen topraklarını kurtarması özgürleştirme çabası olarak yorumlanması, haklı bulunduğunu gösterir. Ayrıca, gerek haber içeriğinde gerekse de başlıklarda Azerbaycan ordusuna yönelik ilerleyiş ve kurtarma ifadelerinin yoğun olarak kullanıldığından dolayı desteklendiği gösterir. Ermenistan ordusu ise, Azeri yurttaşları hedef aldığından dolayı, cephedeki faaliyetleri işgal ve saldırı olarak nitelendirilmiştir. Bu kapsamda, Ermenistan ordusuna yönelik bu olumsuz ifadelerin yoğun olarak kullanılması ve görüntülerde Ermenistan ordusu tarafından açılan çatışmalara yoğun olarak yer verilmesi eleştirildiğini gösterir.

36. 09 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 09 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 42. 09 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun Zaferi	44	Ermenistan'a Ağır Darbe	32
Yaşasın Azerbaycan	32	İşgalci	23
Şuşa'da Tam Kontrol Sağlandı	25	Saldırgan	12
Türkiye'den Tebrik	23	Sivil Hedefleri Vuran ve Savaş Suçu İşleyen	11
Şehitlerin Ruhları Şad Olsun	12	Paşinyan'ın Provokasyon Girişimi	6
Karabağ Azerbaycan Toprağıdır	8	Mevzilerinden Kaçan Ermeni Askerleri	4
Toplam	144	Toplam	88

Çizelge 42’de yer alan sayısal veriler dikkate alındığında; TRT Avaz Kanalı’nda 09 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorunu’na yönelik haberlerin odağında (144) genel toplamla Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelere yer verilmiştir. Bu bağlamda, tablodaki söz öbekleri detaylı şekilde incelendiğinde; Azerbaycan askeri birliklerinin Şuşa bölgesini ‘*Tam Kontrolü Sağlaması (25)*’yla ‘*Azerbaycan Ordusunun Zaferi (44)*’, bu zaferden dolayı ‘*Türkiye’den Tebrik (23)*’ olumlu mesajlar verilmiştir. ‘*Türkiye’den Tebrik (23)*’, Azeri halkından ‘*Yaşasın Azerbaycan (32)*’ gibi Azerbaycan’ın hem kendi yurttaşları hem de Türkiye’den Azeri ordusunun zaferine yönelik destek ve tebrik içerikli mesajların yoğun olarak yer verilmesiyle Azerbaycan halkı ve ordusunun bir kez daha haklılığı vurgulanmak istenmiştir.

Çizelge 42’de yer alan bir başka kategori ise Ermenistan’a ilişkin eleştirel ifadelerdir. Bu minvalde, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin faaliyetlerine yönelik; ‘*İşgal (23)*’, ‘*Ermenistan’a Ağır Darbe (32)*’, ‘*Saldırgan (12)*’ ve ‘*Sivilleri Vuran ve Savaş Suçu İşleyen (11)*’ söz öbekleri sıklıkla kullanılmaktadır. Bu durum; Ermenistan’ın Karabağ Savaşı süresince çatışma ve savaş odaklı olduğuna ve kamu diplomasisi ile uluslararası halkla ilişkilerin karşılıklı diyalogu esas alan yapısına uymayan politik süreç izlediğine ve bundan dolayı da yenilgiler alan yapısını sürdürdüğüne işaret etmektedir.

Şekil 36.09 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

Yukarıdaki Şekil 36’da yer alan 09 Kasım 2020 tarihli TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında Karabağ sorununa ilişkin görselde Azerbaycan’ın Şuşa’yı kurtarma zaferini yansıtan ‘*Karabağ’ın Kalbi Şuşa*

Kurtarıldı” başlıkla beraber Azerbaycan bayrağı ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in askeri üniforma giymiş halde müjdeli haberi vermesi paylaşılmıştır. Haberde durumu özetleyen; *“Aliyev: İşgalcileri Topraklarımızda Kovuyoruz, Kovacağız, Şuşa’da Ezan Sesi Yükselinecek, Aliyev: Azerbaycan Ordusunun Zafer Yürüyüşü Devam Edecek, Azerbaycan’da Büyük Coşku, Şuşa’nın Kurtarılması Bakü ve Gence’de Sevinç Gösterileriyle Kutlandı”* şeklindeki başlıkların yer aldığı çarpıcı açıklamalara yer verilmiştir. Haberin detayında 28 yıl sonra Şuşa’nın Ermeni ordusunun işgalinden kurtarıldığından söz edilmiştir. Aynı zamanda haberin görüntülerinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, askeri üniforma giyerek, Şuşa’nın Ermenistan işgalinden kurtarıldığını duyurmuştur. Şuşa’nın kurtarılması haberi müjde olarak yorumlanmıştır. Diğer yandan, haberde halka seslenen İlham Aliyev, Şuşa’da artık ezan sesi duyulacağını söylemiştir. Haberde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev; *“28 yıldır işgal altında olan Şuşa, azad edildi. Şuşa şimdi azadır. Şehitler vererek kazandık. Allah bütün şehitlerimize rahmet eylesin. Şuşa’da artık ezan sesi duyulacaktır”* ifadeleriyle halka seslenmiştir. Öte yandan Azerbaycan Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Hocavend kentinde Azerbaycan ordusu tarafından Ermenistan ordusuna ağır darbe vurulduğu belirtilmiştir. Haberde, Azerbaycan ordusu tarafından Şuşa’nın Ermenistan işgalinden kurtarılması, ülke çapında sevinç gösterileriyle karşılandı olarak ifade edilmiştir. TRT Avaz Bakü muhabiri Fatih Avanos, Azerbaycan’ın Gence şehrinden açıklamalarda bulunmuştur. Bu açıklamalarda; Gence’de kutlamaların devam ettiğinin bir yandan da binlerce Genceli yurttaşın valiliğin bulunduğu meydanda toplandığı bildirilmiştir.

Diğer yandan haberde, Gence meydanında toplanan halkın görüşlerine de yer verilmiştir. Azeri yurttaş: *“Yaşasın Azerbaycan. Yaşasın Türkiye. Yaşasın Pakistan kardeşliği. Bugünün sevincini hiçbir şeyle ifade edemiyorum”* sözlerine haberde yer verilmiştir. Bir grup Azerbaycan yurttaşının Gence Başkonsolosluğu önünde toplandığı bilgisi ve görüntüsü yer almıştır. Gence Başkonsolosluğu’da toplanan Türkleri’nde Şuşa’nın kurtarılmasına dair görüşleri alınmıştır. Gence Başkonsolosluğu’da toplanan Türk yurttaşın görüşleri şu şekildedir: *“Yaşasın Azerbaycan ve onun Cumhurbaşkanı Aliyev ve Recep Tayip Erdoğan yaşasın”* diyerek Azerbaycan-Türkiye’nin ortak sevincini dile getirmiştir. Bir başka Azeri

yurttaş ise Azerbaycan genci olarak Şuşa'nın kurtulmasından dolayı gururlu olduklarını ve “*Yaşasın Azerbaycan*” diyerek dayanışmaya ortak olduklarını belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Şuşa'nın kurtarılmasına yönelik değerlendirmelerinde; “*Şuşa'nın kurtuluşu, işgal altındaki toprakların kalan kısmının özgürlüğüne kavuşmasının yakın olduğunun da işaretidir. Ermenistan tarafından işgal edilen 7 şehir ile 7 rayonunu ve Dağlık Karabağ'ı kurtarmak için mücadele eden Azerbaycanlı kardeşlerimizin Şuşa zaferini tebrik ederek başlamak istiyorum. Ermenistan'ın saldırganlığıyla başlayan çatışmaların ardından adım adım işgal altındaki şehirlerini ve Karabağ'ı özgürlüğüne kavuşturan Azerbaycanlı kardeşlerimizin sevinci bizim de sevincimizdir.*”

Haber içeriğinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Karabağ'ın özgürlüğüne işaret edildiği ve Türkiye'nin Azerbaycan mutluluğuna ortak olduğu mesajının verildiği ifade edilmektedir. Yapılan açıklamayla Azerbaycan'ın gösterdiği güçlü irade vurgulanmaktadır. Bu durum haberin; “*Şuşa Zaferini Tebrik Ediyorum, Cumhurbaşkanı: Karabağ'nda Özgürlüğüne Kavuşması Yakındır, ‘Sabrettiler, Zafere Ulaştılar, Erdoğan: Türkiye Kayıtsız Şartsız Azerbaycan'ın Yanındadır*” alt başlıklarıyla vurgulanmıştır.

Diğer yandan habere esas yorumlara bakıldığında; diplomasi anlamında ortak sevinç ortak coşku ve kutlamalara vurgu yapıldığı gözlemlenmiştir. Bundan dolayı, dayanışma ve ülke kardeşliğine işaret edilerek birlik ve beraberlik içeren bu mesajların verilmesi, Azerbaycan ve Türkiye diplomatik ilişkilerinin sağlam temellere dayandığını göstermektedir. Bu çerçevede, Azerbaycan-Türkiye arasındaki diplomatik ilişkilerin uluslararası alana güçlü bağlar olarak yansımaları, kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden yorumlandığında karşılıklı güven, anlayış ve diyalogun stratejik olarak uygulandığını göstermektedir.

37. 10 Kasım 2020 Tarihli Program İçeriklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programının 10 Kasım 2020 tarihli yayınında ele alınan Karabağ sorununa ilişkin program içerikleri incelenmektedir. Söylem analizi yöntemiyle program içeriklerinden tespit edilen veriler öncelikle Azerbaycan

devletine yönelik olumlayıcı; Ermenistan devletine yönelik eleştirel ifadeler şeklinde sınıflandırılmakta ve elde edilen nicel veriler söylem analizi yapılmak üzere yorumlanmaktadır.

Çizelge 43. 10 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Nicel Veriler

Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı İfadeler	(n)	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel İfadeler	(n)
Azerbaycan Ordusunun Zaferi	42	Saldırgan Ermenistan Ordusu	41
Ulaşım ve İletişim Ağları İnşa Edilecek	24	Ermenistan Ordusu Geri Çekiliyor	28
Karabağ, Azerbaycan’dır	23	Paşinyan İçin Büyük Hezimet	22
Azeri Halkı Evlerine Dönebilecek	17	Parlamento Binası Basıldı	18
Türkiye’den Azerbaycan’a Destek	17	Ermenistan Ağır Yenilgi Aldı	15
Rus Barış Gücü Konuşlandırılacak	14	Halk Hükümeti Protesto Ediyor	12
Kardeş Azerbaycan	11	Çekilirken Evleri Yakıyorlar	7
Toplam	148	Toplam	143

Çizelge 43’de yer alan nicel veriler incelendiğinde; TRT Avaz Kanalı’nda 10 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haberlerin odağında (148) genel toplamla Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelere yer verilmiştir. Bu çerçevede, tablodaki söz öbeklerine ayrıntılı olarak bakıldığında; “Zafer (42)”, “Türkiye’den Azerbaycan’a Destek (17)”, “Rus Barış Gücü Konuşlandırılacak (14)”, “Ulaşım-İletişim Ağları İnşa Edilecek (24)”, “Karabağ Azerbaycan’dır (23)” ve “Azeri Halkı Evlerine Dönebilecek (17)” ifadelerinin yoğun kullanıldığı görülmektedir. Bu minvalde, Azerbaycan’a ilişkin Karabağ Savaşı konusunda bölgelerini kurtardığından dolayı haberin detayında zafer, kutlama ve bunların sonucunda haklılığının gösterilmesi için de devletlerden destek içerikli mesajların çoğunlukta yer aldığı görülmüştür. Bu bağlamda, Azerbaycan’ın zaferle sonuçlanan Karabağ Savaşı’nda kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkilerin stratejik çözüm odaklı yapısına uygun adımlar atarak başarıya ulaştığı vurgulanmaktadır. Diğer yandan Ermenistan’a ilişkin eleştirel ifadelere bakıldığında; “Saldırı (41)”, “Ermenistan Ordusu Geri Çekiliyor (28)”, “Paşinyan İçin Büyük Hezimet (22)”, “Parlememnto Binası Basıldı (18)”, “Ermenistan Ağır Yenilgi Aldı (15)”, ve “Halk, Hükümeti Protesto Etti (12)” ve “Çekilirken Evleri Yakıyorlar (7)” şeklindeki söz öbekleri kullanılmıştır. Bu durum, Ermenistan hükümetinin Karabağ meselesinde benimsemiş olduğu

yöntemin dış politikada olduğu iç politikada da karşılık bulmadığı ve halkın desteğini kaybetmesine neden olduğu vurgulanmaktadır.

Şekil 37. 10 Kasım 2020 Tarihli Avrasya Gündemi Programına Ait Görsel

Kaynak: (Trtavazyoutube, 2021).

TRT Avaz Kanalı'nda 10 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında yer alan Şekil 37'de yer alan görselde; Dağlık Karabağ'ın Ermenistan işgalinden kurtuluşunu yansıtan Azerbaycan ve Türk yurttaşların Azeri ve Türk bayraklarıyla zafer kutlamalarını gösteren kesitlere yer verilmiştir. Aynı zamanda Azerbaycan'ın Gence Bölgesi'nden aktarılan bu görüntüde TRT Avaz Bakü muhabiri Fatih Avanos'un Karabağ'ın zaferine yönelik son durumu açıklamalarına da yer verilmiştir. Bu haber, Şekil-37'de yer alan görsel de *“Ermenistan Yenilgiyi Kabul Etti”* başlığıyla da durumu özetlemiştir. Bunu yanı sıra haberde Karabağ zaferini özetleyen; *“20 Kasım 2020'ye Kadar Ağdam Azerbaycan'a Bırakılacak”*, *“15 Kasım'a Kadar Kelbecer, 01 Aralık'a Kadar Lâçin Azerbaycan'a Verilecek”*, *“Azerbaycan'da Zafer Kutlaması”* başlıklarına yer verilmiştir. Azerbaycan'ın Karabağ zaferini Ermenistan'ın yenilgisine attıkları imzayla kayıt altına aldılar şeklinde açıklamaya yer verilmiştir. Diğer yandan haberde, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin Moskova'da video konferans yoluyla anlaşmayı imzaladığı söylenmiştir. Ermenistan Başbakanı Nicol Paşinyan'ında anlaşmanın imzalandığı toplantıya katılmaktan son anda vazgeçtiği bilgisi de paylaşılmıştır. Öte yandan haberde yer alan Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki anlaşmanın dokuz maddeden oluştuğu ifade edilmiştir. Anlaşmanın ilk dört maddesi şöyledir:

- 20 Kasım 2020 tarihine kadar Ağdam Azerbaycan devletine bırakılacak.
- Ermenistan ayrıca 15 Kasım 2020 tarihine kadar Kelbecer, 1 Aralık 2020 tarihine kadar da Lâçin'i geri verecek.
- Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azerbaycan'ın batı bölgeleri arasında ulaşım iletişimlerin ağı inşa edilecek.
- Azerbaycan ve Ermenistan kontrol ettikleri pozisyonlarını koruyacak.

Diğer yandan Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Dağlık Karabağ'ın zaferine yönelik görüşlerine haber içeriklerinde yer verilmektedir. İlham Aliyev; *"Ermeni ordusunun Azerbaycan topraklarını 30 yıldır işgal ettiğini, bu süreçte uluslararası toplumun kendilerini oyaladıklarını"* vurgulamıştır. Aliyev; *"Azerbaycan'ın kendi özgücünü kullanarak topraklarını işgalden kurtardığını"* eklemiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev Karabağ: *"Fuzuli bizimdir, Cebrayıl bizimdir, Zengilan bizimdir, Gubatlı bizimdir, Ağdam bizimdir, Lâçin bizimdir, Kelbecer bizimdir, Şuşa bizimdir, Karabağ bizimdir, Karabağ Azerbaycan'dır. Yaşasın Azerbaycan"* sözleriyle kutlamıştır. Aliyev'in savaşın sonucundan duyduğu memnuniyet ile milli duygularına haberde yer verildiği gözlenmiştir.

Haberde İlham Aliyev, Ermenistan başkanı Nicol Paşinyan'ın içinde bulunduğu duruma dikkat çekerek, anlaşılmaya Ermenistan'ı mecbur ettiklerini açıklamıştır. Dağlık Karabağ'ın zaferi haberin görüntülerinde de yoğun olarak yer verilerek, Azeri yurttaşların ellerinde bulunan Azerbaycan ve Türk bayraklarıyla büyük bir coşku içinde kutlandığı, bu mutluluğun Türkiye Azerbaycan devletleri arasında paylaşıldığının altı çizilmiştir. Ayrıca haberde, Azerbaycan'a yalaşık 28 yıl sonra gelen hasretin duygusu olarak yorumlanmıştır. Haberde, sadece Gence'nin sokaklarda olmadığı, Azerbaycan'ın başkenti Bakü, Sungayt, Gubat, Lenkeray her bölgeden Azerbaycanlıların sokaklarda büyük bir coşkuyla zaferi kutladıkları aktarılmıştır.

Dağlık Karabağ etrafındaki yedi bölgenin düşman işgalinden kurtarılacağı heyecanının Azeri yurttaşları sardığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda Azerbaycan ve Ermenistan arasında anlaşmanın yürürlüğe girdiği ve iki tarafında ateşkese

imzaladığı söylenmiştir. Haberin detayında, Azerbaycan ve Ermenistan'ın pozisyonlarını koruma kararı alındığı ve 01 Aralık 2020'e kadar Lâçin, Kelbecer ve Ağdam'ın düşman işgalinden kurtarılacağına altı çizilmektedir. Buna göre; Ermenistan Silahlı Kuvvetleri bahse konu bölgeleri boşaltacak ve bölgeler Azerbaycan ordusunun kontrolüne girecektir. Ermenistan tarafından boşaltılan bölgelerde görevlendirilecek Rusya askerlerinden oluşan barış kuvvetlin beş yıl süresince bölgede kalacağı ifade edilmiştir. Karabağ'ın işgali sonrası Azerbaycan içlerine göçenlerin evlerine dönebilecekleri ve böylece Azeri göçmenlerin öz ata-baba topraklarına kavuşacakları vurgulanmıştır. Haber; topraklarına dönmenin haklı sevincini yaşayan Azeri yurttaşların coşku içinde oldukları görüntülerle tamamlanmıştır.

Diğer yandan TRT Avaz Bakü Muhabiri Fatih Avanos'un Azeri yurttaşların sergilediği coşkunun kalıcı olmasını dilemesi Azerbaycan'ın haklı sevincine ortak olduğunu göstermektedir. Azerbaycan'ın Karabağ savaşı ardından yaptığı kutlamalara ait görüntülere dikkat edildiğinde; Azeri bayrakları yanı sıra Türk bayrağının da bulunması, Türkiye'den kimi politikacı/liderlerin fotoğraflarına yer verilmesi, Türk ve Azeri askerlerin işbirliğini gösteren afiş ve dövizlerin açılması Türk tarafının savaş süreci ardından kutlama sürecine de ortaklığını göstermektedir. Bahse konu ortaklık aynı zamanda iki ülke arasındaki diplomatik bağların gücüne ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Bu kapsamda Azerbaycan ile Türkiye arasındaki ilişki; TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi haber programı üzerinden pozitif diplomasi şeklindeki tezahürü olarak yorumlanabilir.

Çizelge 44. 10 Kasım 2020 Karabağ Sorununa İlişkin Uluslararası Toplumdan Gelen Çağrılar

RUSYA FEDERASYONU	(n)	TÜRKİYE CUMHURİYETİ	(n)	AVRUPA BİRLİĞİ	(n)
Uluslararası Hukuka Uyulmalı	2	--	-	--	-
Anlaşma Kalıcı Çözümdür	1	Bu İş Tatluya Bağlayalım	1	Ateşkes Çağrısı	1
BMGK Çerçevesine Uyulmalı	1	--	-	--	-
Anlaşma, İki Taraf İçin Zafer	1	--	-	--	-
Genel Toplam	5	Genel Toplam	1	Genel Toplam	1

Uluslararası toplumlardan gelen çağrıların yer aldığı 10 Kasım 2020 tarihli Avrasya Gündemi haber programında Karabağ Sorununa yönelik haber içeriklerine ilişkin Çizelge 44’de bulunan nicel veriler çerçevesinde; “*Anlaşma Kalici Çözümdür*”, “*Kararlar BMGK Çerçevesinde Alınmalı*” ve “*Uluslararası Hukuk*” ve “*Ateşkes*” çağrılarına yer verildiği görülmektedir. Özellikle Rusya’dan “*Uluslararası Hukuka Uyulmalı*” şeklindeki çağrılarının yoğun olarak yapılması, her iki devletin hukuku esas alarak belirli kurallar doğrultusunda davranmaya teşvik etmeye yönelik olarak yorumlanmıştır.

38. 21 Eylül 2020-10 Kasım 2020 Tarihleri Arasındaki Program İçeriklerine Ait Genel Bulgular

Aşağıda gösterilen Çizelge 45’de 21 Eylül 2020 ila 10 Kasım 2020 tarih aralığındaki Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ve Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerin genel toplam nicel verileri yer almaktadır.

Çizelge 45. 21 Eylül 2020-10 Kasım 2020 Gün Bazında Kullanılan İfadelerin Genel Toplam Tablosu

Tarih	Azerbaycan’a Yönelik Olumlayıcı	Ermenistan’a Yönelik Eleştirel
21. 09. 2020	6	9
22. 09. 2020	22	26
23. 09. 2020	29	26
24. 09. 2020	42	67
25. 09. 2020	7	28
28. 09. 2020	198	150
29. 09. 2020	132	130
30. 09. 2020	110	100
01. 10. 2020	62	77
02. 10. 2020	58	35
05. 10. 2020	64	96
06. 10. 2020	79	85
07. 10. 2020	45	46
08. 10. 2020	83	88
09. 10. 2020	79	67
12. 10. 2020	47	48
13. 10. 2020	44	39
14. 10. 2020	36	47
15. 10. 2020	44	47
16. 10. 2020	57	47
19. 10. 2020	55	48
20. 10. 2020	69	72
21. 10. 2020	92	61
22. 10. 2020	87	52
23. 10. 2020	55	86

Çizelge 45 (devamı) 21 Eylül 2020-10 Kasım 2020 Gün Bazında Kullanılan İfadelerin Genel Toplam Tablosu

Tarih	Azerbaycan'a Yönelik Olumlayıcı	Ermenistan'a Yönelik Eleştirel
26. 10. 2020	36	69
27. 10. 2020	73	60
28. 10. 2020	71	112
29. 10. 2020	68	64
30. 10. 2020	57	90
02. 11. 2020	70	92
03. 11. 2020	71	64
04. 11. 2020	89	106
05. 11. 2020	93	74
06. 11. 2020	64	100
09. 11. 2020	144	88
10. 11. 2020	148	143
Toplam	2.586	2.639

Araştırmada detaylı olarak incelenen Karabağ meselesine ilişkin haber içerikleri Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ve Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadeler dikkate alınacak şekilde söylem analizi yöntemiyle incelenmek üzere sınıflandırılmış ve tablolar halinde sunulmuştur. Söylem analizi doğrultusunda; 21 Eylül 2020- 10 Kasım 2020 tarih aralığında Azerbaycan'a yönelik 2.586 olumlayıcı ifade ile Ermenistan'a yönelik 2.639 eleştirel ifadeler belirlenmiş ve bahse konu ifadelerin detaylarına yukarıda yer alan Çizelge 45'de detaylı olarak yer verilmiştir.

Bu minvalde elde edilen ifade detayları çerçevesinde Avrasya Gündemi adlı haber programından Karabağ meselesiyle ilgili yayınan haber, yorum ve değerlendirmeler odağa alınarak; anılan programın geniş izleyici kitlelerine hitap etme ve Türkçe konuşan toplulukların dış dünyaya açılan penceresi olma şeklinde tarif edilen yayın politikasıyla uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi haber programında sadece Karabağ sorununa ilişkin haber içerikleri mercek altına alındığından dolayı bahse konu programın 21 Eylül 2020-10 Kasım 2020 tarih aralığında yer alan tüm haberlerin sadece ana başlıklarını ve konularını gösteren detaylı tablo Ek-4'de yer almaktadır. Söz konusu Ek-4'de Avrasya Gündemi programı 21 Eylül-10 Kasım 2020 tarihli haber bültenlerinin genel yayın akışlarına detaylı olarak yer verilmiştir.

Bu çerçevede aşağıda gösterilen Çizelge 46'de ise; TRT Avaz kanalında yayınlanan Avrasya Gündemi programında yer alan 21 Eylül-10 Kasım 2020

tarihli haber içeriklerinin konu dağılımlarının genel toplamlarına yer verilmiştir. Avrasya Gündemi programında yer alan 21 Eylül-10 Kasım 2020 tarihli haberlerin konu dağılımları incelendiğinde; siyaset, gündem, ekonomi, sağlık, spor, teknoloji, istismar, çevre, kültür-sanat ve yaşam içerikli haberlerin yer aldığı gözlenmiştir. Bu kapsamda, en fazla genel toplama sahip “Siyaset (203)” içerikli haberlerin yer aldığı görülmektedir. Bu sıralamayı “Gündem (101)”, “Sağlık (52)”, “Kültür-sanat ve yaşam (18)”, “Çevre (14)”, “Teknoloji (10)”, “İstismar (7)”, “Ekonomi (5)” ve “Spor (2)” konularının yer aldığı haber içerikleri takip etmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda Avrasya Gündemi adlı programda siyasi içerikli haberlere daha fazla yer verildiği gözlenmiştir. Akabinde haber içeriklerinde gündem konularına da oldukça fazla yer verdiği görülmektedir.

Çizelge 46. 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Tüm Haberlerin Konu Dağılımları

Tarih	Siyaset	Gündem	Ekonomi	Sağlık	Spor	Teknoloji	İstismar	Çevre	Kültür/ Sanat/ Yaşam
21 Eylül 2020	5	3	-	3	-	1	-	-	2
22 Eylül 2020	4	1	-	2	1	1	-	-	2
23 Eylül 2020	7	3	2	1	-	-	1	-	1
24 Eylül 2020	5	3	-	2	-	-	1	1	-
25 Eylül 2020	5	1	1	2	-	-	-	1	2
28 Eylül 2020	7	3	-	1	-	1	-	-	-
29 Eylül 2020	11	-	-	2	-	-	-	-	-
30 Eylül 2020	8	1	-	1	-	-	1	-	-
01 Ekim 2020	9	-	-	2	-	1	-	-	-
02 Ekim 2020	8	2	-	1	-	-	-	-	-
05 Ekim 2020	7	2	-	1	-	-	-	-	-

Çizelge 46 (devamı) 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Tüm Haberlerin Konu Dağılımları

Tarih	Siyaset	Gündem	Ekonomi	Sağlık	Spor	Teknoloji	İstismar	Çevre	Kültür/ Sanat/ Yaşam
06 Ekim 2020	6	1	-	2	-	-	-	1	-
07 Ekim 2020	8	2	-	2	-	-	-	-	1
08 Ekim 2020	4	4	-	1	-	1	-	-	-
09 Ekim 2020	7	3	1	1	-	-	-	-	-
12 Ekim 2020	4	6	-	1	1	-	-	1	-
13 Ekim 2020	9	1	-	-	-	-	-	-	2
14 Ekim 2020	11	-	-	1	-	-	-	-	-
15 Ekim 2020	4	2	-	1	-	1	2	-	-
16 Ekim 2020	4	4	-	2	-	1	-	-	-
19 Ekim 2020	6	5	-	1	-	-	-	-	1
20 Ekim 2020	6	5	-	2	-	-	-	-	-
21 Ekim 2020	3	3	-	1	-	2	-	-	-
22 Ekim 2020	5	2	-	2	-	-	-	-	-
23 Ekim 2020	5	2	1	2	-	-	-	-	-
26 Ekim 2020	5	5	-	1	-	-	-	-	-
27 Ekim 2020	9	2	-	1	-	1	-	-	-
28 Ekim 2020	3	2	-	2	-	-	1	-	3
29 Ekim 2020	5	-	-	1	-	-	-	-	2
30 Ekim 2020	5	4	-	3	-	-	-	1	-
2 Kasım 2020	3	3	-	1	-	-	-	4	-

Çizelge 46 (devamı) 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Tüm Haberlerin Konu Dağılımları

Tarih	Siyaset	Gündem	Ekonomi	Sağlık	Spor	Teknoloji	İstismar	Çevre	Kültür/ Sanat/ Yaşam
3 Kasım 2020	2	1	-	1	-	-	-	-	-
4 Kasım 2020	2	5	-	1	-	-	-	2	-
5 Kasım 2020	2	5	-	1	-	-	-	1	-
6 Kasım 2020	2	6	-	1	-	-	1	1	-
9 Kasım 2020	3	6	-	1	-	-	-	1	-
10 Kasım 2020	4	3	-	1	-	-	-	-	2
Genel Toplam	203	101	5	52	2	10	7	14	18

Diğer yandan aşağıda gösterilen Tablo 47’de TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi programı 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Karabağ sorununa ilişkin haber bültenlerindeki ana başlıkların hesaplandığı konu dağılımı yer almaktadır. Bu çerçevede 21 Eylül-10 Kasım 2020 tarih aralığında toplamda 203 siyaset içerikli haberlerin Çizelge 47’de yer aldığı üzere 95’ini Karabağ sorununa ilişkin haberler oluşturmaktadır. Bu durum, Avrasya Gündemi programında Karabağ sorununa yönelik haberlerin diğer haberlere göre daha yoğun olarak işlendiğini gösterir.

Çizelge 47. 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Karabağ Sorununa İlişkin Haberlerin Konu Dağılımları

Tarih	Siyaset	İstismar	Teknoloji
21 Eylül 2020	1	-	-
22 Eylül 2020	1	-	-
23 Eylül 2020	1	-	-
24 Eylül 2020	1	-	-
25 Eylül 2020	1	-	-
28 Eylül 2020	4	-	-
29 Eylül 2020	5	-	-
30 Eylül 2020	4	-	-
01 Ekim 2020	4	-	-
02 Ekim 2020	4	-	-
05 Ekim 2020	3	-	-
06 Ekim 2020	5	-	-
07 Ekim 2020	3	-	-
08 Ekim 2020	2	-	-

Çizelge 47 (devamı) 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Karabağ Sorununa İlişkin Haberlerin Konu Dağılımları

Tarih	Siyaset	İstismar	Teknoloji
09 Ekim 2020	5	-	-
12 Ekim 2020	2	-	-
13 Ekim 2020	4	-	-
14 Ekim 2020	3	-	-
15 Ekim 2020	3	1	-
16 Ekim 2020	3	-	-
19 Ekim 2020	3	-	-
20 Ekim 2020	3	-	-
21 Ekim 2020	2	-	-
22 Ekim 2020	3	-	-
23 Ekim 2020	3	-	-
26 Ekim 2020	2	-	-
27 Ekim 2020	2	-	-
28 Ekim 2020	1	1	-
29 Ekim 2020	3	-	-
30 Ekim 2020	3	-	-
2 Kasım 2020	2	-	-
3 Kasım 2020	1	-	-
4 Kasım 2020	1	-	-
5 Kasım 2020	1	-	-
6 Kasım 2020	-	-	1
9 Kasım 2020	3	-	-
10 Kasım 2020	3	-	-
Genel Toplam	95	2	1

VI.SONUÇ VE ÖNERİLER

Diplomasi; devletlerarası ilişkilerin yürütülmesinde iletişim süreçlerinin kurulması, kurulan iletişim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi ve bu çerçevede karşılıklı faydaya dayalı düzenli ilişkilerin tesis edebilmesinin temel araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla iletişim becerilerinin odağında yer aldığı bir uğraş olarak diplomasinin sürdürülmesi maksadıyla bizzat ilgili devlet tarafından yetkilendirilen memurlar görevlendirilmektedir. Diğer yandan kitle iletişim araçlarında kaydedilen ilerlemeler pek çok şeyin yanı sıra diplomasi uygulamalarında da bir dizi dönüşüme neden olmuştur. Bu minvlade ortaya atılan bir kavram ve uygulama alanı olarak kamu diplomasisi; bir ülkenin önceden belirlemiş olduğu dış politik hedeflere ulaşabilmesi ve bu sayede ulusal çıkarlarını gerçekleştirmesi maksadıyla öteki uluslarla yürütmekte olduğu iletişim faaliyetleri çerçevesinde yürütülen bilgi aktarma süreçlerine tekabül etmektedir. Klasik diplomasi kavrayışından farklı bir sürece işaret eden kamu diplomasisi, geleneksel diplomasi uygulayıcıları olan devlet görevlileriyle birlikte yeni özneleri de sürece dâhil etmiştir. Böylece klasik diplomasiye özgü iletişim süreçleri dönüşmüş ve daha melez bir iletişim karmaşı ortaya çıkmıştır. Craig Hayden'e göre (2013:28); kamu diplomasisi ile klasik diplomasinin giderek daha fazla bir arada düşünüldüğü günümüzde bahse konu süreç sosyal diplomasi olarak adlandırılan bir yöne doğru evrilmektedir. Kamu diplomasisi uygulamaları çerçevesinde değişen diplomasi süreci, kitle iletişim araçları üzerinden tarif edilen ve teknik yetkinlik tarafından belirlenen sürece sivil unsurları da birer özne olarak dâhil eden ittifaklar toplamından oluşmaktadır.

Günümüzde kitle iletişim araçları kamu diplomasisi maksadıyla icra edilen faaliyetlere verilen desteğin somutlaştığı en önemli mecralardır. Kitle iletişim araçlarında kaydedilen ilerlemeler çerçevesinde kamu diplomasisi; başta siyasal aktörler olmak üzere yetkilendirilmiş görevlilere ilave olarak sivil toplum kuruluşlarını, ticari kurumları ve bireyleri süreç içinde aktif birer özneye dönüştürmektedir. Böylece kamu diplomasisi genellikle siyasal özne tarafından

belirlenen dış politik öncelikler çerçevesinde ilgili kurumlar tarafından yürütülen stratejik iletişim çabalarıyla desteklenmektedir. Bu minvalde kitle iletişim araçlarının ulaşmış olduğu güç ve yaygınlık ulus devlete ait sınırları enine keserken; kaynak ile hedef kitle arasındaki mesafeyi kısaltmaktadır. Kitle iletişim araçlarının anlık etkileşime olanak veren nüfuz edici doğası sayesinde günümüzde geniş kitlelere ulaşmak kolaylaşmıştır. Diğer yandan kitle iletişim araçlarında kaydedilen gelişmelere paralel olarak küresel düzlemde gerçekleştirilen kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri yoğunluk kazanmaktadır. Bu minvalde pek çok gelişmiş ülke gibi Türkiye de siyasi sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik belirlemiş olduğu politik öncelikler çerçevesinde bütçe ayırmakta, etkileşim olanakları yaratmaya çalışmakta ve bu bağlamda çeşitli kurumlar eliyle kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu çerçevede Türk kültürüne içkin özellikler gösteren ya da Türkçe konuşan toplulukların yoğun olarak yaşadığı coğrafyalara yönelik yayınlar yapmak maksadıyla 21 Mart 2009 tarihinde TRT Avaz televizyon kanalı yayın hayatına başlamıştır. Bu sayede Türkiye Cumhuriyet devletinin siyasi sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik ülkenin dış politik öncelikleri çerçevesinde bir televizyon kanalından ilk kez yayın yapılmaktadır. Bu çerçevede ortaya konan tez çalışmasında TRT Avaz televizyon kanalı odağa alınmakta ve kamu diplomasisi uygulamalarına özgü kavramların tariflerinde yer alan etkileşim süreçleri uluslararası kamuoyu oluşturulması bakımından irdelemektedir. Bu maksatla Türkiye'nin siyasi sınırları dışında yaşayan ancak Türkçe konuşan topluluklara yönelik yayınlar gerçekleştiren “*Avrasya Gündemi*” adlı haber programı çalışmanın araştırma evreni olarak belirlenmiş ve Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki “*Karabağ*” gerilimi odağa alınarak incelenmiştir. Buna göre 27 Eylül 2020 ile 10 Kasım 2020 tarihleri arasında Azerbaycan ile Ermenistan arasında çatışmalara neden olan Karabağ meselesine ilişkin anılan haber programından yayınlanan bölümler araştırma örneklemini olarak incelenmiştir. Böylece haber programından yayınlanan haber, yorum ve uzman görüşlerinden oluşan içeriklerde kullanılan Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı meşrulaştırmalar ile Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadeler kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden incelenmiştir. Bu sayede Avrasya Gündemi adlı haber programından Karabağ meselesiyle ilgili 21 Eylül ile 10

Kasım 2020 tarihleri arasında yayınlanan toplam 37 haber programı üzerinden, Türkiye'nin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler oluşturma çabaları değerlendirilmiştir.

Çalışmada mercek altına alınan Karabağ meselesine ilişkin haber içerikleri Azerbaycan'a yönelik olumlayıcı ve Ermenistan'a yönelik eleştirel ifadeler dikkate alınacak şekilde söylem analizi yöntemiyle incelenmek üzere sınıflandırılmış ve tablolar halinde sunulmuştur. Söylem analizi doğrultusunda; Azerbaycan'a yönelik 2.586 olumlayıcı ifade ile Ermenistan'a yönelik 2.639 eleştirel ifade belirlenmiş ve bahse konu ifade detaylarına Tablo 45'de detaylı olarak yer verilmiştir. Elde edilen ifade detayları çerçevesinde Avrasya Gündemi adlı haber programından Karabağ meselesiyle ilgili yayınan haber, yorum ve değerlendirmeler odağa alınarak; anılan programın geniş izleyici kitlelerine hitap etme ve Türkçe konuşan toplulukların dış dünyaya açılan penceresi olma şeklinde tarif edilen yayın politikasıyla uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Tez çalışmasının araştırma bölümünde Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki sınır ihtilaflarının 27 Eylül 2020 günü sıcak çatışmaya dönmesiyle başlayan, 10 Kasım 2020 günü yapılan ateşkesle sona eren Karabağ Savaşının 44 (kırk dört) günlük süreci incelenmiştir. Bu maksatla Avrasya Gündemi adlı haber programının Karabağ Savaşını odağa alan toplam 37 (otuz yedi) program içeriği uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi perspektifinden söylem analizi yöntemine tabii tutulmuştur. Programın 21 Eylül ila 10 Kasım 2021 tarihleri arasında Karabağ Savaşını ele alan içerikleri incelendiğinde; Türkiye Devletinin dış politik öncelikleriyle uyumlu olacak şekilde Azerbaycan Devletine yönelik kimi zaman doğrudan, kimi zamansa dolaylı destek verdiği gözlenmiştir. Program içeriklerinde yer verilen haber, yorum ve değerlendirmelerde; Ermenistan ordusunun çatışmalar süresince sivil hedeflere yönelik saldırılarından bahisle neden olduğu uluslararası hukuk ve ateşkes ihlalleri, haber başlık ve içeriklerinde sıkça vurgulanan konu başlıklarından biri olmuştur. Buna göre Ermenistan ordusunun sivil hedeflere yönelik saldırıları; bölgede izlediği işgalci politikaların doğal bir sonucu olarak sunulmuştur. Diğer yandan Ermenistan hükümetinin Türkiye'yi hedef alan girişimleri; ordusuna dâhil ettiği paramiliter gruplar ve terör örgütleri aracılığıyla gerekçelendirilmiştir. Buna göre; Ermenistan hükümeti, YPG ve PKK'ya mensup terör unsurları ile işbirliği içinde ve

uluslararası hukuku yok sayan saldırganlıkla itham edilmiştir. Ayrıca, Ermenistan ordusunun Azerbaycan’da bulunan camileri ahır olarak kullanmasında Azeri yurttaşların değerlerine yönelik zarar verdiğiinden dolayı haber içeriklerinde yoğun olarak eleştirilerin odağı olmuştur. Bu durumda uluslar arası hukuk kurallarını ihlal eden bir hareket olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla haber içeriklerinde kullanılan dil, söylem, meşrulaştırma ve yergiler bağlamında Avrasya Gündemi adlı haber program içeriklerinin; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Karabağ meselesinde yürütmekte olduğu dış politik önceliklerle uyumlu ve anılan öncelikleri kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden tamamlamaya yönelik olduğu sonucuna varılmıştır. Zira Ermenistan hükümeti ve ordusunun Azerbaycan’a yönelik saldırgan tutumu çerçevesinde yapmış olduğu ateşkes ihlalleri ve sivil bombalama eylemleri, Türk hükümeti tarafından uluslararası düzlemde dile getirilen en önemli argümanlardan birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar’ın Karabağ Savaşına ilişkin benzer tezleri savunan bilgilendirmelerine haber içeriklerinde yer verildiği gözlenmiştir. Diğer yandan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanı Mustafa Şentop tarafından Ermenistan’a yönelik dile getirilen “*Haydut Devlet*” şeklindeki ifadeler, Türkiye’nin pozisyonunu göstermektedir. Bu minvalde Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Karabağ Savaşı sürecinde Azerbaycan ziyaretleri ve bu ziyaretlerde ele alınan konulara haber içeriklerinde yer verilmesi Türkiye’nin Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ihtilafa ilişkin pozisyonunu gösteren bir başka gösterge olarak değerlendirilmiş ve bu ziyaretler Türkiye’nin Azerbaycan’a olan desteği şeklinde yorumlanmıştır. Ziyaretler ve ziyaretleri konu alan haber içeriklerinde kullanılan “*Can Azerbaycan*”, “*Dost Azerbaycan*” ve “*Kardeş Azerbaycan*” şeklindeki ifadelerde doruğa ulaşan tarafgirlik çerçevesinde TRT Avaz televizyon kanalının kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler çabaları şeklinde değerlendirilmiştir.

TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi programında yer verilen haber içerikleri Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, Azerbaycan ile Ermenistan arasında çıkan çatışmalara ilişkin Azerbaycan devletinin söylemleriyle uyumlu, Ermenistan devletinin söylemlerineyse eleştirel yaklaşım

içermektedir. Bu minvalde muhtelif zamanlarda Azerbaycan Dışışleri Sözcüsü Leyla Abdullahyeva, Azerbaycan Milletvekilleri Ganira Paşayeva, Meşhur Mehmetoğlu, Azerbaycan İçtimai televizyon sunucusu Jale Hasanlı ile Ankara Büyükelçisi Hazar İbrahimov Karabağ Savaşına ilişkin görüşleri alınmak üzere yayına konuk edilmiştir. Yayın konuklarının ortak görüşlerinden vurguladıkları ağırlıklı konuları; Ermenistan ordusunun Azeri sivillere yönelik saldırıları ile ateşkes ihlallerine yönelik eleştiriler oluşturmaktadır. Haberde bahse konu eleştirilerin gerek görüntü gerekse başlık ve haber içerikleriyle altı çizilmiştir.

Azerbaycan Dışışleri Sözcüsü Leyla Abdullahyeva'nın Türkiye'ye desteklerinden dolayı teşekkür edip kardeş ve dostluk vurgularını yapması, diğer yandan Bakü Büyükelçisi Erkan Özoral Karabağ'ın iki devlet bir millet anlayışına dair ifadelerinin haberde öne çıkarılması, iki ülke arasında stratejik diplomatik ilişkiler için önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Avrasya Gündemi haber programında Azerbaycan'a destek olmak için bulunan Memur-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın'ın konuk edildiği programda Azerbaycan'la dayanışma vurgusu yapılmıştır. Türk sivil toplum kuruluşlarının (TOBB, KESK, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, MEMUR-SEN, TİSK ve KAMU-SEN) Bakü ziyareti vesilesiyle Azerbaycan'ın haklılığına vurgu yapılarak, heyet beraberinde getirilen yardım tırlarıyla Türkiye'nin Azeri halkına verilen desteğin altı çizilmiştir. Benzer şekilde saldırılarda zarar gören Azeri sivillere yönelik Türkiye'nin desteğini göstermesi bakımından TİKA ve Kızılay tarafından organize edilen insani yardım tırlarına yönelik bilgi ve görüntülere haber içeriklerinde yer verilmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'nin Azerbaycan'a yönelik Karabağ meselesinde maddi ve manevi yönden verdiği desteğin altı çizilmiştir. Yardım tırlarının üzerinde; *“Türk Halkından Kardeş Azerbaycan Halkına İnsani Yardım”* şeklindeki ifadelerle yer verilmesi, Türkiye'nin Azerbaycan halkına yönelik kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler çabaları olarak değerlendirilmiştir.

Netice olarak tez çalışmasının araştırma bölümünde dile getirilen *“TRT Avaz kanalının yayın politikası nedir”* şeklindeki soru ile *“Avrasya Gündemi haber programı ile Türkiye Cumhuriyeti devletinin kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler hedefleri arasında uyum bulunmakta mıdır?”* şeklindeki soruya; TRT Avaz kanalı Avrasya Gündemi haber program içerikleri odağa alınarak yapılan inceleme neticesinde şöyle bir cevap verilebileceği

sonucuna varılmıştır. Karabağ sorununa ilişkin Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ya da Ermenistan’a yönelik eleştirel ifadelerde somutlaşan tarafgirlik çerçevesinde; Türkiye’nin stratejik düzeyde Azerbaycan halkını odağa alan kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler çabası içerisinde olduğu değerlendirilmiştir.

Türkiye’den Azerbaycan’a verilen destek çerçevesinde daha çok “olumlayıcı” açıklamalara yer verilmesi, Ermenistan’a ise daha çok “eleştirel” yaklaşım içerisinde olunması, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin uluslararası arenada uygulamaya koyduğu dış politik öncelikleriyle bağdaştığı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan başlangıçta sorulan “TRT Avaz kanalının haber içeriklerini hangi konular oluşturmaktadır?” ve “TRT Avaz kanalının yayın politikası haber içerikleri ile uyumlu mudur?” şeklindeki sorulara Avrasya Gündemi adlı haber programı üzerinden yapılan inceleme neticesinde uyumlu olduğu kanısına varılmıştır.

Nihayet “TRT Avaz kanalından yayınlanan Avrasya Gündemi adlı haber programında Azerbaycan hakkında nasıl bir söylem inşa edilmiştir?” şeklindeki araştırma sorusuna Tablo 45’de gösterilen ve Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmalara ilişkin kullanılması tercih edilen ifadelerin gün bazında dökümleri cevap oluşturmaktadır.

Ayrıca, çalışmada TRT Avaz Kanalı Avrasya Gündemi adlı haber programında yer alan Karabağ sorununa ilişkin, Azerbaycan’a yönelik olumlayıcı ifadelerde alenen destekleyici söz öbeklerine yer verildiği gözlenmiştir. Bundan dolayı, TRT kanalı yayın ilkleri gereği “haberlerin objektif olarak yayınlanması” için, Avrasya Gündemi programında yer alan haber içeriklerinde, daha üstü kapalı destekleyici ifadelerin kullanılması gerektiği ön görülebilir.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ADDİNGTON, L. H. (1994). **The Patterns of War Since the Eighteenth Century**, USA, Indiana University Press.
- ARI, T. (2011). **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika**, Bursa, MKM Yayıncılık.
- BAGLİONE, L. (2012). **Writing a Research Paper in Political Science**, California, CQ.
- BATTIR, O. (2017). **İnsani Diplomasi: Teoriden Pratiğe; Türk Dış Politikasının Yeni Aracı**, Konya, Çizgi Kitabevi.
- BECERİKLİ, S. (2005). **Uluslararası Halkla İlişkiler**, Ankara, Nobel Yayınları.
- CANPOLAT, N. (2012). **Geçmişten Günümüze Örneklerle Türkiye’de Halkla İlişkilerin Gelişimi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- CULBERTSON, H. (2009). **International Public Relations**, Ed: Hugh Culbertson, Ni Chen, New York, Routledge.
- CULL, N. J. (2009). **Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase**, Handbook of Public Diplomacy, Snow, N., Taylor, P. (ed). New York, Routledge.
- CUTLİP, S. CENTER, A., BROOM, G. (1994). **Effective Public Relations**, New Jersey, Prentice-Hall Inc.
- DAĞ, A. E. (2009). **Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü**, İstanbul, Ağaç Kitabevi Yayınları.
- DAĞI, Z. (2007). **Diplomasi: Çatışmanın ve İşbirliğinin Dili, Uluslararası Politikayı Anlamak: Ulus-Devlet’ten Küreselleşmeye**, İstanbul, Alfa Yayınları.
- DOĞAN, E. (2012). **Kamu Diplomasisinin Sunduğu Fırsatlar ve Kısıtlar Üzerine**, Kamu Diplomasisi, İstanbul, Tasam Yayınları.

- DUNN, W. S. (1986). **Public Relations**, Homewood.
- EKŞİ, M. (2014). **Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası**, Ankara, Siyasal Kitabevi.
- ERDOĞAN, İ. (2006). **Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler**, Ankara, Erk Yayınevi.
- ETZOLD, H. T. (1977). **The Conduct of American Foreign Relations**, New York, A Division of Franklin Watts.
- ÜNAL, E. M. (2014). **Kamu Diplomasisi**, İstanbul, Derin Yayınları, 2. Baskı.
- GEUSAU, A. V. ve MARIA F. A. (2009). **Cultural Diplomacy: Waging War by Other Means?**, Nijmegen, Wolf Legal.
- GÖKÇE, C. (1979). **Kafkasya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Kafkasya Siyaseti**, İstanbul, Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları.
- GÖKIRMAK, M. (2011). **Küreselleşen Dünyada Diplomasi: Kamu Diplomasisi Küreselleşen Dünyada Değişimin Farklı Yüzleri; Disiplinlerarası Bir Yaklaşım**, (Ed: Neslihan Sam, Ali Rıza Sam). Bursa, Ezgi Kitabevi.
- GÖKMEN, O. (2006). **Diplomasi: Savaşta ve Barışta Diplomasi**, İstanbul, Yamaç Ofset Yayınevi, 1. Baskı.
- HARRİS, Z. (1952). **Methods in Structural Linguistics**, Washington DC: Linguistics Society of America Press.
- HOLSTİ, K. J. (1972). **International Politics**, New Jersey, Prentice-Hall.
- İŞİK, M. (2021). **Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İNAN, E. (2012). **Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Eksen**, İstanbul, Tasam Yayınları.
- İSKİT, T. (2007). **Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İSKİT, T. (2012). **Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kuramları ve Uygulaması**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İSKİT, T. (2011). **Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kuramları ve Uygulaması**. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı.

- JAN, M. (2005). **The New Public Diplomacy**, New York, Palgrave Macmillan.
- KAZANCI, M. (2007). **Kamuda ve Özel Kesimde Halkla İlişkiler**, Ankara, Turhan Kitabevi.
- KINLI, O. (2006). **Osmanlı'da Modernleşme ve Diplomasi**, Ankara, İmge Kitabevi.
- KURAT, A. N. (1999). **Rusya Tarihi Başlangıçtan 1917'ye Kadar**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 4. Baskı.
- MAZICI, TANYERİ, E. (2016). **Uluslararası Halkla İlişkiler**, Türkiye Âlim Yayınevi
- MORRİS, B. (2006). **Religion and Antropology A Critical Introduction**, New York, USA, Cambridge University, Press.
- NYE, J. S. (2004). **Soft Power: The Means to Success in World Politics**, New York, Public Affairs.
- OKAY, A., OKAY, A. (2014). **Halkla İlişkiler: Kavram, Strateji ve Uygulamaları**, İstanbul, Der Yayınları.
- OKAY, A., OKAY, A. (2015). **Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamalar**, Der Yayınları, İstanbul.
- OKTAY, Z. (1995). **Uluslararası İletişimin Sosyo-Kültürel Etkileri**, Uluslararası İletişim, Ed. Gürsel Öngören, İstanbul, Der Yayınları.
- ONBAŞI, F. (2005). **Sivil Toplum**, İstanbul, L&M Yayıncılık.
- ÖYMEN, O. (2011). **Silahsız Savaş, Bir Mücadele Sanatı Olarak Diplomasi**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2. Baskı.
- ÖYMEN, O. (2011). **Silahsız Savaş Bir Mücadele Sanatı Olarak Diplomasi**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 7. Basım.
- ÖZTÜRK, O. M. (2007), **Geçmişten Günümüze Türk Devletleri**, İstanbul, Nokta Kitap.
- SATOW, S. E. (1957). **A Guide to Diplomatic Practice**, Sir Neville Bland, ed., Fourth Edition, London, Longmans, Gren and Co. Ltd.
- SANDER, O. (1999). **Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e**, Ankara, İmge Kitabevi.

- SANCAR, G.A. (2012). Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, İstanbul, Beta Yayınları.
- SHIELDS, P. RANGARJAN, N. (2013). **A Playbook for Research Methods: Integrating Conceptual Frameworks and Project Management**, Oklahoma, New Forums Press.
- SZONDİ, G. (2009). **Orta ve Doğu Avrupa Kamu Diplomasisi**, Routledge Kamu Diplomasisi El Kitabı, (derleyen) Nancy Sno ve Philip, Taylor. NY: Routledge
- TENCH, R., YEOMANS, L. (2006). **Exploring Public Relations**, England, Prentice Hall.
- TUNCER, H. (1995). **Eski ve Yeni Diplomasi**, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2. Baskı.
- TUNCER, H. (2009). **Diplomasinin Evrimi: Gizli Diplomasiden Küresel Diplomasiye**, İstanbul, Kaynak Yayınları.
- TUCH, H. N. (1990). **Communicating With The World: U.S. Public Diplomacy Overseas**, New York, St. Martin's Press.
- UYGUN, O. (2003). **Küreselleşme ve Değişen Egemenlik Anlayışının Sosyal Haklara Etkisi**, Anayasa Yargısı 20, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayını.
- VERSAN V. (1999). **“Osmanlı Devleti Tazminat’tan Sonra Batı Devletler Hukuku’nun Benimsenmesi” Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, Ankara, Türk Tarih Kurumu.
- YALÇINKAYA, A. (2006). **Kafkasya’da Siyasi Gelişmeler**, Ankara, Lalezar Kitabevi.
- YAMANOĞLU, A. M., HIZAL, GENÇTÜRK, S. G., ÖZDEMİR, B. P. (2013). **Türkiye’de Halkla İlişkiler Tarihi Kurumsallaşma Yılları 1960- 1980**, Ankara, Deki Yayınları.
- YAZICI, N. (2011). **Tarihte Türkler ve Türk Devletleri**, İstanbul, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.
- YETİM, A. A. (2010). **Sosyoloji ve Spor**, Gazi Kitabevi, Ankara.

- YILDIRIM, G. (2015). **Kültürel Diplomasi Ekseninde Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi**, İstanbul, Beta Yayınevi, 1. Baskı.
- Yıldırım, G. (2015). **Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi**, İstanbul, Beta Yayınları.
- VASQUEZ, G. M.; TAYLOR, M. (2001). **Kamu Üzerine Araştırma Perspektifleri**, Heath'te, Robert Lawrence; Vasquez, Gabriel M. (ed.), Halkla ilişkiler el kitabı.
- WYSZOMİRSKI, M. J., BURGESS, C. (2003). **International Cultural Relations: A Multicountry Comparison**, Cultural Diplomacy Research Series.
- WILCOXS, D. L., CAMERON, G. T. (2006). **Public Relations Strategies and Tactics**, Allyn and Bacon, Boston.
- ZAHARNA, R.S. (2010). **Battles to Bridges**, New York, Palgrave Macmillan.
- ZAHARNA, R. S. (2010). **Battles to Bridges**, U. S. Strategic Communication and Public Diplomacy After, 9/11. New York, Palgrave Macmillan.
- ZAHARNA, R.S. HUBBERT, J. HARTIG, F. (2014), **Confucius Institutes and The Globalization of China's Soft Power**, Figueroa Press, Los Angeles.

MAKALELER

- ABDURRAHMANLI, E. ve BAĞIŞ, E. (2021). “Diplomasi Tanımı ve Uluslararası Konjonktürde Mevcut Olan Diplomasi Türleri”, **Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 3, sayı 1, ss. 143-144-145-147-148-150-153-154.
- ALİ, S. H. ve VLADİCH, H.V. (2016). “Environmental Diplomacy”, (Editörler: Costas M. Constantinou, Pauline Kerr &Paul Sharp). **The Sage Handbook of Diplomacy**, SAGE Publications.
- ASNA, A. M. (1988). “Halkla İlişkilerin Türkiye’de Benimsenmesi, Halkla İlişkiler Sempozyumu-87.”, Ankara, A.Ü. **Basın-Yayın Yüksekokulu Yayınları ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları**, ss. 27-30.
- AYDEMİR, E. (2018). “Birleşmiş Milletler Kamu Diplomasisi ve Üçüncü Dünya”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, cilt 7, sayı 2, ss. 296.

- BAYRAKTAR, Z. (2012). "Türkiye'nin Balkanlardaki Yumuşak Gücü Türk Kültürü" **Karadeniz Araştırmaları Dergisi**, sayı 35, ss. 181-189.
- BEDÜK, A., USTA, S., KOCAOĞLU, M. (2006). "Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları ve Demokratikleşme Sürecindeki Misyonları", **Selçuk Üniversitesi Karaman İBF Dergisi**, Haziran, sayı 10.
- BÜYÜKDOĞAN, B. (2016). "Küresel Güçlerin Bölgesel Çalışmalarında Küresel Halkla İlişkiler Şirketlerinin Uygulamaları: Rusya Örneği", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 15/56, ss. 189-206.
- CULL, N. J. (2008). "Public Diplomacy", **Taxonomies and Histories. The Annals Of the Academy of Political and Social Science**, cilt 616, sayı 10, ss. 33-34.
- CULL, N. (2009). "Kamu Diplomasisi: Geçmişten Dersler", Los Angeles: CPD, **Kamu Diplomasisi Üzerine Perspektifler**, Figueroa Press.
- ÇATAL, B. ve DOĞAN, M. (2018). "Yeni Diplomatik Yöntemler: Çevre Diplomasisi", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, ss.19-25.
- ÇAKMAK, Ö. (2018). "The Concept Of Cultural Diplomacy Speech Analyses From Politican And Bureaucrat" **Politics, Economics and Administrative Sciences Journal of Kirsehir Ahi Evran University**, cilt 2, Sayı 2, ss.37-39.
- ÇOLAK, Ö. (2020). "BMGK'nın Reformu Sorunsalı: İtalya'nın Beklentileri ve Stratejileri", **Gazi Akademik Bakış Dergisi**, cilt 13, sayı 26, ss. 22.
- DUMAN, F. (2010). "Edmund Burke'te Muhafazakarlığın Liberal Temelleri: Rasyonalizm, Sosyal Teori ve Siyaset", **Liberal Düşünce Dergisi**, cilt 15, sayı 57-58, ss. 95.
- EREN, E. (2017). "Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği", **Ekonomi, Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 1, ss.44.

- ERKAN, S. (2010). “Savaş ve Barış Bağlamında XIX. Yüzyıl Uluslararası İlişkilerinin Özellikleri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 2010, sayı 22, ss. 97-98.
- ESHERİC, C., BAKER, E., JACKSON, S., SAM, M. (2017). “Case Studies in Sport Diplomacy”, **Fit Publishing**, West Virginia University, Library of Congress Card Catalog no 2016957279.
- GEORGHIOU, C. A. (2015). “Cultural diplomacy: Should South Africa give it a try”, **South African Journal of International Affairs**, cilt 22, sayı 4, ss.1.
- GILBOA, E. (2008). “Searching For a Theory Of Public Diplomacy”, **The Annals of the Academy of Political and Social Science**, no 616, ss. 56.
- GONESH, A., JAN, M. (2005). “Kamu Diplomasisi: Uygulamanın İyileştirilmesi”, Glingendael, **Hollanda Uluslararası İlişkiler Dergisi**, Hollanda Uluslararası İlişkiler Enstitüsü.
- GÜLMEZ, S. B. ve BERTUĞ, T. (2018). "Realist Dış Politikanın Liberalizm ile Birlikte ile İmtahani: Çin'in Çevre Diplomasisi", **İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, ss.74- 75.
- GÜR, T. (2013). “Postmodern Bir Araştırma Yöntemi Olarak Söylem Çözümlemesi”, **Journal of World of Turks**, cilt 5, sayı 1.
- HAYDEN, C. (2013). “Social Diplomacy, Public Diplomacy And Network Power.”, **Georgetown**, Georgetown University Press.
- IVERY, B. (2008) “Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st Century Perspective”, **Arts Industries Policy Forum The Curb Center at Vanderbilt University**.
- KARDAŞ, T. ve ERDAĞ, R. (2012). “Bir Dış Politika Aracı Olarak TİKA” **Akademik İncelemeler Dergisi**, cilt 7, sayı 1, ss. 167-194.
- KOBIERECKİ, M. (2017). “Sports Diplomacy of Norway”, **International Studies, Interdisciplinary Political and Cultural Journal**, Vol. 20, No. 1/2017. Doi: 10.1515/ipcj-2017-0021

- KOÇ, Y. (2011). “1789 Fransız Devrimi ve 1917 Ekim Devrimi Üzerine Notlar (Jakobenlik-Bolşeviklik)”, **Bilim ve Ütopya Dergisi**, Temmuz, sayı 205, ss. 45.
- KÖKSOY, E. (2014). “Kamu diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kuramsal Bir Değerlendirme”, **Marmara İletişim Dergisi**, sayı 22, s. 211-231.
- LİN, Y. C., NAI, F. (2008). “Theorizing The Role of Sport in Statepolitics”, **International Journal of Sport and Exercise Science**, sayı 1, ss. 23-32.
- MURRAY, S. (2011). “Sports Diplomacy: A Hybrid of Two Halves”, **In Artigo Apresentado No International Symposium on Cultural Diplomacy**, Anais Berlin, ss. 1-25.
- NYE, Jr. J. (2008). “Public Diplomacy and Soft Power”, **The Annals of the Academy of Political and Social Science**, 616 ss. 12-29.
- ÖZTÜRK, S. (2020). “Yeni Kamu Diplomasisinde Uluslararası Halkla İlişkilerin Rolü”, **International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal**, Issn 2630-631X ss. 6 (39): pp. 2594-2598.
- ÖZTÜRK, M. (2020). “Savaşın Değişen Doğası ve Clausewitz: “Savaş Üzerine” Eleştiriler”, **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 8, sayı 6, ss. 1744.
- ÖZYILMAZ, E.V. (2013). “Geçmişten Günümüze Dağlık Karabağ”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt 15, sayı 2, ss. 191.
- POYRAZ, AKYOL, C. (2017). “Arap Devletleri Ligi, Orta Doğu ve Bölge Dengeleri Üzerindeki Etkisi”, **Gazi Akademik Bakış Dergisi**, cilt 11, sayı 21, ss. 285.
- PROİTSİ, G.R. (2015). “Thecase of Educational Diplomacy in the European Union”, **The 16th Annual Conference of the UACES Student Forum**, Ever Challenged Union Exploring Ways Out of Thecrises, Queen’s University Belfast, June, ss. 29-30.
- PURTAŞ, F. (2013). “Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi”, **Akademik Bakış**, cilt: 7, sayı: 13 ss. 1-13.

- SADAKAOĞLU, M. C., AKAYDIN, AYDIN, A. (2020). “İdeoloji ve Instagram: Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yönettiği Instagram Hesabının Kamu Diplomasisi Açısından İncelenmesi”, **Türkiye Online Tasarım Sanatı ve İletişim Dergisi**, cilt 10, sayı 3, ss. 206.
- SİGNİTZER, B. (2008). “Public Relations and Public Diplomacy, Some Conceptual Explorations”. **Public Relations Research-European and International Perspectives and Innovations**, Ansgar Zerfass, Betteke van Ruler, Krishnamurthy Sriramesh, (Eds.),Verlag.
- SİMONİN, BERNARD, L. (2008). “Ulus Markalaşması ve Kamu Diplomasisi: Zorluklar ve Fırsatlar”, **Fletcher Dünya İşleri Forumu**, cilt 39, sayı 3, ss. 14
- SZONDİ, G. (2008). “Public Diplomacy and National Branding: Conseptual Similarities and Differences”, **Discussion Paper in Diplomacy**, Netherland Institute of International Relations Clingendael, Netherland, no 112.
- VAXEVANIDOU, M. (2018). “Education As Public Diplomacy: How Tobuild An International İmage İn Education”, **Journal of Media Critiques**, JMC 4(14) s.55-20.
- YAĞMURLU, A. (2007). “Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi”, **İletişim Araştırmaları Dergisi**, cilt 5 sayı 1, ss: 9- 14- 38.
- YAĞMURLU, A. (2007). “Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi”, **İletişim Araştırmaları Dergisi**, cilt 5(1), s.10.
- YILMAZ, D. V. (2017). “Geleceğin Diplomatik İnşası: Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Yüksek Öğretimi”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 5(57), ss. 138-150.
- YILMAZ, E. (2016). “Uyuşmazlık Çözümünde Toplumlar Arası Diplomasisi”, **Akademik Fener Dergisi**, ss. 43.
- YILDIRIM G. AKBULUT, D. (2017). “Türkiye’nin İtibarı Konusunda Bir Uluslararası Halkla İlişkiler ve Kültürel Diplomasie Aracı Olarak Yurtdışı Eğitim Programlarının Etkisi: Türkiye’de Bulunan Yabancı Öğrenciler

Üzerine Bir Araştırma”, **Türkiye Online Tasarım, Sanat ve İletişim Dergisi**, Tojdac Ocak, cilt 7, sayı 1, ss. 64.

ZHONG, X ve LU, J. (2013). “Public Diplomacy Meets Social Media: A Study of the U.S.Embassy’s Blogs and Micro-Blogs”, **Public Relations Review**, ss. 542- 543- 548.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

URL-1 “Vestfalya Antlaşması”, Tuiç Akademi,

<https://www.tuicakademi.org/vestfalya-antlasmasi/>, (Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2021)

URL-2 “Diplomasi Tarihi”, Tuiç Akademi,

<https://www.tuicakademi.org/devletlerarasi-iliskilerin-gelisimi-diplomasitarihi>,

(Erişim Tarihi: 07 Şubat 2022)

URL-3 “P5+1 Nedir?”, Akşam Gazetesi,

<https://www.aksam.com.tr/dunya/p5-2b1-nedir/haber-987125>,

(Erişim Tarihi: 07 Şubat 2022)

URL-4 “Kamu Diplomasisi”, Sözlük,

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts,

(Erişim Tarihi: 7 Şubat 2022)

URL-5 “Avrasya Gündemi 21 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=GmPYjIVcEK0>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-6 “Avrasya Gündemi 22 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

https://www.youtube.com/watch?v=c2uCL_Q70iQ

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-7 “Ad Hoc Diploması: Başlangıçtan Antik Yunana”, Logos Dergi,

<https://logosdergi.com/ad-hoc-diplomasi-baslangictan-antik-yunana/>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-8 “Önleyici Diploması”, Tuiç Akademi,

<http://www.tuicakademi.org/devletlerarasi-iliskilerin-gelisimi-diplomasi-tarihi/>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL- 9 “Avrasya Gündemi 23 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=oogHgHSPKZc>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-10 “Önleyici Diplomasi”, The Brand Planet,

<https://www.thebrandplanet.com/ansiklopedi/%C3%96nleyici-Diplomasi>,

(Erişim Tarihi:31 Ekim 2021)

URL-11 “Konferans Diplomasisi”, Auzef Osmanlı Diplomasi Tarihi,

<http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/osmanlidiplomasitarihi.pdf>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL- 12 “Avrasya Gündemi 24 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=pQ0C6i2m5JY>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-13 “Uyuşmazlıkların Çözümü ve Arabuluculuk”, Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı”,

<http://www.mfa.gov.tr/uyusmazliklarin-cozumu-ve-arabuluculuk.tr.mfa>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-14 “Dünyada Arabuluculuk Uygulamaları Konferansı”, Türkiye Barolar Birliği Yayınları,

<http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/436-d.pdf>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL- 15 “Avrasya Gündemi 25 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=RbXfDvcELVU>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 16 “Avrasya Gündemi 28 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=dywlvzcOP4Q>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-17 “Konferans Diplomasisi- Çok Taraflı Diplomasi: Tarihi ve Önemi”, İlim ve Medeniyet,

<https://www.ilimvemedeniyet.com/cok-tarafli-diplomasi-tarihi-ve-onemi.html>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-18 “Parlamentar Diplomasi”, Osmanlı Diplomasi Tarihi-Auzef Kitap, <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/osmanlidiplomasitarihi.pdf>,

(Erişim Tarihi: 10 Mart 2020)

URL-19 “Kamu Diplomasisi”, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM),

https://tasam.org/trTR/Icerik/51413/21_yuzyil_fikirsel_mucadele_caginda_guvenligi_saglaanin_araci_olarak_kam_u_diplomasisi_ve_yumusak_guvenlik,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-20 “Kamu Diplomasisi”, Oxford,

<https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-471>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-21 “Sivil Diplomasi”, Time Türk,

<https://www.timeturk.com/tr/2012/05/13/sivil-diplomasi-turkiye-icin-yeni-bir-yontem-mi.html>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL- 22 “Avrasya Gündemi 29 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

https://www.youtube.com/watch?v=_W2xcjRhLfw

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-23 “Sivil Diplomasi”, Diplomasi.net,

<https://www.diplomasi.net/diplomasi-cesitleri-diplomasi-turleri/>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-24 “Zirve Diplomasisi”, The Brand Planet,

URL- 33 “Avrasya Gündemi 30 Eylül 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=x5HzaTC0rR4>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 34 “Avrasya Gündemi 01 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=9J4AiMAEUbc>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL-35 “Sessiz Diplomasi”, The Brand Planet,

<https://www.thebrandplanet.com/ansiklopedi/Sessiz-Diplomasi>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-36 “Paris Anlaşması Nedir”, United Nations Climate Change,

http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php,

(Erişim Tarihi: 19 Ocak 2021)

URL-37 “Açık Diplomasi”, İlim ve Medeniyet,

<https://www.ilimvemedeniyet.com/acik-diplomasi-open-diplomacy-nedir.html>,

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-38 “Savaş İle Barış Arasında Bir Kriz Yönetim Stratejisi Olarak Zorlayıcı Diplomasi ve Türk Dış Politikasındaki Örnekleri (Giriş)”, TASAM, https://tasam.org/trTR/Icerik/51440/savas_ile_baris_arasinda_bir_kriz_yonetim_stratejisi_olarak_zorlayici_diplomasi_ve_turk_dis_politikasindaki_ornekleri

(Erişim Tarihi: 31 Ekim 2021)

URL-39: “Hakkımızda” TRT Avaz,

<https://www.trtavaz.com.tr/hakkimizda>, (Erişim Tarihi: 09 Mart 2022)

URL- 40 “Avrasya Gündemi 02 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=UrBx00tMwVI>, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 41 “Avrasya Gündemi 05 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,

<https://www.youtube.com/watch?v=xs-JPCJJaTI>, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 42 “Avrasya Gündemi 06 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=C5Rjfv60kpU>, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 43 “Avrasya Gündemi 07 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=apV0nsIN2Js>, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 44 “Avrasya Gündemi 08 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=qrOXKafx0nQ>, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 45 “Avrasya Gündemi 09 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
https://www.youtube.com/watch?v=hlGOX_C0PXo, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 46 “Avrasya Gündemi 12 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=-7kggjig7Uo>,
(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 47 “Avrasya Gündemi 13 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=I3dqNOTvVTU>,
(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 48 “Avrasya Gündemi 14 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=MePogI-94UI>,
(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 49 “Avrasya Gündemi 15 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
https://www.youtube.com/watch?v=W_aKEKV0KEE,
(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 50 “Avrasya Gündemi 16 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=EZteSJW3hNw>,
(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 51 “Avrasya Gündemi 19 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=OVh9KL3ZNsY>,
(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 52 “Avrasya Gündemi 20 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=O4npJKxLgbA>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 53 “Avrasya Gündemi 21 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=88dA8284DxA>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 54 “Avrasya Gündemi 22 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=YQFLhkQlivI>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 55 “Avrasya Gündemi 23 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=rXwkrMl6WJk>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 56 “Avrasya Gündemi 26 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=kYf1RDafqcY>

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 57 “Avrasya Gündemi 27 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=bXPxatIlCwo>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 58 “Avrasya Gündemi 28 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=-gcsfBqPoqk>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 59 “Avrasya Gündemi 29 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=X38KR4wjcnI>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 60 “Avrasya Gündemi 30 Ekim 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=xuHbsC0eQng>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 61 “Avrasya Gündemi 02 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=ZkUBvnXSRmA>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 62 “Avrasya Gündemi 03 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=xxgr3pirK9s>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 63 “Avrasya Gündemi 04 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=GGv23SwJtbA>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 64 “Avrasya Gündemi 05 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=2Xu0caDaVyo>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 65 “Avrasya Gündemi 06 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=6VeEwZAf8z0>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 66 “Avrasya Gündemi 09 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=cG2CcSMW1Zs>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 67 “Avrasya Gündemi 10 Kasım 2020”, TRT Avaz Youtube,
<https://www.youtube.com/watch?v=XSMcQM4PYxM>,

(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2021)

URL- 67 “Kurumsal Tarihçe”, TRT,
<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/tarihce.aspx>,

(Erişim Tarihi: 10 Mart 2022)

URL-68 “Olimpiyat Oyunlarının Tarihçesi”, Spor Hizmetleri Genel
Müdrülüğü,GSB,

<http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/128/163/OlimpiyatOyunlarininTarihcesi>,

(Erişim Tarihi: 10 Mart 2022)

URL- 69 “Sports Diplomacy 2030 (2019)”, Australian Government, Publication Number: 12405, <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/sports-diplomacy-2030.pdf>,

(Erişim Tarihi: 13 Aralık 2020)

URL- 70 “NBA Ülke İzlenme Oranı”, Forbes,

<https://www.forbes.com/sites/patrickmurray/2019/01/20/inside-thenbas-attempts-to-reach-a-global-audience/?sh=4caf3007dd2f>,

(Erişim Tarihi: 20 Aralık 2020)

URL- 71 “About the Center for Educationdiplomacy”, CED,

<http://www.educationdiplomacy.org/about-us/>,

(Erişim Tarihi:19 Aralık 2021)

URL- 72 “Erasmus Programı: Genel Yapı”, YÖK,

<http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmusprogram%C4%B1>,

(Erişim Tarihi:15 Aralık 2021).

URL- 73 “Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği”, TOBB,

www.tobb.org.tr,

(Erişim Tarihi:15 Aralık 2021).

URL- 74 “Hakkımızda”, TİKA,

<http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649>,

(Erişim Tarihi:15 Aralık 2021).

URL- 75 “TİKA Faaliyet Raporu 2013”, TİKA,

http://www.tika.gov.tr/tr/yayin/liste/tika_faaliyet_raporlari-22,

(Erişim Tarihi:15 Aralık 2021).

URL- 76 “TİKA’nın Kuruluş Amacı ve Görevleri”, Faaliyet Raporu, TİKA,

<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/faaliyetraporu-2013.pdf>, (Erişim Tarihi:15 Aralık 2021).

URL- 77 “Kızılây: Neler Yapıyoruz”, Kızılây,

<https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz>, (Erişim Tarihi:15 Aralık 2021)

URL-78 “TRT Kurumsal Tarihçe”, TRT,

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/tarihce.aspx>, (Erişim Tarihi: 2 Ocak 2022)

URL-79 “TRT Kurumsal Yayın İlkeleri”, TRT,

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/YayinIlkelerimiz.aspx>, (Erişim Tarihi: 2 Ocak 2022)

URL-80 “TRT Kurumsal Televizyon”, TRT,

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/TelevizyonTanitim.aspx>,

(Erişim Tarihi: 2 Ocak 2022)

URL-81 “TRT Kurumsal Radyo”, TRT,

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/Radyotanitim.aspx>, (Erişim Tarihi: 2 Ocak 2022)

URL-82 “TRT Kurumsal Görevlerimiz”, TRT,

<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/Gorevlerimiz.aspx>, (Erişim Tarihi: 2 Ocak 2022)

URL-83 “TRT 1 Hakkımızda”, TRT 1,

<https://www.trt1.com.tr/hakkimizda>, (Erişim Tarihi: 2 Ocak 2022)

URL-84 “TRT Avaz Yayın Akışı”, TRT Avaz,

<https://www.trtavaz.com.tr/yayin-akisi>, (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022)

URL-85 “Kardinal Richelieu”, Tuiç Akademi,

<https://www.tuicakademi.org/kardinal-richelieu-1585->

[1642/#:~:text=%E2%80%9CRealpolitik%20Okulu'nun%20ilk%20teorisye n,D'Etat%E2%80%9D%20kavram%C4%B1yla%20bilinmektedir,](https://www.tuicakademi.org/kardinal-richelieu-1585-1642/#:~:text=%E2%80%9CRealpolitik%20Okulu'nun%20ilk%20teorisye n,D'Etat%E2%80%9D%20kavram%C4%B1yla%20bilinmektedir,)

(Erişim Tarihi: 11 Nisan 2022)

URL-86 “Avrasya Gündemi”, TRT Avaz,

<https://www.trtavaz.com.tr/program/avrasya-gundemi/61279>, (Erişim Tarihi: 11

Nisan 2022)

URL-87 “Dağlık Karabağ Konusunda Bilinmesi Gerekenler: 6 Soruda Dağlık Karabağ”, Anadolu Ajansı,

<https://www.aa.com.tr/tr/azerbaycan-cephe-hatti/daglik-karabag-konusunda-bilinmesi-gerekenler-6-soruda-daglik-karabag/1987993>, (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2022)

URL-88 “Birleşmiş Milletler”, T.C. MEB,

<https://abdigm.meb.gov.tr/www/birlesmis-milletler/icerik/1089>, (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2022)

URL-89 “Filistin-İsrail Doğrudan Barış Görüşmeleri, TASAM,

https://tasam.org/tr-TR/Icerik/1312/filistin-israil_dogrudan_baris_gorusmeleri, (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2022)

ERHAN, Ç. (2010). “Spor ve Kamu Diplomasisi”, Türkiye Gazetesi, <http://cagrierhan.net/p/297>, (Erişim Tarihi:15 Aralık 2021)

DİĞER KAYNAKLAR

ATTAR, A. (2003), “Karabağ Sorunu ve Çözüm Arayışları”, Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri, Genelkurmay ATASE Başkanlığı, (22-24 Ekim 2003), İstanbul.

ENSTİTÜSÜ, Y.E. (2010), “Yunus Emre Bülteni”, Ekim Ayı Özel Sayısı, Ankara.

ÖZKAN, A. “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi İmkânları”, Stratejik Raporu, No:70.

KEYMAN, F. (2005). “Küreselleşme ve Türkiye'nin Kültürel Ekonomisi: Aktörler, Söylemler ve Stratejiler”, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.

TEZLER

ARSLAN, E. (2019). “Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Televizyon Yayıncılığı: TRT World Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Radyo Televizyon Bilim Dalı.

ERDEM, G. (2008). “Osmanlı İmparatorluğu’nda Sürekli Diplomasi’ye Geçiş Süreci”, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EİNBİNDER, M. (2013). “Cultural Diplomacy Harmonizing International Relations through Music”, New York, Master of Arts Thesis Gallatin School of Individualized Studies New York University, USA.

GÖZÜM, H. (2018). “Uluslararası Halkla İlişkiler ve Kamu Diplomasisi: Soğuk Savaş Döneminde Türkiye – Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri Örneği”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

SADAKAOĞLU, M.C. (2017). “19. Yüzyıldan Günümüze Egemenlik İlişkileri Açısından Hız ve İletişim”, Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İletişim Bilimleri Bilim Dalı.

SANCAR, G, A. (2012). “Uluslararası Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul.

EKLER

Ek-1: TRT Televizyon Kanalları

Ek-2: TRT Radyo Kanalları

Ek-3: TRT Avaz Kanalı 12-18 Nisan 2022 Haftalık Genel Yayın Akışı

Ek-4: Avrasya Gündemi Programı 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Haber Bültenlerinin Genel Yayın Akışları

Ek-1: TRT Televizyon Kanalları

TELEVİZYON KANALI	TELEVİZYON YAYIN İÇERİKLERİ
TRT 1	31 Ocak 1968 tarihinde (Trt1, 2022) yayın hayatına başlamıştır ve Türkiye'nin en çok izlenen aile kanalı olarak nitelendirilmektedir. TRT 1; eğitim, kültür, drama, müzik, eğlence, spor ve haber içerikli programların yer aldığı yayınlarla Türkiye'ye seslenen kanal olarak vurgulanmaktadır. Bu bağlamda TRT 1 kanalı %99,9 kapsama alanıyla Türkiye'nin her yerinde ve internet üzerinden uluslararası alana ulaşmaktadır.
TRT 2	Edebiyat, tarih, resim, tiyatro, müzik, felsefe gibi kültür ve sanatın harmanlandığı her alanında özel içerikleriyle yayınlar gerçekleştiren kanal olarak tanımlanmaktadır.
TRT Haber	Aktüel haber, politika, ekonomi, analiz, tartışma, spor, belgesel, kültür ve sanatın yayın adresi olarak gösterilen bir kanaldır. Özellikle doğru ve objektif olmayı ilke edinen bir kanal olarak vurgulanmaktadır.
TRT Spor	Ağustos 2010'da yayın hayatına başlamıştır. Bu bağlamda, ulusal ve dünya çapında yer alan tüm spor müsabakalarını ve organizasyonlarını canlı veya banttan yayınlar gerçekleştirerek spor platformuna önem verildiğinin altı çizilmektedir.
TRT Belgesel	17 Ekim 2009 tarihinde yayın hayatına başlayan ve Türkiye'yi İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Türkçe ile 5 farklı lisanda uluslararası arenaya tanıtan kanal olarak nitelendirilmiştir. TRT Belgesel kanalı, toplum, tarih, çevre, doğa, bilim, spor, kültür-sanat ve teknoloji kulvarlarında belgesel program formatlarıyla yayınlar gerçekleştiren televizyon kanalı olarak tanımlanmaktadır.
TRT Çocuk	Çağdaş olarak nitelendirilen Türk çocuklarının animasyon, müzik, haber, spor alanlarındaki bütün ihtiyaçlarına yanıt veren kanal olarak yorumlanmıştır. TRT Çocuk kanalının hedefi ise, gerek fiziksel gerek zihinsel gerekse de ahlaki açıdan sağlıklı nesiller yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Özellikle de evrensel nitelikli pedagojik faktörlü kaliteli, çağdaş ve sorumlu yayıncılık bilinciyle çocukların gelişiminde destekleyici olmayı ilke edindiğinin önemle altı çizilmektedir. Diğer yandan TRT Çocuk kanalının, Türk lisan ve kültürel normlarının doğru olarak tanıtılmasını, aynı zamanda çocukların oynayarak, eğlenerek, eğitimini ve bilinçlenmesini de hedeflediği vurgulanmıştır.
TRT Müzik	Türkiye'nin ve uluslararası arenanın müziğini buluşturan kanal olarak yorumlanmaktadır. 16 Kasım 2009 tarihinde yayın hayatına başlayan TRT Müzik kanalı, yarışma programları, müzik belgeselleri, konserler, kuşak programları, Top 10'lar canlı program içerikleriyle seyircilerin ekranlarına yansımaktadır. Bu minvalde TRT Müzik kanalı, köklü müzik türleri olan Türk Sanat ve Türk Halk Müzikleri'ne yoğun olarak yayınlarında yer vermektedir. Bunun yanı sıra yerli ve yabancı müzik türlerini de kapsayan Türkiye'nin ve uluslararası arenanın müziğini ekranlarında seyirciyle buluşturmaktadır.
TRT Avaz	21 Mart 2009 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Diğer yandan Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan, Azerbaycan, Bosna Hersek, Türkiye ve Arnavutluk olmak üzere 8 ülkeden ve bu ülkelere has olan 8 lisanda, Uzakdoğu'dan Balkanlara uzanan coğrafyada yaşayan Türk dünyasına ilişkin yayın yapan ve aynı zamanda Türkiye ile diğer Türk Cumhuriyetleri arasında dil ve düşünce birliği kuran bir televizyon kanalı olma özelliğini taşımaktadır. Bu bağlamda birçok Türk dilinde ses anlamına gelen AVAZ söz öbeği, Türk Cumhuriyetlerinin

	ortak sesi olarak gösterilmekte ve Ortadoğu'dan Kafkaslara uzanan 27 ülke ile 13 muhtar cumhuriyette yaklaşık 250 milyon nüfusu barındıran coğrafyaya hitap ettiği vurgulanmaktadır.
TRT Kurdi	Ocak 2009 tarihinde uluslararası çapta Kürtçe dilinde yayın yapan bir TRT kanalıdır. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin uluslararası ve bölge ülkeleriyle olan ilişkilerine yönelik olumlu katkı sağlayan kanal olarak nitelendirilmektedir. Türkiye'nin birlik ve bütünlüğün esas alan kanal, çağdaş normlarda her yaştan seyirciye hitapda bulunan Kürtçe aile kanalı olarak tanımlanmaktadır.
TRT Türk	Uluslararası alana ağırlıklı olarak Türkçe lisanında yayınlar gerçekleştiren TRT Türk kanalı, Türkiye ile Türk insanını tanıtan program yapısıyla haber, kültür-sanat içerikli yayınlarıyla yurtdışında hayatını idame eden yurttaşlara yönelik Türkiye ve Türk kültürüyle bağlarını koparmayan, sorunlara çare arayan ve destek veren yayıncılık ahlakıyla faaliyetlerde bulunan kanal olarak tanımlanmaktadır.
TRT 4K	TRT çatısı altında 19 Şubat 2015 tarihinde Tenolojik vizyon içerikli yayın akışına başlayan bir kanaldır. Söz konusu kanalın en önemli özelliklerinde biri ise Türkiye'nin ilk ve tek şifresiz 4K (UHD) kanalı olma niteliğine sahiptir. Aile kanalı olan TRT 4K, TRT bünyesinde olan diğer tematik kanallarında yayın akışında bulunan sinema, spor, belgesel ve dizi alanlarındaki özel içeriklerin 4K (UHD) versiyonlarını ekranlara yansıtarak seyirciyle buluşturmaktadır.
TRT 3	Parlamento yayınlarının yapıldığı TBMM TV ve TRT Spor kanalı, zaman paylaşımli olarak yer alan TRT bünyesinde bulunan bir kanaldır.
TRT World	Uluslararası arenaya İngilizce olarak yayın yapan haber kanalı olarak nitelendirilmiştir. Söz konusu kanalın, cesur ve insan odaklı haber bilinciyle yayınlar gerçekleştirdiği belirtilmektedir.
TRT Arabi	Türkiye'nin uluslararası arenadaki ve bölge ülkelerle olan ilişkilerine yönelik olumlu katkı sağlamak açısından TRT Arabi kanalı, Türkiye ve Arap dünyasının ortak dili, ekranı ve hissiyatı olmak hedefiyle, her yaştaki seyirciye hitap ederek, çocuk, gençlik, ekonomi, sağlık, kadın spor, müzik, drama, belgesel, kültür-sanat, haber, din-ahlak ve eğlence içerikleriyle Nisan 2010 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Bu bağlamda, Arapça konuşan 22 Arap ülkesi ve Arapça konuşanlara ilişkin yayınlar gerçekleştiren 350 milyon nüfusa sahip Arap ülkeleri ile Türkiye arasındaki ilişkilere yönelik sıkı bağların olmasını amaç edinmektedir.

Ek-2: TRT Radyo Kanalları

RADYO KANALI	RADYO YAYIN İÇERİKLERİ
TRT Radyo 1	1927 yılından itibaren eğitim, kültür, haber,bilim, sanat, edebiyat, tiyatro, spor , çevre, ekonomi, magazin program içerikleriyle doğrucu, objektif ve anında habercilik anlayışıyla Türkiye'nin her yerinde uydudan ve internet üzerinden tüm uluslararası alana hitap eden bir TRT radyosudur.
TRT Fm	TRT çatısı altında yer alan TRT Fm, canlı ve hareketli yayın akış bilinciyle liste eserler ile en çok talep gören eserlerin yayınlandığı bir TRT radyo platformudur. Ayrıca, Türkiye'nin her yerinde uydudan ve internet üzerinden tüm uluslararası alana hitap etmektedir.
TRT Radyo 3	Dünya çapında yankı uyandıran Elvis Presley, Frank Sinatra, Joan Baez, Tchaikowsky, Sara Vaughan ve Mozart gibi müzik alanında üne kavuşmuş isimlerin yer aldığı eserlerle yayınlar gerçekleştiren bir TRT Radyosu'dur. Özellikle klasik ve modern akımın harmanlandığı içeriklerle yayın akışları yapılan bir radyo platformudur. Bunun yanı sıra, , Türkiye'nin her yerinde uydudan ve internet üzerinden tüm uluslararası alana hitap etmektedir.
TRT Radyo Haber	Ülkenin her toplumuna ilişkin haber, haber program, hava durumu, yol durumu, kültürel-sanatsal icraa içeriklerinin bulunduğu yayın akışıyla yurttaşların sağlıklı haber alması amacıyla hareket eden doğru, objektif ve anında habercilik anlayışıyla varolan bir TRT radyosudur.
TRT Tsr	Yurt dışında yer alan yurttaşlara ilişkin 24 saat yayınlar gerçekleştiren ve birbirinden farklı iç ve dış meselelerde Türkiye'nin görüşlerini dinleyicilere yansıtan, aynı zamanda ülkenin tanıtımını sağlayarak "Türkiye'nin Sesi Radyosu" (TSR), günümüzde 34 dilde yayın akışı gerçekleştiren bir radyo yayıncılığıdır.
TRT Memleketim Fm	Yaşam alanında güldüren, göç maceraları, başarı hikayeleri, ülkenin değerleri ile ilgili diyleyicilerin paylaşımlarda bulunduğu içeriklerle yayınlar gerçekleştiren bir TRT Radyosudur. Özellikle genç kesime hitap eden müzik ve sohbet içeriklerine ağırlık verilmektedir. İnternet, uydu-kablo üzerinden hafta içi her gün TSİ 09:00-18:00 arasında yayınlar gerçekleştirmektedir.
TRT Nağme	TRT arşivinden seçilen eser ve yeni kayıtlar ile korolar, dinleyici istekleri, canlı yayınlarla Türk Sanat Müziği nağmeleriyle müzik dinletisinin gerçekleştirildiği bir TRT radyo yayıncılığıdır. Öte yandan, Türkiye'nin her yerinde uydudan ve internet üzerinden tüm uluslararası alana ulaşmaktadır.
TRT Türkü	Türkiye'nin her yerinde uydu ve internet üzerinden tüm uluslararası arenaya deyiş, bozlak, uzun hava ve ağıtların yer aldığı program içerikleriyle yayınlar gerçekleştiren bir TRT bünyesinde bulunan radyo olarak tanımlanmaktadır.
TRT Antalya Radyosu	1962 yılından günümüze kadar Akdeniz'in kültür, gelenek, görenek ve müzikleriyle hafta içi 10:00-12:00 hafta sonları ise 10:00-12:30 arası bölgesel yayımla Akdeniz'de 13:00'ten itibaren bir saat süreyle TRT Türkü kanalında radyo yayınları gerçekleştirmektedir.

TRT Çukurova Radyosu	1968 yılından itibaren günümüze Toros bölgesinin yaşam biçimi ve kültürel değer içeriklerinin yer aldığı yayınlar gerçekleştiren bir radyo kanalıdır. Aynı zamanda hafta içi 10:00-12:00 hafta sonları ise 10:00-12:30 arası bölgesel yayınla Çukurova'da 16:00'dan itibaren bir saat süreyle TRT Türkü kanalında radyo yayınları gerçekleştirmektedir.
TRT GAP Diyarbakır Radyosu	1964 yılından itibaren günümüze Güneydoğu Anadolu bölgesinin yaşam biçimi ve kültürel değer ve folklor içeriklerinin yer aldığı yayınlar gerçekleştiren bir radyo kanalıdır. Bunun yanı sıra hafta içi 10:00-12:00 hafta sonları ise 10:00-12:30 arası bölgesel yayınla Gap yöresinde 15:00'ten itibaren bir saat süreyle TRT Türkü kanalında radyo yayınları gerçekleştirmektedir.
TRT Trabzon Radyosu	1968 yılından itibaren günümüze Karadeniz Bölgesi'nin tulumu ve kemençe seslerinin yer aldığı yayınlar gerçekleştiren bir radyo kanalıdır. Diğer yandan hafta içi 10:00-12:00 hafta sonları ise 10:00-12:30 arası bölgesel yayınla Karadeniz'de 14:00'ten itibaren bir saat süreyle TRT Türkü kanalında radyo yayınları gerçekleştirmektedir.
TRT Erzurum Radyosu	1960 yılından itibaren günümüze Doğu Anadolu Bölgesi'nin türkü ve folklor içeriklerinin yer aldığı yayınlar gerçekleştiren bir radyo kanalıdır. Öte yandan hafta içi 10:00-12:00 hafta sonları ise 10:00-12:30 arası bölgesel yayınla Doğu Anadolu'da 17:00'den itibaren bir saat süreyle TRT Türkü kanalında radyo yayınları gerçekleştirmektedir.

Ek-3: TRT Avaz Kanalı 12-18 Nisan 2022 Haftalık Genel Yayın Akışı

Sa at	12.04.20 22	Sa at	13.04.2 022	Sa at	14.04.20 22	Sa at	15.04.20 22	Sa at	16.04.20 22	Sa at	17.04.2 022	Sa at	18.04.2 022
05: 58	İstiklal Marşı	05: 58	İstiklal Marşı	05: 58	İstiklal Marşı	05: 58	İstiklal Marşı	05: 58	İstiklal Marşı	05: 58	İstiklal Marşı	05: 58	İstiklal Marşı
06: 00	Çalgıları n Dilinden Yunus	06: 00	Çalgılar ın Dilinde n Yunus	06: 00	Çalgıları n Dilinden Yunus	06: 00	Çalgıları n Dilinden Nağmel er	06: 00	Çalgıları n Dilinden Nağmeler	06: 00	Çalgılar ın Dilinde n Nağmel er	06: 00	Çalgılar ın Dilinde n Nağmel er
06: 30	Osmanlı Sarayı	07: 00	TRT Avaz Haber/ Dünün Özeti	07: 00	TRT Avaz Haber/D ünün Özeti	06: 30	Kabe'yi İlk Gördüğ ümde	06: 30	Kabe'yi İlk Gördüğü mde	07: 00	TRT Avaz Haber/ Dünün Özeti	06: 30	Kabe'yi İlk Gördüğ ümde
07: 00	TRT Avaz Haber/D ünün Özeti	07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	07: 00	TRT Avaz Haber/D ünün Özeti	07: 00	TRT Avaz Haber/Dü nün Özeti	07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	07: 00	TRT Avaz Haber/ Dünün Özeti
07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	07: 30	Kuşlarla Yolculu k	07: 30	Kuşlarla Yolculu k	07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	07: 30	Kuşlarla Yolculu k	07: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an
07: 30	Kuşlarla Yolculu k	08: 00	Şehime Hoşgeld iniz	08: 00	Şehime Hoşgeld iniz	07: 30	Kuşlarla Yolculu k	07: 30	Kuşlarla Yolculuk	08: 00	Değişen Şehirler	07: 30	Kuşlarla Yolculu k
08: 00	Şehime Hoşgeld iniz	08: 30	Cennet Çocukla rı	08: 30	Cennet Çocukla rı	08: 00	Değişen Şehirler	08: 00	Değişen Şehirler	08: 30	Koçum Babam	08: 00	Değişen Şehirler
08: 30	Cennet Çocukla rı	09: 00	Misafiri m Var	09: 00	Misafiri m Var	08: 30	Cennet Çocukla rı	08: 30	Akıllı Beslen	09: 00	Misafiri m Var	08: 30	Koçum Babam
09: 00	Misafiri m Var	10: 30	Aşkın Yolculu ğu Yunus Emre	10: 30	Aşkın Yolculu ğu Yunus Emre	09: 00	Misafiri m Var	09: 00	Misafiri m Var	10: 30	Aşkın Yolculu ğu Yunus Emre	09: 00	Misafiri m Var

10: 30	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	12: 30	Vatanım Türkiye	11: 50	İmam Maturidi	10: 30	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	10: 30	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	11: 50	Geride Kalan Mermanat	10: 30	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre
12: 30	Vatanım Türkiye	13: 00	Avrasya Gündemi	12: 30	Vatanım Türkiye	11: 50	Saray Bosna, Kuran'la Korunan Şehir	11: 50	Bilge Tonyuku	12: 30	Vatanım Türkiye	11: 40	Japonya'da Türk İzleri
13: 00	Avrasya Gündemi	14: 00	Selçuklu Mutfağı	13: 00	Avrasya Gündemi	12: 30	Vatanım Türkiye	12: 30	Vatanım Türkiye	13: 00	İlber Ortalı İle Kadim Şehirler	12: 30	Vatanım Türkiye
14: 00	Selçuklu Mutfağı	14: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	14: 00	Selçuklu Mutfağı	13: 00	Avrasya Gündemi	13: 00	Daver Makamı	14: 00	Selçuklu Mutfağı	13: 00	Avrasya Gündemi
14: 20	Mavera	14: 30	Mavera	14: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	14: 00	Selçuklu Mutfağı	13: 30	Akıllı Beslen	14: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	14: 00	Selçuklu Mutfağı
15: 45	İmam ve Kıraat	15: 45	İmam ve Kıraat	14: 30	Mavera	14: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an	14: 00	Selçuklu Mutfağı	14: 30	Mavera	14: 20	İş'te Hayat İş'te Kur'an
16: 00	Yesi'den Avrupa'ya Taşınan Köz	16: 00	Meşhur Kariler	15: 45	İmam ve Kıraat	14: 30	Mavera	14: 30	Mavera	15: 45	İmam ve Kıraat	14: 30	Mavera
16: 30	Kazakistan Haber	16: 30	Kazakistan Haber	16: 00	Pakistan'ın Yerli Türküleri	15: 45	İmam ve Kıraat	15: 45	İmam ve Kıraat	16: 00	3. Kılıç	15: 45	İmam ve Kıraat

16:35	Kırgızca Haber	16:35	Kırgızca Haber	16:30	Kazakistan Haber	16:00	Umut Çocukları	16:00	Ekonomi Politik	16:30	Ahıska Sürgünü	16:00	Davet Makamı
16:40	Özbekçe Haber	16:40	Özbekçe Haber	16:35	Kırgızca Haber	16:30	Kazakistan Haber	17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem	17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem	16:30	Kazakistan Haber
16:45	Türkmençe Haber	16:45	Türkmençe Haber	16:40	Özbekçe Haber	16:35	Kırgızca Haber	17:20	Kumdan Kıssalar	17:20	Kumdan Kıssalar	16:35	Kırgızca Haber
16:50	Azerbaycan Haber	16:50	Azerbaycan Haber	16:45	Türkmençe Haber	16:40	Özbekçe Haber	17:30	Türk Sineması Kovan	17:30	Meşhur Kariler	16:40	Özbekçe Haber
16:55	Rusça Haber	16:55	Rusça Haber	16:50	Azerbaycan Haber	16:45	Türkmençe Haber	19:20	Muhammed Tayyib Okiç	18:00	Kafkas İslam Ordusu	16:45	Türkmençe Haber
17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem	17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem	16:55	Rusça Haber	16:50	Azerbaycan Haber	19:50	İş'te Hayat İş'te Kur'an	19:00	Bilge Tonyukuk	16:50	Azerbaycan Haber
17:20	Elimi Bırakma	17:20	Elimi Bırakma	17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem	16:55	Rusça Haber	20:00	Gürcü Muhacirleri	20:00	Gürcü Muhacirleri	16:55	Rusça Haber
20:00	Göçen Lezzetler	20:00	Göçen Lezzetler	17:20	Elimi Bırakma	17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem	20:30	Kudüs'ten Türkiye'ye İlahiler	20:30	Kudüs'ten Türkiye'ye İlahiler	17:00	TRT Avaz Haber/Avaz Gündem
20:30	Kudüs'ten	20:30	Kudüs'ten	19:50	İş'te Hayat	17:20	Elimi Bırakma	21:00	TRT Avaz	21:00	TRT Avaz	17:20	Elimi Bırakma

	Türkiye'ye İlahiler		Türkiye'ye İlahiler		İş'te Kur'an				Haber/Avaz Haber		Haber/Avaz Haber		a
21:00	TRT Avaz Haber/Avaz Haber	21:00	TRT Avaz Haber/Avaz Haber	20:00	Gürcü Muhacirleri	19:50	İş'te Hayat İş'te Kur'an	21:30	Geleneksel Sporların İzinde	21:30	Köklerin Hikayesi	19:50	İş'te Hayat İş'te Kur'an
21:30	Miras Coğrafyalar	21:30	İlber Ortaylı İle Kadim Şehirler	20:30	Kudüs'ten Türkiye'ye İlahiler	20:00	Gürcü Muhacirleri	22:00	Bursa Ramazan Akşamları	22:00	Bursa Ramazan Akşamları	20:00	Gürcü Muhacirleri
22:00	Bursa Ramazan Akşamları	22:00	Bursa Ramazan Akşamları	21:00	TRT Avaz Haber/Avaz Haber	20:30	Kudüs'ten Türkiye'ye İlahiler	23:00	Abay	23:00	Abay	20:30	Kudüs'ten Türkiye'ye İlahiler
23:00	Kazak Hanlığı	23:00	Kazak Hanlığı	21:30	Modern İpek Yolu	21:00	TRT Avaz Haber/Avaz Haber	23:50	Çalgıların Dilinden Nağmeler	00:15	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	21:00	TRT Avaz Haber/Avaz Haber
23:45	Çalgıların Dilinden Yunus	23:45	Çalgıların Dilinden Yunus	22:00	Bursa Ramazan Akşamları	21:30	3. Kılıç	00:20	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	01:30	Geride Kalan Mermanat	21:30	Ahıska Sürgünü
00:15	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	00:15	Aşkın Yolculuğu Yunus Emre	23:00	Kazak Hanlığı	22:00	Bursa Ramazan Akşamları	01:40	Bilge Tonyuku	02:10	Selçuklu Mutfağı	22:00	Bursa Ramazan Akşamları
02:10	Selçuklu Mutfağı	02:30	Selçuklu Mutfağı	23:45	Çalgıların Dilinden Yunus	23:00	Kazak Hanlığı	02:20	Selçuklu Mutfağı	02:30	Kabe	23:00	Kazak Hanlığı
02:	Rusya Müslüm	03:00	Ne Varsa	00:15	Aşkın Yolculu	23:45	Çalgıların	02:40	Rusya Müslüma	03:00	Ne Varsa	00:00	Çalgıların

30	anları		İçindedi r		ğu Yunus Emre		Dilinden Nağmel er		nları		İçindedi r		Dilinde n Nağmel er
03: 00	Ne Varsa İçindedi r	03: 30	Divan-ı Hikmet Sohbetl eri	01: 30	İmam Maturidi	00: 15	Aşkın Yolculu ğu Yunus Emre	03: 10	Ne Varsa İçindedir	03: 30	Divan-ı Hikmet Sohbetl eri	00: 30	Aşkın Yolculu ğu Yunus Emre
03: 30	Divan-ı Hikmet Sohbetle ri	04: 00	Türkista n'da İslam Mirası	02: 30	Rusya Müslüm anları	01: 45	Saraybo sna, Kuran'l a Korunan Şehir	03: 40	Divan-ı Hikmet Sohbetler i	04: 00	Türkista n'nın İslam Mirası	01: 40	Japonya 'da Türk İzleri
04: 00	Türkista n'da İslam Mirası	04: 30	Mavera	03: 00	Ne Varsa İçindedi r	02: 30	Selçuklu Mutfağı	04: 10	Türkistan 'da İslam Mirası	04: 30	Mavera	02: 30	Kabe'yi İlk Gördüğ ümde
04: 30	Mavera	05: 45	İmam ve Kıraat	03: 30	Divan-ı Hikmet Sohbetle ri	02: 50	Rusya Müslüm anları	04: 40	Mavera	05: 45	İmam ve Kıraat	03: 00	Ne Varsa İçindedi r
				04: 00	Türkista n'da İslam Mirası	03: 30	Divan-ı Hikmet Sohbetle ri					03: 30	Divan-ı Hikmet Sohbetl eri
				04: 30	Mavera	04: 00	Türkista n'da İslam Mirası					04: 00	Türkista n'nın İslam Mirası
				05: 45	İmam ve Kıraat	04: 30	Mavera					04: 30	Mavera
						05: 45	İmam ve Kıraat					05: 45	İmam ve Kıraat

Ek-4: Avrasya Gündemi Programı 21 Eylül-10 Kasım 2020 Tarihli Haber Bültenlerinin Genel Yayın Akışları

Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
21 Eylül 2020	1	Erdoğan Kabineyi Topluyor	Siyaset	
21 Eylül 2020	2	Koronavirüsle Mücadele Sürüyor	Sağlık	
21 Eylül 2020	3	İspanya’da Koronavirüs Protestosu	Sağlık	
21 Eylül 2020	4	Türkiye’de Yüzyüze Eğitim Başladı	Gündem	
21 Eylül 2020	5	İngiliz Belediye Başkanı: Koronavirüs Tedbirlerinde Türkiye Güvenli Bir Ülke	Sağlık	
21 Eylül 2020	6	Netanyahu Karşısı Protestolar	Siyaset	
21 Eylül 2020	7	ABD’den İran’a Yeniden Yaptırım	Siyaset	
21 Eylül 2020	8	Trump’tan Tiktok Anlaşmasına Onay	Teknoloji	
21 Eylül 2020	9	İtalya’da Anayasa Referandumu	Siyaset	
21 Eylül 2020	10	Almanya’da Canlı Yayında Polis Şiddeti	Gündem	
21 Eylül 2020	11	Ermenistan’a Ait İha Aracı Düşürüldü	Siyaset	
21 Eylül 2020	12	Brüksel’de “Otomobilsiz Gün”	Kültür-Sanat ve Yaşam	
21 Eylül 2020	13	Milli Motosikletçi Kaza Geçirdi	Gündem	
21 Eylül 2020	14	Emmy Ödülleri Sahiplerini Buldu	Kültür-Sanat ve Yaşam	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
22 Eylül 2020	1	Erdoğan’dan Doğu Akdeniz Mesajı	Siyaset	
22 Eylül 2020	2	BM Genel Kurulu Başladı	Siyaset	
22 Eylül 2020	3	Cephe Hattında Tansiyon Yükseliyor	Siyaset	Son Dakika
22 Eylül 2020	4	“Aşı Çalışmaları Sürüyor”	Sağlık	
22 Eylül 2020	5	Türkiye’de Koronavirüs İçin “Denetimler Sıkılaştırılacak”	Sağlık	
22 Eylül 2020	6	Teknoloji Devletleri ABD’de Gündemde	Teknoloji	
22 Eylül 2020	7	“Tokyo Olimpiyat Oyunları 2020’de Yolsuzluk”	Spor	
22 Eylül 2020	8	Almanya’da Polis Şiddeti	Gündem	
22 Eylül 2020	9	ABD’den İran’a Yeni Yaptırım	Siyaset	
22 Eylül 2020	10	James Bond’un Kayıp Silahları	Kültür-Sanat ve Yaşam	
22 Eylül 2020	11	Çin Sonbahar Hasadını Kutluyor	Kültür-Sanat ve Yaşam	

Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
23 Eylül 2020	1	Akdeniz Konferansı Çağrısı	Siyaset	
23 Eylül 2020	2	Erdoğan-Macron Görüşmesi	Siyaset	
23 Eylül 2020	3	Azerbaycan-Ermenistan Cephe Hattı	Siyaset	Son Dakika
23 Eylül 2020	4	İstikşafi Görüşmeler Başlıyor	Siyaset	
23 Eylül 2020	5	AB Zirvesi 1-2 Ekim'e Ertelendi	Siyaset	
23 Eylül 2020	6	"Dünya 5'ten Büyüktür"	Siyaset	
23 Eylül 2020	7	Koronavirüste "Tedbirlere Uyalım"	Sağlık	
23 Eylül 2020	8	Filistin'den Arap Birliğine Tepki	Siyaset	
23 Eylül 2020	9	ABD'de Bütçe Anlaşması	Ekonomi	
23 Eylül 2020	10	Uçağı Kuş Sürüsüne Çarptı	Gündem	
23 Eylül 2020	11	Yunanistan'ın Sığınmacılara Zulmü	İstismar	
23 Eylül 2020	12	Mültecilere Gıda Yasağına Onay	Gündem	
23 Eylül 2020	13	Azerbaycan'dan Gaz İhracatı	Ekonomi	
23 Eylül 2020	14	Bin 800 Yıllık Yazıt Türkiye'de	Kültür-Sanat ve Yaşam	
23 Eylül 2020	15	"Özü Sözü İnsan"	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
24 Eylül 2020	1	"Türkiye Diyalogdan Yana"	Siyaset	
24 Eylül 2020	2	MGK Beştepe'de Toplanacak	Siyaset	
24 Eylül 2020	3	Ermenistan Gerilimi Artırıyor	Siyaset	Son Dakika
24 Eylül 2020	4	Alman Dışişleri Bakanı Karantinada	Sağlık	
24 Eylül 2020	5	Çin'den ABD'de Salgın Suçlaması	Sağlık	
24 Eylül 2020	6	Taylor Davasında Karar Açıklandı	Gündem	
24 Eylül 2020	7	Almanya'dan Ezan Kararı	Gündem	
24 Eylül 2020	8	Yemen'de İnsanlık Dramı	İstismar	
24 Eylül 2020	9	Kore Yarımadası'nda Tansiyon Yüksek	Siyaset	
24 Eylül 2020	10	Rus Diplomatlara Sınırdışı	Siyaset	
24 Eylül 2020	11	İşçilere Teşekkür Konseri Verildi	Gündem	
24 Eylül 2020	12	380 Balina Can Verdi	Çevre	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
25 Eylül 2020	1	MGK'dan Doğu Akdeniz Mesajı	Siyaset	
25 Eylül 2020	2	NATO Devrede	Siyaset	
25 Eylül 2020	3	Ermenistan Ateşkesi Yine Bozdu	Siyaset	
25 Eylül 2020	4	RIO Karnavalı'na Virüs Önlemi	Sağlık	

25 Eylül 2020	5	Bin 721 Kişide Virüs Tespit Edildi	Sağlık	
25 Eylül 2020	6	Marmara'da 4,2'lik Deprem	Çevre	
25 Eylül 2020	7	Masum Sivilleri Hedef Aldılar	Siyaset	
25 Eylül 2020	8	“Hafter’e Destek Vermeyin”	Siyaset	
25 Eylül 2020	9	Fransız Banka’ya Soruşturma	Ekonomi	
25 Eylül 2020	10	Rusya’dan Navalny Kararı	Gündem	
25 Eylül 2020	11	Oscar Ödülü İçin Yarışacak	Kültür-Sanat ve Yaşam	
25 Eylül 2020	12	Bir Garip Aşık Neşet Ertaş	Kültür-Sanat ve Yaşam	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
28 Eylül 2020	1	Ermenistan Saldırıları Karşılıksız Kalmadı	Siyaset	
28 Eylül 2020	2	Azerbaycan’da 6 Köy Kurtarıldı	Siyaset	
28 Eylül 2020	3	Erdoğan’dan Azerbaycan Mesajı	Siyaset	
28 Eylül 2020	4	Ermenistan Sivilleri Hedef Aldı	Siyaset	
28 Eylül 2020	5	Türkiye’den Yeni Navtex İlanı	Gündem	
28 Eylül 2020	6	Doğu Akdeniz’deki Gelişmeler	Siyaset	
28 Eylül 2020	7	Dünya’da Can Kaybı 1 Milyonu Aştı	Sağlık	
28 Eylül 2020	8	“Bağdat Elçiliğimizi Kapatırız”	Siyaset	
28 Eylül 2020	9	İsviçre’de Serbest Dolaşım Oylaması	Gündem	
28 Eylül 2020	10	Refah Sınır Kapısı Açıldı	Gündem	
28 Eylül 2020	11	İsrail’de Protestolar Hız Kesmiyor	Siyaset	
28 Eylül 2020	12	Ayda Radyasyon Oranı Çok Yüksek	Teknoloji	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
29 Eylül 2020	1	Ermenistan Sivillere Saldırıyor	Siyaset	
29 Eylül 2020	2	“Azerbaycan’ın Yanındayız”	Siyaset	
29 Eylül 2020	3	Aliyev’den Erdoğan’a Teşekkür	Siyaset	
29 Eylül 2020	4	Aliyev Guterres İle Görüştü	Siyaset	
29 Eylül 2020	5	Azerbaycan’a Moral Desteği	Siyaset	
29 Eylül 2020	6	Erdoğan-Johnson Görüşmesi	Siyaset	
29 Eylül 2020	7	Dünyada Salgınla Mücadele Devam Ediyor	Sağlık	
29 Eylül 2020	8	AP’de Koronavirüs Kararı	Sağlık	
29 Eylül 2020	9	Pompeo Dendias İle Görüştü	Siyaset	
29 Eylül 2020	10	Nato’dan Doğu Akdeniz Açıklaması	Siyaset	

29 Eylül 2020	11	Fas'ta Libya Diyalog Görüşmeleri	Siyaset	
29 Eylül 2020	12	Rakibinden Doping Testi İstedi	Siyaset	
29 Eylül 2020	13	Irak'ta Füze Saldırısı	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
30 Eylül 2020	1	Ermenistan Ordusu Ağır Darbe Aldı	Siyaset	
30 Eylül 2020	2	Cepheye Sürecek Asker Bulamıyor	Siyaset	
30 Eylül 2020	3	Aliyev: "Türkiye Taraf Değil"	Siyaset	
30 Eylül 2020	4	"Gelişmeler Nedeniyle Endişeliyiz"	Siyaset	
30 Eylül 2020	5	Dünyada Vaka Sayısı Artıyor	Sağlık	
30 Eylül 2020	6	Başkan Adayları Birbirini Suçladı	Siyaset	
30 Eylül 2020	7	Hafter Savaş Suçuyla Yargılanıyor	Siyaset	
30 Eylül 2020	8	Kuveyt Emiri Hayatını Kaybetti	Gündem	
30 Eylül 2020	9	"Arap Ülkeleri İçin Demokrasi"	Siyaset	
30 Eylül 2020	10	"Netanyahu Bir Diktatör"	Siyaset	
30 Eylül 2020	11	Rumlardan Göçmenlere Kötü Muamele	İstismar	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
1 Ekim 2020	1	Azerbaycan Ordusu İlerliyor	Siyaset	
1 Ekim 2020	2	"Öz Topraklarımızı Kurtarıyoruz"	Siyaset	
1 Ekim 2020	3	MSB'den Ermenistan'a Yalanlama	Siyaset	
1 Ekim 2020	4	AB'den Ateşkes Çağrısı	Siyaset	
1 Ekim 2020	5	AB Liderler Zirvesi Toplanıyor	Siyaset	
1 Ekim 2020	6	Merkel'den Türkiye'ye Destek	Siyaset	
1 Ekim 2020	7	Sağlık Bakanı'ndan Açıklama "Tünelin Ucu Görüldü"	Sağlık	
1 Ekim 2020	8	Vaka Sayısı 34 Milyonu Geçti	Sağlık	
1 Ekim 2020	9	Sosyal Medya Yasası Yürürlükte	Teknoloji	
1 Ekim 2020	10	"Olumsuz Dış Müdahaleler Durdurulmalı"	Siyaset	
1 Ekim 2020	11	Erbil'de Füze Saldırısı	Siyaset	
1 Ekim 2020	12	Nijerya'da Terör Saldırısı	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
2 Ekim 2020	1	Trump Çiftinin Testi Pozitif Çıktı	Gündem	
2 Ekim 2020	2	Rusya'da Vakalar Artıyor	Sağlık	
2 Ekim 2020	3	AB Bildirgesinde İş Birliği Vurgusu	Siyaset	

2 Ekim 2020	4	Türkiye-Libya Anlaşmasına Tescil	Siyaset	
2 Ekim 2020	5	Doğu Akdeniz İçin Mekanizma Kuruldu	Siyaset	
2 Ekim 2020	6	Azerbaycan Ordusu İlerliyor	Siyaset	
2 Ekim 2020	7	Erdoğan: “İşgalciler Topraklardan Çıkmalı”	Siyaset	
2 Ekim 2020	8	Bakü ve Erivan’a Ateşkes Çağrısı	Siyaset	
2 Ekim 2020	9	İran’da Ermenistan Protestosu	Siyaset	
2 Ekim 2020	10	Filistin’de Birlik İçin Kritik Adım	Siyaset	
2 Ekim 2020	11	Kosova’da Eğitime Destek	Gündem	
2 Ekim 2020	12			
2 Ekim 2020	13			
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
5 Ekim 2020	1	Ermenistan Gence’ye Saldırdı	Siyaset	
5 Ekim 2020	2	Aliyev Ulusa Seslendi	Siyaset	
5 Ekim 2020	3	Ermenistan’ın Hedefinde Siviller Var	Siyaset	
5 Ekim 2020	4	Yunanistan’dan Navtex Provokasyonu	Siyaset	
5 Ekim 2020	5	Erdoğan, Serrac’ı Kabul Etti	Siyaset	
5 Ekim 2020	6	Vaka Sayısı 35 Milyonu Aştı	Sağlık	
5 Ekim 2020	7	Trump’tan Destekçilerine Süpriz	Gündem	
5 Ekim 2020	8	Fransa’ya Yasa Tasarısı Tepkisi	Siyaset	
5 Ekim 2020	9	Sığınmacılara Destek Gösterisi	Gündem	
5 Ekim 2020	10	Kırgızista’da Parlamento Yenilendi	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
6 Ekim 2020	1	“Gazanız Mübarek Olsun”	Siyaset	
6 Ekim 2020	2	Aliyev Ateşkes Şartlarını Açıkladı	Siyaset	
6 Ekim 2020	3	Ermenistan Sivilleri Vuruyor	Siyaset	
6 Ekim 2020	4	Karabağ Dünya Gündeminde	Siyaset	
6 Ekim 2020	5	Erdoğan Stoltenberg’i Kabul Etti	Siyaset	
6 Ekim 2020	6	NATO İle Doğu Akdeniz Diplomasisi	Siyaset	
6 Ekim 2020	7	Dünyada Can Kaybı Artıyor	Sağlık	
6 Ekim 2020	8	Avrupa’da Vaka Sayıları Artıyor	Sağlık	

6 Ekim 2020	9	ABD Bşkanı Taburcu Oldu	Gündem	
6 Ekim 2020	10	Rusya’da Çevre Felaketi Yaşanıyor	Çevre	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
7 Ekim 2020	1	Ermenistan Askerleri Direnemiyor	Siyaset	
7 Ekim 2020	2	Ermenistan Başbakanı İtiraf Etti	Siyaset	
7 Ekim 2020	3	“Ermenistan Savaş Suçu İşliyor”	Siyaset	
7 Ekim 2020	4	Erdoğan’dan Körfez Turu	Siyaset	
7 Ekim 2020	5	Doğu Akdeniz Mesajı	Siyaset	
7 Ekim 2020	6	Kapalı Maraş 46 Yıl Sonra Açılıyor	Kültür-Sanat ve Yaşam	
7 Ekim 2020	7	Doğu Akdeniz Gerilimi	Siyaset	
7 Ekim 2020	8	Dünyada Koronavirüsle Mücadele	Sağlık	
7 Ekim 2020	9	DSÖ’den Aşı Açıklaması	Sağlık	
7 Ekim 2020	10	Virüs Beyaz Saray’da Yayılıyor	Gündem	
7 Ekim 2020	11	Libya’dan Arap Birliği’ne Tepki	Siyaset	
7 Ekim 2020	12	Tezkereler Kabul Edildi	Gündem	
7 Ekim 2020	13	Almanya’da “Aşırı Sağ” Raporu	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
8 Ekim 2020	1	Ermenistan Sivilleri Hedef Alıyor	Siyaset	
8 Ekim 2020	2	Paşinyan’a “İşgalci” Çıkışı	Siyaset	
8 Ekim 2020	3	Hayalet Kent Canlanacak	Gündem	
8 Ekim 2020	4	Erdoğan’dan Körfez Ziyareti	Siyaset	
8 Ekim 2020	5	Türk İHA’larına Dünyadan Övgü	Teknoloji	
8 Ekim 2020	6	Kırgızistan’da Siyasi Kaos	Siyaset	
8 Ekim 2020	7	Polis Memuru Serbest Kaldı	Gündem	
8 Ekim 2020	8	Müslümanlara Hakaretten Ceza Aldı	Gündem	
8 Ekim 2020	9	Fransa’da İslam Karşıtlığı	Gündem	
8 Ekim 2020	10	Covid-19 Mücadelesi	Sağlık	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
9 Ekim 2020	1	Azerbaycan Ordusu İlerliyor	Siyaset	
9 Ekim 2020	2	Erdoğan: “Ermeni İşgali Son Bulmalı”	Siyaset	
9 Ekim 2020	3	Aliyev’den “Garantör Ülke” Mesajı	Siyaset	
9 Ekim 2020	4	Ermenistan Çıkma İçinde	Siyaset	
9 Ekim 2020	5	Rusya’dan İstişare Çağrısı	Siyaset	

9 Ekim 2020	6	Kırgızistan'da Siyasi Kriz	Siyaset	
9 Ekim 2020	7	Yunanistan'dan 29 Ekim Provokasyonu	Siyaset	
9 Ekim 2020	8	KKTC'de Tarihi Gün	Gündem	
9 Ekim 2020	9	Dünyada Koronavirüs Önlemleri Artırılıyor	Sağlık	
9 Ekim 2020	10	Trump: "Beni Çin Hasta Etti"	Gündem	
9 Ekim 2020	11	İran Bankalarına Yaptırım	Ekonomi	
9 Ekim 2020	12	"Sorumlulara Yaptırım Uygulanmalı"	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
12 Ekim 2020	1	Ermenistan Ateşkesi İhlal Ediyor	Siyaset	
12 Ekim 2020	2	Azerbaycan'dan Erivan'a Tepki	Siyaset	
12 Ekim 2020	3	Doğu Akdeniz İçin Görüşme Trafığı	Siyaset	
12 Ekim 2020	4	Yeni Navtex İlan Edildi	Gündem	
12 Ekim 2020	5	Maraş'ın Açılışını Bahane Ettiler	Gündem	
12 Ekim 2020	6	KKTC'de Cumhurbaşkanı Seçimi	Gündem	
12 Ekim 2020	7	Dünyada Koronavirüsle Mücadele Sürüyor	Sağlık	
12 Ekim 2020	8	100 Bin Doz İçin Yarım Milyar Dolar	Gündem	
12 Ekim 2020	9	Almanya'da Polis Şiddeti	Gündem	
12 Ekim 2020	10	Afganistan'da Bombalı Saldırı	Siyaset	
12 Ekim 2020	11	Hemzemin Geçitte Facia	Gündem	
12 Ekim 2020	12	Hava Felaketleri Can Aldı	Çevre	
12 Ekim 2020	13	Rusya 1-1 Türkiye maç	Spor	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
13 Ekim 2020	1	Ermenistan Sivilleri Hedef Alıyor	Siyaset	
13 Ekim 2020	2	Ermenistan Paralı Asker Topluyor	Siyaset	
13 Ekim 2020	3	"Ermenistan Savaş Suçu İşliyor"	Siyaset	
13 Ekim 2020	4	AB'den Rusya'ya Yaptırım	Siyaset	
13 Ekim 2020	5	Erdoğan, Michel'le Görüştü	Siyaset	
13 Ekim 2020	6	Oruç Reis'e Yeni Görev Emri	Siyaset	
13 Ekim 2020	7	Dünyada Vaka Sayısı 38 Milyonu Aştı	Siyaset	
13 Ekim 2020	8	Erbil'de Uzlaşımın Altı Çizildi	Siyaset	
13 Ekim 2020	9	Arap Birliği'nde Başkanlık Krizi	Siyaset	
13 Ekim 2020	10	Kim Jong'un Gözyaşları İle Gündemde	Gündem	

13 Ekim 2020	11	2020 Nobel Ekonomi Ödülü Açıklandı	Kültür-Sanat ve Yaşam	
13 Ekim 2020	12	Kazakistan'da Tarihi Keşif	Kültür-Sanat ve Yaşam	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
14 Ekim 2020	1	Ermenistan Ateşkesi İhlal Ediyor	Siyaset	
14 Ekim 2020	2	“Fransa Taraf Tutmamalı”	Siyaset	
14 Ekim 2020	3	Çavuşoğlu: “Azerbaycan’ı Destekleyeceğiz”	Siyaset	
14 Ekim 2020	4	Yunanistan’ın Provokatif Adımları	Siyaset	
14 Ekim 2020	5	ABD Dışişleri Bakanlığına Tepki	Siyaset	
14 Ekim 2020	6	Dünya Vaka Sayısı Artıyor	Sağlık	
14 Ekim 2020	7	Çin ve Rusya’nın Üyeliğine Tepki	Siyaset	
14 Ekim 2020	8	Nükleer Silahların Gölgesinde	Siyaset	
14 Ekim 2020	9	Lavrov ABD’yi Eleştirdi	Siyaset	
14 Ekim 2020	10	Çin’den Hint-Pasifik Açıklaması	Siyaset	
14 Ekim 2020	11	Macron’a Güven Azalıyor	Siyaset	
14 Ekim 2020	12	Başkent Cakarta’da Sokaklar Karıştı	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
15 Ekim 2020	1	Erdoğan’dan Azerbaycan Mesajı	Siyaset	
15 Ekim 2020	2	Ermenistan Sivilleri Hedef Alıyor	Siyaset	
15 Ekim 2020	3	ABD’de Azerbaycan’a Destek Mitingi	Siyaset	
15 Ekim 2020	4	SİHA ve İHA’lar Dünya Gündeminde	Teknoloji	
15 Ekim 2020	5	Dünya’nın Covid-19 Mücadelesi	Sağlık	
15 Ekim 2020	6	Kazakistan İle İş Birliği	Gündem	
15 Ekim 2020	7	Londra Parayı Aldı Tankları Vermedi	Gündem	
15 Ekim 2020	8	Myanmar’ın Arakanlılara Zulmü	İstismar	
15 Ekim 2020	9	Avusturya’da Hükümete Eleştiri	Siyaset	
15 Ekim 2020	10	Yemen’de Esir Takası	İstismar	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
16 Ekim 2020	1	Ermenistan Hedef Gözetmiyor	Siyaset	
16 Ekim 2020	2	“Kırmızı Çizgimizden Taviz Yok”	Siyaset	
16 Ekim 2020	3	Türk İHA’larına Övgü	Teknoloji	

16 Ekim 2020	4	AB'den Navalny İçin Yaptırım Kararı	Gündem	
16 Ekim 2020	5	AB Liderleri Toplandı	Gündem	
16 Ekim 2020	6	Can Kaybı 1 Milyonu Geçti	Sağlık	
16 Ekim 2020	7	Avrupa'da İkinci Dalga Alarmı	Siyaset	
16 Ekim 2020	8	KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Seçimleri	Gündem	
16 Ekim 2020	9	Aynı Anda Ayrı Kanallara Çıktılar	Gündem	
16 Ekim 2020	10	ABD-Çin Arasında Bir Gerilim Daha	Siyaset	
16 Ekim 2020	11	İsrail'de Virüs Alarmı	Sağlık	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
19 Ekim 2020	1	13 Köy Daha İşgalden Kurtarıldı	Siyaset	
19 Ekim 2020	2	AB'den Ateşkese Uyulması Çağrısı	Siyaset	
19 Ekim 2020	3	Minsk Üçlüsüne Tepki Gösterdi	Siyaset	
19 Ekim 2020	4	KKTC Cumhurbaşkanı Seçti	Gündem	
19 Ekim 2020	5	“Yunanistan İddiası Hukuktan Uzak”	Siyaset	
19 Ekim 2020	6	Dünyada Vaka Sayısı 40 Milyonu Aştı	Sağlık	
19 Ekim 2020	7	İran'a Silah Ambargosu Kalktı	Gündem	
19 Ekim 2020	8	Fransa'da Göçmen Protestosu	Siyaset	
19 Ekim 2020	9	Libya'da 5 Yeni Toplu Mezar Bulundu	Gündem	
19 Ekim 2020	10	Yahudiler Gazetecilere Saldırdı	Gündem	
19 Ekim 2020	11	Netanyahu Karşısı Gösteriler	Siyaset	
19 Ekim 2020	12	Irak'ta 10 Genç Ölü Bulundu	Gündem	
19 Ekim 2020	13	İzzetbegoviç'in Ölüm Yılı Dönümü	Kültür-Sanat ve Yaşam	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
20 Ekim 2020	1	Ermenistan Ateşkesi İhlal Ediyor	Siyaset	
20 Ekim 2020	2	“Çatışmanın Sürmesi Kabul Edilemez”	Siyaset	
20 Ekim 2020	3	Kabine Bugün Beştepe'de Toplanıyor	Siyaset	
20 Ekim 2020	4	Dünayada Vaka Sayıları Artıyor	Sağlık	
20 Ekim 2020	5	DSÖ'den Koronavirüs Uyarısı	Sağlık	
20 Ekim 2020	6	Yunansitan'dan S-300 Tatbikatı	Gündem	
20 Ekim 2020	7	“Kullanışlı Aptal”	Gündem	
20 Ekim 2020	8	ABD'den 6 Çinli Şirkete Yaptırım	Gündem	

20 Ekim 2020	9	Çin'den Yeni Adım	Gündem	
20 Ekim 2020	10	“BAE Ajanı Suçunu İtiraf Etti”	Siyaset	
20 Ekim 2020	11	Filistinlilerden BAE Heyetine Tepki	Siyaset	
20 Ekim 2020	12	ABD'den Rus İstihbaratına Suçlama	Siyaset	
20 Ekim 2020	13	Nijerya'da Ordu Sokağa İndi	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
21 Ekim 2020	1	Zengilan İşgalden Azad Olmuştur	Siyaset	
21 Ekim 2020	2	İlham Aliyev Ulusa Seslendi	Siyaset	
21 Ekim 2020	3	Akar'dan Doğu Akdeniz Açıklaması	Siyaset	
21 Ekim 2020	4	Kerkük'te Toplu mezar Bulundu	Gündem	
21 Ekim 2020	5	Türk Kızılay Personeline Saldırı	Gündem	
21 Ekim 2020	6	ABD'de Vakalar Artıyor	Sağlık	
21 Ekim 2020	7	Nijerya'da Tansiyon Düşmüyor	Gündem	
21 Ekim 2020	8	Yerli Oto Pili İçin Dev İmza	Teknoloji	
21 Ekim 2020	9	Akkuyu NGS Projesi Hız Kesmiyor	Teknoloji	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
22 Ekim 2020	1	Ermenistan Güçleri Geri Çekiliyor	Siyaset	
22 Ekim 2020	2	Ermenistan-PKK İş Bilirği	Siyaset	
22 Ekim 2020	3	Bakanlar Yine Moskova'da	Siyaset	
22 Ekim 2020	4	“Üçlü Oluşum”’a Tepki”	Siyaset	
22 Ekim 2020	5	“Oruç Reis” İçin Yeni Navtex İlanı	Siyaset	
22 Ekim 2020	6	“Mavi Vatanımızda Arama Yapıyoruz”	Gündem	
22 Ekim 2020	7	Almanya'da Günlük Vaka 11 Bini Aştı	Sağlık	
22 Ekim 2020	8	Koronavirüs İçin “Mücadeleye Destek Verin”	Sağlık	
22 Ekim 2020	9	Libya'da Normalleşme Sürecine Doğru	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
23 Ekim 2020	1	Azerbaycan Ordusu İlerliyor	Siyaset	
23 Ekim 2020	2	Erdoğan, Ruhani İle Görüştü	Siyaset	
23 Ekim 2020	3	Putin'den Karabağ Çıkışı	Siyaset	
23 Ekim 2020	4	Nato Savunma Bakanları Toplandı	Siyaset	

23 Ekim 2020	5	Sağlık Bakanları Karantinada	Sağlık	
23 Ekim 2020	6	2 Bin 102 Yeni Hasta Tespit Edildi	Sağlık	
23 Ekim 2020	7	Türkiye'ye Yabancı Yatırım İlgisi	Ekonomi	
23 Ekim 2020	8	Trump ve Biden Karşı Karşıya Geldi	Siyaset	
23 Ekim 2020	9	Yunanistan Mahkemesi Karar Verdi	Gündem	
23 Ekim 2020	10	“Oruç Reis” 25 Yıllık İhtiyacı Karşılacak	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
26 Ekim 2020	1	Ermenistan Ateşkesi Yine Bozdu	Siyaset	
26 Ekim 2020	2	Azerbaycan Ordusu İlerliyor	Siyaset	
26 Ekim 2020	3	Yeni Navtex Yayınlandı	Gündem	
26 Ekim 2020	4	İrkçı Wilders'in Skandal Paylaşımı	Gündem	
26 Ekim 2020	5	“Gücümüzü Türkiye'den Alıyoruz”	Gündem	
26 Ekim 2020	6	Koronavirüsle Mücadele Devam Ediyor	Sağlık	
26 Ekim 2020	7	New York'ta Olaylar Çıktı	Gündem	
26 Ekim 2020	8	Belarus'ta Sokaklar Gergin	Siyaset	
26 Ekim 2020	9	Fransız Siyasetçiden Skandal Çağrı	Siyaset	
26 Ekim 2020	10	Fransa'da Müslümanlar Hedefte	Siyaset	
26 Ekim 2020	11	Irak'ta Gösterilerin 1. Yılı	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
27 Ekim 2020	1	Ermenistan Saldırıları Püskürtüldü	Siyaset	
27 Ekim 2020	2	Erdoğan-Tatar Görüşmesi	Siyaset	
27 Ekim 2020	3	Karşılıklı Navtex Adımları	Gündem	
27 Ekim 2020	4	İptal Edilen Navtexler	Gündem	
27 Ekim 2020	5	Fransız Ürünlerine Boykot Çağrısı	Siyaset	
27 Ekim 2020	6	Fransa'ya Tepkiler Çığ Gibi Büyüyor	Siyaset	
27 Ekim 2020	7	“Salgını Merkez Üssü Avrupa”	Sağlık	
27 Ekim 2020	8	Libya Siyasi Diyalog Forumu	Siyaset	
27 Ekim 2020	9	ABD'den İran'a Kritik Yaptırım	Siyaset	
27 Ekim 2020	10	ABD'den Tayvan'a Yeni Silah Satışı	Siyaset	
27 Ekim 2020	11	Trump'ın Seçim Öncesi Hamlesi	Siyaset	
27 Ekim 2020	12	Pakistan'da Bombalı Saldırı	Siyaset	

27 Ekim 2020	13	Ay'ın Aydınlık Yüzünde Su Bulundu	Teknoloji	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
28 Ekim 2020	1	Ermenistan Yine Bebekleri Öldürdü	İstismar	
28 Ekim 2020	2	Ermenistan Sivilleri Vuruyor	Siyaset	
28 Ekim 2020	3	Fransa'ya Tepkiler Dinmiyor	Siyaset	
28 Ekim 2020	4	Koronavirüste Can Kayıpları Artıyor	Sağlık	
28 Ekim 2020	5	Salgınla Mücadele	Sağlık	
28 Ekim 2020	6	Milli Savunma Bakanı Özbekistan'da	Siyaset	
28 Ekim 2020	7	ABD'de Seçime 1 Haftadan Az Kaldı	Gündem	
28 Ekim 2020	8	Manş Denizi'nde Sığınmacı Faciası	Gündem	
28 Ekim 2020	9	Saraybosna'da Soykırım Sergisi	Kültür-Sanat ve Yaşam	
28 Ekim 2020	10	Bugün Mevlid Kandili	Kültür-Sanat ve Yaşam	
28 Ekim 2020	11	Ankara'da Türkmenistan Sergisi	Kültür-Sanat ve Yaşam	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
29 Ekim 2020	1	Türkiye Cumhuriyeti 97 Yaşında	Kültür-Sanat ve Yaşam	
29 Ekim 2020	2	Ermenistan Yine Berde'ye Saldırdı	Siyaset	
29 Ekim 2020	3	Erdoğan'dan Putin'e Çözüm Çağrısı	Siyaset	
29 Ekim 2020	4	Ahlaksız Karikatüre Tepki	Siyaset	
29 Ekim 2020	5	Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Destek	Siyaset	
29 Ekim 2020	6	Arupa'da Vakalar Artıyor	Sağlık	
29 Ekim 2020	7	Sırbistan'da Yeni Hükümet Kuruldu	Siyaset	
29 Ekim 2020	8	Eller Semaya Yükseldi	Kültür-Sanat ve Yaşam	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
30 Ekim 2020	1	Ermenistan Saldırıları Engellendi	Siyaset	
30 Ekim 2020	2	Ermenistan'dan Kurtarılan Bölgeler	Siyaset	
30 Ekim 2020	3	Yasaklı Misket Bombası Kullanımını İlk Kez Kabul Etti	Siyaset	
30 Ekim 2020	4	Vaka Sayısı 45 Milyonu Aştı	Sağlık	
30 Ekim 2020	5	2 Bin 319 Yeni Hasta Tespit Edildi	Sağlık	
30 Ekim 2020	6	Fransa'da Salgın Tedbirlerine Tepki	Sağlık	
30 Ekim 2020	7	GKRY'de Olaylı Protesto	Gündem	
30 Ekim 2020	8	Fransa Diken Üstünde	Gündem	
30 Ekim 2020	9	Fransa'daki Bıçaklı Saldırıya Tepki	Gündem	
30 Ekim 2020	10	ABD'de Kutuplaşma Artıyor	Siyaset	

30 Ekim 2020	11	BAE’li Zanlı İstanbul’da Yaşadı	Gündem	
30 Ekim 2020	12	Libya Hükümetinden Hafter Tepkisi	Siyaset	
30 Ekim 2020	13	Vietnam Tayfunu Teslim Oldu	Çevre	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
2 Kasım 2020	1	İzmir Depreminin Ardından Arama Kurtarma Seferberliği Sürüyor	Çevre	
2 Kasım 2020	2	58 Saat Sonra Gelen Mucize	Çevre	
2 Kasım 2020	3	“İzmir’de Yaralar Sarılıyor”	Çevre	
2 Kasım 2020	4	Azerbaycan Saldırıları Püskürtüyor	Siyaset	
2 Kasım 2020	5	21 Sivil Hayatını Kaybetti	Siyaset	
2 Kasım 2020	6	Oruç Reis İçin Yeni Navtex	Gündem	
2 Kasım 2020	7	Dünyada Salgın Tedbirleri	Sağlık	
2 Kasım 2020	8	Suudi Arabistan’dan Umre Açıklaması	Gündem	
2 Kasım 2020	9	Macron’a Tepkiler Dinmiyor	Siyaset	
2 Kasım 2020	10	Türkiye’ye Destek Gösterisi	Gündem	
2 Kasım 2020	11	Havadan Dolayı Dünya Felaketlerle Boğuşuyor	Çevre	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
3 Kasım 2020	1	Depremzedeler İçin Seferberlik	Çevre	
3 Kasım 2020	2	Kabinenin Gündemi İzmir Depremi	Çevre	
3 Kasım 2020	3	Ermenistan Sivilleri Vuruyor	Çevre	
3 Kasım 2020	4	Viyana’da Terör Saldırısı	Çevre	
3 Kasım 2020	5	Fransa’dan Skandal Uygulama	Çevre	
3 Kasım 2020	6	ABD’de Seçim Günü	Gündem	
3 Kasım 2020	7	Dünya Covid-19’la Mücadele Ediyor	Sağlık	
3 Kasım 2020	8	BAE’den Hafter İçin Paralı Asker	Siyaset	
3 Kasım 2020	9	Terör Can Almaya Devam Ediyor	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
4 Kasım 2020	1	ABD Başkanını Seçiyor	Gündem	
4 Kasım 2020	2	ABD’de Seçim Alarmı	Gündem	
4 Kasım 2020	3	ABD-Türkiye İlişkileri	Gündem	
4 Kasım 2020	4	İzmir’de Deprem	Çevre	

4 Kasım 2020	5	İzmir Depremi	Çevre	
4 Kasım 2020	6	Aliyev'den Siyasi Çözüm Çağrısı	Siyaset	
4 Kasım 2020	7	Covid-19 Mücadelesi Sürüyor	Sağlık	
4 Kasım 2020	8	Tatar-Anastasiadis Görüşmesi	Gündem	
4 Kasım 2020	9	Viyana'da Terör	Gündem	
4 Kasım 2020	10	Akar'dan Doğu Akdeniz Mesajı	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
5 Kasım 2020	1	ABD 46'ncı Başkanını Seçiyor	Gündem	
5 Kasım 2020	2	ABD Seçim Tartışmaları	Gündem	
5 Kasım 2020	3	ABD'de Müslüman Siyasetçilerin Başarısı	Gündem	
5 Kasım 2020	4	ABD Seçimleri Dünya Gündeminde	Gündem	
5 Kasım 2020	5	İzmir'de Deprem	Çevre	
5 Kasım 2020	6	Ermenistan'a Ait Su-25 Düşürüldü	Siyaset	
5 Kasım 2020	7	Dünyanın Covid-19 Mücadelesi	Sağlık	
5 Kasım 2020	8	Türkiye'den "Bozkurtlar" Tepkisi	Gündem	
5 Kasım 2020	9	Avusturya'da Terör	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
6 Kasım 2020	1	ABD'de Başkanlık Yarışı	Gündem	
6 Kasım 2020	2	ABD 46'ncı Başkanını Seçiyor	Gündem	
6 Kasım 2020	3	Ermenistan Sivilleri Katlediyor	İstismar	
6 Kasım 2020	4	Kaliforniya'da Türklere Saldırı	Siyaset	
6 Kasım 2020	5	İzmir Depremi	Çevre	
6 Kasım 2020	6	Dünyada Covid-19 Vakaları Artıyor	Sağlık	
6 Kasım 2020	7	Atina'da İlk Cami	Gündem	
6 Kasım 2020	8	Etiyopya'da İç Savaşa Doğru	Gündem	
6 Kasım 2020	9	Fransa'dan Eski Sömürgesine İade	Gündem	
6 Kasım 2020	10	Avrupa'da Büyük Uyuşturucu Trafığı	Gündem	
6 Kasım 2020	11	Fransa'dan İki Yüzlü Tutum	Siyaset	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
9 Kasım 2020	1	Ermeni İşgalinden Şuşa Kurtarıldı	Siyaset	
9 Kasım 2020	2	"Şuşa Zaferini Tebrik Ediyorum"	Siyaset	
9 Kasım 2020	3	Ermenistan Sivilleri Vuruyor	Siyaset	

9 Kasım 2020	4	ABD’de Joe Bıden Başkan Seçildi	Gündem	
9 Kasım 2020	5	ABD’de Yeni Başkan Joe Bıden	Gündem	
9 Kasım 2020	6	Dünyanın Covid-19 Mücadelesi	Sağlık	
9 Kasım 2020	7	Depremzedeler İçin Tablo	Çevre	
9 Kasım 2020	8	Almanya’da Utanç Duvarı	Gündem	
9 Kasım 2020	9	Gürcistan’da Protestolar	Gündem	
9 Kasım 2020	10	Türkiye Avusturya’yı Bilgilendirdi	Gündem	
9 Kasım 2020	11	Nijerya’da Rehine Krizi	Gündem	
Tarih	Sıra	Haber Başlığı	Konu	Not
10 Kasım 2020	1	Ata’yı Saygıyla Anıyoruz	Kültür-Sanat ve Yaşam	
10 Kasım 2020	2	Devletin Zirvesi Anıtkabir’deydi	Kültür-Sanat ve Yaşam	
10 Kasım 2020	3	Ermenistan Yenilgiyi Kabul Etti	Siyaset	
10 Kasım 2020	4	28 Yıl Sonra Ermeni İşgali Bitiyor	Siyaset	
10 Kasım 2020	5	Ermenistan Yenilgiyi Kabul Etti	Siyaset	
10 Kasım 2020	6	Erdoğan’dan Mesajlar	Siyaset	
10 Kasım 2020	7	Bıden’a Tebrikler Devam Ediyor	Gündem	
10 Kasım 2020	8	Bağdat’tan Sincar’a Ziyaret	Gündem	
10 Kasım 2020	9	Covid-19 Mücadelesi	Sağlık	
10 Kasım 2020	10	İngiltere’de Brexit Anlaşmazlığı	Gündem	

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Tülin Alkan

Tülin ALKAN, 2019 yılında İstanbul Üniversitesi ‘‘Halkla İlişkiler ve Tanıtım’’ (Uzaktan Eğitim-Lisans) Bölünü’nden mezun oldu. Diğer yandan 2016 yılında İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu ‘‘Halkla İlişkiler ve Tanıtım’’ (%50 Burslu-Ön Lisans) Bölümü’nden mezun oldu. Aynı zamanda 2014 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi ‘‘İşletme’’ (Lisans) bölümünden mezun oldu. Öte yandan 2011 yılında İstanbul Gelişim Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu ‘‘İşletme Yönetimi’’ (%75 Burslu- Ön Lisans) Bölümü’nden mezun oldu. Lisans eğitimini 2019 yılında tamamladıktan sonra yüksek lisans eğitimine İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ‘‘Halkla İlişkiler ve Tanıtım (Tezli)’’ programında başladı.

Öğrenim Durumu

Lisans: 2019, İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü (Uzaktan Eğitim)

Ön Lisans: 2016, İstanbul Arel Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü (%50 Burslu)

Lisans: 2014, Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü

Ön Lisans: 2011, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, İşletme Yönetimi Programı (%75 Burslu)

Lise: 2007, Barbaros Lisesi, Eşit Ağırlık (Türkçe-Matematik) Bölümü

Bilgisayar Bilgisi:

ETA SQL Muhasebe Modül Programı, Adobe Photoshop, Windows MS- Excel, MS- Word, Power Point, Internet.

Diller

İngilizce, Türkçe

Ödüller

İstanbul Aydın Üniversitesi: 3. Uluslararası İletişim ve Teknoloji Kongresi Katılım Belgesi, 12- 13- 14 Nisan 2021, ‘Hazır Yemek İş Kollarında Salgın Önlemleri Nedeniyle Dijitalleşen Pazarlama Örneği Olarak Mc Donald’s ve Burger King Türkiye Instagram Hesaplarının İncelenmesi’ başlıklı bildirisiyle Tülin Alkan katılım göstermiştir.

İstanbul Aydın Üniversitesi: Adobe Photoshop Programı Katılım, 2021

TRT: Türk Sanat Müziği Gençlik Koro sınavında gösterdiği başarıdan dolayı TRT Türk Sanat Müziği Gençlik Korosu’nda korist olmaya hak kazanmıştır, 2015

İstanbul Arel Üniversitesi: Yüksek Onur Öğrenci Belgesi, 2015-2016 Akademik Bahar Yarıyılında gösterdiği başarı nedeniyle ödüllendirilmiştir.

İstanbul Arel Üniversitesi: Yüksek Onur Öğrenci Belgesi, 2015-2016 Akademik Güz Yarıyılında gösterdiği başarı nedeniyle ödüllendirilmiştir.

İstanbul Arel Üniversitesi: Yüksek Onur Öğrenci Belgesi, 2014-2015 Akademik Bahar Yarıyılında gösterdiği başarı nedeniyle ödüllendirilmiştir.

İstanbul Arel Üniversitesi: Yüksek Onur Öğrenci Belgesi, 2014- 2015 Akademik Güz Yarıyılında gösterdiği başarı nedeniyle ödüllendirilmiştir.

English Time: Pre-Intermediate İngilizce Seviyesi Sertifika Belgesi, Mart- Eylül 2015 (6 ay) İngilizce kursunu başarıyla tamamladığından dolayı akademik mükemmellik belgesiyle ödüllendirilmiştir.

Chase Çağrı Merkezi: Temel Çağrı Merkezi Eğitim Programı Katılım, 2013

Halk Eğitim Merkezi: Bilgisayar Destekli Muhasebe Programı Kurs Bitirme Belgesi, Kasım 2011- Şubat 2012

Halk Eğitim Merkezi: Pratik İngilizce 1 Programı Kurs Bitirme Belgesi, Mart 2011

İstanbul Gelişim Üniversitesi: İnsan Kaynakları Eğitim Programı Sertifikası-2010

İstanbul Gelişim Üniversitesi: İş Görüşme Süreci Yönetimi Eğitim Programı Katılım Belgesi-2010

İstanbul Gelişim Üniversitesi: 1. Kariyer Günleri Etkinliği Katılım Sertifikası-2010

Yayınlanmış Eserler

Uluslararası Sempozyum Bildiri Sunumu: Alkan T, Sadakaoğlu, M.C, (2021). Hazır Yemek İş Kollarında Salgın Önlemleri Nedeniyle Dijitalleşen Pazarlama Örneği Olarak Mc Donald's ve Burger King Türkiye Instagram Hesaplarının İncelenmesi. 3. Uluslararası İletişim ve Teknoloji Kongresi, 12- 13- 14 Nisan 2021 İstanbul, Türkiye.

Hakemli Dergi Makalesi: Alkan T, Sadakaoğlu, M.C, (2022). Hazır Yemek Firmalarının Covid-19 Salgını Esnasında Dijital Pazarlama Etkinliklerinin İncelenmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, ss. 47- 66.

